Tractatus historicus de ascaridibus, et lumbrico lato ... / A Stephano Coulet.

Contributors

Coulet, Étienne.

Publication/Creation

Lugduni Batavorum : Apud G. Potvliet, 1729.

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/a3nhn3wx

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

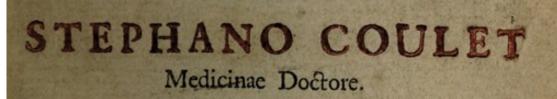
Wellcome Collection 183 Euston Road London NW1 2BE UK T +44 (0)20 7611 8722 E library@wellcomecollection.org https://wellcomecollection.org

TRACTATUS HISTORICUS DE ASCARIDIBÚS, ET

LUMBRICO LATO.

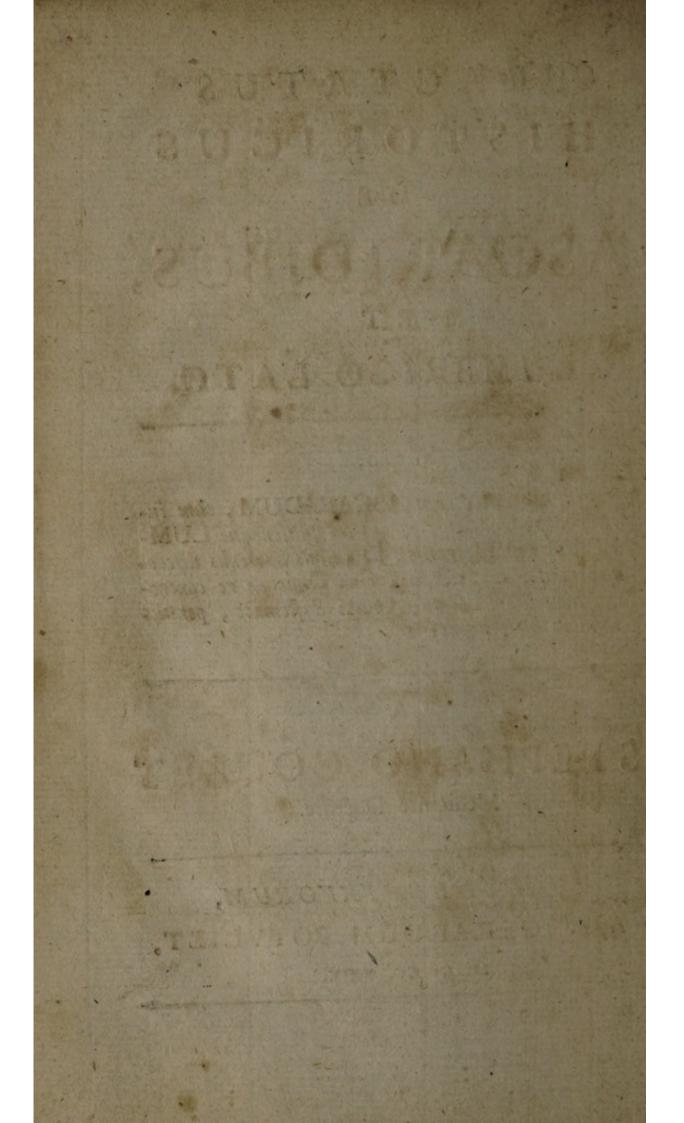
In quo,

Historiâ naturali, cùm ASCARIDUM, tùm intimae coadunationis eorum ad quascunque LUM-BRICI LATI species, de quibus hactenùs disceptaverunt, conficiendas; omnes hâc de re controversiae, simplicissimo omnium Systemate, penitùs tandèm dirimuntur.

A

LUGDUNI BATAVORUM, Apud GERARDUM POTVLIET; M. D. CC. XXIX.

CLARISSIMO ATQUE EXCELLENTISSIMO VIRO

BERNARDO SIEGFRIDO ALBINO,

MED. DOCT. ANATOMES, ET CHI-RUGIAE IN NOBILI ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA PROFFES-SORI SAGACISSIMO.

STEPHANUS COULET, MED. DOCT.

S. D. P.

UBLICO rationem reddere. curtibisoli, VIR EXIMIE, Librum meum sacrum in-Scribam, mibi operae praetum non est. Fateor me multis titulis aliis pluribus devinctum, quorum excellentiam, haud *secus*

secus ac beneficia in me collata, ingratâ videor oblivione obruere. Verum, ea est mea fortuna, ut omnes sint homines generositatis multae, ut & Nominis inter illustrissima baud incelebris; quique, quod hominibus prudentiae sapientiaeque minoris reprehensione dignum videretur, excusare norunt, atque in optimam accipere partem. Immò, omnes te issdem oculis vident, atque ego, alique, quibus Vrbanitas tua cognoscendite copiam facit. Ipsietiam extranei, viso Nomine tuo, meam agendi rationem observabunt, atque si sensum ità faustum ei tribuere non possunt, ab ea vituperanda saltem abstinebunt. At, quid non dicerent, si scirent, uti possunt scire illi qui causas propius cernentes, effecta praevidere norunt, nullis ergà te obsequiis posse me liberari; atque Inscriptionem Libri, quantumvis alunde eximit, quod de hocce immerito sanè dicerem, nullam cum tantis beneficus, quae in me contulisti pro-

proportionem ferre? Accipias igitur, bumanissime rogo, boc Opusculum; addasque S hunc favorem caeteris, ut comiter excipias illud; certus, quod in publicum prodere se nusquam sibi assumsisset, nist indè mihi accessisset opportunitas meam ergà te gratitudinem palàm publicoque monumento praestandi. Rations buic lumen in quod prodit certisime debet; caeteroquin adeo vanum non esse me tuto dicere possum, qui scriptis meis mundum ultro defatigare audeam. Absit tamen aliquid in hujusce Tractatús vituperium adferam, quo profecto Judicium tuum violaretur, haud secus ac illud aliorum Illustrisimorum Professorum, quorum Nomina encomium omne longe superant, quique opus meum legere non dedignati, pro sua etiam omnibus satis cognità indulgentià laudibus illud cumularunt, eò me majori bonore afficientibus, quò minùs eis dignum me reputabam. Negue amplius in mea potestate est, ut de

de eo absquè veneratione quâdam loquar, vel etiam pluribus illud efferam laudibus, quàm pro Auctoris nomine par esse videbitur. Fatebor igitur censuise me, quod omnes illi Doctisimi Viri qui circa materiam hanc adeo inter se differunt, hoc novo lumine indigerent, quod cum eis nunc communico; cum ut melius sese invicem intelgerent, tum ut in unam revocarentur sen. tentiam restae rationi magis multo consentaneam illis, quas semel amplexi, totis posteà viribus deffenderunt. Id enim in genere dici potest de omnibus quae celeberrimi eorum, Andry, Vallisnerius, & Le Clerc, hac de re nos docent, quod si excipiantur ipsa facta, quae tamen in primo plus multo qu'am decet veritatem excedunt, in postremo autem merè ex pluribus aliis Auctoribus desumta sunt, caetera funt nonnisi conjectationes, atque ratiocinia, altè satis repetita, sed quae meliùs fundamentum non habent, quàm principia

cipia ipsa, ex quibus deducuntur. At utrumque excidio datur, inventis, cum verâ Ascaridum natura, tùm intima eorum ad conficiendum Lumbricum Latum coadunatione. Quod principium quum firmiter stabiliatur super veritate suffulta experimentis à me ipso captis, ad solvendas omnes difficultates ex phænomenis quae apud Auctores pasim occurrunt motas, quàmplurimum valet. En totum quod offero tibi, VIR EXIMIE! Felicem me! si hocce Opusculum meum dignum tui non minus judicent, atque tu judicasti. Sed heu! Nomen tuum celebratius, quam ut enormem inter te & Librum hunc dustantiam omnes illico non videant. At, hac unica spe attollor, nimirum, quod alii quidquid in me deficit resarcient, scriptis nominis tui dignitati melius respondentibus. Verumtamen, nullum unquàm inter mortales futurum esse obtestari audeo, qui majori pietate amicitiam tuam colat; quique pro buma-

manitate tuâ multâ & generosâ, majorem anımi gratıtudinem, atque observantıam, ubique terrarum, omnımodè, atque omni tempore, ostendere paratum se praebeat. Dabam Leidae; Decimo Kal. Maji, Anni M. D. CC. XXIX.

an entries a substitution of the second of the

a start and a start and a start and

PRAE-

de Lumbricis Latis fcripferunt, in hanc materiam inquirere quoufquè potuiffent neglexeruut; vel etiàm

de re differuerunt, ad quam aliquâ cum diligentiâ investigandam nulla eis opportunitas suppeditabatur, (quam opportunitatem etiam corum nonnulli sibi unquàm dari miminimè desiderasse quadantenùs videntur,) juraverunt in verba *Hippocratis*, & ad Locum quem ex ejus Lib. 4. De Morbis desumsimus, tanquàm ad regulam universam, quidquid tàm impersectè ab eis deprehensum, & observatum suerat, accommodâre.

Nec defunt ii, qui dictum Locum etiàm imaginationibus ac vifionibus fuis, per interpretationem, vel omninò falfam, vel faltèm minimè genuinam, adaptâre. Inter hos primus fanè locus Andry noftro debetur, qui pag.37. Collectionis fuae Tabularum ultimae Libri fui De Generatione Lumbricorum in corpore humano editioni infervientium, expresse dicit, Locum illum, quem in fequenti paginâ idiomate gallico jamjàm daturus eft, nihil continere, quod non fit ipfi experientiac omninò confentaneum. Et tamèn fi Libri ejus accurrata fieret analyfis, qu'in plurima in eo invenirentur nullus dubito, de quibus brevì * 5

fateri cogeretur, quod vel experientiae, vel Hippocraticis verbis contradicant.

Uno verbo, omnes ab Hippocrate differre pudet, omnes Hippocratem sententiae suae fautorem habere volunt; sed reverà cum in fuam sententiam venire per fas & nefas cogunt ; quoniàm rem de quâ disseritur ipsi non intelligentes, Libros tamen de eâ confcribunt, non ut caeteros quid novi & veri edoceant, verùm ut Nomen auctoritatemque fibi concilient, inventa nova aspernando, veterumque partes ad servitudinem usquè amplectendo. At, perversam hanc agendi rationem abjicientes, ubicunque veritas lucet, eam ibì agnoscere profitemur; atque si in veteribus aliquid ipfi minùs congruum reperimus, illud notare contenti, Auctores illos utiquè venerandos ideò non parvi facimus; certiores, quod si omnia eis videre & scire non magis licuit, quàm nobis ipsis nùnc licet, plurima tamèn'illis debemus, quae eorum memoriam nobis charam non minùs, quàm observantia dignissimam, reddere debent.

Igitur, Locum Hippocratis memoratum, figillatim examinare; fi quid in eo ad rem minùs faciens, vel eam minùs clarè exponens invenimus, in illud animadvertere, atque etiam ea, quae experientia fic effe non posse certos nos facit, servata tanto Viro debita

bità reverentià, refellere audemus.

Verum enim vero, ut ad materiam nostram propiùs accedamus, potest dici in genere, quod tota quaestio eò reducatur, nimirum, 1°. An Cucurbitini Neotericorum sint Afcarides nostri? Et 2°. An Lumbricus Latus unicus sit vermis, vel plures vermes uniti, aut potius simul in unum cobaerentes. In priori agitur solummodo de Nomine; quâ de re, quae in Libro ipfo dixi, suffecerint. In posteriori verò duo sunt membra; quorum prius Latini asserunt, Arabes verò posterius dixiffe D. Le Clerc nos docet. At, non immerito in ipsum D. Le Clerc animadverto, quod rem determinare aggressus fit, quam inter Auctores non imparis inter se auctoritatis indeterminatam reperit; idque absquè ullo meliori fundamento, quàm potest esse opinionis unius, potius qu'am alterius, electio.

Quanta autem sit Viri tam Docti hâc in re incuria liquet ex eo, quod egregium exemplum à Riverio ipsi praestitum omninò praetermiserit. Potuisset enim claro clariùs percipere, quod si aliquid hâc in re definiendum fuisset, illud Riverius certissime definivisfet; quandò Lib. 10. Prax.med.cap.9 quaestionem candide proponit, An Latus vermis unicus sit vermis, an verò ex plurimis vermiculis simùl unitis componatur? Quippequi

qui corum omnium, quae alii antè eum Scriptores ab utrâque parte hâté de re tradiderant, non minùs atque ipfe D. Le Clerc gnarum fe praebet. Religiofiorem tamen fe oftendit, quàm ut in ullum invehatur, quafi erraffet; aut fibi de tali problemate folvendo praefumat. Sed Lectorem fuum ad illos ipfos Auctores demittens, eum quò voluerit inclinare liberè finit.

Equidem per D.Le Clerc minime stat, quin omnia, quaecunque omnes quos laudat Auctores hac de re scripserunt, ipse refellat. Nullo enim contentus esse, nullisque ullius ratiociniis affentire posse videtur; ipso etiam Vallisnerio non excepto, de quo loquitur, non quasi quidquid dixerit probet, sed quasi meliora hâc de re ullo alio dixisse cum existimet : & si ut anteà de Andry dicebam, Historiae ejus accurata fieret analysis, ejusque vera sententia claré posset indè enncleari, inveniretur certissime eam ipsi Vallisnerio contradicere non modo, sed etiam multis ab Auctore illo traditis refelli reverà posse. Tam difficile est, in re nondùm benè cognità quid sentire, quod ipsi rectae rationi benè conveniat

Fateor jam, quod magnam hanc difficultatem folvisse me existimem, utrumque asserendo, scilicet, quod Lumbricus Latus unicus

cus sit vermis, & quod etiam fit plures vermes inter se uniti, & ad constituendum unicum vermem simùl coadunati. Verùm, haec ordine suo vera esse statuo, non uno eodemque tempore, vel eodem sensu. Primò enim Lumbricus Latus ex pluribus vermibus, à me Ascaridibus dictis, conficitur; sed posteà, animalcula haec ità fibi invicem agglutinantut, ut si tempus eis non deficiat, substantia unius in substantia alterius consundatur, fiatque indè unicum animal, ab Ascaridibus specie duntaxat, non genere, diverfum.

Quae ut stabiliam, experimenta mea atque observationes plurimas in medium adferre mihi incumbebat non modo, fed & objectis quae contrà fententiam meam ex aliis Auctoribus moveri poterant respondere. Utrumque praestare conatus sum; & praecipuè omnibus quae ex Andry, Le Clerc, Tysone, aut etiam Vallisnerio objici potuissent. obviàm ivi; ut potè Auctoribus omnium fanè celeberrimis, quique hâc de materia non obiter atque occasione datà, verbum unum aut alterum injecerunt; fed Tractatus integros, Differtationes difertas, Historiasque haud incelebres ediderunt. Si quis autem jàm urgeat, quod plurima attulerim, quae Vallisnerius jam diù antè, praesertim contrà Librum Andrya.

dryanum, attulerat; haec duo reponere lis cebit. 1°. Argumentum est ad rei cujusdam certitudinem quàmplurimum faciens, quod plures idem de câ sentiant, quando iisdem fulcris innituntur, experimentis scilicet, & observationibus, quae licet non fint eadem, codem tamen tendunt. 2°. Quatuor ex opusculi hujus Libris, Primus scilicet, Secundus, Tertius, & Quintus, jam diù, quantùm ad textum spectat, confecti erant & absoluti, (si tamen verba paucissima excipiantur, quae ad Historiam D. Le Clerc referuntur, quaeque inter praeli correctiones passim injiciebam, prout connexio totius cum annotatiunculis & Libro Quarto, id requirebat) antequam ullam dictae Historiae, aut Libri Vallisnerii cognitionem habere mihi licuisset. Id enim de eis solummodo audivi, dùm Differtationem meam Viris inter omnes praestanstantissimis offerebam, qui rectum de câ judicium ferrè possent non modò, sed etiam illud liberè mecum communicare: immò ex binis Libris illis alterum, Vallisnerianum nempè, italo sermone conscriptum non sufficienter intelligebam, alterum verò in istà civitate rariorem, nisi post multum temporis comparare poteram. Atque si tandem eum acquirendi copia mihi non fuisset, ne quidem de annotationibus aut de ipso Libro Quarto integro cogitaffem. Igi-

Igitur, quandò in multis posteà cum Vallisnerio convenire me comperi, ca ob hanc folam rationem mihi mutanda fuisse, vel rescindenda, quis dicet ? Immò, indè anfam arripio pro argumentis meis magis adhùc strenuè contendere, atque ea etiàm longiùs protendere. Primum enim, communibus viribus in adverfarium impetum facio ; deindè commilitonem ipfum animo fatis generofo in hocce praelio non fefe ferentem aggredior, ipfiusque armis pugnam novam cum co incipere audeo. Nihilominus tamen Lectoribus hic observandum eft, quod omnia à me in hoc opere ex aliis Auctoribus, praeter Andry, allata, in Historia D. Le Clerc invenerim; proindèque, fi in aliqua animadverterim, quae Auctor aliquis non reverà scripserit, solus Clarissimus Historiae editor culpandus. Vix autem unquàm cogitavero, in Libro tam illustri nomine infignito, quicquam praeter ipfam veritatem inveniri.

Quinque funt in hoc Opusculo Libri; quorum Primus, postquàm de vero nomine vermiculis nostris imponendo disferuit, cosque Ascarides propriè & meritò dici debere stabilivit, corum historiam naturalem tradit, quantum cum ad externas, tum ad internas ipsorum partes, animalesque sunctiones spectat.

Se-

Secundus, eorumdem Afcaridum in unum coadunationem exhibet, quâ coadunatione firmâ, strictâ, intimâ, non plures ampliùs vermes funt, sed unicus Lumbricus, cujus longitudo indefinita, ad centum mille ulnas, & ultrà, extendi posset, si vita subjecti satis longa, ejus intestinorum cavum satis amplum, Ascaridumque sufficiens numerus, id permitterent.

Tertius, Obfervationes continet in Librum à Nicolao Andry Doctore Medico, ac Proffessore Parisiensi conscriptum; cui Titulus ess Traité de la Génération des vers dans le corps humain, editionis penultimae; vel, ut melius dicam, in Lumbricum Latum quem ubiquè in Libro illo, magoà satis cum ostentatione Soluum (Solitaire) nuncupare affectat. Ubi notandum, nonnulla mutasse me, postquàm ultimam ejussem Libri editionem perlegissem; quoniàm Auctorem etiam in eà nonnullis ex sententiae sua circumstantiis derogasse percipiebam.

Quartus, occasione examinis quarumdam ex propositionibus Thesium, quas antequàm ad Doctoratus gradum promoveri possem deffendere debebam, aliorum etiam Auctorum sententiam introducit, praesertim illas Vallisnerii, Tysonis, aliorumque, inter ingentem numerum, quem D. Le Clerc in Histo-

ftorià fuà retulit, celeberrimorum; immò & ipfius D. Le Clerc; atque omnia quae in illis pro me militant, ad principià meà magis magisque corroboranda exponit; ea verò quibus debilitata, vel etiam everfa videri poffent, ftrenuè oppugnat, & tandem, fpero, expugnat.

Quintus deniquè, postquàm ostendit quantùm difficile sit causas hujus morbi procatharticas cognoscere, vel eis obviàm ire; Diagnosin etiam valdè aequivocam esse demonstrat; & tandem Curationem, si quae fit, aggreditur.

Jàm restat, ut pauca de occasione dicam quae ad Opufculum hocce cum publico commucandum me inducebat. Nequaquàm enim ejus fub formà Libri editionem mihi proponebam. Materiam paucarum duntaxat Thefium colligere mihi erat in animo. Sed tot observationes spatio septem annorum feceram, ut antequàm dimidium corum quae confcribenda mihi obveniebant exarassem, materiam jàm, non pro unica Differtatione inaugurali modò, sed pro tribus sufficere posse videbam. Scribere tamen pergebain, me femper inutilia plurima tempore opportuno refcindenda inventurum ratus. Sicque Tractatum integrum jam confectum, non differtatiunculam, comperi. Quem demum Viri illi

illi Clariffimi, & Excellentiffimi, Praeceptores mei ad cineres ulquè nunquàm non colendi legentes, & pro fuâ in me humanitate comprobantes, in lucem posteà edendum fervare me, brevemque folummodo totius epitomen pro Disputatione inaugurali tunc temporis producere, voluerunt. Quibus animo omnium devotissimo obtemperans, These meas ex eo desumsi; sed non potui, quin connexionis ergo dictiones nonnullas mutarem, multaque passim infererem, quae deinceps Libri mei Quarti materiam mihi suppeditarunt, postquàm, ut jàm anteà dicebam, Historiam D. Le Clerc perlegissem.

Quantùm ad latinum fermonem spectat, fateor me hic diù haesisse. Liber enim Andry gallico idiomate scriptus est non modò, fed & plurimi celeberrimi Auctores, inter quos ipse Vallisserius, linguâ sua vernaculâ scripferunt; usuque nunc jàm invaluisse videtur. Argumentumque erat, Illustrissi amici, quo me ut gallicè scriberem persuadere volebat, hoc est, quod jàm scripferam in idioma gallicum verterem, ad quod animum meum satis superque inclinaverat. Verùm, idem ille praenobilis amicus, hâc in re cum caeteris haud minùs illustribus conveniebat, quod fi opus latinè ederem, plures multò, immò mundum universum (tout le mon-

de)

de) mihi devincerem, propria funt eorum verba. Fateor itaque, quod cogitatione pluribus gratum me praebendi affectus fuerim; idque tandem propriae ineptitudini, de quâ plus fatis mihi ipfi confcius fum, praevaluerit. Namquè post vitam adeò erraticam qualis mea fuit, latinè fcribere meum non esse existimo. Nihilominùs tamen Lectorem Benevolum cordatumque invenire sperans, labori parcere nolebam; & nunc ut dextrè interpretetur, erratisque ignoscat, humanissimè rogo. Vale, & conatibus nostris fave.

cucturbining, "Laka

IN.

ad sint project, and skateland

INDEX LIBRORUM ET CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

HISTORIA ASCARIDUM.

PROOEMIUM De Materiae hujus Difficultate & obscuritate.

- CAPUT I. Quid sint Ascarides nostri? Examen breve eorum quae ab Auctoribus de Ascaridibus scripta reperiuntur. Nihil ex corruptâ materie, quâ tali, nasci potest. 4
- CAP. II. De Difficultate Ascarides extirpandi. De falsitate similitudinis eorum cum semine cucumerino, vel cucurbitino. Deque absurditate sententiae, quod sint proles, aut excrementa Lumbrici Lati; qui tandem à nomine, ut & à dignitate Solii deturbatur. 7
- CAP. III. De corporibus subalbis, pro excrementis. vel ovis Lumbrici Lati habitis. 10

CAP. IV. Occasionis, quae sese mihi obtulit de animalibus his observationes meas faciendi, atque experimenta varia capiendi, Historia. 12

- CAP. V. Historica Ascaridis descriptio, color ejus, ac figura externa.
- N. B. Numerus Capitis VI. caeterorumque hujus Libri Capitum, mutatus fuit errore typographico. Igitur, legere est Caput VI. pro VII. & posteà Caput VII. pro VIII. Caput VIII. pro IX. Caput IX. pro X. & fic de caeteris.

CAP.

CAP. VII. seu VI. De Organis externis Ascaridum. CAP. VIII. Seu VII. De Liquore albo quem Ascarides recens redditi emittunt. 19 CAP. IX. seu VIII. De Caudae borum animalium singulari structura. 21 CAP. X. Seu IX. De Ascaridum Organis externis. 23 CAP. XI. seu X. De Ascaridis substantia duplici. 25 CAP. XII. seu XI. De Materie unde Ascarides alimonium (uum petunt. 26 CAP. XIII. seu XII. De Naturâ, vel indole particulari Ascaridum, quantum ad vitales functiones spectat. 20 CAP. XIV. seu XIII. De' Animalculorum borum facultate proprià, quoad motus animales. 33 CAP. XV. Seu XIV. De vero fine omnium motuum Afcaridum. 30

LIBER SECUNDUS.

HISTORIA LUMBRICI LATI.

 CAP. I. Natura Lumbrici Lati hactenùs vel celeberrimis Auctoribus prorsùs incognita. Locus Hippocratis integer citatur; & quâ de causa factum sit, aperitur.
 CAP. II. Examen Loci Hippocratis suprà laudati.

CAP III. Quid reverà sit Lumbricus Latus. 55 CAP.IV. Quomodò formetur Lumbricus Latus. 56 ** 3 CAP.

- CAP.V. Cur animal hoc tàm rard observandum sese offerat?
- CAP. VI Obices permulti quos omnes Lumbricus Latus vix unquàm superare potest; & 1°. à parte Ascaridum. 60
- CAP. VII. Obex alius Lumbrico Lato occurrens à parte intestinorum. 61
- CAP. VIII. Obex alius à parte ipsius Lumbrici Lati. 63
- CAP. IX. De Impossibilitate transitús Lumbrici Lati ab intestinis crassis ad ventriculi cavum. 65
- CAP X. Impossibile est ut Lumbricus Latus in intestinis gracilibus ad senium hominis usquè remaneat. 67
- CAP. XI. Hippocrates naturam Ascaridum ignoravit, & omnes cum illo qui post eum de Lumbricis Latis scripserunt. 74
- CAP. XII. Nullus Lumbricus Latus formari potest, nisi ex Ascaridibus praeëxistentibus. 76
- CAP XIII. De incertà morbi bujus Diagnosi, contrà Hippocratem ipsum, & alios ab illo Austores. 77
- CAP. XIV. De malis ex Ascaridibus auctore Hippocrate ipso oriundis. 78

CAP. XV. Quomodò intelligendus sit Hippocrates, Lumbricum Latum non parere affirmanten. 80 CAP. XVI Quomodò intelligi debeat, quod homini

Lumbrico Lato laboranti, nil horrendum eveniat. 81

CAP XVII. Quid faciant remedia ad expellenda frusta Lumbrici Lati, post aliquod frustum redditum remanentia. 83

L L

INDEX.

LIBER TERTIUS.

IN LUMBRICUM ANDRYANUM.

Animadversiones.

CAP. I. Nihil est quod Andry miretur in Lumbrici 86 sui longitudine. CAP II. De Lumbrici Andryani capite ficto. 88 CAP. III. De Collo Lumbrici Andryani. 80 CAP. IV. Error eorum qui Ascarides à Lumbrico Lato diversos affirmarunt, unde derivandus? 90 CAP. V. Quid fint Taenia & Cucurbitinus Lumbricus, tam Andry, quam aliorum. 93 CAP VI. De ambagibus, & contradictionibus quibus Andry sele involvit, ad probandum quod caput Lumbrici sui reverà extiterit. 95 CAP. VII. Alia quaedam in caput boc fictum animadversiones. 97 CAP. VIII. De sectionibus seu annulis, ut & de protuberantiis mammillaribus Andryani Lumbrici. 100 CAP. IX. De alio mammillarum barum usu maximè probabili. 104 CAP. X. Examen Lumbrici Lati, seu Taeniae à Dno De la Carliere affervati. 105 CAP. XI. De quibusdam aliis observationibus ab Andry in Suum Lumbricum factis. 108 CAP. XII. Andry Lumbricum fuum in bepate dolores creare affirmans, refutatur. 110 CAP. XIII De praegnationis signis, quae Lumbricus Latus producere potest secundum Andry. 112 CAP. XIV. De Lumbrici rescissi effectis, quales ab Andry

INDEX.

Andry effe Supponuntur. IIZ CAP. XV. Quid color Lumbricorum tenuium portendere dicat Andry. 114 CAP. XVI. Refutatur sententia Andry, de modo Lumbricos integros affervandi. IIS CAP. XVII. Andry loquitur de Lumbricis quibusdam tenuibus quorum descriptionem nullibi tradit. Quae dicit de liquore quem Lumbrici Lati reddunt, refutantur. 116 CAP. XVIII. De dorso Lumbrici Lati (pinoso, (ecundum Andry, aliofque Scriptores. 120 CAP. XIX. De errore Auctoris illius circà Lumbrici Lati substantiam, quam totam in ova convertit. 122 CAP. XX. Andry Lumbricum Latum in homine nato minimè produci posse existimans refutatur. 124 CAP. XXI. Conclusio hujusce Historiae naturalis Ascaridum, & Lumbrici Lati. 120

LIBER QUARTUS.

E X A M E N Eorum quae in aliis Auctoribus pro nostra sentent: militant. 129

THESES De Afcaridibus & Lumbrico Lato. 130 EXAMEN Praedictarum propositionum; atque eorum ex aliis Auctoribus, quae Sententiae nostrae praecipuè favent. 138 Sententia Scrapionis examinatur. 139

Fer-

INDEA	
Fernelius plurimum nobis favet. 143,	178
Quid sit Tubulus Vallisnerii.	151
Galeni sententia de Ascaridibus.	159
Ascarides non formantur in Pudendo muliebri.	IGI .
Vallisnerii sententia de junctione Ascaridum ut in	fu-
gam sese vertant, refutatur.	163
Lusitanus ad nostram sententiam accedit.	167
Vallisnerii sententia de ore Ascaridum.	169
Animal nullum naturâ suâ retrogreditur.	172
Ascarides non natant.	175
Caelius Aurelianus, sententiae nostrae favet.	177
Vallisnerius de causa effusionis liquoris Ascarid	lum
refutatur.	181
	183
Uncini Vallisnerii, & Spiculi hamati Tyfonis re	efel-
luntur	184
Pars Lumbrici Lati rescissa, in corpore reman	ens,
brevi perst.	191
Zelus eorum, qui pro multiplici Lumbricorum	La-
	193
Spinae ventrales Lumbrici Lati novis argume.	ntis
	198
Systema verum Generationis, tàm in bomine, qu	àm
	202
An Mors inter horrenda homini Lumbrico Lato	la-
	205
Opinio de unico Lumbrico Lato in eodem subj	
	200
Debet esse proportio inter faetum cujusvis animalis	,0'
animal ipsum jàm adultum.	209
minung	
	4- A-

12100

**

5

LL

INDEX.

LIBER QUINTUS.

DE DIAGNOSI, PROGNOSI, ET CURATIONE HUJUS MORBI.

CAP. I. De impossibilitate aliquid statuendi, quoad causas bujus morbi procatharticas. 215 CAP. II. De signis quibus judicari potest hunc morbum praesentem effe. 218 CAP. III. De Curationis ad bunc morbum adhibendae difficillimà indagatione. 220 CAP. IV. Hujus morbi Curatio unica, quae bactenus mihi innotuit. 224 CAP. V. De aliis quibusdam buic curationi accessoriis. 225 CAP. VI. Curatio alia brevior, sed minus certa. 227

FINIS.

appr

Approbatio Clarissimi Dni.

HERMANNI BOERHAAVE,

A. L. M. Phil. & Med. Doct. Medicinae, Botanices, Chemiae, & Collegii Practici, in Academiá Lugduno-Batavâ Professioris; necnon Collegii Chirurgici Praesidis.

Eruditissimo Medico

STEPHANO COULET,

H. BOERHAAVE.

Voluisti, attentè evolverem, quae de Ascaridibus, & Lumbrico Lato commentatus es. Votis parui. Deprehendi verò Librum hunc dignissimum, qui in usus publicos evulgetur: erit etenim tibi honori, utilis Lectoribus. Historiam certè naturalem singulari invento amplificat, ignotum priùs modum detegit, quo miris nectuntur vinculis diversa in unum Animalia; sed & Medicinam illustrat quàm maximè, indolem veram causa morborum revelans. Deniquè superbi, seque super omnia efferentis hominis stultitiam, & serociam retundit; docet quippè novo experimento, quibus obnoxiam inimicis vitam degat. Tu animosus pergas, sedulitate artem promovere, tuasque indè fortunas laetus! Scripsi Leydae 17¹³29.

Appro.

Approbatio Clarissimi Dni.

HERMANNI OOSTERDYK SCHACHT,

A. L. M PHIL. & Med Doct. Medicinae Theoreticae & Practicae, necnon Collegii Practici in Academia Lugduno-Batava Profession.
 Collegii Theol Illustr. & Praepot. DD. Ordinum Hollandiae & Westfrisse, quod Leidae est, Medici ordinarii. Collegii Pharmaceutici Praesidis.

Quùm Ornatissimus Doctissimus que Vir Stephanus Coulet M. D. humanissime à me petiisfet, ut Dissertationem suam de Ascaridibus & Lumbrico Lato perlegerem, id quidèm lubenter ex ejus voto seci ; & quùm in eâ praestantissimi Viri insignis diligentia, sedula in scrutandis rebus hisce naturalibus affiduitas, & acutum limatumque judicium, quibus varia & multa, variis & multis anteà non visa, vel intellecta detexit, manifesto apparerent, ad illius editionem quam jàm tùm se meditari dicebat, ipsum hortatus sum; nullus dubitans, quìn haud parùm laudis indè nomini ejus sit accession, ipsaque Dissertatio ingenuis, & cordatis omnibus valdè placitura. Leydae xv. Januarii 1729.

H. OOSTERDYK SCHACHT.

Appro-

Approbatio Clarissimi Dni.

BERNARDI SIEGFR. ALBINI,

Med. Doct. Anatomes, & Chirurgiae, In Academiâ Lugduno-Batavâ Professoris.

Quemadmodùm privatis fermonibus frequenter hortatus fum industrium Auctorem Libri hujus de Afcaridibus & Lumbrico Lato, ut eum emitteret, quoniam multis elegantibus observationibus fingularem illam & mirissicam horum animalium naturam egregiè illustret : ità nunc quoque publice testor, censere me dignissimum esse, qui in manus hominum detur, & ab omnibus rerum medicarum & naturalium amatoribus & cultoribus legatur. D. Leidae Batavorum. a. d. XIIII. Januarii. CIDIDECXXIX.

Maarides mortai erficeet.

THE MALL SO, CARACLE 30 MARTINE.

Plant of interview for the tours contranting

19, 20. Partes funt Affaridie diffinit. 24. par

so reated to sprantonico he interioria

it circulares fechiences ver annetal, in quilare it circulares fechiences, ver annulares parse, are Marrier modia per forejfechinen altoin

22 I'm that Land an in town in and inches the sing

and a highore in guo flation concatantia

B. S. ALBINUS.

EX-

EXPLICATIO FIGURARUM. Notula (*) Animalcula illa defignat, quorum praeparationes habeo, omnibusque often-

dere poffum.

*1, *11, Ascarides funt vel vivi, vel recens mortui. 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16. Totidem funt As-

carides vivi, in diverso fitu vel motu exhibiti.

3 Ascaris vivus, semel tantummodò in hâc positura vifus, pro uno temporis momento.

- *17, *18, *19. Ascarides duplices, & triplices, vel potius totidem Lumbrici Lati juniores, & recens formari incepti.
- 20. Ascaris qualis è liquore in quo statim enecatus fuit, eductus est.

*21, *22. Ascarides mortui exficcati.

*23. Ascaris qui mortuus, & ferè totus confumtus prodiit. 24, 29, 30. Partes sunt Ascaridis discissi. 24, partis mediae frustum. 29, Cauda. 30, Caput.

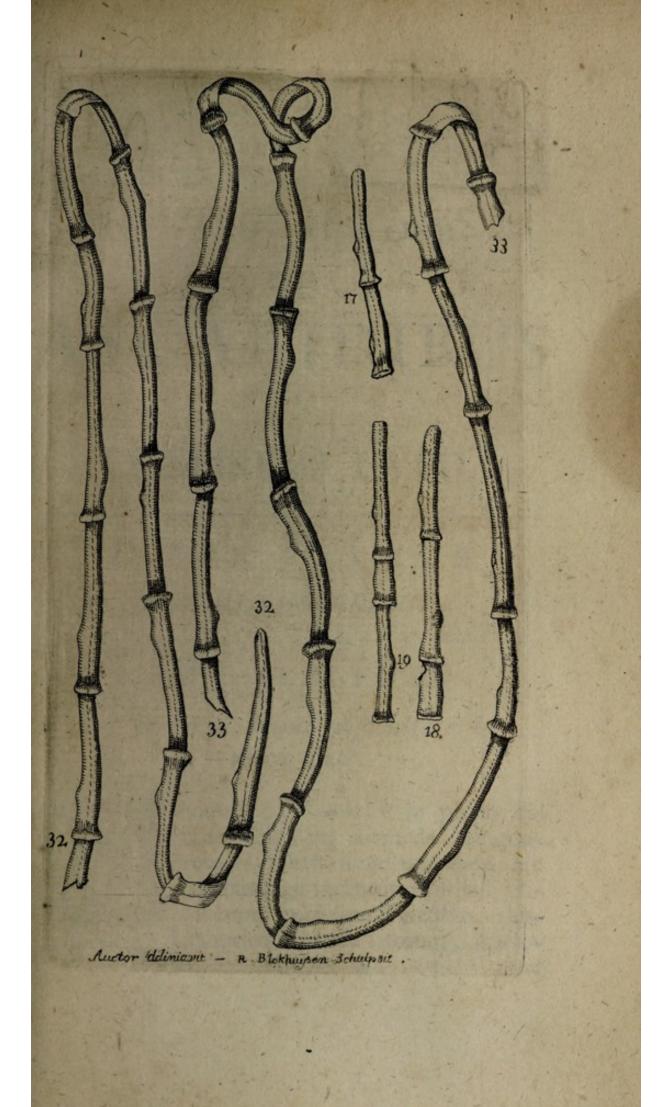
*25, *27, *28. Ascarides recens mortui, in quibus apparent circulares sectiones, vel annulares fibrae.

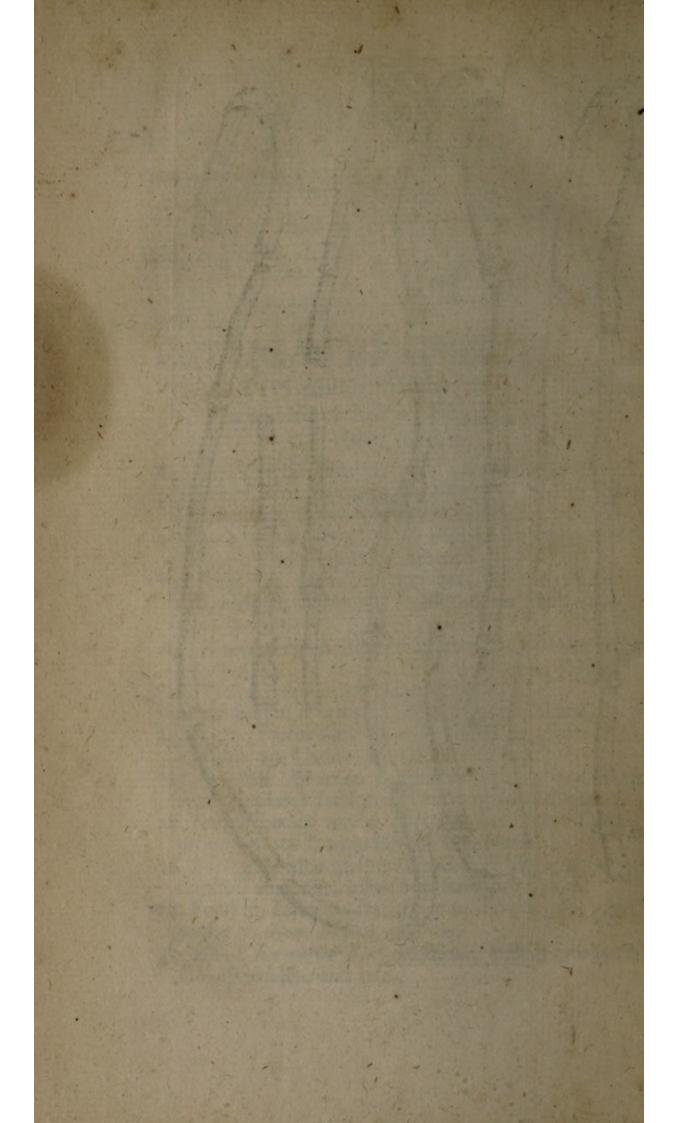
26. Pars Ascaridis media per longitudinem discissa, & proprio motu spasmodico sic incurvata.

31. Substantia alba quam Ascarides in liquorem aliquem immersi emittunt, ascendens tanquàm fumus.

32. Frustum Lumbrici Lati formari incepti, jam pluribus tredecim Ascaridibus constantis.

33. Aliud Lumbrici Lati frustum, pluribus novemdecim Ascaridibus constans.

TRACTATUS HISTORICUS DE ASCARIDIBUS ET LUMBRICO LATO.

LIBER PRIMUS HISTORIA ASCARIDUM.

PROOEMIUM.

De materiæ bujus difficultate S obscuritate.

uidquid de Lumbricis in genere dictum fuit, vel etiam de illis quorum Historiam nunc aggredior, hic enarrare fupervacaneum exiltimo. Nihil enim mihi cum Teretibus, aliisve speciebus Lumbricorum non latorum; Aucto-

res

TRACT. HIST. DE ASCARIDIBUS

CAPUT PRIMUM.

Quid sint Ascarides nostri? Examen breve eorum quae ab Austoribus de Ascaridibus scripta reperiuntur. Nihil ex corruptâ materie, quà tali, nasci potest

cctores quidam, & ii praecipue quorum forte mihi contradicere intererit, vocabulum hoc Ascarides mirabuntur. Eos audio secum quacritantes, quid mihi velim? quoniam minime verum est Auctores ullos, vel Ascarides cum illis Vermibus quos Cucurbitinos cis appellare placuit confundere. vel de Cucurbitinis quid dicere, quod Ascaridibus convenire ullo modo arbitrentur. Ascarides, & Cucurbitinos maxime inter fe diversos effe existimant; & quamvis corum nullus Ascarides unquam viderit, & ipsi de Cucurbitinis. fuis tanquam de mero rationis ente quod ut unquam viderent adeò felices non fuerunt, aliorum qui ante cos scripserunt vestigiis mordicùs inhaerentes, fententiam hanc unguibus roftroque deffendunt. Dico autem tanquam de mero rationis ente quod nunquam viderunt ; fi enim animalia haec vidifient, qui figuram feminis cucurbitini eis tribuerent? intelligere minime valeo. Igitur, quoniam Cucurbitinos Lumbricos interum natura non dari cenleo; Ascarides dico Vermiculos illos, qui in Dejectionibus Hominum visi, hactenus tanquam fignum minime fallax cos Verme lato laborare, habiti sunt. Ascarides autem qui breves & rotundi dicuntur, vel a Graecis, vel ab aliis qui in corum verba jurant, quùm non breves DO0. -A D

ET LUMBRICO LATO. LIB. I. CAP. I. 5

modò, sed etiam brevissimos fuisse inter Auctores conveniat, cos nonnisi Ascaridum nostrorum partum juniorem pronunciare minimè dubito. Si autem partus sint, cui Graeci nomen Ascaridum imposuere, quoniam crescendo quid de natura sua vel specie mutasse cos asseri facile non potest, cos etiam nunc majores factos Ascarides appellare quid vetat?

Ascarides igitur, inquiunt quidam, genus funt Lumbricorum in intestino recto productorum ; id facile concedam; verum hoc unum addam, scilicet, quod in toto etiam intestino crasio, Colon fcilicet, & Caeco, producantur. At quod oriantur ex putrida. vel putrescente materie ibi stagnante, quaestio paullò majoris momenti est, nimisque strenue a quàm plurimis doctifimis Philosophis opponitur, quam ut eis palma cedatur adeo facilis. Tamen, quoniam forte longiùs quàm par effet id me conduceret, pauca haec tantummodo praemittam, ne de mea fententia dubitare quis forte vellet, nimirum, quod nihil unquam ex materia putrida, quà tali, produci posse existimo; sed omnia quae inde nascuntur, ex propriis seminibus suis nafci ; quae semina, quandò difpofitionem quandam in certis locis potiùs quàm in aliis, certamque materiem, naturae suae magis analogam, iisque fovendis, dilatandis, atque rudimenta creaturarum in ipfis contenta excludendo, magis idoneam inveniunt, citiùs, tardiùs, expanduntur; atque fic tot innumerabilia creaturarum genera, immò plurima anteà proríus inaudita, producuntur. Fatebor etiam quod quaedam femina ad genus quoddam creaturarum producendum, ab adorando totius hujus universiConditore determinata, per effectum tamen caufarum particularium, quae in AZ fcho-

6

Icholà Causas Secundas audiunt, quasque Deus mutare nequit, quin fimul mutet leges quas primo posuit, vel deficiente aliquâ circumstantiâ, vel quia in certis locis iis minime naturalibus transplantata funt, atque materiei quaedam, & menstruo particulari iis non adeò analogo commissa; naturam suam ità alterare possunt, ut inde nova nobis (3) creatura oriatur longe, opinamur, diversa ab ca, quae fecundum primam Creationis institutionem nata fuisset, si omnia ritè & naturaliter sese habuisfent. Haecque, opinor, sufficient ad explicanda ferè omnia hujufmodi Phaenomena quae ab ignaris impoffibilia cenfentur. Ibì enim invenimus originem, non modò Ascaridum, Lumbrici Lati, aut aliorum Lumbricorum qui in intestinis gignuntur, fed etiam caeterorum Vermium quos videmus tanto apparatu, in tot celeberrimis Auctoribus Tabulis aeneis exhibitos; corumque, quibus Agyrtae nostrorum temporum tantopere gloriantur, quasi soli essent qui tales Vermes ex partibus ubi cos unquam fuisse adeò est creditu difficile, educere possint. Igitur ad caetera pergo quae dixi fuprà ab Auctoribus de Ascaridibus recenferi.

(3) Nobis, & opinamur; quoniam reverà Cognitiones nofirae sunt adeò limitatae, ut vix etiam de iis rectum judicium unquam ferre possimus, quae oculis nostris maximè conspicua sunt; de iis autem quae eos vel minimum effugiunt, nonnisti balbutientes imperfecta, immò saepè salsa edere valemus.

CA

ET LUMBRICO LATO. LIE. I. CAP. 2.

CAPUT SECUNDUM.

De difficultate Ascarides extirpandi. De falsitate similitudinis eorum cum semine cucumerino, vel cucucurbitino. Deque absurditate sententiae, quod sint proles aut excrementa Lumbrici Lati; Qui tandem a nomine, ut S a dignitate Solii, deturbatur.

L'egitur in quibusdam, Ascarides effe Gentem pufillam quidem, fed extirpatu difficillimam. Id omninò verum eft; immò libenter adderem, impoffibile effe illud animantis genus extirpare, nifi doceret me Experientia, quod patientia, & perfeverantia longa in ufu remedii unici quod hactenùs invenire potui, cos tandem deturbat, & exterminat; de his autem fufius in fequentibus.

Dicunt deindé quidam, Vermiculos illos figuram habere feminis cucumerini, (4) quod utique falfiffimum effe femper deprehendi. Nam fi talem unquam habeant figuram, quae tantisper femen cucumerinum referat, id tantummodò accidit dum vivi

(4) Omnes, nullo excepto, qui hac comparatione utuntur ut hos Vermiculos describant, vel ne unum quidem verbum de figurâ hujus seminis faciunt, vel nullibi dicunt quo respectu animalcula nostra ei similia sint. Immò figuram quam vel eis in scripti suis tribuunt, vel in Tabulis aeneis suis depingunt tamquam genuinam eorum figuram, non minus a verâ cucurbitini seminis figurâ differt, quam differt circulus a quadrangulo.

vivi funt, & confequenter pro unico momento temporis (vid. Fig. 2. 3.); quoniam omni momento figurari fuam ità mutant, ut difficillimum fit omnes corum pofituras, motiones, aut mutationes notare, vel memorià retinere. Certiffimum quoque eft illos quandò mortui funt figuram habere a figurâ feminis cucumerini maximè diverfam. (vid. Fig. 11. 22. 23. 25. 27. 28.) Igitur qui dicunt fe illos in hac figurâ vidiffe, id tantummodò probant, fcilicet, quod illos nunquam accuratè obfervaverunt; immò nequidem viderunt, nifi obiter, propter faftidium quod aliàs odor ingratus qui illos ferè femper concomitat, naribus eorum attuliffet.

Quod Ascarides, (5) ut quidam volunt, fint productiones & soboles Lumbrici Lati, a ratione prorfus alienum mihi viderctur, licet de falsitate talis ratiocinii proprià meâ experientia convictus non cffem. Namque fi Vermiculos illos per minutifimum temporis spatium observassent, ne ulla quidem circumstantia, vel a dispositione partium, vel a gradu magnitudinis & incrementi defumta, cos ad tale quid cogitandum induxisset. A/caris enim noster est animal perfectum ; nunquam, quamdiù fimplex , ad longitudinem, aut latitudinem majorem perveniens, quam est illa ad quam maximus corum qui unquam visus est jam pervenit. Deinde, ne prima quidem rudimenta sectionum illarum, seu annulorum qui in Lumbrico Lato in tam ingenti numero conspiciuntur, in Ascaride nottro cernuntur: quod tamen deberet fic

(5) Quoniam Ascarides nihil aliud effe praeter omnium ferè scriptorum Cucurbitinos statuo; ideò, quae de Ascaridibus hic dico, de corum Cucurbitinis intelligenda sunt. Quod quidèm dictum! volo de iis, quae apud cos sparsim de Cucurbitimis leguntur, quaeque ad Ascarides nostros pertinere contendo; ET LUMBRICO LATO. LIB. I. CAP. 2.

fic sefe habere, si ejus soboles esset: quaelibet enim creatura, creaturam sibi similem parit. Neque debet in medium trahi exemplum partûs Ranarum, aliorumque talium animantium; non enim in statu in quo eum primò videmus remanet, sed paulatim dilatatur, expanditur, partesque latitantes sesse tandem manifestant; sed Ascaris noster siguram, immò & naturam suam nunquam amittit, quamdiù Ascaris simplex est, & quidem talis esse potest, ad mortem suam naturalem usque.

Axioma illud praetermitto; fcilicet quod, Qui Lumbrico Lato, vel Solio, laborant, nunquam plus uno in fe continent, quod femel expulsum, nunquam ampliùs producitur; illud enim absolute falsum affero; non quod actu & femper adsint plures Lumbrici Lati in uno eodemque corpore, vel quod illo femel expulso quod in corpore erat, alius immediate, & ejusdem longitudinis, ei semper succedat; fed quia haec omnia facile possiunt accidere, & si non accidant, id tantummode victus rationi, & remediis debetur; quod tamen necessario & semper accideret, si Ascarides essent Lumbrici illius soboles. Qui enim fieret ut ex tam ingenti numero pullorum, nullus unquam ad patris magnitudinem, & longitudinem perveniret?

Ar

CA-

CAPUT TERTIUM.

De Corporibus subalbis pro excrementis, vel ovis Lumbrici Lati habitis.

A uctores tandem sunt qui loquuntur de Asca-ridibus tanquam a Lumbrico Lato diversis; fed contendunt corpora illa fubalba quae inter facces alvinas conspiciuntur, esse vel Ova, vel Excrementa Solii. Sed antè omnia examinare debuissent, num corpora illa effent ejus naturae, ut femina vel ova dici mererentur? An non verò potiùs corpora effent aut viva, aut jam mortua? Quod viva fuissent, folà corum a faccibus secretione patuisset; quia illicò sefe movissent, contraxissent, expansissent, aliisque motibus sese animalcula perfecta ostendissent : fi autem jam mortua fuissent, non modo nullum habuissent motum, sed etiam ne per unam quidem horam eandem figuram, immò nec naturam servasfent; contrahunt enim tunc sese maxime, exficcantur, incurvantur, ac color corum post unam aut alteram horam ex fubalbo fit fuscus; & quodammodò rufus; & si quinque vel sex horas asserventur, fiunt ejusdem ferè coloris, ac figurae, atque in craffioribus Instrumentorum musicorum fidibus ex animalium intestinis confectis, observatur: quod fanè non fieret si ova essent, saltem tam subito. Praetereà, ex diversa fingulorum figura id quoque manifestum fuisset. Qui enim fieret ut ejusdem animalis ova, aut femina, (quod unum & idem esse femper intelligi debet in non viviparis Animantibus), tam diversae figurae effent inter se, ut corpora illa elle debuissent, si, aut mortua, aut etiam viva fuiffent,

ET LUMBRICO LATO. LIB. I. CAP. 3. II

fent, sed debilia, languida, & morti adeò proxima, ut ex corum motu nullo, ea esse viva comperi non posset. Alia enum longa in tali statu sunt, alia admodùm brevia, quaedam lata admodùm, quaedam verò multò minus, quamvis ejusdem longitudinis : haec serè rotunda, illa oblonga, cum binis extremitatibus aliquandò in cornua, vel in mucronem definentibus. (vid. Fig. 2. 3. 5. 8. 10. 12. 20. 21. 22. 23. 25. 27. 28.) Igitur corpora haec ova esse non posse clarè patet. Sed veri sunt Ascarides, vel jam, vel nondum mortui; atque eo nomine Lumbricum Latum tanquam genitorem nequaquam agnoscunt.

Qui dicunt Lumbricum Latum parere, ad magnitudinem, vel longitudinem animalis immensam recurrunt, tanquam ad familiae tam numerofae caufam neceffariam; quoniam illis nullà alià ratione tot ova, vel tot animalcula produci posse videtur. Ubi notandum est, ova dicere illos, qui nullam circa illa corpora observationem fecerunt, quique illa nonnisi obiter tantummodò, ut jam dixi, viderunt: animalcula verò dicere illos, qui paullò accuratiùs rem observaverunt, ità ut tandem animalculum e faccibus liberatum suprà earum superficiem sefe moventem, & repentem plene conspexerint. Hi funt qui Ascaridem Teniae minimae frustuli figuram habere fassi funt, quique non ova, sed prolem, & fobolem, magni atque terribilis valde Animalis illius, quod Lumbricum Latum, vel Taeniam vocant, dixerunt.

Historiam nunc Ascaridum nostrorum tradere aggredior, qualem propriis oculis, multisque circa hoc genus animantium experimentis a me ipso captis, eam reverà esse comperi; & primò de opportuni-

9

12 TRACT. HIST. DE ASCARIDIBUS tunitate quam habui, rem ipfam uti fe habet propriis oculis videre, pauca hic praemittam.

CAPUT QUARTUM.

Occasionis, quae sesse mihi obtulit de Animalibus his observationes meas facere, atque exprimenta varia capere, Historia.

Circa finem Menfis Novembris Anni 1721. Vir mihi amicitià, non minus quam fanguine conjunctiffimus, ad me rediit ex itinere quodam, poftquàm per duos menfes absens fuerat. Dicebat se die praecedenti sensisse absens fuerat. Dicebat se die praecedenti sensisse ingentem, & ferè intolerabilem pruritum ad Anum partesque vicinas internas, qui pruritus non intermiserat quidem, sed remiserat paululum, & locum sic mutaverat, ut a superioribus ad inferiora descendisse videretur, ubi tandem fixus remanebat, quasi ad Oram sphincteris Ani externam, ut putabat, sed reverà internam, quae externam in consensumerat.

Historiam suam adhuc narrabat, dum prae sensu voluptatis cujusdam exquisitissimae in parte affecta, totus ferè contremuit; clamavitque aliquid sibi ex ano decidisse quod se movebat; manumque illuc deferens, indè Ascaridem vivum protulit. Animalculum examinavi quidem, sed minimè cum illâ diligentiâ quam posteà caeteris examinandis adhibui. Res mihi aequè nova erat atque amico meo; & nondum quid Ascaris essentia essentia nis fortè excipiatur nomen.

Ob-

ET LUMBRICO LATO? LIB. I. CAP.4. 13

Observabam Animalculi figuram, & motiones fatis quidem alacres, sed minime progressivos; quoniam per horam dimidiam eum mutaffe locum non inveniebam; ideòque talia Animalcula aeri exposita nequaquam, vel faltem difficillime, e loco ad locum sese ferre, vel progredi posse existimabam. Verùm, quoniam de ullis observationibus circà hoc genus Vermium faciendis, ne quidem tum temporis cogitaveram, hunc projecimus, nec ampliùs curavimus. At Amicus meus licet cessafient illico pruritus, & omnis quam circà Anum sentiebat moleftia, se gravissimo certe morbo laborare putabat, & ut apud Medicum comitem me haberet rogabat. Pauca dixit Medicus, praeterquamquod Vermiculi illi (quos ipfe, audità descriptione, Ascarides nominavit) non multum periculi fecum adferebant, modò tempestive causae cos producenti obviam iretur. Praescripsit pulverem quemdam semel de die ad quantitatem dragmae unius, mane & jejuno ventriculo sumendum, vel ex vino, vel ex cerevisià; huic pulveri addidit clyfma altero quoque die fub vesperi injiciendum. Quae autem medicamenta, vel pulverem, vel clysma ingrederentur, e memorià meâ exciderunt; unum scio, scilicet, quod Amico meo dixerit, utrumque ex amariffimis (6) remediis fuisse confectum, quorum virtuti tenacissima Vermium quorumcunque materies cedere cogeretur.

Quid accidit? Amicus meus pulvere, & clyfmate

(6) Quamvis Andry, in ultimâ Libri fui De Generatione Lumbricorum Editione, fe in aliis, quod amara omnia Lumbricis contraria effent, dixisse negaverit, tamen vero verius est praebuisse cum fatis superque occasionem talem ei sententiam tribuendi; & quoniam omnium sere saeculorum opinio fuit; & quia omnia quibus maximè fidit remedia, ez amaris constant,

te usus est, & quidem per plures septimanas: & per totum hoc tempus, aliquandò in dejectionibus plures, aliquandò nullos (7) Ascarides videbat. Remediis uti cessavit, & eadem atque anteà Phaenomena apparebant; hoc est, per aliquot dies aliquos, & per plures nullos Ascarides reddebat. Per totum ferè annum hoc sic duravit, & posteà eos multò rarius reddidit, sed tum per plures dies quam anteà, corum ejectio durabat, postquam inceperat.

Tandem, postquam instabilis vitae pertacsus, Medicinae studio sedulò me applicare mihi proposuifsem, atque ab amici mei morbo, qui in câdem prorsus conditione, neque meliore. neque pejore erat, initium facere; ille mihi quidquid penes ipsuffum erat libenter ad hunc finem suppeditavit.

Primò igitur, maximà cum diligentià Animalcula ipfa, deinde caulas tam antecedentes quam proximas, & ut loqui amant efficientes, tum denique remedia quibus has tollendo, illos extirpare poffem, secundum Artis praecepta, & indicationes quae mihi a morbi Symptomatis suppeditarentur, examinando, me applicabam. Ante omnia enim, fi poffem, Animalcula haec perfecte cognoscere volebam; & quidquid ex accuratiffimâ exploratione, repetitisque observationibus exactissimis colligere hactenùs potui, hic libenter propono; fatendo tamen quod microscopiis usus non fuerim, quae propter particularem oculorum meorum ftructuram, non funt mihi acquè utilia atque caeteris hominibus; & proinde hanc partem relinquere coactus fum iis qui

(7) Hoc Phaenomenon de cucurbitinis frustulis suis asserunt eorum plerique, qui ea Lumbrici Lati portiones, & trusta esse contendunt. ET LUMBRICO LATO. LIB. I. CAP. 5. 15 qui talibus opticis uti valentes, alia plurima mihi de Ascaridibus nondum fatis cognita invenire procùl omni dubio poterunt, fi eundem circà hanc rem atque ego, laborem impendere voluerint.

CAPUT QUINTUM.

Historica Ascaridis Descriptio, color ejus, ac figura externa.

A scaris est Vermiculus planus, quartam lineae unius partem crassus; longitudinis scsquipollicis, paullò plus si grandior sit, paullò minus si junior; atque sequilineam circiter latus.

Color ejus est plerùmque albissimus, aliquando verò ad luteum vergens. Verùm, nullus ei naturalis est practer album, & fi alium habeat, ei ex faccibus alvinis magis minusve bili coloratiori, aut minus colorata dilutis, venit; quod multoties comperiebam, quandò Animalcula haec aquâ purâ abluebam Tum enim vel colorem hunc luteum omninò deponebant, albissimumque induebant, vel si fortè diutiùs in faccibus bili coloratiffimà dilutis manferant, pars postica corum, laterum margines, & fulculus quem habent per mediam eorum fuperficiem decurrentem, camque quasi dividentem, lutei coloris remanebant, pars verò anterior, binaeque lineae, ab utroque latere, inter fulcum medium, orasque laterum sitae, albissimi coloris apparebant. Non quod omnia fic se in omnibus habuerint, sed in quibusdam forte pars haec vel illa magis minusve colorata erat, prout bilis acrior vel mitior, po-

poros in hifce partibus fitos penetraverat.

16

Ad Infectorum genus referri omninò debent. Quamvis enim primo intuitu, folis fibris longitudinalibus ab anteriore ad posticam partem rectà procedentibus constare videantur, motus tamen corum progressivus vermicularis, facilitasque quam habent longiores, vel breviores sefe reddendi, ut quòquò volunt sese ferant, cos ctiam spiralibus, annularibusque fibris compactos demonstrant. Enimverò, in quibusdam corum motibus, praecipue si fint convulfivi quafi, & ad animal longe brevius reddendum tendant, quam ad fimpliciter progrediendum necessarium est, innumerae fere sectiones transversae plenifime conspiciuntur, (vid. Fig: 25. 27. 28.) Quod clariùs adhuc patet quando in liquore meo praeparato fubitò enecantur; fefe enim statim contrahunt, & tum videntur nonnisi lineis transversalibus constantes. Idem est fi transversim discindantur; tum enim omnes partes ab invicem rescissae codem motu simul sele elongant, & contrahunt, neque brevius spatium occupant ac si ab aliis separatae non essent.

Lineam habent aliquantulùm depreffam, ad inftar fulci, Animal quodammodò in duas partes aequales ab anteriore ad pofticam partem dividentis; & quoniam ab utrâque Animalis fuperficie eodem modo res fefe habet; & utriufque lateris orae funt multò tenuiores, & planiores, quam partes inter lineam fuprà dictam mediam, & has laterum oras; Animal elongatum, quando non fe movet, vel recens mortuum eft, quafi ex duobus nervis fimul junctis confectum apparet: quod tamen fi Animal fefe vel minimè movet, citò mutatur. Sed fi recens mortuum transverfim fcindatur, extremitates parET LUMBRICO LATO. LIB. I- CAP. 7. 17 partium discissarum figuram quasi oris humani clausi fatis belle exprimunt. (vid. Fig. 24.)

CAPUT SEPTIMUM.

De Organis externis Ascaridum.

E xtremitas anterior nullam divisionem habet, aut inaequalitatem, quâ possimus caput ab aliis partibus distinguere; & sicut de Araneâ dicitur (8) quod partem hanc, caput dictam, non habet, idem de nostris Ascaridibus asserie potest, cum hac differentiâ, quod Aranea oculos, immò plures habere dicatur, Ascaris verò nullos habeat. Hoc tamen animalculum substantiam alimenti sui per os assumere mihi plus satis constat; quià, licet oris ejus figuram, qualis sortè reverà est, nunquàm benè observare mihi licuerit, inaequalitatem tamen, & hiatûs speciem multoties in hac extremitate anteriore vidi, cum antè, tum post mortem, (vid. Fig 4. 5.9.) quod tandem ad os illud aciculâ probandum me inducebat; tumque canalem de quo mox dicendum inveniebam.

Postquam os Ascaridis sic inveneram, aciculam meam in illud, quousquè penetrare vellet, protrudebam; quae descendebat rectà versus caudam

(8) Quare Andry, aliique, Lumbrico Lato Caput infigere tot conatibus enitantur? fanè non video; par enim est undiquàque ratio: & si animali huic Caput deficiat, conditio ejus nullatenùs erit illi Araneae, vel aliorum etiam Lumbricorum deterior, in quibus os quidèm, Caput verò nullum, quod propriè tale dici mercatur, nemo hactenùs deprehendit.

dam, ad longitudinem ferè partis quartanae fuprà dimidiam Animalis; verùm, ulteriùs aciculam adigere nolebam; quoniam id me facere non posse mihi videbatur, quìn ulterioribus, inferioribusque Animalis partibus vim inferrem, quoniam eas ulteriori aciculae penetrationi ses opponere sentebam.

Circà finem canalis hujus, alius reperitur breviffimus, ad latus decurrens, & ibi exiguam protuberantiam figurae mammillaris efficiens. Terminatur hic canalis aperturâ, per quam Animal Excrementa, & ut supponi potest Ova sua deponit; immò, postquàm os ejus obturatum est, alimentum fuum fugit (9). Nullam enim aliam aperturam in toto ejus corpore invenire potui, licet obtusa extremitate aciculae tenuissimae illud in omnibus suis partibus probaverim. Hanc autem primò inveni, visis excrementis ipfis inde prodeuntibus, fub forma grani pulveris pyrii tenuioris, ejusdemque coloris nigri, (10) fed non lucidi. Ova verò nunquam vidi, nequè ullum corum vestigium, vel minimum quidem, in toto corpore unquam inveni. Totus ille canalis, ab ore scilicet ad mammillarem lateralem protuberantiam, fi visibilis sit, subcaeruleus conspicitur : rarissime autem visibilis evadit.

(9) Os ejus obturatur perfectissime, quando jungitur cum alio Ascaride, ut mox dicetur in Lib. II. ad formandum Taeniam, seu Lumbricum Latum.

(10) Ne forté quis hic cavillari velit, Lectorem monebo, me, quamvis haec excrementa pluriès viderim, qualia ea defcribo, nequaquàm tamen hac de re cum pertinacia contensurum.

CA.

ET LUMBRICO LATO. LIB. I. CAP. 8. 19

CAPUT OCTAVUM.

De Liquore albo quem Ascarides recens redditi emittunt.

e veritate talis Oris, & Canalis, imulto magis mihi constitit, postquàm vidi substantiam quamdam albissimam, quam sub formà Liquoris ferè semper emittunt, (11) statim post corum ex Intestino eliminationem. Qui liquor, si Animal tunc in aquam, vel alium quempiam liquorem, in quo non enecatur subito, immergatur, visibiliter exit à partis anterioris extremitate medià, codem ferè modo, quo fumus e camino, vel vapor tenuis ex angustiori parte Infundibuli inversi, prodire consuevit. Per aliquod enim spatium rectà sursum elevatur; tum, quasi atmosphaerae cedens, latera petit, modo quodam perystaltico; & posteà deprimitur, deorsumque se inclinans, in liquore, aqua puta, dispergitur, & folvitur; & nonnifi post quoddam temporis spatium fundum petit, sub formâ pulveris tenuisimi, atque albisimi. (vid. Fig. 31.)

Priusquàm animalcula haec in liquorem talem immitterem, comperire non potueram undè fubftantia haec alba liquida oriretur, aut ex quâ parte praecise prodiret. Omnes quidem fere talem emittere

(11) Idem observavit Andry de suo Lumbrico lato, quod saltem ejus cum Ascaridis natura, analogiam demonstrat.

20

tere fubstantiam videbam, (12) quosdam majori, minori quosdam quantitate; verùm, tam subitò tota pars anterior (13) Animalis ad spatium minimùm duarum linearum hoc liquore perfundebatur, ut vix dubitare possem, quin per centenos, millenos sortè, poros in hac parte sitos, emitteretur simul; donèc viso effectu supradicto immersionis Animalis in aquam, aliumve liquorem, partem hanc adeò humidam, & lubricam esse conjiciebam, quale profectò est totum corpus, quandò primò ex Intestino profilit, ut liquori tali tam subitò excipiendo, & dispergendo aptissima esse.

Liquor ille quem Ascarides fic emittunt, albissimus est, & primò instar guttae lactis conspicitur; verùm brevissimo post tempore, totus exsiccatur, & manet instar cretae aquâ gummatâ solutae, & subindè exsiccatae; atque tenaciter satis haeret, vel cuti manûs, vel parietibus vitri, aut planitiei mensae, quibus imponitur Vermes; undè postquam nonnissi vi aliquâ abrasus est ungue, velsalio quodam tali instrumento, non cohaeret ampliùs, sed locum quem tangit subalbo colore tinctum relinquit.

Sub-

(12) Nullos unquàm vidi liquorem hunc bis reddentes, propter novum liquorem eis affufum, vel quoniam in novum alium immissi fuerant; sed postquàm illum aëri nudo expositi reddiderant, si in aliquem alium liquorem immergerentur, non plures tribus vel quatuor ex centenis quibussi qui vidi, qui eum pro secunda vice, sed minori longè quantitate, redderent.

(13) Nunquam hunc humorem e protuberantia mammillari quae ad latus Animalis eft, exire vidi: fed femper ad anticam partem ortum fuum habere mihi vifus eft. Quin autem poft orificii feu oris ad hanc partem anticam fiti obturationem, de quâ posteà, per hanc mammillam exire possit, nullus dubito.

ET LUMBRICO LATO. LIB.I. CAP. 9. 21

Substantiam hanc liquidam, facpiùs deguftavi, semperque illam salsedinis intensissimae (14) comperi ; urit enim linguain eodem prorfus modo atque fal commune facit; five liquida fit, five jam exficcata, & in pulverem redacta. Quantitas verò ejus nunquam excedit guttam unam, aut alteram : sed omnes illam dant; ità ut illos paucos, numero forte quatuor vel quinque, e quibus nullam exire vidi, jam illam emifisse antequam prodirent, vel ad me pervenirent, nullus dubitare possem.

CAPUT NONUM.

1131

De Caudae horum Animalium singulari AruEtura. modo unduian

d Caudam animalculi nostri nunc devenio A seu extremitatem posticam, cui in cacteris Animantibus cauda appendere folet, fi ullà donati fint. Extremitas autem illa craffior videtur quàm funt caeterae corporis partes, in statu naturali positi; hoc eft, dùm ad naturalem longitudinem protractum immobile permanet; quale cfie poteft postquam e liquore illo educitur, in quo subito fuit enecatum? Dum enim animal sefe movet, atque sefe brevius reddit, partes illae profecto, ubi major fit conin and metaling tra-

(14) Salfedo illa in gradu tam intenfo, urinofam certè, vel faltem faeculentam substantiam, longè potiùs quàm chylosam, В 3 Caudam; Stium arguit,

quandoner tound luant

8.9.13,200

tractio, craffior est, & densior, caeteris partibus quae non contrahuntur.

Dixi autem extremitatem hanc tantummodò craffiorem videri, non enim reipfà craffior eft, fed talis apparet; quia patula eft, & aperturam habet plerùmque ad profunditatem ferè lineae dimidiae, quae faepè hiat; & tùm margines expanduntur, & patent aliquandò maximè, ità ut fundus videatur; quod non poteft fieri, quin pars illa multò craffior: hoc eft, amplior, appareat (15). Frequentiffimè autem hiatûs hujus margines ità contrahuntur, & ad fe invicem coarctantur, ut pars haec, feu extremitas, nullo refpectu caeteras partes fuperet.

Aliquandò etiam fit ut margines illae in ftatu medio inter contractionem illàm intimam, & expanfionem perfectam, conftituantur; & tunc aperturam burfae fat feliciter exprimunt; atque eodem modo undulatae funt, & crifpae. (vid Fig. 2. 9.29.)

Idem quoquè faepiffime accidit lateribus, quae quoniam planiffima, & tenuiffima funt, in plurimis Animalis contractionibns tota undulata, & crifpa apparent; ità ut pluriès animal hoc viderim fic contractum, ut perfecte placentulam rotundiffimam repraefentaret, cujus orac undequ'ique undulatae, & crifpae confpiciebantur. (vid. Fig. 5.6.

(15) Vermiculum hunc multotiès vidi ità elongatum, aliquandò per totam fuam longitudinem, aliquandò verò in parte illà folà Caudam inter & mammillarem protuberantiam intercedente, ut eum prorfus rescissum futurum suffe arbitrarer; adeò angustum & tenue apparebat medium hujus partis versus Caudam; & tum Canda illa patentissima videbatur. (Vid. Fig. 2.9.13,29.) ET LUMBRICO LATO. LIB. I. CAP. 10. 23 7. 8. fed praecipuè Fig. 10,) Ad quid autem Cauda haec fic patula interviat, posteà intelligemus. Atque haec de partibus externis.

CAPUT DECIMUM.

De Ascaridum Organis internis.

A dinternas verò partes quantùm spectat, praeter Canalem suprà descriptum, & ab Ore ad mammillarem protuberantiam lateralem, de quâ quoquè diximus, pertingentem, nullam partem organicam discernere mihi possibile suit. Concedam igitur, *Ascarides*, ut in aliis Insectis id sese habere demonstratum à majori numero censetur (16), plures habere pulmones, quorum ope omnes partes abscissae & rescissae vivunt, aëremque circumambientem hauriunt; immò, principia motuum(17), in tot parti-

(16) Cenfetur, dico, à majori numero; mihi enim profeto videtur effe Axiomati i.li philosophico, Non sunt multiplianda entia fine necessitate, omninò contrari um. Volo, canales quosdam Insectis suise datos ad pulmones usquè pertingentes, quibus respirationis officium peragant, veluti totidem Trachaeis; sed quoniàm usus longè diversos pulmones habere praeter respirationem constat, veluti v. g. sanguinem ex corde sufceptum, atque aëre permixtum, & ab eo alteratum. & quasi subtilisatum, iterùm ad cor transmittere; sicque alia multa organa non minùs quàm pulmones multiplicanda effent; ramos Trachaeae tribuere, quàm pulmones multiplicare, fatiùs judicarem.

(17)Anguillas pluribus inftructas effe Cordibus, nemo hactenus di-

B 4

24

tibus ab invicem separatis, conspicuorum; totumque corpus eorum este nonnisi concatenationem perpetuam pulmonum & cordium: fatebor tamèn tale quid mihi nunquàm fuiste compertum; plurimos disfecui, omnes corum partes abscidi, & discidi, & nihil unquàm Vasi, Intestino, Visceri, vel tali parti organicae fimile, mihi occurrit. Ne unum quidèm frustulum, quantùmvis exiguum, e loco suo decidit; praeter illas partes quae hinc indè jacebant disfectae, nihil prorsùs apparuit : nullus crassiuslus liquor, quem talem fortè fuisse partem, sed nùnc post disfectionem ab aëre mutatam, vel aliquo modo cultro, aut forficibus destructam, sufpicari potuerim.

Omnes illae partes fic diffectae madore quidèm aliquò perfundebantur, qui certè nihil aliud erat praeter refiduum liquoris fuprà dicti, quem primò ejecti emittere folent. Is mador omnes partes fic diffectas equaliter confpergebat; & quoquo modo animal diffecaretur, vel transversim in plura frufta, vel fecundùm longitudinem fuam in duas aequales partes, vel in plures, nulla alia fubftantia, nullus alius liquor, mihi unquàm vifibilis fuit. Et quod refiduum effet liquoris totiès memorati, manifeftum eft ex eo quod, quamvis dùm ille mador in fuo ftatu madoris, vel liquoris, remanebat, nullum haberet colorem, (18) nullamque confiftentiam;

cere ausus est; & tamen partes earum ab invicem diflociatas ad longiffimum tempus alacriter satis sele movere nemo nefcit.

(18) Talis esse debuit liquor quem Lumbrici lati portiunculae rescissae, ut ajunt Auctores quidam ex recentioribus, Ascarides ET LUMBRICO LATO. LIB. I. CAP. II. 25 tiam; tamèn fi dorfo manûs, vel tabulae cuipiam imponeretur, statim exficcabatur, & in eandem substantiam albam, cretaceam, salitam, gummatam, abibat, atque liquor ille.

CAPUT UNDECIMUM.

De Ascaridis substantia duplici.

Substantiâ hujus animalculi visibiliter duplex est, altera interna, externa altera. Externa spongiosa est, instar vasis figulini chinensis diaphana, ac quodammodò cartilaginosa, satis tenax & solida; atque vi animal discerpere conanti non facilè cedens, ratione habitâ tenuitatis, & teneritudinis speciei, quam praesestert. Interna verò, viscosa magis & humida est, magisque ad illam cochlearum accedens; sese facilè in liquorem resolvens, & nullius coloris, praeter illum quem aqua corporibus ea madefactis communicat. Ex his duobus substantiis, prior quasi cortex remanet post exsiccationem; posterior verò tanquam medulla, viscida, levis, tota prorsùs dissipatur. Multos in plurima liquorum genera indidi Af-

rides autem veri secundum meam sententiam, dicuntur ab illis Auctoribus emissifie; quemque emissium fuisse, ex liquore in quem demissi fuerant vermiculi illi turbido reddito, conjecerant; quisnam enim tum suerit color ejus non dicunt. Iis autèm illum ex mammillâ laterali exiisse dicentibus libenter alsentio in hoc solo casu, scilicet, si reverà partes Lumbrici lati jam anteà constituerant; minimè verò si Ascarides veri er simplices adhuc erant.

Ascarides, & illos in nullo citius folvi comperi. quam in aqua pura frigida, quae spatio paucorum dierum (19) cos penitús folvit in materiam glutini ex amylo & aquâ confecto fimilem, vel levisimo tactu separandam, & in globulos nunquàm posteà cohaerentes abeuntem; & si tùm agitatur fortissime vas, toti ab aqua diffolvuntur, cam reddendo albam, & turbidam, haud secus atque faceret gluten suprà dictum. At, utrùm aqua iterùm clarescat, & fubstantia haec alba ad fundum praecipitetur post aliquod tempus, nunquàm expertus sum; plura enim, hujus generis mihi fateor observanda supersunt, quae defectu, vel occasionum, vel otii, vel rerum ad id requifitarum, nondùm mihi observare · licuit.

CAPUT DUODECIMUM.

De Materie unde Ascarides alimonium suum petunt.

uantum ad Materiam spectat 'unde alimonium suum Ascarides petunt, nihil aliud profecto eft, praeter partes illas craffioris Chyli, qui per venas bibulas intestinorum non absorbtus, ad eos usque pervenit, & qui, nisi eis nutriendis inserviret, cum faecibus utique ex alvo ejicerctur; proindèque nullius est utilitatis corpori, unde illum defumunt. Partes hae

(19) Non fubitò, neque post paucas tantummodò horas, ut acid ere apud Auctorem quemdam memini me legifie.

ET LUMBRICO LATO. LIB. I. CAP. 12. 27

hae chylofae post tot colatoria vafa practermisla refiduae, inter faeces non adeò clarc perfpiciuntur, fateor; sed animalcula nostra organis sane tenuissimis, suâque proprià sagacitate donati, sibi ipsis sufficiunt ad illas inveniendas, atque ad nutrimentum fuum enucleandas. Hoc inde patet primo, quod liquor quem emittunt ejusdem coloris fit cum Chylo, immò Chylo purifimo; confiftentiamque habeat lactis, seu Chyli jam in lac transmutati : quod autem tanta falsedine instructum sit, hoc demonstrat, scilicet, si partes illae reverà Chylosae sint, eas crassiores saltem este, immo crassistimas, & quasi lixiviofas, & terreftres, ut non dicam ad caput mortuum totius Chyli accedentes; cujus fubtiliores partes, tanquàm folae in animalis nutrimentum cedere aptac, jam vias ingressae sunt, quas, antequàm in ejus substantiam abire possint, tranare necessario debent.

Sed fecundò maximè liquet ex loco ubì haec animalia degunt, in quo nullus est electioni locus. Debent enim, vel lubricans illud liquidum ex ipsis Vasis undè intestinorum membranae illud accipiunt, & ipsa accipere, vel solida ipsa depascare, vel deniquè crassionibus faecum partibus vesci; quae omnia sic non ses habere facile deprehenduntur, cum ex phaenomenis aliàs minimè evitandis, quae tamen non accidunt, tum ex ipsorum animalium structura, & colore.

Igitur, animalcula illa vel leviffimum quidèm fecum adferrent incommodum; nifi aliundè expectanda effent diversa sanè malorum genera, cùm ex corum incredibili multiplicatione, quâ partes has Chylosas quaesitum ire coguntur, etiam ad altitudinem Intestini *Caeci*, ubì eas absumunt, priusquàm omnes illae ad nutritionem hominis necessariae ab eis separatae fuerint; quoniàm nondùm per totum in-

intestinum crassium transierunt, quod multis adhùc absorbentibus, & bibulis venis instructum est ad hoc effectum ;undè tandèm post quoddam temporis spatium, manitio, & emaciatio, in his partibus primò, & deindè per consensum in caeteris, oriri potest; (20) tùm ex infarctu qui necessario ex tam ingenti numero animantium oriri debet in his intestinis; tùm deniquè ex eorum, vel ingenti mole, vel continuis motibus versus Anum; undè pruritus, inquietudines, gravitates, tenesmi nothi, caeteraque hujusmodi.

Hanc tamen effe veram materiem unde Ajcarides nutrimentum fuum petunt, non vellem ità pro certò dare; cùm quia ut fuperiùs dictum eft, locus ubi verfantur, oculis, caeterisque fenfibus, impermeabilis; tùm quoniàm aliquibus fortè non verofimile videbitur, tam parvum animalculum adeò poffe mutare fubftantiam hanc chylofam, quantùmvis craflam, ut excrementa indè provenientia hunc nigrum colorem induant; quod certè majorem calorem arguit, quàm animalis natura in fe continere manifeftat; praeterquàm quod fubftantia fubalba quam fub formâ liquoris emittunt, poteft quidem ab eis ità elaborari, & perfici, ut quamvis ex chylofis partibus craffis ortum fuum non habeat, cam tamenalbam, vifcofam-

(20) Vafa absorbentia quae per tota Intestina crasta distribuuntur, privatione partium harum chylofarum vel 10. à functionibus suis naturalibus suspensa concidunt, arescunt, parietibus suis, diametro semper imminuto, concrescunt; unde inanitio & emaciatio supradictae : vel 20. per vim vitae eorumque facultatem absorbentem, partes crassiores absorbere aliquando possunt; unde obstructiones, & instammationes, errore loci.

toula illa vel lovillemum qui

ET LUMBRICO LATO. LIB. 1. CAP. 13. 29

famque reddere valeant, ex principiis quae talia non promittebant. Id autem verum effe poffe, atque liquorem hunc ad alios ufus à naturâ inftitutum fuiffe patebit, fi attendamus modò, facultati quam habent plures in unum coïre, & alii aliis fefe adnectere, quo efficitur Lumbricus latus Solium dictus, vel ut Auctores plerique dixerunt, Taenia; ad quod certè natura debuit illos propriis organis, facultatibuíque inftruere. Ex his igitur faltem concludere poteft, cos alimentum fuum aliundè deducere poffe quàm ex Chylo; & fi res fic fefe habeat, minùs adhùc periculi fecum in corpore allaturos ex defectu nutrimenti, quod, hoc pofito, imminuere non poflunt dici.

CAPUT DECIMUMTERTIUM.

1238 18 18 18 1 1 18 March 1

De Naturâ, vel Indole particulari Ascaridum, quantum ad vitales functiones spectat.

Quoniam locus in quo nascuntur, & propagantur Ascarides, calidissimus est, nulla re magis delectantur quàm calore in aequali gradu cum illo Intestinorum.

Multos vidi jam torpentes, & mox exanimes, quamprimum ad calorem manus dorfi, qualis est in aestate, admovebantur, novum vigorem accipere, atque ses movere eadem prorsus cum alacritate atque ses movebant quando primo ex Intestino prodierant. Sed hoc nunquam melius videtur quam cum

20

in aquam fervidam immittuntur (24), modò non ebulliat, tùm enim destruerentur : sed eam fervidiorem ferre cos posse, quàm ipsa nostra lingua potest, certum est. Idem accidit si ad ignem ipsum admoveantur, modò eo non attingantur, neque per longius temporis spatium ibi detineantur : quamvis enim non acquè citò atque alia quae videntur esse ejusdem generis animalia, igne destruantur, quia calore ejus recreantur, siccitas tamen eis infensissima est & tandem ea rigidi facti extinguuntur ità ut, caeteris paribus, multò longiùs in calido humido, quam in calido sicco, vivi asserventur.

Indè igitur concludere poflumus, quod fanè multotiès verum effe expertus fum; fcilicet, glaciem, & aquam gelidam, fcu in gradu frigiditatis congelationi proximo conftitutam, optimum effe, atque omnium promtiffimum remedium ad illos enecandos; fi modò Inteftinum rectum eam ferre poffet; (quod fortè quidam affirmabunt, exemplo ventriculi fuffulti, quodque ipfis difcutiendum libenter relinquo): vel fi tam citò poft injectionem non mutaretur, ut ad tale effectum producendum fubitò inepta evaderet, propter extremum loci calorem. (22)

Inde

(21) Quosdam vidi per sex horas, & ultrà, diversis modis vivos asservatos, sed tandem jam prae frigore & inediâ moribundos, quasi revixisse, & per plures horas adhue durasse, in aquâ, vel decoctione servidâ, in quam eosimmiseram.

(22) Hic unum ex Andry remediis praetermittere non polfum, quin animadvertam in tanti Viri incogitantiam. Gelidam optimum contra Lumbricos intestinorum remediumpronunciat, sed media ei, quibus talis illuc pervenire possit, suppeditare negligit. Si autem non amplius gelida Vermes attingat, quid mali indè timebunt.

ET LUMBRICO LATO. LIB. I. CAP. 13. 31

Inde rursus sequitur haec animalcula in aëre frigido, paullò postquàm illum ingressa sunt, torpere ; & si quosdam motus retineant, illos non valdè vivaces, sed ex opposito multò minores, & languidiores habere, quò longiùs aëri exposita fuerunt, quò aër ille frigidior, & siccior est, & quò sunt morti propiora.

Nullum fumunt alimentum extrà Inteftina; & nullum liquorem hactenùs inveni, in quo viva,ultrà viginti quatuor horas affervari potuerint. In folo oleo amygdalino tamdiù vivunt; caeteris oleis, aut cujusvis alterius naturae liquidis, ad id incaffùm adhibitis. (23)

Hoc tamen experimentum femèl cepi, fcilicet, Afcarides duos in brodium carnis vitulinae fervidum immittebam; illudque in eodem caloris gradu, mediante igne mediocri in balneo mariae per duodecim horas continebam; & tum illos aequè vividos, agiles, & fanos, atque erant quandò primò ex inteftino deciderant, inveniebam. Verùm, experimentum ulteriùs protrahere, brodiumque per totam noctem in eodem gradu fervoris tenere nolebam: nequerem tanti effe momenti exiftimabam, ut negotia mea, vel fomnum, ejus gratiâ interrumperem, aut turbarem. Itaque, quandò eos manè diei fequentis mortuos inveniebam, foli liquoris frigidi-

(23) Experimento ab Andry capto quod legitur in Libro ejus De Generatione Lumbricorum &c. minimè fidendum eft; fi enim illud uti debebat cepiffet, quaecunque vidi, & ipfe vidiffet; & de diversis liquoribus quos adhibuit aliter sefe habuisset. In quibusdam enim ex illis Vermes nostri multo longiùs vivunt; in aliis verò, puta spiritu vini, subito enecantur.

22

giditati, hoc effectum tribuendum esse judicabam, Hoc experimentum forte aliquando repetam; & tum, si opportunitas sese mihi obtulerit, quomodo successerit simul cum aliis novis observationibus, si quas secero, cum publico libenter communicabo.

Simùl atque ex Inteftino delabitur, ità frigefcit, ut etiàm glaciem ipfam frigiditate fuperet; & fi dùm homo ambulat fuprà partem aliquam femoris, aut cruris, incidat, vel fi ad fuperiores natium partes repens, ibì haereat, fenfus frigidatis ità pungens, & intolerabilis fubitò evadit, ut homo ab ulteriùs progrediendo arceatur, & animal e loco ubì haeret amovere, atque à fe projicere cogatur.

Ascarides amaritie fummâ delectari mihi compertum eft; minimè quidem mirandum, quùm faeces in quibus continuò versantur, & ex quibus alimentum suum totum hauriunt, amaritiei intensissimae sint. Deindè multa quae cepi experimenta id manifestant. Nullum enim liquorem hactenùs invenire potui, licet ex amarissimis vel in materia medicâ, vel extrà illam cognitis confectum, qui posfet eos amaritie sua extinguere: immò ex opposito, cos

(24) Celeberrimus superioris saeculi Auctor Fernelius idem agnovit; ejusque verba hic transcribere utile censeo; Hos etiam, inquit, (Ascarides scilitet) animadverti interdum ab Ano pruritu quodam emergere. bint in semora natesque, quoquò versum serpere. Ubi notandum quod hallucinetur tam in figurâ, quàm in nomine Ascaridum. In figurâ; quoniam Vermes quos vidit non suerunt teretes; & in nomine; quia si ullos vidit, eos debuisset appellare Cucurbitinos, cum omnibus aliis; suerunt enim omnium, & ipsius Cucurbitini. Sed quod tales unquam satis observaverit, ut de iis quid certi affirmare posset, dubitare mihi liceat.

ET LUMBRICO LATO. LIB. I. CAP. 13, 14. 33

cos femper & vivatiores, & vegetiores, in talibus liquoribus inveniebam. Fateor tamen, cos in liquoribus illis longiùs non vixisse quàm in aquâ purâ; sed hoc profecto inde venit, quod nullum ex eis alimentum extrahere potuerint; & quod omne frigus ità illis infensum sit, ut ultra sex vel septem horas, in liquore frigido aquoso durare nequeant, & faepissime ante tres horas in illo percant

Dixi Liquore frigido aquoso, quia in oleofis longiùs vivunt, & ut jam vidimus, in oleo ex amygdalis dulcibus, vel amaris (25) expresso, ad viginti quatuor horas vitam protrahere possint. Ubi notandum, quod cos semper in liquore aliquo servare mihi proposuerim; quia experimentis multiplicibus comperiebam, cos longe breviùs extrà liquorem quemlibet extingui. Citò enim in aëre exsiccantur, & pereunt; quoniam quantùmvis aër calidus & humidus esse possit, semper tamen siccior est quàm liquor quilibet, & ideireo, quàm ut illum ferre possint.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De Animalculorum horum facultate propriâ, quoad motus animales.

Hujus animalculi facultas particularis, & proprietas, quam ejus esse naturam, & indolem dicere (25) Oleum ex Amygdalis amaris, non ideò amarius est quàm illud quod è dulcibus exprimitur, atque Ascarides plus

aut minus neutro delectantur.

24

dicere debemus, haec eft, scilicet, nunquàm sanum & vivum quiescere; immò, continuis motibus, cum ipfi propriis, tum extraordinariis, videtur femper aliquò sefe introducere conari. (vid. Fig. 2.7.8.12. 13.14.15.16.) Unde profecto absurde quis sentiret, fi Ascarides nunquam ab Intestino recto, per plexum Coli primò descendentes, & ruriùs in Colon ascendentes, ad Caecum usque pervenire posse contenderet. Quùm ex opposito validisfimum ad hoc probandum argumentum defumi possit ex corum tam ingenti multitudine, quae non modò difficillimè posset folum Inteftinum, rectum occupare, fed etiam non deturbari, & climinari, quotics alvus deponeretur, quod tamen minime accidit. Immo, potius dicerem', propriam corum fedem, proprium nidum, vel fomitem, effe in Inteftinis Colon & Caeco, unde ad Reetum delabuntur, quàm in ipfo Reeto, undè tamen facilè, & tam frequenter exturbari possunt.

Praetereà, animalculum hoc non poteft effe in Recto, quin inceffanter tendat ad anum; ità ut in fui ipfius perniciem, & deftructionem, exire & fefe foràs protrudere malit, quàm quietum, & immobile permanere. Quo pacto igitur eâdem ratione non tendet ad Colon; & fic ulteriùs, & altiùs, penetrare non conabitur? (26) utique non video. Vel potiùs, fi in Inteftino recto femper producatur, & ibì maneat, quarè homo qui illo laborat, non perpetuò fentit pruritum illum quem excitat, quandò per anum fe ipfum explodit? Dicetur fortè hoc tieri tantummodò, quandò animalcula illa in tam in-

(26) Ipfe Andry, Ascarides ad Coecum usque quandoque ascendere agnoscit pag. 244.

ET LUMBRICO LATO. LIB. I. Cap. 14. 35

ingenti numero funt, ut fibi ipfis officiant. Cui objectioni haec duo reponere mihi liceat. 1º. Quarè igitur postquam duo, vel tres Ascarides, sic exierunt, homo qui eis laborat alvum deponens, ne unum quidem in faccibus videat; immò per plures dies, ut saepissime amico meo accidit? Et 2º quare nullo pruritu, vel fenfu, horum animalium praecedentibus, si aeger remedium aliquod alvum paullo fortiùs laxans assumferit, eos ad sexaginta usquè, vel etiam centum, ejicit? Nonne haec quantitas fufficiens eft, fimùl cum iis qui non exeunt, ut indè hoc incommodum oriatur, de quo diximus, fi in Intestino recto omnes reverà adfuissent? Nonne igitur meliùs est dicere in primo cafu, quod illa fola ex Colon, & etiam Caeco delapía erant, qui fic statim per anum egressa funt, post pruritum excitari solitum, & qui nonnisi ab animalis ad excundum conatibus, & diversis ejus versus anum fatis validis motibus, oritur; & quod nullum alium tum temporis in Inteftino recto aderat. In posteriori verò quod à faecibus, pondere earum rapta, ex Intestino Gaeco, & Colon, ad Rectum detrusa fuerunt, ubi ex natura sua non verfabantur.

Igitur, donèc per Anatomiam demonstretur, Afcarides qui versantur in corpore eis laborantè, in Intestino recto contineri, & nullum unquàm inveniri potuisse in Caeco & Colon; affirmare, immò & contendere, nullus dubitabo, 1º. Ascarides nullos in Intestino recto per se contineri, nullosque ibì produci: sed omnes qui ibì actu versantur; vel continuò per anum exire, aut Intestinum Colon petere, conari; vel saecum, quibus immiscentur, pondere, unà cum Intestinorum facultate expultrice, motuque perystaltico, ad Rectum detrusos, proximà alvi C 2

depositione expellendos, ibì existere. Et 2º. si tandem materia illa, in quâ animalculi hujus ova continentur, foventur, & excluduntur, ad Intestinum rectum usquè perveniat, ut facilè fieri potest, & animalcula aliqua ibi reverà excludantur, & proindè hac ratione, ut in initio hujus opelli concedere visus sum, in Intestino recto producantur, ea, quamprimum possunt, superiora, vel inferiora petere, ut ad Colon perveniant, aut per anum exeant; nisi intereà à priore exsequendo ab affluentibus faecibus impediti, posterius facere, citius quàm vellent, cogantur.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

De vero fine omnium motuum Ascaridum.

Dixi fuperiùs Ascarides in fui ipfius perniciem sefe foràs protrudere malle, quàm immobiles per manere; quia non modò nunquàm sine motibus satis validis exercendis permanent (27), sed etiam non semper ad eorum perniciem hi motus tendunt; hoc est, ad eos ex alvo eliminandos; immò ex opposito,

(27) Quamvis de talibus motibus intrà inteffina nobis conftare nequeat; tamen de iis tanquàm de pluribus aliis rebus extrà fenfuum noftrorum sphaeram constitutis, judicare possimus. Et si hos motus extrà Intessina, & aëri frigido & sicco expositi, continuò exerceant, donèc eodem aëre tandem debilitati languescant; quid non siet intrà Intessina, ubi talis aër non adest, nutrimentum suum perpetuò inveniunt, nihilque praeternaturale, aut extraordinarium, eos lacesser fatendum est, quod eos à talibus motibus coërceat. ET LUMBRICO LATO. LIB. I. CAP. 15. 37 to, cafu tantummodò accidit, quod fe ipfos fic foràs propellant, & quia animalia funt, quae finem omnem, & quis debeat effe talium motuum exitus, prorfùs nefciunt.

Verus autem omnium (28) horum motuum finis eft, ut inveniant alterius Ascaridis caudam, in quam fese intrudant, atque à quâ recipiantur, & constringantur; & demùm, cui agglutinentur, & ità connectantur, ut ex duobus animalibus, unum tantummodò fiat acquè perfectum, atque anteà unumquodque erat, antequàm sic coïrent. Atque haec ad Lumbricum Latum me conducit, de quo nunc mihi agendum, in Libro sequenti.

(28) Vocabulum Omnium hic cum grano falis accipiendum. Abfit enim ut fentiam, cos ad victum quaerendum, vel locum commodiorem obtinendum, aliumve hujusmodi finem, nunquam fele movere; verum praeter hos naturales neceffariosque motus, alios habent innumeros, qui primo intuitu unneceffarii non modò, fed etiam praeternaturales, & morbofi quafi, apparere poffent. De his folis intelligi volo, quae de omnibus eorum motibus hic dico.

Finis Libri primi.

LI

38 TRACTATUS HISTORICUS DE A S C A R I D I B U S E T LUMBRICO LATO.

LIBER SECUNDUS HISTORIA LUMBRICI LATI.

CAPUT PRIMUM.

Natura Lumbrici Lati bactenùs vel celeberrimis Auctoribus prorsùs incognita. Locus Hippocratis integer citatur; & quâ de causa factum sit, aperitur.

Lumbricus Latus, Solium, vel Taenia, vel etiam Cingulum, his enim omnibus nominibus hoc Animal infignitum passim in Auctoribus lego, nemini Physiologorum, vel Medicorum, hactenus fuisse cognitum mihi certo certius constat (1). In nullius enim scriptis, quaenam sit vera ejus natura, aut quomodò, vel unde reverà producatur, & nutriatur in corpore humano, hactenus invenire mihi non licuit; quamvis Auctores haud sanè paucos, atque etiam celeberrimos evolverim: ipso divino illo Medicinae Principe Hippocrate nostro non excepto. Tanti enim Viri reverentia sit dictum, quidquid-

(1) Id ex sequentibus, sed praecipuè ex Libris hujus opelli 111 & IV. plenissime patebit; neque bic diutius immorarine; cessum duxi. ET LUMBCICO LATO. LIB.II. CAP.I. 39 quid nos hâc de re docet, imperfectum valdè est, & ad pauca sequentia tantummodò reducitur; quae antè omnia examinare debemus.

Dicit Vir ille vere Magnus Lib. 14. De morbis.

"1°. Lumbricum Latum in puero gigni dum adhuc in ventre geritur. Ubi femel egrefius eft, ftercus non tanto tempore in alvo manere, ut ex eo putrefacto, & diutius permanente tantae magnitudinis Animal ibi concrefcere poffit; neque fi alvum per multos dics non exonerctur Tale animal gigni poffe. Ubi ex lacte, & fanguine computrefcente, ac redundante, pus aeftuofum fatum fuerit, illic animal generari.

"2°. Medicamento cùm cibo in os indito, mul-"tos pueros, tùm rotundos, tùm Latos Lumbricos, "unà cum primo stercore per alvum demisisse.

;; 30. Teretes quidem parere, Latos verò non mampliùs, etfi eos parere dicunt. Eum qui Latum Lumbricum habet, quale quid cucumeris femen fubindè cum stercore per alvum egerere, idque Lumbrici partum esse quosdam affirmare. Illos verò ipsi haud rectè sentire videri; neque arbitratur, ab uno animali tot pullos nasci posse neque tantam esse in intestino capacitatem, ut partum educare queat.

" 4°. Lumbricum etiam ex his quae in Ventricu-" lo ingesta sunt, in intestino increscere.

" 5°. In quibusdam cum pubertate, in quibus. , dam etiam posteriùs, aliis vero paullò antè; In-, testino acqualem evadere, atque cum eo cre-, scere.

" 6°. Quò major extiterit, per Rectum intesti-" num, unà cùm stercore excerni, & velut Cucu-" meris semen, plerùmque etiam majorem excidere. C 4 " 7°

"7°. Nonnullis iter facientibus, aut vehementer "laborantibus, & Ventre incalescente, deorsùm "prodire, ipsique ex recto Intestino quid inflatum "prominere, idque facere, & ex ano reserari, vel retrocedere

"8° Quod verò non pariat, hoc effe indicio, "quod fi Lumbrico laborans curetur, medicamen-"tumque, aut potionem affumat, fi probè prae-"paratus fuerit, totus rotundus in pilae formam "prodit, & homo convalefcit.

" 9°. Si verò ex medicamento excidat Rettus " Lumbrisus, eum duorum, aut trium cubitorum " longitudine abrumpi, aut etiam longè ma-" jorem.

" 10°. Quo abrupto multo tempore cum ster-" core nulla figna se produnt, posteà verò increscunt.

" 11°. Atque haec argumenta effe Lumbricum " non parere, fed circumcircà abrumpi.

" 120. Ejus autem speciem esse velut album in-" testini ramentum.

" 13°. Haec verò habere indicia, ex alvo fub-" indè quale cucumeris semen egerere; & ubì quis " jejunus fuerit, aliàs atque aliàs ad hepar ferri " impetu, & dolorem excitare.

"14°. Interdùm ubi ad hepar irrumpit, fputa " ad os effluere; interdùm verò minimè. Non-" nullis quoque ubì ad hepar vehementer pro-" ruperit, vocis defectionem immittere, & ex ore " fputa admodùm multa effluere, quae paullò poft " fiftuntur; fubindèque tormina multa in ventre " excitari. Quandoquè etiam dolorem ad dorfum " ferri, illùcque etiam incumbere.

" 15° Interdum verò ista Lumbrici Lati signa " esse. Ei qui hoc Animalculum habet, toto qui-" dem

ET LUMBRICO LATO. LIB. 11. CAP. 1. 41

" dem tempore nihil horrendum accidere, cùm " verò debilis extiterit, aegrè refici.

" 16°. Lumbricum corum quae in Ventriculum " ingeruntur partem aliquam affumere.

" 17°. Ægrum fi ut convenit curatus fuerit, con-" valefcere, fi verò non curatur, fua fponte foràs " non prodire, mortem autem non inferre, fed ad " fenectutem usquè comitari.

Totum hunc locum hic transcribere opportunum judicavi; quoniàm omnia quae ab ullo Auctore post eum dicta funt, vel funt eadem prorsùs, aliis verbis exhibita, vel fi aliquid novi referant, nihil nifi fictum atque fabulofum redolet. Quicquid enim de Lumbrico Lato dici potuit, habitâ ratione eorum quae de eo nondùm cognita erant, id fanè Hippocrates dixit; ità ut alii qui deindè scripferunt, vel eum transcribere, vel quod erat absolute falsum, de hoc animali dicere, & affirmare coacti fuerint, cùm de ejus formatione, & naturâ tractare voluerunt.

Inter hos exempla fint Tractatus de Generatione Lumbricorum in corpore humano ab Andry, & Le Clerc conferipti. Quis à Libris ex professo de hâc materiâ confectis, plurima vera non minùs, quâm nova, non expectaret? Nil minùs tamen in illis totis reperitur. Nihil novum, quia quidquid dixerunt, vel in Libro Hippocratis modo citato expresse continetur, vel ad quaedam loca ità referri potest, ut inde sit facile illud explicare. Nil verum, quia, ut ex sequentibus mox conspicuum erit, ipsi experientiae contradicit.

Igitur, hi Libri nonnisi replentur ratiociniis, quae vera esse animo exoptant Auctores corum, ut clarè patet ex ardore & zelo, quibus causam hanc C c

amplectuntur, & deffendunt. (2)

Hos Auctores, vel caeteros, qui cum eis circà Lumbricum nostrum erraverunt, sigillatim refutare nequaquàm mihi proposui; veritatem Doctrinae meae experientiâ ipsâ adstruere contentus. Undè patebit, quàm fortis arx illa sit, quàm solide aedificata, quàm validis munimentis stipata, quae uno ferè verbo everti, & solo adaequari potest. Verum, antequàm Principium illud tradam, ex cujus sirmitate pendet totum novum quod construere mihi propono Aedificium, liceat locum ex Hippocrate laudatum, paucis verbis priùs percurrere, ut ex eis quae inillo vera, falsa, aut dubia esse pronunciaturus sum, quid a me expectandum sit, Lector meliùs judicet.

(3) Andry, qui fibi gloriam affumit, quod fit primus qui de Lumbricis Tractatum integrum confcripfit, jus quoddam habet tanto cum animi fervore, opiniones fuas non dicam, fed afferta fua deffendere. At nunquam fatis poffum admirari D. Le Clerc, qui folâ Libri à Vallifnerio fcripti lectione, ad materiam hanc tractandam inductus, atque ipfe ftatûs quaeftionis penitùs ignarus, opiniones tamen aliorum colligere non contentus, has amplectitur, totisque viribus propugnat, illas acerrimè damnans; dùm toto hoc tempore, quibus fundamentis utramque agendi rationem stabilire posset, fi eò reduceretur, nesciat; nis fortè petitio perpetua principii, ambages continuae, contradictionesque gravissimae, pro solidis argumentis habeantur.

CA:

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 2. 43

CAPUT SECUNDUM.

Examen loci Hippocratis suprà laudati.

9, I.

L'umbricum in faetu nondum nato gigni, non poffum denegare (4), nec aliquid contrà me facit. Hippocrati enim veritatem hujus principii experimento quodam conftitisse mihi assumere audeo, aliàs non ità absolutè scripsisse. Verum, ratiocinio sequenti patet, existimasse cum, quod ex stercore in alvo putresacto, & diutiùs manente, posset hic Lumbricus produci, quod superiùs negavimus cum doctissimis recentioribus Physiologis, rerumque naturalium Cultoribus.

§. 2.

Medicamento in os ingesto cum cibo, multos pueros, tum rotundos, tum Latos Lumbricos, unà per alvum cum primo stercore demisis. Hic patet ex verbis Latos Lumbricos, ut ex illis paullò superiùs legendis, tantae magnitudinis Animal, Hippocratem Latum Lumbricum nostrum intellexisse. Latum enim est; atque ad maximam longitudinem pervenire potest, quod non evenit aliis Lumbricis teretibus dictis, vel aliis cujuscunque generis, hactenùs in humanis intestinis produci cognitis. Verùm quandò in plurali dicit Latos Lumbricos, id minimè clarum este fateor. Possunte multi tales Lumbrici ex

(4) Nego tamen eum nonnisi ante foetus navititatem gigni. Immo, certus sum que post plures annos, in corpore in quoanteà nihil tale erat, produci tandèm possit.

ex eodem fubjecto exire? Annon potiùs illud intellexit de multis pueris qui eundem Lumbricum, feu eandem Lumbrici fpeciem, egefferunt? Si in posteriori fensu accipiatur, nihil ad me facit; fi verò in priori fensu, mihi quàm maximè favet; plurimos enim tales Lumbricos in codem subjecto formari posse contendo, ac subindè ex co prodire.

5.3.

Teretes parere, Latos verò non ampliùs, etfi eos parere dicunt. Hic fupponitur Lumbricum Latum peperisse antè exclusionem faetus; quod post eam non potest ampliùs facere. Sed non video rationem, cur non posset aequè parere post, atque antè foetus nativitatem. Primò enim legitur paullò post, non modò tanquàm ipsus Hippocratis sententia, sed etiam tanquàm opinio apud alios Medicos recepta, quod, "qui talem Lumbricum habent, "quale quid cucumeris semen referens, per anum, "unà cum faecibus reddant; quod quidam Lumbri-"ci partum esse dicunt. "Deinde, quùm in eodem gradu caloris, atque in câdem materie, in quâ jam crevit, & peperit, maneat, nullam prorsus talis sterilitatis causam video.

Illi fanè qui eum parere afferuerunt, rationem faltem dederunt hujus talis, quod semen cucumeris referre dicebant; quodque reddebant illi, qui hoc Lumbrico laborabant. Illi verò qui eum non parere volunt, ut Hippocrates ipse, id tantummodò dicunt, non verò probant. Utrùm autem pariat, aut non pariat, sequentia elucidabunt.

S. 4. Lumbricum ex iis quae in ventriculo ingesta sunt in intestino increscere. Non dicit Hippocrates Lumbri-

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 2. 45

bricum ea affumere quae in ventriculum ingeruntur, quasi illuc pertingere posset, ut ca immediatè, & antequàm in intestina deferantur, confumeret; fed eum in intestino vivere, & increscere, ex iis quae in ventriculo ingeruntur. Quod quidem verum effe fateor; nihil enim ex his quae in ventriculum ingeruntur ibi manet, fed omne ad intestina devolvitur; ubi animal noftrum poteft ex iis vesci, & crescere, quae ad ipsum perveniunt. Deinde dicit Hippocrates, in Intestino, non verò in Intestinis. Fateor, quod divisio illa, seu distinctio intestinorum in Duodenum, Jejunum, Ileon, vel tenuia, Crafsum, & Rectum, possit esse nova recentiorum Anatomorum inventio; verum quid vetat ex câ quantùm possumus commodi percipere. Intestina, Hippocratis tempore, iifdem atque hodie partibus constituebantur; & si omnes illae partes vocantur Intestinum, Hippocrates hanc vel alteram partem potuit intelligere, utendo figura quae apud oratoriae artis magistros Synecdache audit; ponendo scilicet totum pro parte. Itaque dicere optime possum Lumbricum Latum in tali, vel tali intestino, vel intestini parte, semper versari; neque unquàm indè ad aliam transire, nisi per casum quemdam non minùs praeternaturalem, quàm fortuitum.

5.5.

In quibusdam & c. Intestino aequalem evadere. Idem dici potest hic, quod suprà diximus de Intestino. Non est necessarium Lumbricum nostrum omnibus Intestinis, ab extremitate ani ad ventriculum usquè, adaequari; sufficit si alicui parti quam sub nomine vel Recti, vel Coli, vel tenuium, vel alio quocunque, cognoscimus, aedaequetur. Quomodo enim aliàs intelligi posset adaequatio illa? non

non mihi valde perspicuum eft. Qui fieret enim. ut animal adeo tenue, & volubile, sefe ad longitudinem Intestini extenderet, quin multis casibus obnoxium esset, quibus disrumpi, & discerpi posset? Motus enim perystalticus & vermicularis Inteftinorum, ad hoc sufficit. Alimenta nondum sufficienter attenuata, vel post sufficientem attenuationem in quamdam crassam molem coëuntia, id pariter efficere possunt. Praetereà, motus proprius animalis perpetuus, & fatis validus, ad hoc conferre fatis potens eft. Nonne igitur melius est dicere. animal plurimis plicis super se ipsum revolvi, & sic posse refistere vi illi, quae ei ab Intestinorum motu inferri aliàs posset. Atque hoc posito, inde sequetur fatis clare, animal hoc posse ad longitudinem immensam usquè pervenire, absquè illa Intestinonorum adaequatione; poterit enim in uno codemque intestino, puta Recto, & Crasso, vel Crasso folo, non decies, fed triciès, ejus longitudinem attingere.

§. 6.

Quo major extiterit, per rectum intestinum und cum stercore excerni, & velut Cucumeris semen, plerùmque etiam majorem, excidere.

1°. Hippocrates hic videtur docere Lumbricum Latum non posse ultrà longitudinem intestinorum crescere,quin sponte sua paullo post è corpore exeat.

2°. Quis hic non videt femen hoc Cucumeris, nihil aliud effe praeter Ascarides nostros, vel jam mortuos, vel in faecibus ità fepultos, ut pars eorum tantummodò videatur; atque in vocabulo majorem, eosdem Ascarides includi, sed è faecibus liberos, suprà corum superficiem repentes, sed nunquàm ità accurate observatos, ut animalia viva esse per-

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 2. 47

perciperentur; vel etiam mortuos, aut mori proximos, & torpentes, proindèque immobiles. Quî enim fieret, ut Animal tantae longitudinis in tot frufta adeò exigua rumperetur, quìn eadem vis quae ipfum rumperet, frusta etiam vel comminueret, vel diffolveret?

5. 7.

Nonnullis iter facientibus, aut vehementer laborantibus, & ventre incalescente, deorsum prodire, ipfisque ex recto intestino quid inflatum prominere, idque facere, & ex ano reserari, vel retrocedere. Nullum fanè clarius haberi poteft argumentum, ad probandum quod nullae ferè, vel profectò leviffimae, circà Lumbricum Latum nostrum, vel etiam Ascarides, observationes factae tum fuerant. Quodnam enim est hoc quid inflatum quod prodit, & prominet ex intestino recto? Estne Ani procidentia, ab animali propellenti, & exire conanti orta? Estne ipsius Animalis pars quaedam ex ano referanda? Si fit procidentia ani, potestne referari? Si fit pars animalis, facile quidem est tactu percipere, corpus effe ab homine diversum. In priori casu, ambulatio, labor, calor ventris, non funt media optima quibus inflatum illum retrocedere possit. In posteriori verò, non potest qu'in brevissime post ejus retrogreffionem iterùm appareat; hoc eft, ubi primum exonerabitur venter: tumque vel totum animal ejicietur cum faecibus, vel pars ejus longa fatis prodibit, ut quid fit clare pateat. Itaque talem cafum unquàm fic accidifie minimè credam; fed potius Hippocratem ipfum cum ex alieno fonte haufiffe.

§. 8.

Quod non pariat, boc esse indicio, quod si homo eo labo-

48

laborans curetur, &c. totus sub formam pilae prodit. Quo pacto sub hâc formam potius prodire cogatur, quàm sub alteram? sanè non video. Primò, fi id possit esse, & si semper sub hanc formam prodeat, vix poterit hanc immensam longitudinem attigiste, ob quam animalis tantae magnitudinis nomen mereatur. Deindè fi res ità sese habeat, ut animal hoc post multos annos quibus in corpore versatum est, ad tantam magnitudinem pervenerit, quantam Hippocrates ipfe eam effe posse dicit, illud fub formam pilae prodere, omnis erit impossibilitatis; anum enim ejusdem dilatationis capacem esse atque uterus eft, vel vagina, non quidem existimo: Jam quomodo hoc est indicium, quod Lumbricus Latus non pariat? longè minus video. Quid enim hoc facit ad partum, quod hoc vel illo modo exeat, dùm exit; fi antequàm exirct, in corpore fatis diù ad pariendum extiterit; & fi omnia ad id neceffaria, ei aliunde non defuerint.

5. 9.

Si vero ex Medicamento excidat, Rectus Lumbricus; duorum vel trium cubitorum longitudine eum abrumpi, aut etiam longè majorem. 1°. Lumbricus Latus hic appellatur Rectus Lumbricus quod ad rem minimè facit. (5) Sed 2°. Ad quid diftinctio illa, si vero ex medicamento, postquàm in praecedenti paragrapho dixit, medicamentumque, aut potio-

(5) Vidimus eum suprà §. 9. sic appellatum. Interpretationem autem Foesii secutus sum, quae ab omnibus maxime probatur. An alui Interpretes alio utantur vocabulo, non est hujus Historiae discutere. Intereà, in quo Lumbricus Latus rectior sit aliis Lumbricis, non video; nisi sortè dicatur, quod Hippocrates eum in Recto intestino versari, & produci posse, non ignarus, eum etiam inde Rectum dici debere arbitratus sit.

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 2. 49

potionem assumat; cujus medicamenti, aut potionis consequentiam esse assumation quod Lumbricus sub formam pilae exeat. Nunc verò dicit, eum duorum triumve cubitorum longitudine abrumpi? Potessum idem medicamentum Lumbricum eundem integrum sub formam pilae, deindè in frusta discerptum expellere? Igitur patet, debuisse eum in paragrapho praecedenti dicere, si bomo Lumbrico laborans curetur, non de Lumbrico, sed de alio quocunque morbo. Indè enim optimè secutum esset, Lumbricum Latum non potuisse virtuti remediorum huic morbo applicatorum resistere, quin sub formam pilae abiret; sed, ut in frusta expelleretur, particularc quoddam medicamentum requiri.

§. 10.

Quo abrupto multo tempore cum stercore nulla signa se produnt, posteà verò increscunt. Quaenam esse possunt haec figna, quae cum stercore non se produnt; & quaenam illa quae increfcunt? Sunt ne ejusdem generis, aut diversi? Supponitur Lumbricum esse abruptum, & in multis locis eum non parere legimus. Non debent igitur videri Alcarides; pro partu enim, vel faltem pro excremento Lumbrici Lati, sumerentur; & haec sunt totidem figna. Partes etiam Animalis abrupti non debent fe prodere. Quid igitur toto hoc tempore de animali factum eft? Vivitne? Eftne mortuum? Posteà autem increscunt hace figna : hoc eft, vel Ascarides pro partu, aut excremento fumti, vel partes animalis rupti, vel deniquè animal ipfum debent videri. Si fint Ascarides; Lumbricus non parit, & fi anteà aderant, quamvis non pariat Lumbricus, quare adesse cessaverunt? Si quibusdam hic dicere placuerit, quod non fint Ascarides, sed excrementa; quare

50

quare etiam ceffant, cum animal non fit mortuum? Et fi animal adeò lacfum fit ex ruptione, feu folutione continui, ut inde moriatur, quare haec excrementa iterum apparent? Idem effet dicendum, fi figna haec de ovis intelligi possent ; sed quoniam Lumbricus non parit, fic non possunt intelligi. Si autem haec figna sunt partes animalis rupti, quomodo possunt increscere? Habetne animal partes sic ruptas usquè ad infinitum; & postquàm quaedam scilicet, tres, quatuor, quinque, decem si volueris, immo viginti exierunt, nonne debet cessatio fieri? Ergo illa figna increscentia nihil prorius fignificant, & fine ullo fundamento memorata sunt. Idem dicendum, si animal ipsum apparet, debet enim tunc, vel exire, vel ex intestino recto recedere, & Colon repetere, nec amplius videri. Quis enim putaret illud perpetuo fic ludere, ut per menses integros nihil faceret praeter egredi, & retrogredi?

§. II.

Atque baec argumenta esse Lumbricum non parere, sed circumcircà abrumpi. Hippocrates fanè multium verebatur, ne quis de ejus fententià dubitaret circà partum, vel non partum Lumbrici Lati; pro quartà enim vice eadem ferè verba repetit. Sed quo pacto ea quae modò dixit possint esse argumentum, illud non parere, vel circumcircà abrumpi, fanè non intelligo. Discitur in scholis, Ab astu ad posse valere consequentiam. Certum est, si Lumbriens actu circumcircà abrumpitur, eum posse circumcircà abrumpi. Sed quod non pariat, non ità sequitur ex praemiss; scilicet, inter alia, quod nulla signa per aliquod tempus se produnt; sed posteà increscunt. Immò mihi videtur multò potiorem

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 2. SI

rem futura fuisse consequentiam, si dixisset, quod, abrupto Animali, interumpitur vigor ille & facultas prolifica, quae post tempus redintegrantur; undè illud quid *femen Cucumeris* referens, quod videri cessaverat, post solutionem continui quae Animali accidit, iterùm se manifestat. At *Lumbricum Latum* non parere illi manifestissimè, ut suppono, constabat; verùm, quomodo id posset evincere; naturâ animalis, & modo quo formabatur, non cognitis, prorsùs nesciebat.

§. 12.

Ejus autem speciem esse velut album intestini ramentum. Hoc est candidissime profiteri se nunquàm hoc animal vidisse, nisi forte jam longo tempore mortuum, sere totum emaciatum, marcescentem, aut consummatum, & dissolutioni, vel liquefactioni quasi, proximum (6); si enim illum vivum, vigentem, & alacrem vidisset, aut saltem recens mortuum, alia certe in eo observasset, quae eum à tali ramento maxime diversum demonstrasfent, haec dilucide quidem mox patebunt.

S. 14.

(6) Tubulum illum fortè viderat Hippocrates, vel de illo audierat, de quo Valisnerius, aliique recentiores. Sed eum cum Lumbrico Lato hic evidentissime confundit; quùm è contrà recentiores, vel alteram Lumbrici Lati speciem eum pronuncient, vel nil niss facculum esse Associationes alii, alii Cucurbitinis, refertum affirment. Quamvis autem Tubulum illum vel facculum non improbem, tamen plurimos eorum, qui eum vidisse pretendunt, nil niss Lumbricum ipsum, jàm, ut dico, emaciatum, atque dissolutioni proximum, vidisse contendo: atque ex ipsorum scriptis probo, quoniàm vel nihil certi de eo afferunt, vel nihil dicunt undè eum ab ipsis unquàm fuisse dissenter observatum, afferi possit.

S. 13.

Haec verd habere indicia, ex alvo subinde quale cucumeris semen egerere, & ubi quis jejunas fuerit, aliàs atque aliàs ad hepar ferri impetu, & dolorem excitare. Jam ad figna hujus morbi diagnostica venit; ubi notandum, eum firmiter credere, quod hoc quale cucumeris semen debet necessario; esse à Lumbrico Lato; undè nullatenus illud adesse posse sequitur, quin codem tempore adsit Lumbricus Latus. Igitur debent illa corpora effe, vel ova, vel excrementa Animalis; atqui non funt ova, cum non pariat, ergo excrementa. Unde sequitur Hippocratem distinguere maxime inter hoc quale cucumeris semen; & Ascarides, de qu'bus loquitur alibi, tanquàm de quâdam particulari specie Lumbrici. Verùm, cum hoc potiùs adstruat, quam destruat principia mea, hic non ampliùs immorabor. Quantum ad impetum quo Lumbricus Latus ad hepar fertur, fi is qui eo laborat jejunus fuerit, etiam potiùs mihi favet ; quoniam vicinitas magna est inter interstinum crassum, aut caecum, & hepar; ideòque infultus animalis cibum appetentis, & quaerentis, in hoc viscere sensibiles valde effe possunt.

\$.14.

Interdum ubi ad hepar irrumpit, sputa ad os affluere, interdum verò minimè. De talibus fignis quae poffunt adesse, vel nullo alio substituto abesse, non multum sanè dicendum est; nullam enim certitudinem faciunt, & nonnisi à posteriori aliquid indè inferri potest.

5.15.

Interdum verò ista Lumbrici Lati signa esse; ei gui boc animalculum babet, toto quidem tempore nibil borrendum accidere; cum verò debilis extiterit, aegrè

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 2. 53

aegrè refici. Haec omnia facilè concedam: quia hujus modi experimentum non poteft quotidiè fieri. Amicus meus nihil horrendum hactenùs expertus eft, fed fanè abfurdum effet indè concludere, eum certiflimè Lumbrico Lato laborare. Aegrotavit, & quidem valdè, fed quoniàmtùm morbus quo laborabat, epidemicus erat, & plurimi codem capti multò longiùs aegrotaverunt, atque majori cum labore refecti funt, quàm ille; poffem fatis benè conjicere, eum tale animalculum non habere: ut eodem atque Hipocrates vocabulo utar (quod certè mirum eft (7) postquam illud tantae magnitudinis animal suprà vocavit:) & tamen Ascaridibus laborat, & interdùm ab eis plurimùm molestatur.

§.16.

Lumbricum, eorum quae in ventriculum ingeruntur partem aliquam assumere. Hoc cum Paragrapho 4°. jungendum est. Solummodò addam, quod, quamvis Hippocrates hic videatur infinuare Lumbricum nostrum posse ad ventriculum usquè pertingere, & ibì ingestorum partem immediatè assumere, tamen videtur tantummodò sic sentire, sed reverà non probat, rem hoc modo ses habere. Quamvis enim Lumbricus ingesta in ventriculum, in intestinis duntaxàt intercipiat, eaque ibì assumat, tamèn verum est, cum in ventriculum ingestorum partem assumere; mediatè scilicet, & suo modo, non

(7) Quis enim vidit in spatio paginae unius Animal tantae magnitudinis, in Animalculi parvitatem degenerare? Nonne id plus satis sufficit ad demonstrandum, quod de Animali inobservato, immo inviso, disceptatur. 54 TRACT. HIST. DE ASCARIDIBUS non verò immediaté, & in ipfo ventriculo. §. 17.

Quae fequuntur, quoniàm ad rem minimè faciunt, praetermittam. Videntur tamèn aliquo modo paragrapho 7°. contraïre; ibì enim Lumbricus videtur sponte sua prodire, quandò ex itinere, labore, aut ventre incalescente prodit; quoniàm hacc omnia frequentissime, & aliquandò necessariò accidere posfunt homini Lumbrico Lato laboranti, absquè ullà intentione, iis tanquàm remediis utendi; verbi gratià, quandò negotia ejus, atque victum fibi comparandi necessitas, vel alia quaecunque vivendi ratio, id postulant.

Locus hic Hippocratis fubstantia est, ut iterùm dicam, & quasi medulla, immò, si ita loqui fas est, ipsa quintessenta omnium quae hâc de re ab omnibus aliis Auctoribus dicta, aut scripta fuerunt. Idcircò, quidquid in libris suis tradiderunt, hìc enarrando ampliùs non immorabor. Satis sit, quod pro verissimo asseverare ausim; scilicet, cos omnes qui quicquam ultrà de Lambrico Lato dixerunt, illud sine ullo fundamento vero, aut experimentis sincerè captis, suffulto, dixisse; sed imaginationes, & speculationes mentis suae, ut non dicam mera, & conscia mendacia tradidiste.

Nunc ad veritatem ipfam devenio, qualem ex multis repetitis experimentis, eam femper & ubique candem comperire mihi licuit.

CA-

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 3. 55

CAPUT TERTIUM.

Quid reverà sit Lumbricus Latus.

T umbricus Latus nihil aliud eft, praeter Ascarides L' ipfos sefe alii aliis adjungentes, & adnectentes, per continuatam concatenationem, quoufquè vel moriatur animal, vel è corpore vi, aut sponte egrediatur. In hoc folummodo Ascaris non est animal perfectum, quod ex Inftituto naturae ad aliud animal fimùl cum aliis ejufdem generis animalibus efficiendum, factum fuit; ità ut absolute cesset animal effe per fe, quando alteri Ascaridi fic fe jungit, ut ex duobus anteà perfectis animalibus, fiat unicum animal perfectum, quod vel alteri fingulo, aut eodem modo duplici facto, sele jungendo, vel alterum Ascaridem fimplicem, vel duplicem, in fe ipsum admittendo, fit rursús unicum animal constans tribus, quatuor, quinque decem, centum, mille, immò centum millibus animalibus. Id profecto paradoxum multis videbitur ; atque absolute impoffibile, & proinde fabulas à me narrari clamabunt non minùs ineptas, quàm poffunt effe illae, quas in alus deprehendisse me aslero. Verum, uno verbo reponam, veritas eft; & fi nondum cognita fuit, hoc de natura ejus nihil detrahit; neque ceffabit veritas effe, quamvis forte multos adhuc inveniat incredulos.

D 4

CA-

CAPUT QUARTUM.

Quomodo formetur Lumbricus Latus.

Vidimus fuprà Afcarides caudam habere patulam, femper hiantem, cujus extremitates, feu orae, poffunt conftringi, & dilatari, ad inftar burfae, quae taeniis, vel chordulis conftringitur, & dilatatur. Vidimus praetereà caudam hanc ampliorem effe, atque largiorem, quam ulla alia in toto animali pars: undè fequitur caput ipfum, vel extremitatem illam quae caput effe deberet, minorem, & tenuiorem effe, aperturà illà quae in caudà eff Hoc igitur modo animal fe -ipfum alteri animali jungit, & intimè adnectit.

Primùm, extremitate fuâ anteriori, post plures, pauciores, motus ad id conducentes, hiatum caudae alterius offendens, in eam sefe intromittit : deindè per facultatem quam habet extremitatem hanc anticam, cùm tenuiorem reddendi, tùm maximâ vi impellendi, eam semper antrorstum adigendo, alterum animal ad eam totis viribus ope marginum caudae suae amplectendam, & constringendam, instigat; quo facto, liquor ille quam priùs animal ex ore suo emittit, quasi glutten, seu gypsum gummatum, ità firmiter partem parti agglutinat, ut post tempus quoddam multò faciliùs sit animalia illa sic conjuncta, in aliâ quâlibet corporis corum parte rescindere, quàm in eâ quâ sic simùl cohaerent. (8)

(8) Mirum sand quod Auctores sibi invicem ità contradicant

Sic

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP.4. 57

Sic ex duobus animalibus anteà maximè diftinctis, atque independenter ab invicem vitam habentibus, unum fit Animal, non vit2, aut corpore duplici conftans, fed unica vita, fi dicere poffim, atque unico corpore confectum: ità tamèn ut fi potteà vi quâdam abrumpatur, quaelibet pars vivat quidem, fed non aliâ vitâ quàm viverent partes unius & ejusdem hujus generis animalis, ab invicem feparatae; hoc eft, citò eam amittunt, & defectu unionis extinguuntur (9). Si autem fic fubfiftere

cant circà facilem, vel difficilem partium Lumbrici fic adunatarum, diffociationem; quùm reipsâ ejusdem fententiae omnes fint. Is facile eas diffociat, quia Lumbricum habet nonnifi recens confectum, cujus partes illas, feu animalcula eum confituentia, tempus non habuerunt firmitatem neceffariam acquirendi; ille autem nonnifi difficulter, nec abíque dilaceratione, quia propter longum tempus ex quo animalcula fimul coïere, jam ità firmiter adhaerent, ut reverà nulla interfit leparatio, neque firict filma adhaefio tantummodo, fed etiam vera partis parti accretio, & fubftantiae eas agglutinantis in veram utriufque fubftantiam tranfitio.

(9) Ex eo quod partes Lumbrici Lati rescissae vivant, non debet concludi, ea effe vera animalia; licet enim talia fuerint ante coadunationem, post eam tamen, non possunt amplius talia effe, nifi reverà brevissimum tempus ab illà coadunatione elapsum fit. Quoniam tunc partes illae ab aliis diflociantur quales sefe eis adjunxere; & licet quandantenus debilitatae propter transmutationem, coeptam quidèm, fed nondum absolutam, in alterius animalis partem, illud fimpliciter unà cum caeteris conflituentem; tamèn per se vivit, estque adhuc animal in se persectum. Verum, quoniam post longum tempus, coadunatione illà intimà perfectà, & substantiae unius in substantiam alterius transitione jam absoluta, non possunt amplius diffociari, qu'in partes aliquae ad alterutram partem pertinentes, unà rescindantur, atque alterutri haereant; sivè pars diffociata partem sui, alii nunc haerentem, fic amiserit; vel partem aliquam, ad illam unde diffociata fuit pertinen-

tema

58

fiftere finatur, vivit eâdem prorsús ratione, quâ vixifiet anté talem junctionem. Ità ut illud folummodò alimentum fumat, quod eft anteriús; & partem hane habet liberam, cui os infitum eft: donèc, vel moriatur ut fimplex *Afcaris*, vel è corpore eliminetur; vel deniquè fe ipfum tali alii animali jungat, eodem prorsús modo; motulque proprios, propriamque vitam tunc amittat; quae deincèps confunduntur in motu, & vitâ animalis, cui jungitur.

Quod animal poteft iterùm effe, vel fimplex Afcaris qui in caudam ejus fe introducit; vel Afcaris jam duplex, triplex, quadruplex, quintuplex, decuplex, &c. factus, cui fe ipfum jungit. Hoc enim modo conficitur catena illa perpetua quam Lumbricum Latum tandem dicimus; quaeque multo longiùs produceretur, fi inturbata femper crefcere permitteretur.

Quod quidem fatis pulchrè demonstrare possium in tribus ex his animalibus; quorum unum duplex, caetera duo triplicia sunt; hoc est, semel Ascarides duos, & bis tres simùl, modo suprà dicto junctos, constituunt.

Alias praeparationes impraesentiarum non habeo; quamvis habere potuissem; fi quando septemdecim semel, tredecim alia vice, & multoties quatuor, quinque, immo septem, animalcula talia codem modo concatenata in mea possessione extiterunt, ea in-

tem, fecum abstulerit, quae fibi nunc haeret; quo pacto potest talis pars rescissa perfectum animal dici? Atque si motibus suis vitam nondum amissam esse ostendat; quis vitam hanc, ab illa quae in partibus rescissi anguillae, vel Insectorum, diversam esse, atque longiorem suturam, affirmabit?

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 4. 59

integra fervare potuissem. Verùm, tunc temporis liquorem meum praeparatum non inveneram, qui ea statim enecat nonmodò, sed etiam ex eo extracta, integra serè ad plures annos conservat. Sed ad veritatem historiae, opinor, sufficit, si duo ità juncta ostendere possim, & si tria ostendam, plus fatis est.

Omnes quidem *Ascarides* vel fimplices, vel multiplices, qui anteà in manus meas incidebant, exficcabam, atque diligenter in capfulà vel pixide reponebam; verùm, hi post sex, vel octo menses, ità fragiles evadebant, ut vel levissimo tactu, vel pixidis agitatione, in fructa abirent; praeterquàmquod primam quam habebant figuram ità mutaverant, ut ad confirmandam historiae meae veritatem jam prorsùs inutilia essent.

CAPUT QUARTUM.

Cur animal boc tam rarò observandum sese offerat?

Quod autem Animal tantae magnitudinis, aut potiùs longitudinis, ex his animalculis efformetur, cafus eft, qui vel rariffimè accidere poteft. Et hùc refertur profectò, quod ei qui Lumbrico Lato laborat, nihil horrendum toto tempore accidat. Namquè 1°. non poteft de veritate hujus animalis praesentiâ constare, quamdiù per figna, aut aliquid horrendum, non sefe manifestat.

Et fieri optime potest, ut qui hoc quale cucumeris semen per Intestinum rectum ejiciunt, & quod nihil

60

nihil aliud effe conftat praeter ipsos Ascarides; reverà Lumbricum Latum non habeant, qui tamen illud habere censentur, propter hoc signum apparens, & non satis accurate observatum.

2°. Potest quoquè fieri, ut qui hoc animali laborant, illud tantummodò multò brevius habeant, quàm ut aliquid verè horrendum in corpore excitare valeat. Multa enim, immò infinita ei superanda sunt, antequàm immensam hanc longitudinem attingat; quae ferè nunquàm superare potest; de quibus jam dicendum.

CAPUT SEXTUM.

Obices permulti quos omnes Lumbricus Latus vix unquàm superare potest, & 1º. à parte Ascaridum.

Primò, Ascarides qui Lumbricum Latum debent constituere, exeunt frequentissime finguli, quod fit maxime circà novilunia; vel quoniàm in perpetuò funt motu, & numerosiores, quàm ut sibi invicem non sint molesti; & libertatem per anum quaerunt, quam tandèm sic, cum proprià sui destructione, inveniunt; vel propter aliquod particulare alimentum assumentantes estimates virtutis inscio, quae tamèn ipsis contraria est. Deindè, quandòcunque sic excunt, ii etiam qui jam duplices, triplices, quadruplices, &c. sunt, exire possint, atque reverà plerumquè exeunt. Hi autem sic multiplices, funt totidem Lumbrici Lati formari incepti.

Practereà, si Lumbricus Latus jam formatus sit, pono

ET LUMBRICO LATO! LIB. II. CAP. 7. 61

pono, unicus viginti, quinquaginta, aut etiam centum Afcaridibus conftans; quoniàm nondùm habet craffitiem quam post plures annos acquisivit, quandò non centum, sed mille, & ultrà, Afcaridibus constat; quoniàm, inquam, adhùc debilis est, & quassi in infantiâ suâ, nullam habens craffitiem praeter illam quam habet singulus Afcaris; alvo solutâ, facillimùm quidem exturbari potest, & ad ima unà cum faecibus pulsus, indè cum eis egeri; praecipuè si plus solito faeces induratae sint, & vi maximâ foràs propellantur; tùm enim Lumbricum hunc, non adeò veterem, certissimè rumpunt, si eum offendunt; & nunquàm tantae vi resistet, si tantisper inter illas convolutus sit, quin per frusta cum illis prodeat.

CAPUT SEPTIMUM.

Obex alius Lumbrico Lato occurrens à parte intestinorum.

Secundo, ut Lumbricus Latus, ad hanc immenfam longitudinem perveniat, necesse est, ut quando jam unam ulnam attigit, se ipsum indè ulteriùs in plexum crassi Colon dicti, impellens, descendat priùs, deinde ascendat iterùm in Colon, inde ad Caecum usque perveniat. Deinde januam ibì clausam inveniens, valvulam scilicet Ilei; debet patienter expectare, donec ei aperiatur; vel eam sibi ipsi per vim aperire. An ultimum possit, nescio?

62

fcio? Unum fcio, scilicet, quod si valvula haec facile aperiatur reliquiis alimentorum, quae ad craffum intestinum, ut inde sub formam faecum egerantur, transmittit natura; haec eadem ipfa natura valvulam hanc fortiorem, & validiorem fecerit, quàm ut à faecibus retrogredi volentibus aperiri possit. An verò Lumbricus Latus fortius sit, quàm motus ille convulfivus, quo faeces ad Ileum retropellerentur, quemque natura fola reprimere, & compescere potens eft, definire nolo. Si non eft fortius, debet arte quâdam, & astutiâ tali donatus esse, ut earum ope possit, quod tota vi sua non poteft; vel demùm, si hanc difficultatem superare nequit, debet Caeci fundum, & processim vermiformem versus dirigi, ubi femper crescens per continuam aliorum Ascaridum appositionem, & nunquàm quiescere potens, ulteriùs semper progrediendo, suprà gressus suos Colon versus redire, inde ad Rectum pergere, & propter, cum caecitatem propriam tùm obscuritatem loci, postquàm ad anum devenerit, per illum sese foràs prodere, nonnisi ulteriùs semper progredi tantummodò cogitans.

Utrùm autem Lumbricus Latus Valvulam Ilei, penetrare poffit, vel in Caeco, ad quod pervenit, remaneat, maximâ quidem patientiâ donatum effe cum neceffe eft; antequàm ad Inteftinorum omnium longitudinem perveniat. Namquè, ficut omni die, omnique horâ, alius Afcaris ei fefe jungere poteft, ità menfes plures, immò anni integri praeterire poffunt, per quos ne unus quidem caudam ejus inveniet, ad fefe in illam introducendum. Tot enim alii funt, quibus occurrere unusquisque corum poteft ut par fit undiquâquè ratio; atque hoc toto tempore, alii ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 8. 63 alii plures Lumbrici Lati forté formari incipient, priore quasi in oblivione derelicto.

CAPUT OCTAVUM.

Obex alius à parte ipsius Lumbrici Lati.

Sed infuper; nonne posset accidere ut Lumbricus Latus, centum, puta, Ascaridibus jam constans, & postquam ad quandam longitudinem, ulnae. scilicet, unius, vel alterius, jam devenit, se ipsum in fuam propriam caudam intrudat, & fibi ipfi accrefcat, & agglutinetur? Nihil enim tali rei fefe opponere videtur; quoniam Animal fefe perpetuò violenter movet, & perpetuo sefe in aliquid intromittere quaerit; & quoniam praeterea, in omnibus fuis partibus, uno codemque momento, licet abscissae fint, vitam habet, non statim sentiet erroris fui effectum; & folo defectu alimentorum, quae, ore jam obturato, eum ampliùs non affumere quibusdam dicere placebit, deficiet, & morietur; vel, fi alimentum, ut supponunt alii eum facere posse, per mammillas laterales sugit; ulteriùs saltem sese ferendi impotens, primo faecum in eum validiori impetu una cum eis foras ejicietur (10).

Ne-

(10) Admissi femel hâc Hypothesi de Lumbrico Lato jam formari incepto, caput suum, seu partem anticam, in caudam propriam immittente; nescio, an illa de hoc animali alimentum suum per laterales mammillas sugente, non destruetur; praecipuè, si indè moreretur quod os ad partem anticam se

Nemo, quaefo, hic fubtiliorem effe me accufet, aut futilitatibus immorari vituperet: quoniàm non fum hâc in re omni fundamento deftitutus; & in frusto Lumbrici Lati quod in manus meas incidit, quodque Ascaridibus septemdecim, praeter duas aliorum duorum Ascaridum dimidias partes abruptas constabat, rationes sanè vidi, quibus hacc sententia plus quàm probabilis redditur.

1º. Amicus meus mihi narrabat, frustum hoc duplex prodiisse, ità ut binae extremitates in intestino remanerent, atque tamdiù, donèc moram ejus longiùs ferre impatiens, illud digitis fuis attrahere coactum fele arbitraretur : tùm partem unam quidem difrupit, altera verò paullo post sponte prodiit. Erat totum fruftum longitudinis circiter sesquipedis, vel octodecim pollicum; ex septemdecim Ascaridibus perfectis constans, & duobus imperfectis; hoc eft, circà medium abruptis: nullius latitudinis, aut craffitiei, praeter illas quas habet Ascaris fingulus fimplex : atque binae hae extremitates, licet una alteri juncta fibi invicem non convenirent, videbantur tamen fuisse in hanc differentiam contractae, per aëris frigus, & ficcitatem : praecipue, quoniam illa quae longiùs in aëre extiterat, longe etiam aridior

fitum obturatum effet; vel illâ etiam de eo alimentum fuum nonnifi per os illud affumente, fi oris hujus obturatione nonobstante, Animal viveret, & solâ ejus, fimul cùm faecibus, five earum ponderi ac moli debeatur, five non, ex alvo propulsione, destrueretur. Verùm, quoniàm hociphaenomenon plusquàm probabile est, potestque caussa este cur tot frusta, ut putaverunt, Lumbrici Lati, ex eodem subjecto exire visa sunt, quae sic per faecum pondus & impetum dissociata fuisse possibile possibile est potestima adstruere potiùs, quàm alterutram, vel utramque destruere, mihi videtur. ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 8, 9. 65 dior, & contractior erat illâ, quae recens prodierat. 2°. Non modò nullum habebat motum; undè illud mortuum este perspicuum erat; sed etiam jam emaciatum sere, & in parte consumtum apparebat. 3°. Amicus meus nihil unquàm posteà tale vidit, quamvis jam tres anni, & ultrà, sint ab hoc tempore elapsi; & nunquàm plures posteà redidit sic conjunctos, quàm quatuor, quinque, aut septem ad summum.

CAPUT NONUM.

and and inside longeneard and noters a

De impossibilitate transitûs Lumbrici Lati ab Intestinis crassis ad ventriculi cavum.

Quomodo res sese habeat, nunquàm me in sententiam illam deduci finam, quae vult, ut animal hoc ad pylorum usque, & ultrà, se extendat, ut inde immediate ingestorum in ventriculo partem assumat. Quàm enim difficillimum fieri posse existimo, ut per valvulam ad junctionem Ilez & Craffi politam ulteriùs in tenuia penetret. Facillimum quidem effet fi, uti alii Lumbrici, in tenuibus Intestinis produceretur; qui Lumbrici, Teretes dicti, hanc valvulam penetrant, & inde per Intestinum crassum & rectum, ad anum, & subinde foràs, propelluntur. Sed cam acqualiter ab utrâque parte penetratu facilem non credam. Quod femel fi admittatur, quomodo Lumbricus noster Latus ab Inteftino recto, ubì supponitur ortum suam sumere, ad ventriculum usquè procedere poterit, non intelligo. Nequè tenuitas, lubricitasque animalis hic

66

hic multum infervire possiunt; debilitas enim ejus atque flexilitas, obstant, quominus ad conatus tantos faciundos potens sit.

Id fic sefe habere affirmavit Andry, fed nequaquam probavit; & donèc tale phoenomenon clarè, & indubitanter demonstretur, mihi licebit dicere, quod omnibus benè confideratis & ponderatis, inter impoffibilia annumerari debeat. Suppofito enim quod reverà valvulam Ilei penetraverit, qui fieret, quaeso, ut animal longitudinis tam immensae, atque craffitiei huic longitudini pro naturâ fuâ refpondentis, hoc est, lineae ferè unius, circà medium; latitudinis autem pollicis dimidii, plùs, minùs; posset partim extrà, partim intrà hanc valvulam Ilei sublistere, & praetereà, adhucdùm habere caput suum & collum, vel potius totam partem fuam anteriorem, ad longitudinem forte quindecim, vel viginti pollicum, in ventriculo existentem, nonobstante sphinctere Pylori, qui sanè satis arcte non modò, ut & valvula Ilei, clauditur, sed etiam magna nimis vi coarctatur, ope fibrarum ibi quafi mufculum duplicem conftituentium? Nonne multa longè graviora mala, qu'am potest esse assumito partis cujusdam ingestorum, & indè forte lenta emaciatio, & lentior adhuc confumtio subjecti, inde continuò oriri deberent? Nonne vel perpetua alimentorum primâ coctione digestorum, ne in duodenum transcant, interceptio; vel eorum antequàm fint sufficienter cocta spontaneus, & continuus delapsus, inde producerentur? Per quot inextricandos fere innumerosque gyros debet transire? Quot varias figuras, & posituras debet accipere animal, antequam ab inteftino crasso ad Pylorum usque pertingat?

CA

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 10. 67

CAPUT DECIMUM.

Impossibile est ut Lumbricus Latus in Intestinis gracilibus ad semium hominis usquè remaneat.

Ced, posito iterùm quod Lumbrisus noster omnes) has difficultates tandem superaverit, & guod actu, parte ejus anteriori in ventriculo constitutà, ejusque cauda in Intestino recto, aut crasso, intercà existente, corpus ejus totum in intestinis gracilibus contineatur; poteftne in omnibus his locis nihil horrendum producere ? Poteftne ibì cum homine confenescere? Quis non sentit è contrario, quod debeat 1º. violentifime premi, & angustari, circà partes quae vel in valvulâ, vel in sphinctere praefertim Pylori, constituuntur. 2°. si vis illa cum arctans non est adeo magna ut eum rumpere valeat, estne ibi Lumbricus ità omnis molestiae expers. ut nullos faciat conatus ad fe ab illis angustiis liberandum? 3°. fi motus aliquos ad hunc finem exerceat, quinam hi effe poffunt? nifi, vel ad partem fuam anteriorem ex ventriculo retrahendam, partem verò posticam in tenuia intestina attrahendam ; vel ad utramque fimul ulteriùs propellendam, quod impoffibile eft; vel denique ad unam, caudam puta, ad se trahendam, dum alteram, caput scilicet, magis magisque intrà ventriculi cavum propellit. Non autem credibile eft, eum perpetuò retrogredi ; brevi enim tempore in Intestinum rectum descenderet : non potest etiam caput suum, & caudam, simùl intrà capacitatem Duodeni, Jejuni, & tenuium intestinorum retrahere; unde enim viveret? cum ponatur eum ex ingeftis E z

gestis in ventrieulo ipso immediate vivere. Unde cresceret, ut Intestinis adaequari, cum illis crescere, & pari gradu cum homine ad senium usque pervenire, secundum axioma receptum, posset; dum ei intercluderetur unica via quam habet hoc efficiendi; scilicet, aliorum Ascaridum, qui omnes in intestino recto & crasso effic debent, adjunctio?

Multò igitur verifimiliùs est dicere, eum semper conari debere, sele totum intrà ventriculi capacitatem recipere, quod certe brevi faceret, fi omnia quae de co tradità fuerunt vera effent. Nam, ut jam faepe observavimus, non potest immobilis ne uno quidem momento manere; atque eum, cùm in valula Ilei, tum in gyris tenuium intestinorum, sed maxime omnium in sphinctere Pylori, ad moleftiam ulque angustari debere demonstratum cft. Igitur, fi non retrocedit; quod quidem nifi cafu maxime fortuito facit, & occafione tantummodò, vel vi alimenti cujuídam particularis, ab ipío aegro hujus virtutis infcio affumpti, aut potentis alicujus medicamenti ad alium quempiam morbum applicati; quandò ab his angustiis sefe eximere conatur, totus in ventriculum debet ascendere : ubi quàm diras tragaedias excitare potens effet, nemo non conjicit, nisi promtè & citò indè per aesophagum, & os depelleretur. Sed puto, quod pauciflima quidem extent talis rei exempla; & quod vix de duobus talibus Lumbricis legatur, quod per os rejecti fuerint.

Si dicatur Lumbrici Lati partem, quae in inteftinis à Duodeno ad Crassium usquè, continetur, quoniàm totum ferè corpus constituit, adeò esse ponderosam, ut Lumbricus cam sursum ad se trahere non valeat, sicque in ventriculo anteriorem tantum-

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 10. 69

tummodò partem, caput scilicet, & collum, si ità appellari mercantur, existere posse. Respondebo, non est idem pondus in cauda, quae in intestino crasso & recto, hoc toto tempore versatur; quare igitur eam Lumbricus ad se in Intestina tenuia non retrahit? Si dicunt retrahere; quomodo fit ut Afcarides in Intestino recto continuò per novas generationes affluentes, & caudam hanc non amplius invenientes, in quam sese intrudant, alium similem Lumbricum efficere non tentant? Quod quidem reverà non faciunt, juxtà communem & hucufquè receptam Hypothefin. Omnes igitur historias de Lumbrico Lato hactenus traditas indè falfas effe patet; quoniam non minus est impossibile, ut unicum tantummodo in codem fubjecto, atque codem tempore existat, quàm ut illud unum ad ventriculum usquè pertingat impossibile esse modo contendebam. Quod adhuc multo clarius patebit, quando de Lumbrico Lato agemus, de quo Andry totum librum. fere conscripsit; quodque Solium appellat (10).

Sup-

(10) Andry Pag. 4. Praefationis ad Collectionem Tabularum ultimae Libri fui De Generatione Lumbricorum in corpore humano editioni infervientem, dicit librum illum primum effe in quo Lumbricus noster Solium audierit; atque ex quo tempore in lucem primò prodiit, ad hanc horam usque hoc nomen ei confervatum fuisse. Verùm, ut Auctor ille rem veritati magis confentaneam dixisset, debuisset adjicere inter eos qui gallico idiomate editi sunt; plures enim latini libri extant, multis annis ante Andryanum opus conferipti, & juris publici facti, in quibus vocabulum illud Solium tanquam Lumbrici nostri nomen, legitur. At quàm parum solida fint hujus vanitatis Andryanae fundamenta; quantùmque Lumbricus Latus Solii nomine & dignitate, five in Latino, five in Gallico fermone, indignus sit, jam dilucidè fatis apparuit ex suprà dictis; quae si

70

Supponamus nunc iterum, totum corpus Lumbrici Lati, solà in Intestinis Duodeno, Jejuno, & tenuibus, contineri; potestne animal ità immobile, vel ità constans in iisdem motibus semper manere, ut cauda ejus semper ad interiorem valvulae Ilei partem applicetur, dum anterior pars ejusdem longitudinis remanet in ventriculi cavo? Nonne multo credibilius est, Lumbricum illum, multo alacriorem, multoque vegetiorem in ipfis inteftinis, quam extrà illa, cosdem ibì faltem motus habiturum, atque haberet extrà corpus? Sed experientia facile docet illum perpetuò, ut ità dicam, sese vel elongare, vel contrahere. Dum autem sefe expandit vel elongat, potest adaequare, aut debet superare Inteffinorum longitudinem; fi adaequat tantummodò; bene est; si vero superet, plexum vel plexus facere debet. Dum autem sefe contrahit non potest fieri quin plexus perplurimi in totà ejus longitudine formentur, qui fanè plexus multa polfunt parere mala, vel dilatando Inteftini membranas ultrà modum, vel cos infarciendo; quâ ratione alimenta intercepta, & liberum transitum denegata, dolores Iliacos, colicas flatuosas generabunt, unde cruciatus perpetui.

Praetereà, fupponendo Lumbricum per omnia Intestina sic distributum, debemus eum nobis repraesentare, vel simpliciter extensum, ab unâ scilicet extremitate ad alteram, sine ullis plicis, aut circumvolutionibus; vel super se, & circà se ipsum multis talibus plicis, & gyris, circumvolutum. In posteriori situ, eum debemus supponere perpetuò remanentem; plicasque illas, ac circumvolutiones, in codem statu non modò, sed etiam in codem loco, perseverantes; quod, admisso animali vivo,

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 10. 71

vivo, & alacriter fese movente, impossibile videtur. Si autem hoc ità non sese habet, ad priorem fitum reducetur animal: hoc est, ad simplicem, vel totius corporis sui, vel alicujus partis satis longae, extensionem. Verum, quis non sentit, tum necesse este, ut pars extensa superet longitudine sua, longitudinem partis Intestini in recto fitu positae, in quâ versatur; proindèque ut omnes ejusdem intestini flexus sequi debeat, atque in alia intestini parte reflexa eodem modo versari? Quod etiam obtinere debet in omnibus partibus, ubi talis pars extensa, sed longior, cogitur reflecti, ut inteftino reflexo sefe accommodet. Igitur, pofito animali nostro ità fito, ut pars postica ejus extrà intestina tenuia in crassis existat, dùm pars ejus anterior extrà eadem intestina, sed in duodeno verfatur; admiffisque animalis motibus, ad quemcunque finem tendentibus; non poteft fieri, qu'in pars una, alteram ad se trahendo, intestina immaniter comprimat, collidat, & torqueat; uti videre licebit cuicunque chordulam assumenti, camque, binis ex tremis exceptis, longo linteolo involventi, idemque lintcolum digito suo circumductum, sic manu sua congestim accipienti, atque alterutram extremitatum chordulae ad se trahere conanti. Tum enim certiffime, vel linteum, vel chordula, in frusta abibit, antequàm hanc ex illo extrahere valeat. Unde sat facile est conjicere, quot, & quàm dira mala inteftinis indè accidere deberent; quae tamen nunquàm, vel saltem rarissime, audita fuerunt. Sed haec omnia multo frequentiora & diriora erunt expectanda, si Lumbricus sese semper contrahendo, totus ferè in Intestina, Jejunum, & Duodenum, devolvatur; ad quod prevenien-E 4 dum,

dum, nil miraculo minùs requireretur.

72

Ex omnibus hisce clariffimè patet, Lumbricum nostrum, cum intestinis semper crescere, atque cum homine consenses, minimè verum esse Ad hoc enim requireretur, 1°. ut non posset celeriùs crescere quàm crescunt intestina. 2°. ut semper sine mutatione in hac positurâ remaneret, quâ, caudâ in recto superstite, & capite in ventriculi cavum dismisso, totum corpus in Intestinis à Pyloro ad valvulam Ilei usque, contineretur. 3°. ut homine jam non amplius crescente, ipse quoquè crescere cessaret. 4°. denique ut omnibus accidentibus jam suprà enarratis, immò fortè pluribus aliis, resistere potentior esset. Sed hacc omnia es opposito prorsus sele habent.

Primò enim nil impedit quominùs multò celeriùs quam intestina crescat; quoniam Ascarides ex quibus conflatur, semper possunt sele ipsi adjungere; ità ut spatio unius septimanae plùs augeatur longitudine, quam intestina per decem annos possunt

20. Semper fe movet; posituramque suam perpetuò mutat. Unde sequitur, vel caudam ejus intrà intestina tenuia debere attrahi, vel partem ejus anteriorem magis magisque in ventriculi cavum demitti; quo fieret, ut brevi intestina relinqueret, & ventriculum sua mole totum repleret.

3°. Quamvis homo non ampliùs crefcat, ipfe continuo per continuam aliorum Afcaridum adjunctionem, femper crefcere pergit. Undè inteftina non adaequare modò, fed etiam longè fuperare debet; utì reipfà illa fuperare jam debuiffet, habitâ ratione tot plexuum, quos formare necesse eft Animal, cujus pars haec vel illa in perpetuò motu pro-

ET LUMBRICO LATO. LIB II. CAP. 10. 73 progressivo est constituta, si unquàm ultrà Intestinum Rectum & Crassum, visum fuisset, cum capite suo codem tempore in ventriculi cavo existente, quo cauda in Intestino Retto, aut Craso versaretur.

4°. Lumbricum nostrum multis accidentibus, obnoxium este, quae superare, aut à quibus sefe liberare nullo modo potest, patet ex jam dictis.

Quod fi quis urgeat longiffimum tempus requiri, antequàm fic partem suam anteriorem ad ventriculum usquè deferre possit, & hominem reverà senescere, priusqu'am id eveniat. Addam, immo & mori. Nam tale quid nunquàm visum fuit, nec videbitur. Respondebo tamen, quod caudam fuam semper in Intestinis crassis habet, vel non habet. Si habet, crescet paucorum mensium spatio plus multo, quam est necessarium ad Intestinorum adaequationem, & ipfius ad ventriculum usque extensionem. Si non habet, nunquàm crefcet ampliùs quoad longitudinem; & nihil prorsus video, quo à replenda tota ventriculi capacitate arceatur : & hoc eo citiùs, quò alacrior, & vegetior, vel etiam quò magis fame preffus.

Praetereà, quod etiam fententiam meam probaret, fi talis casus in omnibus suis circumstantiis, qualem Andry eum tradidit, verus effet; aeger quem auctor ille curavit à Lato Lumbrico, vix annum trigefimum viderat, & tamen Lumbricum quem ex co eduxit, fi fides ei adhibeatur, in ventriculum jamdudùm pervenerat, neque ipfe auctor fciebat, ex quo tempore in aegro formari coeperat. Igitur, non verum est quod tam longum requiratur tempus ut Lumbricus Latus ad immensam longi-, tudinem usque crescat; aut quod homo jam sit fere fe-

Er

74

fenex, antequàm talis longitudo Lumbricum in ventriculum ipfum perduxerit. Quatuor enim, quinque, vel ad fummum feptem anni fufficiunt, ut ad quadraginta, quinquaginta, immò & centum ulnas protendatur; praecipuè fi toto hoc tempore aeger nullos, vel pauciffimos, & haud frequenter, *Afcarides* reddat: ut ex oppofito, fi multos, & frequentiffimè egerat, vel omnis impoffibilitatis eft, talem Lumbricum formari tantae longitudinis, vel ad id requirerentur, non quidem quatuor, aut quadraginta, fed minimùm certe trecenti, & quadringenti etiam anni.

CAPUT DECIMUM PRIMUM.

Hippocrates Naturam Ascaridum ignoravit, & omnes cum illo qui post eum de Lumbricis scripserunt.

I gitur qui hactenus censuerunt Lumbricum Latum (vel potius Longum) primo omnium Inteftinis adaequari, deinde una cum illis simul crescere, & demum sic remanere ad mortem usque corporis in quo versatur, atque cum eo consenescere; modum prosecto quo in corpore formatur, naturamque, & indolem Ascaridum ex quibus conficitur, penitus ignorarunt. Hippocrates quidem in tribus locis de his loquitur, scilicet Lib. 1. Praedictorum. Praed. 138. , Qui suppressa alvo sanguinem ex , naribus fundunt, aut novo subinde oborto ri-, gore corripiuntur, iis sortasse alvus intessinorum , laevitate laborat, & obdurescit; aut tenues Lum-, brici,

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. Cap. 11. 75

" brici, (Ascarides dicti) infestant, aut utrum-" que. " Deinde in Praenotionibus. Praen. 165. " Lumbricis verò tenuibus, & longis (qui Afca-" des dicuntur) in capitis dolore vexatis, confe-" quente furditate, & fopore, tubercula ad aures " excitantur. " Demùm, Lib. De Morbis Mulierum circa finem, "Ubi mulieris pudendo, aut " Recto intestino, tenues ac minuti Lumbrici Af-" carides dicti suboriuntur, viticis semen, aut fo-" lia, cum fellis bubuli obolo permisceatur. " Verum quam imperfectae, & infufficientes fint tales descriptiones, manifestum est. Nullas tamen hactenus perfectiores nobis tradiderunt Auctores. Multos fanè perlegi, atque hac de re confului; fed, ut anteà jam dicebam, quicquid in illis repererim hic enarrare, prorfùs inutile exiftimo, quoniam fi ab Hippocrate differunt, verbis tantummodò, non re differunt totaque substantia omnium quae dixerunt ad ea folummodo reducitur, quae Princeps ille Medicinae nostrae dixit.

Quidquid autem in tribus his Afcaridum defcriptionibus habetur, eò tantummodo reducitur, quod Afcarides in Intestino recto Vurorum, vel Mulierum, atque in barum pudendo, producantur; quod Afcarides fint, tenues, longi, ac minuti Lumbrici; non vero teretes, ut volunt Le Clerc aliique cos fuisse; & quod qui iis laborant, vel suppressa alvo sanguinem per nares interdùm fundant, interdùm novo rigore corripiantur; vel si caput doleat, surditasque, & sopor consequantur, tubercula ad aures excitentur. verùm haec ultima ad Diagnosin potiùs, quàm ad corum descriptionem, & historiam pertinent; adeòque hoc tantummodò ex Hippocrate intelligimus, scilicet, quod fint tenues, longi, & minuti Lumbrici. Undè

76

Undè patet 1°. eum nihil prorfùs de eorum produétione, incremento, & naturâ, novisse; vel saltem fcripsisse; & 2°. quod à Lumbrico Lato maxime diversi essentie estisse estisse estisse estisse estisse essentie estisse estisse estisse estisse illis conftitui, & confici clare demonstraverim, manifestum est, cum Hippocratem ipsum, tum alios veteres, & ipsos neotericos omnes, nihil praeter conjectationes, & mera figmenta, de utrâque animalis specie tradidisse. Non enim minus est Afcaridis naturae, alteri Ascaridi ses dicto modo adjungere, & ad unum animal Lumbricum Latum dictum conficiendum, & constituendum, conneétere; quàm est, ses movere, alimentum fumere, & seiem sum propagare.

CAPUT DECIMUM SECUNDUM.

Nullus Lumbricus Latus formari potest, nisi ex Ascaridibus praeëxistentibus.

Quo posito, quidquid in Auctoribus de hoc genere animantium legimus, nullis veris fundamentis inniti necessario sequitur; praesertim quando Lumbrico Lato egerunt. Si enim è faetu recens nato unquàm visus sit talis Lumbricus prodire, in co Ascarides adfuisse necesse est, ex quibus formaretur Lumbricus. Si autem Ascarides adfuerunt, debent omnes, nullo excepto, unà cum materia somite, cum Lumbrico simùl exire: deindè prosectò, ablatà causa tollitur effectus; & si nullus remanet Ascaris in Intestinis, nullum oyum, nulla materia quae ET LUMBRICO LATO. LIB.II. CAP.12,13. 77 quae poffit vel unum quidem continere, fovere, & excludere, nullus certè Lumbricus Latus denuò in hoc fubjecto formabitur. Non fufficit quod nulli Afcarides appareant tempore quo Lumbricus Latus expellitur, vel etiam antè; nam tempus fufficiens habere potuerunt, ut omnes, nullo excepto, tandem coïerint in Lumbricum illum, qui nunc exit : fed nifi omnia corum femina fimùl exeant, fanè timendum est ne alterum Lumbricum conficiant; & multò certiùs, si nulli Afcarides apparent per multos annos. Quandò enim, vel extrà depositionem alvi finguli, aut multiplices, ut in amico meo, vel in ipsâ alvi exoneratione, egeruntur, malum hoc non adeò timendum esse censeo.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De incertà morbi bujus Diagnosi, contrà Hippocratem ipsum, & alios ab illo Auctores.

Homo Lumbrico Lato laborans potest Ascarides reddere, & interdùm ne unum quidem reddet. Si reddat, meliùs est; tot enim inimici sunt è loco expulsi, in quo solo aliquid mali excitare poterant; sin minùs, paucissima sanè signa sunt quibus hominem hoc morbo laborare innotescere possit. Unde patet 1º. Ascaridum apparitionem signum esse, non Symptomaticum, sed verè Diagnosticum hominem Lumbrico Lato, vel jam laborare, vel brevì laboraturum esse. 2º. Antequàm ulla applicentur remedia, ex eis quae ad illum expellendum conducere putantur, priùs observandum esse, num homo

homo ille A/carides inter faeces ejiciat, vel non. Tutò enim propinatur remedium, fi unus tantummodo videatur: fi verò nullus, à remedio potiùs abstinendum effe arbitror. Ubì notandum, quod, quamvis antea dixerim, hominem Lumbricum Latum habentem, poffe nullum reddere A/caridem, id tantummodò dixi, non quod verum effe credam; fed potiùs ut tot Auctoribus, fanè celeberrimis, quantùm poffum faveam. Andry enim & alii quidem nullam faciunt mentionem Afcaridum redditorum ab aegro vel aegris, quos de Lumbrico Lato curavisse fe, affirmant: & tamen, quod omnes tales aegros unquàm non curaverint, aut etiam viderint, dicere prorsùs renuo.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De malis ex Ascaridibus auctore Hippocrate oriundis.

Illa autem mala, quae ex Ascaridum praesentia nasci dicit Hippocrates, longè potiùs Lumbrico Lato jam formato adscribenda esse arbitror Ex iis enim quae hac de re tradit colligere licet, eum saltem putasse, quod Ascarides nullibi produci possent, nisi in Recto Intestino, vel ad summum in pudendo muliebri: sed, quamvis cos in pudendo muliebri produci posse concederem, quod tamen, obiter sit dictum, planè nego; bini hi loci a naribus sanè plus satis distant, quàm ut Ascaridum praesentia, in iis haemorragiam excitare pòsse. Praetereà, Hippocrates non dicit cos tale effectum producere,

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 14. 79 cere, si in pudendo muliebri adsint; quodquidem tamen multo verifimiliùs forè arbitror, quàm cum in Intestino recto versantur. Id autem de Lumbrico Lato meliùs diceretur, quod cum ad Intestinum Caecum pervenerit, molemque tunc fatis magnam acquifiverit, poteft per fuos infultus, cum ventriculum, tum sanguisera vasa ità comprimere, ut hepar fortiter premendo, fanguis, cui libera circulatio denegatur, per nares effluere quaerat. Idque probari videtur per rigorem illum qui oritur, & per alvi obdurationem. Rigor quidem ex câdem causà atque haemorrhagia narium provenire poteft, fed alvi obdurationem Ascarides soli in Intestino recto detenti, vix producere possent, quin in ingenti, immò immani numero effent, ad replendam totam Intestini capacitatem, camque ità distendendam, ut alvus inde dura perciperetur.

Quantum ad tubercula attinet ab Afcaridibus ad aures excitata, in iis qui illis laborant, post furditatem jam creatam, & soporem jam obortum; id profecto optimo indiget commentario. Si enim dolor capitis co ferocitatis & saevitiae jam devenit, ut surditatem, & soporem crearet, talia tubercula ex câdem causa oriri credere, quid obstat? Non enim dicitur, in iis qui ex Ascaridibus capite laborant, fed, in iis quibus dum Ascaridibus laborant, caput dolet. Neque Ascarides, quà Ascarides, talia tubercula excitare posse unquàm credam.

en al anti- ter anti-

diff as contrats, quique aprovant

CA-

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

Quomodo intelligendus sit Hippocrates, Lumbricum Latum non parere affirmantem.

uod dixit Hippocrates Lumbricum Latum non parere, verum quidem effe poteft, fed alio proríus modo, atque intellexit. Lumbricus Latus non parit, quà Lumbricus Latus, & quando jam in Lumbricum formatus eft, five multis, five paucis tantummodo Ascaridibus constet; esto; nihil enim certi hac de re habetur; & Ascaris debet actatem habere fixam, antequam fic fefe alteri jungat, aut jungi finat ; alioqui fieri optime poteft, ut quando se alteri jungit, aut alterum in cauda sua admittit, nondùm omnia quae debet ova deposuerit, quae deinde deponit: sed jam quà Alcaris peperit, antequàm ulli se adjungeret, vel ullum sibi adjungi fineret; proindèque nihil ampliùs habet quod faciat, praeter increscere semper ex novorum Ascaridum in caudam fuam admiffione, vel ex fui ipfius in alterius caudam intromiflione. Nifi autem pro certo constet, quod in omnibus qui hoc Lumbrico laboraverunt, nullus unquàm Ascaris visus est, neque ante, neque post mortem subjecti in quo fuit, scmper licebit dicere, quod parere poffit. Nullus enim partus ab co debet expectari praeter Ascarides, qui, quamvis ex communi naturae inftituto, ex aliis Alcaridibus corum parentibus nascantur, poffunt tamen similiter nasci ex Lumbrico Lato quatetenùs nascentur ex quodam, vel quibusdam, ex Ascaridibus, quibus constat; quique ante suam ipfi adET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 16. 8t adjunctionem, omnia forté ova sua nondùm deposuerant.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

Quomodo intelligi debeat, quod homini Lumbrico Lato laboranti nihil horrendum eveniat.

uod nihil horrendum accidat homini toto tempore quo Lumbrico Lato laborat, non pos-sem ità facilè concedere ex principiis meis, fi eodem modo Lumbricum in homine versari intelligerem, atque Hippocrates, omnesque post eum, intellexere. Verùm, quoniam maximè probabile mihi videtur, quod Lumbricus Latus vix unquàm ultrà valvulam Ilei penetrare potest, sed extrà semper, & in Intestinis Caeco, Crasso, & forte Recto, remanet, magnum ibi damnum creare nequit, quamdiù longitudinem mediocrem non excefferit. Idque praecipue, quia non vivit nifi ex refiduis partibus chyli craffioris, unà cum faccibus, postquàm per omnes alias vias, atque colatoria varia primarum viarum transierunt, ad eum delati; qui chylus ipse est nonnisi faeces chyli purioris, mox una cum caeteris faecibus ex alvo eliminanda; exceptis forte partibus illis quae per vafa colatoria Inteftini craffi & recti absorbendae erant, nisi eas Lumbricus assumfisset : quaeque in minori quidem quantitate tum absorbebuntur, sed non ità minori, ut arefactio, feu emaciatio, vel coalitio vasorum, indè nasci debeant. Certum enim est vermem hunc paucissimo alimento contentum esse, & nil minus quam voracem

cem, aut edacem, à natura factum fuisse. Verum, res alio prorsus modo sese haberet, si in aliis intestinis, atque subinde in ventriculo ipso versaretur, uti volunt Auctores quidam, inter quos Princeps Andry locum sane primum obtinet. Tum enim Intestinis omnibus adaequari non modò debet, fed etiam bis, ter, quater, immò quinquiès camdem habere longitudinem. 1º. Quia, posità angustatione quâ premi debet, tam in valvula Ilei, quam in sphinctere Pylori, nifi corpus ejus, seu pars quae inter valvulam illam & hunc sphincterem continetur, multo longior effet ipsis Intestinis tenuibus, cum Jejuno, & Duodeno, vix versimile est, quin fere omni momento temporis rumperetur. 2º. Quia actu probatur ex Lumbrico Lato de quo Plinium loqui Andry tradit, quod jam ad quinquaginta ferè ulnas gallicas, vel septuaginta belgicas, pervenerat, quod est minimum quinquiès longitudo Intestinorum hominis sex pedes alti. Anatomia enim constat. Intestina sexies tantummodò hominis altitudinem menfurare; ficque hominis fex pedes alti Intestina ultrà sex & triginta pedes mensurare non debent. Sed sex pedes suprà triginta, ulnas novem tantummodò cum viginti & feptem pollicibus constituunt, secundum mensuram quâ Andry usum esse fupponi debet, quoniam Gallus ipfe, in Gallia fermone gallico librum fuum confcripfit. Igitur fi quadraginta, ponamus, & octo ulnas Lumbricus Plinii mensurabat, quinquiès Intestinorum longitudinem referebat. Quae longitudo, mediocrem illam longe fuperat, quam modò desiderabam, ut Lumbricus Lasus levissima, vel nulla in Intestino craslo mala patrare posset; & ratio est, cur Lumbricus ille à Plinio memoratus non potuerit ampliùs ibì contineri quin

ET LUMBRICO LATO. LIB.II. CAP. 17: 83 quin foràs sponte sus se proderet, vel tragaedias excitaret, quae aegrum ad remedia tandem confugere coegerunt.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

Parùm faciunt remedia, ad expellenda frusta Lumbrici Lati post aliquod frustum redditum remanentia.

D eferunt Auctores quidam, vidisse se aliquando R hominem partem Lumbrici Lati per Intestinum rectum ejecisse. Id quidem ipse vidi, in frufto illo septemdecim Ascaridibus cum duobus dimidiis rescissis constante. Propinaverunt autem remedia, quae frusta alia, vel totam reliquam partem in Intestinis residuam, simùl exploderent; sed quid fecerunt? Pars illa, vel frusta illa exierunt, vel non exierunt; si exierunt, statim remedio id tribuerunt; fi non exierunt, ca putrefacta, in mucofam materiem quandam resoluta, & deinde inter faeces permixta, & indiffincta, egressa esse finxerunt: & indè anfam arripuerunt medicamenta fua ad Caelos usquè extollere; sed idem profecto absque ullo medicamento fic eveniet. Lumbricus enim qui rumpitur, in duas partes aequales, vel inaequales rumpitur : quod quidem sciri nequit, nisi servata parte quae prior egeritur, donèc altera pariter egesta sit, ut comparatio utriusque instituatur. Quod fi in partes inacquales rumpatur, forte longior illa est quae prior exiit; & tum altera non poteft quin brevi quoque expellatur. Si longior è contrariò remansit in Intestinis; confiderandum, an sit cauda, vel F 2

vel caput, quod prodiit. Si caput, quomodò ampliùs vivet Animal, cum os amplius non habeat ad affumendum alimentum fuum? Si autem cauda eft, animal manebit in Inteftinis ejufdem longitudinis atque fuerit immediatè poft refciflionem caudae; nunquàm enim ampliùs crefcere poteft, (11) quoniàm pars illa in quam folam *Alcaris* fefe intromittere poteft, quaeque fola ad eum conftringendum, & amplectendum idonea eft, deficit. Sicque nihil ferè mali eft metuendum ex ejus, poft primum fruftum elapfum, fubfiftentiâ. Quaenam autem fit caufa, cur rumpatur, jam dixi-

(11) Fabula eff ridicula, quam tradit Andry in collectione fuâ Tabularum ad ultimam Libri sui de Generatione-Lumbricorum in Corpore humano editionem pertinentium; Lumbrici cujuídam, qui, postquam pars ejus egressa per podicem, ab illà quae in corpore remanfit, rescissa fuisset, iterum recrevit, ità ut à loco ubi filum sericum transmissum fuerat, iterum increscere, & augeri in longitudine coeperit. Primo, à tali Phaenomeno planè negando nulla ipfi Andry debita reverentia me arceret; quoniam rem ità fese habuisse, si non est omnis prorsus impoffibilitatis, faltem maxime improbabile eft; atque potiori longe auctoritate indiget, quâ fulciatur, quàm poteft effe illa Auctoris nostri. Si tamen nonnisi veritatem nobis tradidit, res fic accidere potuit. Animal reverà non recrevit; sed Ascaris quidam, vel fingulus, vel multiplex, hoc est, alius Lumbricus Latus jam formari inceptus, locum patentem, vel hiatum, in hujus partis fic rescissae extremitate invenit: five, quia calu quodam maxi nè fortuito partes non fuerant laceratae, fed à se invicem solummodo disjunctae; sicque Ascaris ille foveam offendit ad caput suum recipiendum paratam, eamque pro naturae inftituto replens, ei accrevit, atque alii fese ipsi adjungentes, longitudinem hanc effecerunt : five, quia, per vim partibus illatam inter conatus quos aeger ad animal foràs propellendum fecit, hiatús species, vel apertura quaedam in latere annuli facta eft, in quam A (caris codem modo sese introduxit, & codem modo suprà dicto incrementum cepit, per aliorum Ascaridum adjunctionem.

ET LUMBRICO LATO. LIB.II. CAP.17. 85 diximus, quandò de accidentibus quibus in Intestinis obnoxius est, egimus: minimè autem ullum remedium id efficere posse existimo, ut ex sequentibus patebit.

Jam autem ad Lumbricum Latum ab Andry Solium dictum, descriptum, & tabula aenca tanto apparatu, tantaque cum ostentatione exhibitum.

Finis Libri secundi.

TRAC-

F3

TRACTATUS HISTORICUS

86

DE

ASCARIDIBUS

ЕТ

LUMBRICO LATO.

LIBER TERTIUS IN LUMBRICUM ANDRYANUM

Animadverfiones.

CAPUT PRIMUM.

Nihil est quod Andry miretur in Lumbrici sui longitudine.

Quaenam fuerit occasio, quae Nicolao Andry fefe obtulit de Lumbrico Lato Tractatum suum conscribendi, non ignorant omnes qui Librum illum legerunt. Quemnam autem finem sibi indè proposuerit, plurimi sat feliciter conjectasse fe putaverunt; quamvis Auctor in postremis prac-

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. I. 87

praccipuè operis sui editionibus, à talibus imputationibus fe ipfum vindicare totis viribus contendat: Verùm, miffis omnibus quae hâc de re hic dici poffent, de Lumbrico ejus solo agere contentus, à primâ quae mihi in co occurrit circumstantia incipio; nimirum, quod ulnis quatuor, & ultra constare eum Auctor dicit; hancque longitudinem immenfam pronuntiat; quid fuperiùs in fuo Libro dixerit forte oblitus, scilicet, Lumbricum hunc posse secundum Plinium, (2) aliosque Auctores qui Plinium citant, ad quinque suprà quadraginta ulnas gallicas crescere; quae faciunt septuaginta ferè ulnas belgicas. Addit quidem Lumbricum fuum fuiffe rescission, & aegrum aliud frustum, quod cauda esse videbatur, reddidisse; sed, quod propter corruptionis statum in quo jam erat, mensurari non potuit. Quod quidem, pace ejus fit dictum, vix credere possum; verisimiliùs multo esse posse ratus, quod propter tenuitatem, & fordium conspurcationem, frustum illud manibus tractare, & menfurare fastidierunt omnes, & iple cum caeteris.

(1) Lumbricum Latum à Nicolao Andry-in Libro ejus De Generatione Lumbricorum in Corpore humano descriptum, sic in Historia De Lumbricis Latis à D. Le Clerc conscripta, nuncupatum lego: & quidem jure meritissimo; non minori enim ostentatione quam affectatione Auctor ille partes Lumbrici sui amplectitur, causamque dessendit, ut eum dicere sum non debeat erubescere.

(2) Alii multi praeter Plinium extant Auctores, qui de Lumbrici Lati longitudine multò magis sanè mirandâ sermonem faciunt. Et ipse Andry in Libri sui ultimâ editione id agnovit, quippè qui plurimorum nomina, quorundamque verba, laudavit.

F4

CA-

CAPUT SECUNDUM.

De Lumbrici Andryani Capite fieto.

Cecunda circumstantia est, quod Lumbricum de Quo agitur habuisse caput, Andry affirmat; quod quidem à caeteris partibus ità distinguebatur, tam magnitudine, quam figura, ut nullum, quin verum effet caput', dubium relinqueret; habebat enim praetereà, oculos quatuor; quos tamen celeberrimus Meryus Chirurgus, & Regiae fcientiarum Academiae socius, nares esse existimabat; & color ejus niger erat, caetero corpore albo. Nullum vidi Lumbricum Latum tredecim Ascaridibus cum dimidio longius, quod caput haberet, feu partem illam anteriorem cui caput haerere debuisset. Erat autem pars illa anterior tota nonnisi Ascaris optimè formatus, quales milliès mille cos fingulos obfervavi. Liquorem illum album de quo jam locutus fum, emittens per os, seu foramen, quod in omnibus aliis observabam ad eandem extremitatem anteriorem semper situm; nihilque omnino aliud habebat in quo à fingulo Aftaride differret, practer adhaerentiam caudae fuae aliorum duodecim Alcaridum, cum dimidio refcisso. Habebat motus suos omnes fatis alacres, sed non acque agiles circà medium, aut finem, atque circà caput, seu partem anteriorem.

Hunc meum Lumbricum Latum, vel potius Lumbrici Lati frustum, aliam sui partem, in corpore reliquisse, facile est conjicere; ex eo quod decimus ter-

ET LUMBRICO LATO. LIB.III. CAP.2,3. 89 tertius Ascaris circâ medium rescissus erat: facilius autem illi fuiffet integer prodire, quàm fic abrumpi, nisi plures alios Ascarides habuisset, sibi codem modo adhaerentes, qui intrà intestinum, aliquo quodam obice detenti, partem quae prodierat sequi non potuerant: verum, nullum unquam caput, nihilque quod capiti fimile dici posset, in hoc, magis quàm in caeteris Ascaridibus fingulis, deprehendere potui. Ideòque negare mihi liceat caput illud ab Andry descriptum; quidquid fit quod allegare poteft ut Lectoribus fuis fuadeat, quod poft multos annos tale incrementum, & perfectionem talem in quâ ei videbatur effe, accipere potuerit; & quod multa exempla extent, talium in animalibus, praecipue in Infectis, mutationum.

CAPUT TERTIUM.

De Collo Lumbrici Andryani.

Quantum autem ad tenuitatem partis illius quam Andry collum appellat; quis non videt quod, quamvis ut & corpus ipfum, nihil fit praeter multos Afcarides fimùl junctos; tamen, quia post talem conjunctionem non funt ampliùs plura animalia, sed unum animal; functiones etiam, & motus animales, non sunt ampliùs naturae diversae, aut ad diversa actiones tendentes; sed in unum cundemque finem illicò tendunt, videlicet, ut animal totum tueantur, & nutriant. Igitur, pars illa citò cedit in utilitatem totius animalis; & per motus continuae elongationis, & extensionis, vel ad F s

locum commodiorem quaerendum, vel ad victum fibi comparandum, ad hanc tenuitatem eam facillimè reduci posse credendum est. Id autem de partibus inter collum hoc & caudam mediis dici nequit, quoniàm in perpetuò quiete funt; hoc est, fi aliquem habent motum, talis est tantummodò qualis fufficit ad vitam animalis demonstrandam. Ideòque eas crassitie, & latitudine, non verò longitudine, crescere necesse est. Neque etiam potest cauda nisi longitudine, uti collum, crescere; non quod motus habeat aequè continuos, & fortes, atque caput & collum, sed propter continuam adjunctionem novorum Ascaridum, qui non possiunt ad crassitiem partium mediarum pervenire, nisi post longissimum temporis spatium.

CAPUT QUARTUM.

Error eorum, qui Ascarides à Lumbrico Lato diversos affirmarunt, unde derivandus.

Indè profecto omnes Auctores nullo excepto in errorem inducti funt, qui tantam distinctionem fecerunt inter Lumbricum Latum vel Taeniam fic fimpliciter dictum, & Cucurbitinos Lumbricos. Auctores illi omnes, fi Andry fides adhibeatur, concedunt Lumbricos Cucurbitinos, & Taeniam, nullum habere caput, nullumque motum; tamen funt Lumbrici. Quid est igitur Lumbricus? Estne animal, aut excrementum? Si est animal, debet vivere; fi vivit, debet ses movere; per motum enim distinguitur animal vivens ab animali mortuo. Si est animal jam

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 4. 91

jam emortuum, non debent adeò mirari; fed fimpliter dicere, quod fit Lumbricus jam mortuus. Verùm, illum effe Lumbricum volunt; descriptioejus accuratas, opinantur, tradunt; binas extremitates dicunt tenuissimas habere; immò in acûs vel subulae tenuitatem abeuntes; partes vero medias satis esse crasses, tamen nunquàm ses vero medias satis esse crasses, tamen nunquàm ses movere visus est; ergo genus est animalis quod nunquam ses movet; ergo Pyrenaei, & Alpes, erunt etiam animalia caput non habentia, quae quamvis nunquam ses moveant; vivent tamen, & quidquid accedet ad eos, quodque tangere poterunt, absument, ad vitae sua confervationem.

Meliùs sanè de Cucurbitinis dixerunt, quod fint excrementa, vel ova Lumbrici Lati; excrementa enim, aut ova, non sefe movere confueverunt, nisi forte in Agyrtarum manibus, quae vitam fictitiam, & motum transitorium eis lucri gratia communicant. Sed qui fit, ut binae extremitates adeò exactè multò tenuiores fint ; immò ad subulae cuspidinis tenuitatem usque gradatim perducantur; partes verò mediae eâdem cum exactitudine magis ac magis circà medium augeantur magnitudine, & crassitie? Si funt ova, quare à lateribus aequè facile atque ab extremitatibus alia aliis non adnectuntur, faciuntque fimùl aliquando placentam, aequè atque catenam? Quare extremitatum ova adeò sunt parva, ut vix discerni & videri posfint, dum ova partium mediarum ad tantam craffitiem crescunt? An inter se ova haec consulunt, ne duo, vel tria, verbi gratia, uni extremitati sefe adjungant, quod alterius symetriam & aequalitatem turbaret? Quare non crescunt ea, quae primò catenam formare ceperunt, quaeque certe ea esse debent,

bent, quae ad extremitatum alteram versantur, alioquin catena formari incepit per medium ejus; & ova hoc in casu debent accurratissimum servasse ordinem, ne operis sui symetriam perturbarent.

Si funt excrementa, ut ca effe vult Andry, nobis oftendere debet foramen per quod exierunt fic in canenam jam formata. Id enim hactenus non oftendit. Canes enim, aliaque animantia, quae in exemplum adfert talis excrementorum concatenationis, ca per anum omnibus notum emittunt, fic concatenata; vi inteftini recti à quo figuram talem accipiunt; neque post alvi enonerationem amplius coeunt, si separata sunt dum exeunt, nisi forte per contactum fimplicem, qui levisimo motu folvitur; quod non faciunt Lumbrici Lati excrementa illa, quae fic concatenata posfunt mensurari, & è loco in locum per alteram extremitatum fuarum transferri : debent igitur fic concatenata prodiisse, ex ventre Lumbrici Lati. Quisnam autem ventris ejus fitus fit, quaenam cavi ejus figura, nobis patere debet; interim affirmare audeo, hujus animalis ventris constructionem tali concatenationi abfolute contratiam esse, nullumque excrementum ex illo posse emitti, nisi per frusta, globulos; si velis, qui post ejectionem simul coire in catenam nullomodo posfunt.

10 55 G

CA-

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 5. 93

CAPUT QUINTUM.

Quid fint Taenia, & Cucurbitinus Lumbricus tam Andry, quam aliorum.

aeniam effe verum Lumbricum Latum affero; qui nondùm latitudinem, aut crassitiem suam acquifivit; sed per casum quemdam ex illis quae jam memoravi, vel alium de quo non egi, separato capite à reliquo corpore extinctus est, vel non extinctus, prout variis motibus, vel nullis, fefe in alterutro statu ostendit. Non mirum igitur fi mortuus fit, quod nullum habeat motum; vel ut Andry dicit, eum nullum unquàm habere caput observatum fit; quùm fit à caetero corpore jam rescissum antequam se prodat; vel potius nullum ex naturâ suâ habeat; hoc est, pars illa quae reverà caput est, seu pars anterior, nullà distinctione suprà caeteras corporis partes gaudeat. Caetera figna, per quae à Lumbrico Lato differre potest, ex ejus morte etiam pendent; quoniàm vel nondùm fatis creverat; vel post mortem, partes ejus adeò contractae fuerunt, & mutatae, ut quamdam diversitatem efficiant, quae tamen tanta este non debet, ut reverà duo animalium genera, vel diversae ejusdem animalis species, dici mercantur.

Quantum ad Cucurbitinum Lumbricum attinet, demonstrari debet quod idem subjectum, Vir aut Mulier, post Lumbricum Cucurbitinum redditum, hoc est, post egressam concatenationem talem corporum illorum quaeCucurbitina vocare eis placet, Lumbricum Latum quoque, vel Taeniam, post aliquod tempus reddiderit; aut quod tale quid in ejus dissecto cada-

cadavere post mortem repertum sit. Nondùm loquor de Cucurbitinis portiunculis, quas volunt effe ova, vel excrementa, à Lumbrico Lato separata; fed tantummodò de catena illa nunc ago, quam ex ovis, vel excrementis, formatam effe contendunt; & dico, quod fit Lumbricus Latus verus Tabulis enim aeneis non capior; fed affirmare audeo, nihil unquàm hujufmodi vifum fuisse quod veram cucurbitae figuram referret. Namque, ut cucurbitina dicantur illa corpora quae catenam efficiunt, non debent cucurbitae seminis figuram habere, sed reverà ipfius cucurbitae, qualem habent in figura 10. ab Andry depicta; maxima enim est differentia inter cucurbitam fructum, & femen ejus. Si autem ità fuerunt appellata propter fimilitudinem quamdam quam videbantur cum femine cucurbitae habere, quod quidem verofimiliùs est, quid vetat non video, quin fint Lumbricus Latus quod, post mortem suam in hanc figuram marcessit. Inter figuras meas plures quidem depinguntur ad illam cucurbitae seminis fatis proxime accedentes, ut admissa semel Lumbrici Lati per junctionem continuam Ascaridis ad alium Ascaridem formatione, nullum hâc de re dubium relinquatur.

CA.

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 6. 95

CAPUT SEXTUM.

De ambagibus & contradictionibus, quibus Andry fese involvit, ad probandum quod caput Lumbrici sui reverà extiterit.

I ple Andry fatetur quod caput Lumbrici Lati facillime quidem à caetero corpore separari possit, & quod reverà frequentissime ab co separetur; quod quidem est in caussa, cur fere nunquam animalia haec cum capite, seu caput habentia, videantur. Miror fane quod non dixerit Lumbricum Latum esie genus Lumbrici, quod quamvis caput ejus à trunco separatum sit, potest tamen aequè benè vivere, & sele movere, atque si co non esset destitutum. Opportune quidem accidit, quod Lumbricus de quo loquitur cum capite exierit; non enim eum timidiorem, aut religioforem futurum fuisse existimo, quam ut talia scribere dubitasset. Sed si tandem fatetur tot Lumbricos Latos fine capite prodiisse, quos tamen eum non vidisse manifestum est; quare, rogare cum vellem, tanta cum pertinacia negare velit, quod Taenia, vel Cucurbitina catena de quibus loquitur, fuerint Lumbrici Lati a capitibus suis primo separati, & deinde per mortem emaciati, partim consumti, vel alio quovis modo ità mutati, ut facile pro quâdam animalis specie diversa fumerentur ab Auctoribus, qui casus illos, ut potè raro accidentes, & vix fine magno fattidio obfervandos, omni quâ poterant, aut etiam debebant, diligentià, non examinaverunt. Magno quidem cum

cum apparatu citat Aristotelem (3) Actium, Paus lum Aeginetam, Aldrovandum, Arnoldum de villanovà, Trallianum, Monardum, Spigelium, Sennertum, Fernelium, & plures alios; immo, & Hippocratem ipfum; fed corum plurimi quidquid dixerunt, non viderant; & fi quid viderant, dicunt quidem se illud vidisse, sed nullam, aut fane imperfectifimam ejus descriptionem, aut historiam tradunt. Praeterea, nihil fere ex omnibus quae, vel dixerunt, vel viderunt, vel etiam descripferunt, ejus sententiae, vel principiis, magis favet, quam meis. Qu'in ex opposito, ut ea omnia fibi assumat, vel quaecunque dicit ipfe ad corum fententiam accommodet, in multis ambagibus, contradictionis minime expertibus, sefe frequentissime implicat; ex quibus posteà sese extricare nequit, quin è Scylla incidat in Charybdin.

Exemplo fit locus, ubì, postquàm voluit ut Lumbricus Latus caput suum, & collum, è pyloro retrahat, ad cibum in Duodeno quaerendum quem in stomacho non ampliùs invenit, offendere eum dicit in foramen canalis hepatis

(3) Aristoteles pauca tantummodò hâc de re nos docet, quae secundum Le Clere his reducuntur; nempè, quod nullum animul ex Ascaridibus gignatur; & quod Lumbricus Latus aliquid gignat Cucurbitino semini simile. Prius ipse Le Clerc negat. & meritò quidem; 10. quia alios Ascarides secundum naturae leges necessario gignere debent; & 20 quia ex illis conficitur Lumbricus Latus, quod quidem est altera generationis species. Posterius, nonnisi Hippocratis, omniumque veterum sententia est, de quâ satis superque in hoc opello dictum est.

Caeterorum Auctorum hic laudatorum verba in Lib. IV. opportuniùs examinanda fortè fefe offerent ; aliosque haud multos eis adjungere, Lectoribus, opinor, non ingratum erit.

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 6, 7. 97

TOLAL 02

tis in hâc parte patentis, atque in illud caput fuum demittere, nonobstante valvulâ quam duo, quos citat Auctores satis celebres, ibì adesse contendunt; quacque plus satis potens est ad Lumbricum, ne in hunc canalem descendat, arcendum; dicit autem, nil mirùm esse quod Lumbricus in hunc canalem descendere possit, quoniàm caput ejus & collum tantâ tenuitate donata sunt, ut hanc valvulam facilè penetrare valeant; quid anteà dixerit planè oblitus; scilicet, caput illud Lumbrici Lati crassitiei satis magnae esse, & porri figuram praeseserens; atque etiam praetermissà capitis illius figurâ in Tabulâ suâ depictâ, secundùm quam hoc caput respectu colli debet sanè esse crassissi.

CAPUT SEPTIMUM.

Lass (HEIII and Tol pinner dans meller, at ad in

omnitus recepta, per roum lafeftorum lo

mones utquie, quarin epinare al

mannand

Aliae quaedam in Caput hoc fictum Animadverfiones.

imit m ferrial

Caput illud non poffum dimittere quin duo hic animadvertam. 1°. Auctor contendit, illud oculos habere quatuor; quantaque fit reverentia quâ Dam. Mery prosequitur, qui quatuor illa subnigra puncta nares esse existimat, ille ei se assentire non posse dicit, quia non vidit quare Lumbricus Latus tot oculis non instructus esset, cum Aranese octo, vermesque à quibus lapides corroduntur de-G cem

cem habeant. Profecto, fi talpam in medium attulisset, & dixisset, quod, ficut talpa quae, quatenus semper sub terra fodit, & versatur, oculis non indiget, tamen chrystallinum, pupillamque habet, ità Lumbricus Latus quamvis in loco, ubi oculis indigere non videtur, continuò maneat, potest etiam oculos habere, aliquid nisi verum, tamen verofimili praestitisset. Sed cum hâc de re non cogitaverit; donec mihi demonstretur necessitas, aut utilitas oculorum, nariumve, in animali femper in Inteftinis alterius animalis degente, ubi neque lux ulla effe poteft, cujus auxilio oculi visum exercere queant; neque odor ullus ingratior illo faecum, quo tamen delectatur, & in quo fine molestia, aut fastidio, ex iisdem faecibus nutrimentum suum praecipue defumit; vel aër ullus, quem ità respirare naribus possit, ut ad pulmones ulque, qui in opinione ab Andry, ut & ab omnibus receptâ, per totam Infectorum longitudinem, & per confequentiam, per illam etiam Lumbrici Lati distribuuntur, pertingat; hoc eft, ad longitudinem minimum septuaginta ulnarum belgicarum; liceat mihi dicere, puncta illa quae ante mortem animalis gibbosa, post eam autem depressa videbantur, cornua esse ejusdem naturae ac speciei cum illis cochlearum, atque ad eosdem usus à naturâ instituta; nempe, ut corpora quae ipfi offendiculo essent vitare possit; atque statim, ac sensu exquifitiffimo quo donata funt cornua illa talium corporum praesentiam percipit, illicò ea retrahere, & alio sese conferre valcat; maxime, cum Intestina tot ambagibus, gyris, rugis, & fulculis, instructa fint, &, ut dicit Auctor noster, Lumbricus Latus haET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 7. 99 habeat collum tam tenue, tamque rescissi facile (4)

2°. Caput illud porri figuram pracfeferre Auctor afferit: Verùm, quaenam fit figura porri, ut caput eâ donari poffit, fanè non intelligo. Dixiffet, opinor, meliùs, quod capitis porri, vel potius capitis bulbofi, aut radicis bulbofae, aut etiam bulbi porri, figuram haberet. Non enim dicit caput habet ut porrum, fed caput ejus figuram habet porri, feu factum, ut est porrum *faite comme un po reau.*) Sed figura ipfa, quam Tabula ejus exhibet, id quoque contradicit, ut omnes videre poffunt. Multa quidem porra vidi, centies millena puto, & nunquàm bulbum, vel partem bulbofam ullius, huic capiti fimilem, deprehendi.

(4) Haec omnia intelligenda funt, pofito cafu, quod tale caput unquàm exuitiffe admitteretur. Si enim ipfe Andry in ultimâ libri fui editione, videtur de ejus existentiâ dubitare, poffunt & alii. Et fi in Tabulâ quae in hac eâdem editione, hoc est in Collectione Tabularum in 4º. quae ei infervire debet, figura hujus capitis ita mutata suit, ut eadem este cum illâ, quae in prioribus editionibus extat, nullatenùs appareat, optimè dici potest, quod Auctor ipse de ejus existentiâ dubitaverit.

GI

CA-

TO BE STORES

CAPUT OCTAVUM.

De Sectionibus seu Annulis; ut & de Protuberantiis mammillaribus Andryani Lumbrici.

icit deinde Auctor noster "Lumbricum suum " diftingui, & dividi, in innumeras ferè fectiones, longiores, breviores; atque annulo quodam terminatas. Harum sectionum fingula latior est in suo medio, angustior verò circà partes, quae ad annulum accedunt. Addit, omnes illas fectiones, feu divisiones habere protuberantiam quamdam mammillarem, ab uno latere; dicitque protuberantiam illam aliquandò in uno latere, aliquando verò in altera videri ; & ... quod plurimae fimul illam habcant in uno co-22 demque latere; fed nequaquam alternatim femper posita sit. Postremum, dicit has mammillas foramine quodam vix visibili instructas effe, easque tanquam totidem pulmones haberi debere, 39 qui aërem per haec foraminula, tanquam per totidem tracheas arterias attrahunt, quaequidem foraminula funt initia, seu extremitates canalium exiguorum & fubcaerulaeorum, qui ab altera extremitate suâ terminatur ad dimidiam corporis animalis latitudinem. "

Videmus hic quod mammillae illae fint uno, eod mque tempore, protuberantiae mammillares, & etiam pulmones: non enim dicit, quod contineant canalem, qui trachaeae inftar, aërem ad pulmonem circà alteram ejus extremitatem fitum, deducat,

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 8. 101

ducat; sed quod tanquàm totidem pulmones haberi debeant. Verum, quis unquam audivit trachaeam arteriam esse tanquàm pulmonem? Et si pulmo in hâc protuberantia fitus est, qui catena illa pulmonum in infectis, à capite ad extremitatem usque caudae, quae omnibus ferè pro demonstratà habetur, subfistere poterit? Quando enim pars illa quae est inter duos ex suis canalibus, seu protuberantiis, quas pulmones dicit, erit rescissa, non debet ampliùs respirare, vivere, aut sese movere ; quod tamen non verum est; quoniam reipfà talis pars fic rescissa, fi non vivere, respirare saltem in illa hypothesi dici debet, atque eam sese movere constar, immò per plures horas. Dico fi non vivere, quoniam vivere eft, non fese movere, aut etiam respirare modò, sed & òmnes alias vitales, ut & animales functiones peragere, quod de tali parte ab aliis separatâ reverà dici nequit.

- Jam ut ad sectiones ipsas veniam; Ascarides solos. fese alii aliis adjungendo, & adnectendo, cas efficere ex hâc descriptione patet. Cauda enim illius qui alterum in cam admittit, caput ejus qui admittitur amplectendo, & constringendo, annulum illum de quo loquitur Auctor, manifesto constituit;sicque sectiones, seu divisiones illac, & annuli, multiplicantur, quoties novus Ascaris, ad caudam Lumbrici Lati jam formati accedit. Id quidem oculis meis vidi, sed quamvis non vidissem, possem demonstrare ex mammillis illis, quas Andry dicit in Lumbrico Lato effe ità fitas, ut bina latera non alternatim semper, sed promiscue, modo alternatim, modo non, occupent; hoc est, quinque, aut sex, puta, alternato ordine positae erunt; sed posteà duae, tres, aut quatuor, unum idemque latus fimul occupa-Gz

cupabunt, dum nullae in altero latere existent, & fic porrò. Huic rei paullo diutiùs immoror; quia omni attentione, & notatu digniffima est. Vidimus enim jam, quod Ascarides talem habeant mammillam, non ab utroque, sed ab uno tantummodo latere, (r) quae mammilla eadem est atque illa, quâ Auctor notter omnis Lumbrici Lati fectiones, nullà exceptâ, instructas esse dicit. Est enim ejusdem figurae; foramen habet, quod quidem paullo faciliùs ab oculo nudo confpici, & inveniri debet in Lumbrico Lato, atque affirmat; quoniam in Afcaride fimplici vel fingulo, illud omnino visibile effe certum est, qui tamen Ascaris simplex a crassitie, & latitudine, quas, postquàm per longum temporis spatium fuit pars Lumbrici Lati constitutiva, acquifivit, multum distat. Foramen autem illud initium eft canalis subcaerulaci ad mediam latitudinem usquè pertingentis.

Notavimus praetereà, Ascaridem oculis destitutum esse; unde sequitur illum non posse videre, aut

(5) In figurâ quâdam ex eis quas in unum collegit Auctor, ut ultimæ Libri fui editioni majorem attentionem, atque æstimationem conciliaret, extant sectiones quaedam cum duabus ex his mammillis. Verùm, si in animali qued ibi depingi voluit, reipsà sic fuerunt, hoc accidit solummodò, quia Ascarides qui sectiones illas constituerunt, monstrossi erant; ut animalia videmus, immò & homines, quibus plura solito membra, in utero ipso crescunt. Potest autem optimè fieri, quod pro alterâ mammillà Auctor sumserit, vel dilaceratam quamdam portiunculam, vel eminentiam animalis motu solo productam; aut etiam in substantia ipsa formatam, fine tubulo, canali, aut orificio quocunque. Aliquandò enim Ascarides quosdam ità à lateribus corrugatos vidi, ut nonnissi mammillis latera illa constare jurasses; sive hoc à particulari animalis motu, five à naturae lusu oriretur, vid. Fig.4,5,6,7,8,10,16.

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. Cap. 8. 103

aut animadvertere, in quo latere alterius, cui fese jungit, mammilla sese habet, ut suam ad idem latus disponat, & accommodet. Igitur facillime accidere potest ut Ascarides quidam fese in aliorum caudam intromittant, dùm in latus ipfi recumbunt. lateri in quod recumbunt alii, oppositum. Namque, supponamus pro momento, Ascaridem tales habere partes distinctas, quales sunt dorsum, & venter. Si jam hic supinus jacet, dum ille suprà ventrem fuum repens ad eum accedit; mammilla quae in hoc à dextris est, crit in illo à finistris. Si autem alius accedat supinus repens, & sefe his duobus jam connexis jungat, erit iterum ejus mammilla à dextris; atque fic porrò fieri poteft, ut plures in eamdem corporis partem repentes, ad Lumbricum Latum jam formari inceptum accedant, & tum omnes illorum mammillae in uno codemque latere fitae erunt, dum alii in latere opposito jacentes sefe iterum aliis jungent, & mammillarum feriem huic oppositam constituent. (6)

(6) Tyfo legitur, in Historià Clericanà, asseruisse, nunquam invenisse se mammillas illas nisi alternatim positas, sed magnu n Lumbricorum Latorum numerum ei observare non licuit, aliàs rem aliter etiam ses habere posse fortasse dixisse. Idem dici potest de Andry, quandò de pluribus mammillis in câdem sectione cujusdam Lumbrici Lati loquitur, & ad utrunque assertum responderi posset adagium Anicularum, Una Hirundo non facit ver.

ritras ad manim liam lateralem remainstair, storad

ad caudam unphe percingue," ici restquiato alteri

G 4

selfernerses the environment of solutions de dip, solle

utque decentrates, the terminities Sic

C A-

CAPUT NONUM.

De alio Mammillarum harum usu maximè probabili.

uod autem hae mammillae in Lumbrico Lato jam formato ovis deponendis necessario inferviant, absolute nego; nifi intelligatur co sensu quo id intelligi debere dixi fuprà pag. 80. Excremettis quidem excernendis infervire poffunt; cùm quoniam eumdem etiam ufum in Afcaridibus fimplicibus habuerunt, tùm quia nullum aliud organum in toto Lumbrici corpore apparet, quo hoc naturae officio fungi poffit. Verum alium prorsus ufum eis tribuere nullus dubitarem ; fcilicet, alimentorum introfusceptionem per modum attractionis. Veriffimum enim est nullum esse canalem in Lumbrico Lato jam formato, ab ore ad caudam ejus ulque pertingentem, vel faltem, ut in pifcibus, ad certam à caudâ distantiam. Ubi enim defineret talis canalis deberet adesse foramen quoddam particulare, ano in caeteris animantibus refpondens; quod, ut jam diximus, in Lumbrico Lato non reperitur. Si dicatur quod, mammillas supràdictas esle totidem talia foramina ani officium exfequentia, jam affirmavi, etiam reponam comperiffe me, quod nulla fit communicatio inter canales illos, qui ab annulis sectionum ad mammillas corum usque decurrentes, ibi terminantur. Sicut enim in Ascaride fimplici canalis ille ab ore anteriori deveniens ad mammillam lateralem terminatur, neque ad caudam usquè pertingit; ità postquàm alteri Afcari-

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 9. 105

caridi adjunctus eft, os illud obturatur perfecte ab alterius cauda; ità ut omne suum alimentum deinceps per foramen illud lateralis mammillae exfugere & attrahere dici optime possit: nisi forte substantia illa spongiosa, ex quâ omnes interiores animalis partes conficiuntur, alimentum ab ore affumtum, & in primo omnium canali forte sufficienter attenuatum, & mutatum, ad alios canales transmitti, & percolari finat. Sed quî posset fieri ut transmissio illa, & percolatio, ad caudam usquè continuarentur, in animali septuaginta ferè ulnarum belgicarum, hoc eft, bis mille minimum Ascaridibus constante ? Manifestum est igitur, unum ex his duobus esse verum; scilicet, vel percolationem illam, & transmissionem, per substantiam animalis spongiosam, abore anteriori Ascaridis primi, ad caudam ulque ultimi continuari, fingulamque partem quae mammillà illà instructa est, propria sua excrementa conficere, atque posteà per foramen suum excernere; vel mammillas illas, atque foraminula quibus instructae sunt, acquè susceptioni, & attractioni substantiae alimentosae, atque post chylificationem debitam, foecum excretioni, inservire; nisi forte diceret quis, animal per poros corporis sui nutriri; quod quidem non minoribus implicaretur difficultatibus.

Gr

Station by 110 20105

prining 28 , selectris dound mouth

will annot look toup , sin.

televis multipo ni picus

CAPUT DECIMUM.

Examen Lumbrici Lati, seu Taeniae, à Dno. De la Carliere asservati.

Taec omnia satis pulchre elucidabuntur examine Lumbrici Lati, vel Taeniae, de quo loquitur Andry pag. 52. quemque à Dno De la Carliere asservari dicit. Lumbricus ille quem perfectum animal esse contendit, nec tamen ei vitam, aut motum, concedere vult; habet, inquit, canalem ab una extremitatum suarum ad alteram decurrentem; qui autem canalis nonnifi catenulae figuram praescfert. Quis jam non videt catenam admittere fectiones, & divisiones, quibus latior in quibusdam sui partibus, angustior verò in aliis, videtur; immò aliquandò ità angusta est respectu latiorum partium, ut prorsús intermittens, & quasi separata appareat. Quae cum ità fint, dico, quod catena illa quae in Lumbrico ab Andry memorato apparet, nihil aliud fit practer vestigia canalis in quocunque Ascaride fimplici existente; cujus orificium ad extremitatem anteriorem fitum, per infertionem in caudam alterius Ascaridis obturatur, & ibi intermissionem, & divisionem facit inter seipsum, & alium canalem à mammilla laterali, puta, incipientem, & codem modo in caudam alterius Ascaridis definentem, & fic porrò. Haec autem divisio, seu intermissio eò brevior est; vel potiùs, spatium quod est inter finem unius canalis, & initium alterius, cò brevius, quod animal totum fuum incrementum nondum assumferat, antequàm moreretur; vel quod magis

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 10. 107

magis moriendo fefe contraxit; vel deniquè, quod in exficcatione partium fuarum figuram fuam mutavit. Dixit quidem Auctor noster, quod canalis ille non fuerit post exficcationem adeò visibilis, fed an antequàm exficcaretur aliam habuerit figuram non dixit, quod tamen plus quam probabile videri debet.

Iterùm, observat Auctor noster in Lumbrico Lato cujus Historiam suo modo tradidit, nullum apparuisse vestigium canalis à capite ad extremitatem positam usque, cui verisimile est partem aliquam, quae ab câ nunc rescissa videtur, anteà adhaesisse. Sed fi tunc adhaefisset, vix versimile est ullum alium canalem videndum fuisse ad caudae ultimum finem usquè, seu ultimam omnium extremitatem. Verùm, quis scit, annon, si Lumbricum suum exficcasset, eadem canalis cujusdam catenam referentis vestigia, tum vidisset? Forte nunc diceret, quod profecto in libro suo dicere neglexit, scilicet, Lumbricum Dni. De la Carliere, non fuisse exficcatum, sed in liquore quodam, puta aquâ vitae, vel spiritu vini, affervatum. Sed quis nescit, fortes illos liquores eundem ferè effectum producere in partibus folidioribus externis, atque faceret exficcatio; tenerioresque partes ab iis penitùs deftrui?

C DEPARTE LUDIE

The Confutient Report has to bill. IV. S. 40. Be in

DIMES INA

CA.

CAPUT DECIMUM PRIMUM.

De quibusdam aliis observationibus ab Andry in suum Lumbricum factis.

Tam ad quasdam Auctoris nostri observationes pergo, in quibus aliquid, vel notatu, vel animadversione dignum invenio. 1º. Solium unicum esse Lumbricum contendit, ex auctoritate quorumdam Auctorum quos citat, minime autem plures Lumbricos fimul junctos. Sed hic diffinguere mihi liceat. Lumbricus Latus unicus Lumbricus eft, id eft, animal perfectum in suo genere, motus suos animales, caeterasque vitales functiones exercens, facultate ipfi propriâ, & uniformi, ad mortem fuam usque; concedo : Lumbricus Latus non est numerus ingens A/caridum propriis suis facultatibus vitalibus nunc destitutorum, & in unum Lumbricum coalitorum, ad unicum animal constituendum, unicamque facultatis vitalis, ut ità dicam, propriae, fpeciem efficiendam; nego (7). Non enim poffum, quod oculi mei viderunt, & digiti mei tetigerunt, non credere, atque certissime mihi constat, quod Lumbricus Latus non modo vivat, ut caetera animantia, functionesque vitales suas ipsi proprias exerceat; sed etiam quod inter has functiones vitales, princeps fit illa, quâ alium Ascaridem semper in extremitatem suam, caudam tunc dictam, sed quae illico talis esse cessat, admittere; uti est Ascaridis pro-

(7) Confulatur fuper hac re Lib. IV. §. 40. & 49.

4

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP.II. 109

propria vitalis functio, alteri *Afcaridi* fefe adjungere, ad aliud genus animalis, *Lumbricum Latum* dictum, conftituendum: ità tamen, ut nihil in hâc mutatione de fuo amittat, praeter facultatem per fe vivendi; fed deinceps vivat, concomitanter cum caeteris *Afcaridibus*, quibus fe adjungit; & omnes fimul totius animalis ità confecti, bono, & incremento confulant, tanquam organa ejufdem corporis abfolutè perfecta.

2º. Afferit Andry Lumbricum latum puriffimum chylum absumere; sed minime, qui id fieri possit, demonstrat. Ut enim Lumbricus Latus haberet chylum purissimum, non deberet certé eum in ventriculo quaerere, aut in inteftinis; fed ad cisternam mezaraïcam usquè descendere, & ibi cum ex ipfis venis lacteis excipere, & exfugere. Si autem dixiffet quod Lumbricus materiam chyli abfumit, proindèque ejus quantitatem minuit, omniumque malorum à tali imminutione provenientium caufa eft, aliquid fane dixisset. Verum, quantum difficile fit, ni dicam impossibile, ut Lumbricus Latus illis immediaté vescatur, quae in ventriculum ingeruntur, superiùs demonstratum, ex eo quod, vel ipfa ad illum pervenire nequeant, vel ibi eum verfari non verofimile videatur.

utante creabie dolores in me

pollerius ... Intain ferd veffice

CA-

CAPUT DECIMUM SECUNDUM.

Andry Lumbricum suum in bepate dolores creare affirmans, refutatur.

ocum hunc dimittere non possium, quin in errorem alterum Auctoris nostri animadvertam. Dicit, Solium dolores in hepate creare posse, fed quâ ratione id efficiat, nemo fanè conjiceret. Solium, inquit, quando fame nimis premitur, quia fubjectum in ventriculum fuum cibos ingerere diutiùs moratur, caput fuum, & collum, ex ventriculo, atque etiam ex ejus pyloro eximit; & dum hae partes funt in Intestino duodeno, in canalem qui indè ad hepar pertingit, offendens, sefe in eum demittit, atque hâc viâ in viscus illud penetrans, ibi tragaedias excitat, de quibus sermo est. Neque obstant, cùm valvula ad orificium canalis hujus in duodeno fita, quia animal fatis forte est ad eam rumpendam; tum amarities bilis quae circa has partes sedem suam habet, quia fame quâ premitur nimia est, quam ut obicem adeò minutum curare debeat. Verum, ubinam talem canalem invenit qui ab Inteftino duodeno ad hepar conducat? Duo quidem ibi extant canales, qui nonnunquàm in unicum orificium commune coeunt, nonnunquàm verò ab invicem separantur; minùs tamen in homine, quàm in brutis; sed ex duobus his canalibus alter ad pancreas, alter verò ad vesicam fellis conducit, Si in prius descendat Lumbricus, & ad pancreas, fubinde perveniat, utique creabit dolores in hepate? Si autem in posterius, totam ferè vesicam fel-

ET LUMBRICO LATO. LIB. II. CAP. 12. 111

fellis, per fellis ipfius substantiam, percurrere debet, antequam alterum offendat canalem, quò in hepar tandem feratur; nisi forte viae adeò sit periritus, ut ab uno canali in alium illicò fefe ingerere valeat. Tum Lectori meo judicioso, quid diri accidere debeat, definiendum relinquo; modò memoriâ benè retinere pote sit omnes gyros animalis nostri, omnes valvulas quas ipse fibi violenter, ad folutionem usque continui, aperuit; & ità nunc obturat, ut nihil ampliùs per eas transire possit, donec eas iterùm liberas reddere ei placuerit. Nihil dico de ipsâ bilis substantia per quam revera transire debet. Non quod obstaculum sit minoris momenti pro Lumbrico nostro in statu maximae famis posito; sed quoniam ne minimum quidem ei esse debet obstaculum, cum amarities ejus res sit, quâ id genus Lumbrici maximè delectatur; & modò in statu naturali constituatur, nec sit minus acris, vel ad corruptionem vergens, multo citiùs ad credendum incitarer quod Lumbricus Latus in vesicam felleam descenderet, ad sese ibi recreandum, quam quod indè confultò ad hepar transire vellet.

ab' min

are do fradeo estret en are

Under month

CA-

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De praegnationis signis quae Lumbricus Latus producere potest secundum Andry.

Colium, inquit Auctor nofter, praegnationis figna) producit, quae veram praegnationem mentiuntur. Verum, quâ ratione id efficere potest Lumbricus, cujus pars certé non inconfiderabilis in pyloro & ventriculo verfatur; quique ad quinque tantummodo, aut sex ulnarum longitudinem extenditur, ut semper supponit Auctor? Nonne melius diceretur Lumbricum Latum in illis tantummodò has praegnationes mentiri, in quibus ad illam ferme longitudinem de quâ loquitur Plinius, sexaginta scilicet, ulnarum belgicarum, & ultrà, jam pervenit; & tunc ad id non sufficere, ut per omnia Intestina tenuia ad ventriculum usquè distendatur; posset enim fic bis, ter, & quater, Intestina omnia menfurare; modò in illis acqualiter distribueretur, citrà ullam tenfionem, aut elevationem in abdomine apparentem : sed in Intestinis craffis, Coeco, Colon, & Recto reverà versari debere ; & ibì corum longitudinem, non quater, sed decies quater, mensurare, atque inaequaliter distribui, ut abdomen tumere faciat ad praegnationis inftar; quod quidem posterius verum esse assero; contrarium, ex meis principiis suprà traditis, acerrime negans.

C A-

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 14. 113

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De Lumbrici rescissi effectis, quales ab Andry esse Supponuntur.

" Ci caput Solii rescissi exeat, quamvis residuum " corporis in Intestinis mancat, nil mali am-" pliùs accidere poteft,, ; haec funt Auctoris noftri verba. At si semel manifestum est Lumbricum esse rescission, sivè binae partes in Intestinis remaneant, sive una tantummódò, nil mali inde timendum Namque 1°. non possunt amplius coälescere, aut reüniri. 2º. Idem eveniet caudae, seu parti posticae, atque evenifiet in casu Auctoris, quando caput foràs ejicitur. Et 3°. quamvis caput, seu pars antica, in Intestinis relinquatur, nil mali facere poteft; quoniam animal non potest amplius crescere in longitudine, & nunquàm tam citò crefcet in craffitie, & latitudine, atque fi integrum remanfiffet, propter motum, vel attritum non ità ut ante impeditum; quod diximus caufam effe, cur tam latum, crassumque evadat. Deinde, hoc animal nihil fere mali adfert, nisi per immensam longitudinem fuam; quae rescissione imminuta est non modò. fed etiam ab ampliùs augendo prohibita. Inde patet aliud esse me arbitrari, si portiuncula tantummodò ex cauda effet rescissa, quia tùm pro nihilo haberi mereretur, & refidua pars non multò indè imminuta, quamvis in longitudine nunquàm posteà augeretur, eadem tamèn ferè mala atque anteà patrare posset; nisi quod, non amplius crescens, malorum etiam incrementum timendum non effet. Idem & à fortiori dicendum, fi major pars à H parte

parte anticà separetur, seu capite; quod caput in hoc casu longitudinis sere nullius remanens, non modò haud multum mali adferret, sed etiam brevi moreretur, vel ima versus deturbaretur.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

Quid color Lumbricorum tenuium portendere dicat Andry.

L'umbricos tenues, planos, albique coloris, prop-ter hunc colorem, nil mali portendere afferit Auctor noster. De aliis Lumbricis nihil dicam, quoniàm forte experientia mini hac in re contradicere posset. Sed de Ascaridibus id possum affirma-re; scilicet, quod, quò albiores, cò pejores; quia corum, & vigoris, & incrementi, indicium certum eft; fi autem rufo, & luteo colore tingantur, tùm adeò alacres, aut longos, scu magnos, vel in tanto numero non conspiciuntur, & quò magis color corum ad luteum accedit, eò debiliores, eò tenuiores vel minores, atque in co minori numero cernuntur. Quod profecto ex dispositione bilis oritur, quae fi in statu fanitatis, seu in statu qui ad hominem fanum efficiendum requiritur, constituta fit, majorem quantitatem boni chyli à faecibus separat, ità ut quod relinquitur in minori quantitate fit, & ad nutritionem & incrementum Ascaridum minus idoneum : praeterquam quod in tanta quantitate ipfa bilis faecibus permista remanet, ut ejus colore Ascarides ferè tingantur. Et quoniam tunc acrior paullo est facta, quàm erat in Duodeno, JejuET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 16. 115 Jejuno, & tenuium initio, eis etiam minus grata est non modò, sed etiam quadantenùs venenosa; eosque vivos adhuc marcescere incipere facit; cùm ex opposito quandò bilis iners facta, atque in sua quantitate imminuta est, major copia boni alimenti ad Ascarides transmittitur, undè vigore, & numero, citò increscere videntur.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

Refutatur sententia Andry de modo Lumbricos integros asservandi.

6º. Dicit Auctor quod Lumbrici vivant in spiritu vini, sed multo longiùs in succo limonum, in aceto, & in oleo Amygdalino. 1º. notandum, id dicere eum de Lumbricis corporis humani in genere; de Ascaridibus autem nil minus verum, quam quod in spiritu vini vivant; quin è contrà eo statim enecantur. Acetum, & succum limonum, quoniàm non fatis expertus sum quodnam fit eorum hac in re effectum, praetermitto; ut ad oleum amygdalinum transeam. Verum eft, ut superius dicebam, Ascarides in co ad viginti quatuor horas vivere posse: verùm, non propter rationem ab Auctore nostro allegatam; scilicet, quod fit magis porofum, atque aerem liberiùs ad Ascarides transmittat; quin è contrà putarem, hoc debere citius eos interimere. Quod patet ex eo quod multò citiùs in aëre examines evadant, & brevi alacres iterum conspiciantur, fi in liquorem aliquem, H 2 immò

immò aquam folam (9) immittantur. Igitur; alia prorius ratio adferri debet hujus phaenomenis; fcilicet, oleum amygdalinum aliquo calore prae caeteris oleis donatum esse; qui calor Ascarides fovet; donec tandem, quoniàm ille calor satis debilis est, & ex oleo ipso nullum alimentum petere nequeunt, perire cos, & mori, necesse est.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

Andry loquitur de Lumbricis guibusdam tenuibus, quorum descriptionem nullibi tradit. Quae dicit de liquore quem Lumbrici Lati reddunt, refutantur.

In duobus locis memorat Auctor noster liquorem illum album, de quo superiùs. In altero loco dicit duos Lumbricos tenues & planos, quos tamen neque describit, neque ullo alio nomine indicat, liquorem hunc dedisse, postquàm ecs immissifiet in spiritum vini. In altero verò dicit quod Lumbricus Latus, de quo expresse tractat, cumdem liquorem ter emissit; hoc est, quoties in novam aquam vitae immergebatur. Mirandum sanè de hoc Auctore, quod toties de talibus Lumbricis loquatur, quos ad aliquot millia è pluribus Aegris prodiisse afferit, quique proindè ex genere tenuium fuisse necesse est, se tamen ne unum quidem ver-

(9) Nisi sit frigidior; si autem in statu medio sit, neque frigida, neque etiam absoluté calida, Ascarides câ multo magis delectari videntur, quàm ipso aëre.

OCULTE

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 17. 117

verbum faciat, cùm de figura eorum, tùm de specie, ad quam eos referri debere judicare poterat. Praesertim, cum toties etiam de Ascaridibus nominatim agat, certe non video rationem, cur ne Ascarides quidem descripserit; nihil enim aliud quicquam de iis dicit, praeterquamquod fint breves, & rotundi; quod falsum est; & quod Ascarides dicuntur à vocabulo graeco donagios quod fignificat agiles; quia ii Lumbrici maxime agiles funt, & in perpetuo motu; qualis autem fit eorum figura, vel fubstantia, ex nullo indicio conjiciendum praestat. An Ascarides fint iidem cum Lumbricis tenuibus, quos nullo alio nomine defignat, an verò hi cum illis debeant promiscue sumi, omnino ignoratur. Quantùm autem ad Lumbricum Latum spectat, magnam copiam hujufmodi liquoris albi, & lac aemulantis, emifit; fed talem liquorem nil praeter chylum puriffimum effe quo vescitur Solium fuum, Auctor afferit. 10. Copiam hanc talis liquoris emissi, debuiffet paullo accuratius determinare; nam si Ascarides tam exigui, eum reddunt ad quantitatem guttarum duarum, quae quidem est quantitas multo major quam capacitas canalis corum, ab ore ad mammillam decurrentis, videtur continere poste; non mirum si Lumbricus Latus tantà longitudine praeditus, majorem paullo quantitatem reddat. Dico majorem paullò, quia reverà quantitatem illam maximam fuisse minime existimo, propter animalis constructionem mihi optime cognitam, quae tali abundanti effusioni opponitur. Posito enim quod caput animalis, vel potiús pars antica quae capitis loco esse dici fortasse posset, ex singulo Afcaride conficiatur, per vim motuum satis validorum, & per longum tempus continuatorum, elongato; aut etiam

H 3

ex

ex pluribus, per cosdem motus repetitos attenuatis, & ità mutatis, ut alimentum ab ore veniens, ad quandam longitudinem, puta viginti Ascaridum plus, minus, per corum corpora viam fibi aperire potuerit; non tantam certè liquoris hujufmodi copians talis canalis continere poterit, ut ullam admirationem moveat; immò animalis ftructurae imperitis, multo minor apparebit, quàm naturaliter expectari deberet. 2°. An liquor ille fit chylus, aut qualis chylus fit, superius jam agitatum fuit. Au-Etor vult Lumbricum Latum in pyloro versari, & nutriri ex eis quae in ventriculum ingeruntur, postquàm ibì mutationem subierunt, quam in chylum effe dicit; ego verò tantummodò in substantiam, chylo efficiendo aptam, nondùm autem verum chylum factam, dico. Ideòque, fi indè vescatur Lumbricus Latus, debet substantiam hanc mutare in corpore fuo, in liquorem albi coloris; quem colorem certè chylus, neque in ventriculo, neque in pyloro habet. Igitur, multo verifimilius eft, Lumbricum Latum particulis illis folis chyli vefci, quae jam colorem hunc album induerunt; hoc est, quae ab co in Intestinis craffis à faecibus separantur, antequàm in venas lacteas, vel fi magis arridet, in vafa abforbentia ibi pofita, descendat, & ab illis absorbeatur. Quamvis forte non negarem, fi per valvulam Ilei intrà Intestina tenuia penetrare posset, quin chylum hunc ibi puriorem, abundantiorem, & ei suctu faciliorem, intercipere posset At Lumbricum Latum unquam in Viis illis, merito primis dictis, hoc eft, in Intestinis tenuibus 10; tùm in Jejuno, tùm in Duodeno, & denique in pyloro, & in ventriculo ipfo extitiffe, probare, boc opus, bic labor eft. Non cnim fufficit.

ET LUMBRICO LATO. LIE. III. CAP. 17, 119

ficit, quod per os semel aut bis Lumbricus forte prodierit; quod enim tam raro accidit, cafu fortuitissimo tribui optime potest; nihilque inde sequitur, praeterquamquod per particularem fubjecti dispositionem, vel per vim aliquam, famis puta, vel medicamenti, ad has superiores partes pulsus fuerit. Quid autem dicemus de Auctore nostro, qui, postquàm pro axiomate sempiternae veritatis stabilivit, quod De rebus ad sensus pertinentibus, nilnist post eurundem sensum experientiam pronunciandum. vix tamen abilinere poteft, qu'in Lumbricum Latum in Pyloro generari affirmet ; indèque ad Inteftina semper crescendo descendere; quod certe retrorsum facere tùm deberet. Ponit enim illum semper habere caput suum & collum, cum in Pyloro, tum in ventriculo; neque tamen an Lumbricus Latus, de quo expresse agit, per anum, an verò per os, exierit, certos nos reddit. Siguidem per os exiisset, tùm Auctor ex hoc phoenomeno, omnes suas consequentias feliciùs elicere potuislet; si per anum, non video cur indè conjiciat, hoc genus animalis femper in ventriculo, & Pyloro versari, & nutriri. Si autem ad aliorum Scriptorum testimonia recurrit; anne hoc est, rem per proprios sensus expertus fuisse? Potestne quid certi de tali re nobis tradere?

and FLOOL ALLER PRINT START

H4

erstern anterennes inter ry 5. 12. St 56.

(ro) Look a Califo des funtures I ambriderum Latorum

· CA-

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

De Dorso Lumbrici Lati spinoso, secundum Andry, aliosque Scriptores.

e multis Lumbricis Latis dicit Auctor cum aliis multis Scriptonibus; quod quafi fpinofum habeant dorfum; (10) & si digitus ab extremitate anti-câ ad posticam deducatur, toti laeves percipiantur, nihilque rugofum, aut asperum inveniatur; si verò è contrà, à parte posticà ad anticam digitus deducatur, toti asperi, & spinosi reperiantur. 1º. Id non dicit, nisi de iis qui vel exsiccati fuerunt, vel in liquore quodam forti affervati; non autem de illo quem ipfe, ut ait, per vim remediorum fuorum è corpore eduxit. Jam autem manifestum est, Lumbricum recens è corpore èductum, totum laevem effe; quoniàm omnes ejus partes valde molles, & humidae, vel tactum eludunt, vel ipfi cedunt. Idem autem dici nequit de illo, quem ficcitas, vel longa asservatio in liquore forti, contraxit non modo, sed etiam induravit; ità ut partes quae anteà aliis inclinatae, squammarum ad instar, puta, eis adjacebant, nunc sese erigant, & ficcitate atque contractione, rigidae factae, spinosae quasi, & asperae per-

(10) Et est eis divisio quâ utuntur, ut Lumbricorum Latorum species plures constituant. Eorum scilicet, qui tales habent spinas, & eorum qui toti laeves sunt. De hâc materiâ pauca quaedam disferuimus. Lib. 19. §. 52. & 56.

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 18. 121

percipiantur. Quod perfectò pulchrè fatis demonstrat veritatem constructionis horum Lumbricorum per adjunctiorem, & connectionem multorum A/caridum. Ascaris enim totus laevis est, nullamque asperitatem habet; sed quando se alteri Ascaridiadjungit, quoniàm tùm pars ejus anterior à caudâ alterius constricta, attenuatur quasi, & minor redditur quam ipfa cauda, quae etiam cauda ex fe major est & crassior, quando patula est, ejusque margines distenduntur, quàm caeterae animalis partes ; ità facile est intelligere, quomodò omnes margines illae fatis tenues, tactu cedunt, dùm animal vivum est, aut recens mortuum. Quando autem jam diù mortuum, & exficcatum, aut valde contractum; fese tum erigunt, & quasi spinam repraesentant. Aliàs, quomodò conciperetur tales spinas, talis animalis dorfo adnasci posse, quod in partibus fenfu tam exquifito, & teneritudine tanta donatis continuò versatur; quasque non posset quin omni momento dilaceraret; undè inflammationes perpetuae nascerentur. Solummodo debuisset Auctor adjicere, quod Lumbrici illi ab utroque latere tales habent spinarum species ; non enim benè concipitur ratio, cur eslet ulla différentia, vel ejusdem causae effectum adeò diversum. Supprint Gen. 5

THE AUGOR GOOD LOUND

actional CA-

and interview and and allow allow dubitation for

me generis crait, mailmini, invenerim /

dus de vonitifi communeus opticie adjune, n

(it predering the period form hypera hole of

inter nonnifi ex globulis iftis minimis co

CAPUT DECIMUM NONUM.

De errore Auctoris circà Lumbrici Lati substantiam, quam totam in ova convertut.

Tulla unquàm organa invenire potuit Auctor noster in Lumbrico Lato quem describit, atque ad id microscopia omnium optima incassum adhibita fuerunt. Idem dicebam suprà de Ascaride, exceptis microscopiis, quibus ut feliciter uti posiem, à natura mihi concessum non fuit; verum de globulis non ingenti quidem, sed infinito numero ab in-geniosissimis viris in Lumbrico illo discoopertis, judicium quod fert, nullo modo cum re-Età ratione congruit. Putatne quod nihil tribuendum sit particulari corporis hujus, vel illius, mechanicae; & quod omnia corpora eâdem partium compagine, & structura, constitui debeant? De Insectis sane non multa expertus sum; fed id possum pro certo dare, scilicet, quod eosdem globulos, atque eâdem, omni proportione fervatâ, quantitate, in plurimis quae dissecui, & quae certissimè generis erant masculini, invenerim. Papiliones multos, accuratifime observavi, quantum oculus nudus, & nonnisi communibus opticis adjutus, unquàm potuit; praesertim marem Bombycem, postquàm morte naturali extinctus fuerat; & totam ejus substantiam internam nonnisi ex globulis istis minimis compactam vidi; neque mihi ullus dubitandi locus eft, quin infinitos alios vidissem, fi optimis microscopiis uti mihi licuisset. Dicetne Auctor quod totum hepar

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 19. 123

par hominis, nonnisi ex acinulis constans, totus languis humanus, totum sanguinis serum, tota humoris tertii generis in sanguine deprehensi substantia, nihil funt praeter ova hominis? Non utique observavit, quod ova piscium quos memorat, in iplâ tota piscium substantia confunderentur, sed locum habent particularem, à naturâ ad hoc officium praestandum institutum, ubi reconduntur, & unde tempore proprio deponuntur. Ubinam in toto fuo Lumbrico locus ille fitus est? cum hos globulos in tota substantia invenerit. Deinde, ubinum est hujus animalis mas, qui ejus ovis vitam, scu fœcundationem communicet (11)? Si Auctor hanc rationem attulisset, ad probandum quod impossibile fit, ut ex tot ovis ne ullum quidem animal fuo genitori fimile producatur; quod funt ova inertia, omni virtute fœcundante destituta, ob defectum maris, &c. aliquid certe, fi non verum, faltem ad caufam ejus haud parum faciens dixisset. Sed, quantum distat ab hac ratione argumentum quod adfert, ut ex difficultate sesse extricet, in quam sesse conje-cit, affirmando, Lumbricum Latum parere ova, & portiunculas illas cucurbitae semini similes, nihil esse praeter ova illa, quae signa simul funt pracsentiae hujus Lumbrici, & ejus partus ! Dicit enim animal tantam absumere copiam chyli, ut quod refiduum est non fufficiat ad nutritionem ovorum illorum. Non dicit quidem incremen-

(11) In postremâ Libri sui editione, Auctor nullos usus tam ingenti ovorum multitudini tribuit; immò corpora illa ova ampliùs dicere dubitans, ad vocanda illa quass ova solummodò, potiùs inclinari videtur.

mentum, sed reverà nutritionem (nouriture). Ubi autem viderit quod ova eodem utantur alimento, aut eâdem ratione vescantur, atque animal ex quo producta sunt, sanè nescio. Dicebam suprà, eum frequentissime è Scylla incidere in Charybdin; & nunc Lector judicet, an vera dixerim? Quod Lumbricus chylo vescatur, transeat; sed quod ova co etiam vescantur, absurdum! Deinde ova haec incredibiliter crescunt, si ad parvitatem corum plane invisibilem primò, & tùm ad magnitudinem seminis cucurbitae, quam referre dicuntur, attendamus. Quid igitur ea ab amplius crescendo arcet? Quî fit, ut ultra progredi nequeant, ut tandem excludantur? Quanta effe debet corum magnitudo, antequam excludi possint, si illa seminis cucurbitae non fufficit? Dicere enim nequit, animal ea jam grandia deponere; quoniam plurima diversae magnitudinis, ut in gallinis gallinaceis observatur, vidisset; & tandem ca discoperuisset, quae post quoddam tempus pariturus erat Lumbricus; uti ca quae ex ejus corpore jamjam exitura, ad oftium quafi jacebant.

CAPUT VIGESIMUM.

Andry Lumbricum Latum in Homine nato minimè produci posse existimans, refutatur.

Ultimò contendit Auctor Lumbricum Latum nequaquàm posse in homine nato generari; sed cos qui illo laborant, illud ex utero matrum suarum adsportasse. Allegat Auctores, qui Lumbricum

ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 20. 125

cum hunc in omni hominis actate produci afferunt. Verum, cos quasi turpiter erraverint, criminatur. Hic patet eum in Hippocratis, tanquam in Magistri verba, jurare. Verum, quod ipfe rem examinaverit, aut quod de ejus veritate per experientiam ci conftiterit, minime perspicuum est. Ex hac autem historia, quo cum fundamento, vel Auctorum quos refutat auctoritatem declinet, vel Hippocratis sententiae adhaereat, jam constitit. Hippocrates autem rem non ità certè definivit, ut nemini aliter fentiendi libertas supersit; neque Auctores illi fententiam suam pro regulà certà dare voluerunt. Verùm, Auctor noster, auctoritate, quam nullus antè illum affumserat, nunquàm fieri posse, ut Lumbricus Latus, Solium ipfi dictus, in foetu femel nato producatur, pronunciat. Non autem rationes ab illis Hippocratis diversas adfert, ut decisionem fuam mathematice veram effe demonstret; fed Hippocratem ipsum transcribens, quidquid jam noveramus nos docet, quidquid noscere intererat, praetermittens. Tractatum de omnibus vermium, seu Lumbricorum speciebus, edere primò fibi proposucrat; quae de aliis scire putabat tradidit quidem; quae verò de aliis ignorabat, vel conjectavit, vel ad fuum propositum accommodavit, vel deniquè ex aliis Auctoribus fideliter transcripfit. Quanta igitur fides tali operi debeatur, judicent, qui veritatem, & nihil praeter veritatem, in Libris defiderant.

mingel survey of log . My y

quere ab mudisary de charte mediadran de 1

CA-

CAPUT VIGESIMUM PRIMUM.

Conclusio bujusce Historiae naturalis Ascaridum, & Lumbrici Lati.

E x his omnibus patet, 1°. Ascarides nemini hactenùs fuisie cognitos; atque omnes qui eos, vel breves & rotundos, ut Graeci, vel semini cucumeris aut cucurbitae similes, ut neoterici post Hippocratem, vel à Lumbrici Lati naturâ diversos dixerunt, hallucinatos fuisse: eos autem, quamvis numero paucissimos, qui cum Arabibus genus vermium minutorum, sed latorum, & Taeniae frustulo similium, in Intestino recto productorum, cos esse volunt, ad veritatem longè propiùs accedere.

2°. Corpora illa cucumeris, vel cucurbitae femini quafi fimilia, vel nunquàm reverà extitiffe; fed esse mera Entia rationis; vel ad Lumbricos Latos nihil pertinere, aut ex Lumbricis Latis nequaquàm provenire (12); vel tandem *Ascarides* esse veros sive jam emortuos, contractos, ferè totos consuntos, & marcescentes; sive vivos, sed contractos, aut partem corporis sui inter faeces alvinas laten-

(12) Si unquàm tale quid visum est quod Ascarides non effet, vel vivi, vel mortui, optimè potuit refiduum esse alimenti cujusdam particularis, quod cum reliquo à ventriculo concoqui nequit, puta acini vel semina sructus cujusdam, quae ab humiditate & calore intestinorum dilatata, & inflata succent in talem figuram. ET LUMBRICO LATO. LIB. III. CAP. 21. 127 tentem habentes; qui fit ut non sedulo examinantibus sic illudant, & talem quasi figuram osten-

dant.

30. Lumbricum Latum nunquàm exiftere posse, quin Ascarides praecesserint; qui si non visi fuerunt, id accidit, vel quia nemo cos observavit, praesertim si juniores suerint, & proindè tenuiores; vel quia corum parva copia, celeritas in coeundo cum aliis ad Lumbricum Latum conficiendum, aut etiam temperamentum corporis in quo versantur, nimis constrictam, illos facilè foràs prodire non sinunt. Ratio etiam victus eis, ipso aegro inscio, infencissima esse potest, & eos ab incremento tam celeri, & multiplicatione tam numerosa, arcere.

4°. Si Ascarides adfint, non necessario fequi, quod Lumbricus Latus adesse debeat, sicut censuerunt illi, qui cos Lumbrici Lati signa necessaria, & symptomatica pronunciaverunt: sieri enim optime potest, ut Ascarides ad ingentissimum numerum, copiamque serê infinitam, augeantur, & multiplicentur, nec tamen inde per totum hominis vitae decursum vel unus Lumbricus Latus oriatur.

5°. Denique, plurimos Lumbricos Latos, non unicum tantummodò, existere posse in eodem subjecto, uti hactenùs creditum est; quo fundamento prostius nescio. Hippocrates enim nihil tale dixit; & postquàm demonstratum est, Ascaridum naturae, & indolis esse, simul coire, & coalescere modo quo diximus, ad efficiendum Lumbricum Latum, necessario sequi debet, eos posse ità sigillatim ses alii aliis adjungere, ut plurimi indè Lumbrici Lati formari incipiant. Atque ex hoc ultimo etiam sequitur non modò, quod uno egresso alius ei succedere potest, qui, quamvis, à prioris longitudine adhùc plu-

128 TR. HIST. DE ASC. ET LU. LA. L.III.C.21.

plurimum distet, ad eam tamen brevi tempore crefcere potest; sed etiam. quod nullus quandòque ad talem longitudinem pervenire valeat, ut quid mali creare possit; sed antequàm ullus eò deveniat, omnes, alius post alium, unà cum faecibus egerantur, vel quodam ex casibus suprà relatis, rescindantur; aut alio tandem modo destruantur.

Finis Libri Tertii.

a distance of provident of the state

TRAC-

A CARACTER CAR

TRACTATUS HISTORICUS

DE

A S C A R I D I B U S E T LUMBRICO LATO.

LIBER QUARTUS

E X A M E N Eorum quae in aliis Auctoribus pro nostrà sententià militant.

ibrum hunc, Examenque sententiarum quas ex diversis Auctoribus Le Clerc retulit, quaeque mihi maximè favent, incipere lubet à 'Thessus quas ad diem promotionis meae deffendere mihi

incumbebat. Quandòquidem funt praecedentium totidem corollaria non modò, fed etiam, dùm eas fcribebam, minimè poteram quìn plura connectionis ergo adderem, quae nunc mihi examinanda funt; ut, fi mathematicis argumentis ea omnia non poffum manifesta praestare, faltem ratiocinio verofimiliori corum plurima ità enodentur, ut ullam ampliùs de hâc re controversiam movere difficile fit.

THE:

130 TRACT. HIST. DE ASCARIDIBUS THESES DE ASCARIDIBUS, ET LUMBRICO LATO.

Quid fint Ascarides, nunquàm bend inter Auctores convenit *(1). Graeci enim hoc Nomen imposuerunt tenuissi Lumbricis teretibus (2): Arabes autem aliis, tenuibus quidem, sed Latis, planisque, & multo majoribus illis Graecorum, eosque Taeniae frustuli figuram referre dicebant. Recentiores verò, Ascaridum Graecorum prorsùs ignari, Ascarides Arabum Cucurbitinos vocaverunt (3), dùm Ascarides dizerunt alios Lumbricos tenues, quorum tamen descriptionem apud eos nullibi reperire est.

Ascarides tamen, cum Graccorum, tum Arabum, immò & Neotericorum, eosdem prorsùs Lumbricos dicere nil vetat (4). Ascarides enim non sunt, opinor, vivipara Animalia; ova deponunt, ex quibus excludi facilè potest partus ille junior, qui apud Graccos Ascarides audivit. Postquàm autem partus talis creverit, Ascarides Arabum constituisse eum verosimilius est, quos denique Neoterici, minori longè quàm par erat diligentià observantes (5), Cucurbitinos, à quâdam sittà cum Cucurbitino semine similitudine (6).

III.

Ascaridem igitur; (7) Cucurbitinum, ut ajunt, Lumbricum; (8) Illud Quid (ummi Magistri nostri, omnisque bonae Medicinae facilè Principis Hippocratis, semen Cucumeris referens (9), quod ex Homine Lumbrico Lato laborante per Anum egeritur; Lumbricum Latum; Tacniam (10); Solium (11);

* Numeri ad illos Examinis sequentis pag. 138. referuntur.

ET LUMBRICO LATO. LIB. IV.

(11); vel etiam Illud Quid, tanquam Inteftini ramentum apparens (12); caeterasque omnes Lumbricorum Latorum, & planorum species, de quibus sparsim apud Auctores legitur, unam eandemque Lumbricorum familiam declaramus, prout aetate partûs, vel Lumbrici (13); adhaerentiâ, vel dissociatione partium (14); Longitudine, vel Latiiudine (15); vitâ, vel morte (16); exsiccatione, vel emaciatione, aut etiam putredine (17), inter se disferunt, subque diversis bis omnibus respectibus considerari, & observari possiunt.

IV.

Si, dùm Ascaridibus nostris tot diversas, cum denominationes, tum descriptiones (18) assignarunt, tam procùl à scopo deviarunt Auctores, in multos sanè longè graviores errores incidisse eos assirmare licet, dùm de eorum formatione, naturâ, immò S effectis (19), scripserunt.

V.

Ascarides nullo privilegio particulari gaudent (20), quo à materià putrescente, aut jam putresattà, formentur. Itaque ex ovis à parentibus eorum depositis, ut de caeteris omnibus Animantibus constat, oriri eos necesse est. In solo Intestino Retto non formantur (21), sed in solo Intestino crasso, ab ano ad Coecum usque, prout ova, vel primarid à materià alimentorum, vel secundarid ab aliis Ascaridibus, altiùs, demissive, ibì deponuntur. Tamen ibì loci tantummodd eos originem suam ducere assero, exclusis omnibus aliis Corporis partibus. Unde patet, eos tn Pudendo muliebri nunquàm formari pose (22), licet ed facile deferri possint.

Ascaris quamdiu talis remanet, est Animal in spe-I 2 cie

VI.

ISI

cie suâ perfectissimum, ab ortu, vel exclusione ex ovo, ad mortem usquè tale perseverans (23). Motus suos, tàm vitales, quàm animales, pro suâ indole peragens, absquè ullâ ab ullo alio animali dependentiâ (24). Sesquipollicem longus, sesquilineam verò latus, plus, minus, pro differentiâ, vel temporis ab exclusione elapsi, vel succi nutritii, undè incrementum suum suscepit. Planus est omninò, ea tamen lege ut margines ejus laterales, multò planiores, E tenuiores sint (25), cum longitudine per medium sulcatâ; qui tamen sulcus non semper conspicuus est. Color ejus naturaliter albissimus, nonnisi casu labesatiatur (26).

VIL

Capite nullo (27) instructi sant Ascarides, omnibusque Organis quae Capiti propria orbati; uti sunt Oculi (28), Nares (29), Aures, &c. Quorum ne allum quidem Vestigium in eis percipi potest. Os tamèn babent ad extremitatem partis anticae situm; cùm ad alimentum suscipiendum, tùm ad alios usus mox exponendos (30). Hoc os (31) est Canalis cujusdam orificium, qui postquàm tres ferè quartas partes Animalis percucurrit, alio brevissimo terminatur, ad marginem lateralem usquè producto (32). Qui posterior Canalis cùm brevissimus sit, atque priori amplior, ibì prominentiam quamdam mammillarem constituit (33), cujus orificium oculo nudo plus satis visibile redditur, antè Animalis exsiccationem (34).

VIII.

Gaudam habent patulam (35), marginibus tenuibus, planis, crispis, atque undulatis, instructam. Quam proinde dilatare, vel constringere possunt; ità ut illa nunc latitudinem Animalis superet, nunc ve-

ET LUMBRICO LATO. LIB. IV.

rò tantummodò adaequet. Cauda baec dùm Animal sese elongat maximè, maximè etiam patet; atque ampla redditur: sed frequentissimè inter caeteras Corporis partes ità confunditur, ut nequidem visibilis evadat (36).

IX.

Quamprimum Ascarides ex ano delapsus est, liquorem quemdam albissimum emittit, qui videtur ex totà parte anticà fontem suum ducere (37; verum si Animal in aliquo liquore frigido (38) bunc liquorem emittere sinatur, videtur ex ore, seu Canalis medii orificio, ad extremam partis illius anticae marginem sito, vaporis ad instar, vel sumi, eum educere (39). Is autem Liquor facilè, & citò exsiccatur, corpus, vel materiam post se relinquens, cretae in gummato quodam liquore solutae omninò similem.

Х.

Praemissis bis omnibus de formatione, & figura Afcaridum, sequitur ut de natura eorum, vel indole, pauca dicamus. Pauca quidem, 'immo hoc'anum, scilicet, quod alii aliis sese jungere semper, & continuo tentent (40); atque ad id validissimos, omnesque conatus suos adbibeant: ad quem finem agilitate donantur, ob quam conagises à Graecis dicti sunt. Motibus enim ità perpetuis, diversisque agitantur (41), ut mirum profecto videatur.

XI.

Hoc autem modo fit ille Afcarides ad Afcaridem accessus, eorumque inter se adnexus. Alter partem suam anteriorem in quâ OS suprà dictum situm est, in caudam alterius patentem impellit; quam deindè alter admittens, marginibus caudae suae flexilibus amplectitur, & constringit: tum emittit prior I 3

Liquorem illum album de quo diximus (42), & ope glutinis quo instructus est, pars ità agglutinatur parti, ut nonobstante Valisserio (43) audeam dicere, quod Animal alibicunque abrumpere facilius sit, quàm in bac parte ubi sic alteri connectitur; immò quod vires ad id necessariae, se babeant ut tres ad quinque.

XII.

Uncini, quibus Valifnerius fingit Afcarides, quos cum Latinis omnibus, & Neotericis, Cucurbitinos appellat, inter se cobaerere (44), nibil sunt praeter partes illas, vel dilaceratas, & tanquàm pannos, ut ita dicam, apparentes; vel ab illo Afcaride ità dissociatas, ut buic strictiùs baereant, quàm ut vis ad eas separandas ab eo adbibita id omninò efficere potuerit. Quaequidem vis non adeò magna fuisse debet, sed tantummodò paullò major illâ, quae ad partes medias Ascaridis ab invicem dissociandas, requiritur; boc est, cum proportione suprà dictà.

XIII.

Ascarides sic inter se cobaerentes, simulque conglutinati, possunt catenam, efficere longitudinis sand incredibilis. Potest enim baec Catena, non ad longitudinem intestinorum, ut dicere videtur (45) Hippocrates lib. 4. De Morb. non ad quinque, aut fex ulnas, ut vult Andry (46) in Tractatu suo De Generatione Lumbricorum in corpore humano; non ad septuaginta etiam ulnas, ut ex Tractatu, vel potius Collectione (47) Dni. Le Clerc, antè aliquot annos edità, Plinium affirmasse colligere est; sed ad trecentas, & ultrà, ut ex ore ipso Illustrissimi, Eruditistimi, atque Sagacistimi Magistri & Praeceptoris mei, mibi nunquàm satis bonorandi, & colendi, Domini Boerhaave (48), ipse accepi, longitudo illa extendi potest. XIV.

XIV.

Que Catena non constat amplius ex pluribus ver-mibus inter se quoad vitales, aut animales functiones obeundas differentibus; sed unus, & unicus est Lumbricus (49), unica vita, si dicere ausim, vivens; atque vitales illas & animales functiones per-agens, tanquàm animal in se perfectissimum (50) à nullo alio pendens, & ità ex opposito ab intimà partium suarum inter se coberentià vitam accipiens, ut Capite rescisso, vel, ut melius dicam, parte antica quæ illi Capitis loco el, rescissa, Truncus, ad instar cætererum omnium Insectorum Corporum, brevissime intereat (51). Quod profecto sic este non posset, si omnes illi verniculi, ex quibus primò facta est talis Catena, per se, & independenter ab invicem, viverent.

XV.

Catena baec Lumbricum Latum unice constituit (52), sed varias suscipit formas, pro longitudine temporis per quod in Intestinis versatur. Tunc enim non modo longior fit semper, sed etiam latitudinem, Erassitiem acquirit (53), quae cum in diversis subjectis sint quoque diversa, Medicis occasionem prabuerunt, tales Lumbricos Latos in tot diversas Species dividendi (54).

XVI.

Sectiones illae, que in omnibus Lumbricis Latis observantur (55), totidem sunt Ascarides, ex quibus semel sic adunatis primo Catena supradicta formata fuit. Annuli quibus sectiones inter se dividunsur, fiunt nonnisi cauda unius Ascaridis supra partem anticam alterius in eam admissi assurgente (56); que pars, cum densior, & compactior bac conjun-Etione fiat; non est amplius tante dilatationis capax, sit

135

ut pari passu cum cætero corpore Ascaridis ad ejus latitudinem pervenire possi. Unde sit Lumbricus latior, medias sectionum partes versus, arctior vero versus illas, quæ annulis proxime accedunt; & annulus quasi nodus, sectiones inter se constringens, appareat. XVII.

Mammillares protuberantiae quae in altero sectionum latere conspiciuntur, eaedem sunt cum illis quae in Ascaridibus singulis observantur; tantummodo Canales quorum sunt orificia, jam longiores facti sunt, propter latitudinem auctam animalis. Orificium autem boc Lumbrico (57) est quasi oris loco (58), & etiam ani; per illud enim omnes Lumbrici partes inter annulos sitae, quaeque nonnisi veri Ascarides anteà fuerunt, nunc alimenti substantiam exsugunt (59), quae non potest commode ad eas per Canalem ad extremitatem anticam incipientem, & per omnes annulos perfecté interceptum (60), transmitti; & proinde, quoniam nullum aliud foramen commune per totam animalis longitudinem observatur, excrementa quoquè per omnia bæc foraminula, prout in fingulà quâque sectione conficiuntur, egeri debent (61).

XVIII.

Omnia mala, & incommoda, quae buic Lumbrico Lato à quibusdam ex recentioribusi Medicis, inter quos Princeps Andry (62), tribuuntur, Hippocrati non modo (63), sed etiam autopsiae (64), immò & rationi ipsi (65) contradicunt. Primò enim Lumbricus Latus Intestini adaequari, sensu quo ab illis percipitur, nequaquàm potest; quasi per totam Intestinorum longitudineu (66) extendatur, & ità, ab ano ad ventriculum usquè productus, versetur. Deindè, Lumbricus Latus, minimè sanè edax, puriori-

ET LUMBRICO LATO. LIB. IV.

rioribus praetereà Chyli partibus non vescitur, verùm tantummodò illis quae unà cum faecibus exirent. Ità ut non nisi post longissimum tempus mala verè magna excitare possi. Postremò tandem, Lumbricum nostrum extrà intessina crassa rarissimè quidem versari constat (67), ubi horrenda multa non potest patrare, quin ad immensam longitudinem pervenerit, ad quam multò rariùs pervenire reverà potest (68).

XIX.

Solium (69), seu Lumbricum Latum (70), parere, vel non parere, eòdem prorsùs redit. non potest enim aliud quid parere præter ova, ex quibus non alia Solia, aut Lumbrici Lati, produci possunt, sed veri Ascarides, qui posteà ad Solium efficiendum simul coïre poterunt, vel non poterunt, prout majores, vel minores obices à tali coïtione, vel coadunatiane eos arcebunt. Illud (71) autem parere minimè constat quâ Solium, sed tantummodò quâ ex Ascaridibus constans, qui soli pariunt; sed qui fortè ova omnia quæ deponere debebant, nondùm antequàm cum alio Ascaridi coalescerent, deposuerant; proindèque ea post talem coalitionem æquè feliciter, atque antè, deponere possunt.

XX.

Ex bis omnibus constat, quod si unicum in eodem subjecto reperiatur Solium, id casu fortuitò accidit (72). Possunt enim Ascarides ità fese alii aliis adjungere, ut uno eodemque tempore plurima incipiant formare Solia (73), sed omnia æquè feliciter ad maturitatem (74), ut ità dicam, pervenire non possunt; propter obices (75) innumeros qui eis omni borâ occurrunt. Igitur, uno expulso, aliud recens (76) formari inceptum remanere potest, quod ei succedat, vel brevi post illud tempore etiam ejiciatur.

EXA-

137

EXAMEN

Predictarum propositionum; atque eorum ex aliis Auctoribus, quæ sententiæ nostræ præcipuè favent. Jam ad haec omnia figillatim examinanda me accingo, prout necessitas nova quaedam inferendi, mihi occurrit, vel lectio Historiae Dni Le Clerc argumenta mihi suppeditavit, quibus à sententiâ meâ minimè divertor non modò, sed & cam firmioribus adhuc fundamentis stabilitam demonstrari posse mihi ipsi persuadeo.

Et primò, quantum ad propositionem hanc spe-Etat, Quid fint Ascarides nunquam bene inter Aucto. res convenit; non quidem ullum effe arbitror qui cam planè negare voluerit. Non me latet quidquid circà iplum nomen Ascaridum opponi poteft. nequè ctiam illud omne cò reduci, quod Graecos per Ascarides, vermes tantummodo tenues, breves, teretesque intellexisie, numerus scriptorum maximus contendit ; proindèque omne Latorum, five bre viorum, five longiorum, genus excluditur. Verum, praeterquamquod, si vel unus quidem celebratus Auctor aliquid sentiat quod aliorum nemo sentit, id fufficit ut res ab incerta jam probabilis evadat; quando inter illos ipfos Auctores qui ab hoc diffentiunt, assertam tantummodo rem esse, non probatam, deprehenditur non modò, fed etiam de confusione quâdam, ni dicam de manifestâ in propriis corum verbis oppositione constat; & multi insuper, puta tres, aut quatuor Auctores, non unicus folummodò, quorum nomina illustria fatis, & laude digniffima, apud omnes habentur, ab hoc caeterorum quasi exercitu dissentire se posse censuerunt, nemo fanè videt quâ ratione jure meo ctiam non utar,

1128

ET LUMBRICO LATO. LIB. IV.

tar, in affirmanda propositione, quae quidem negari potest, sed cujus contraria minime probanda hactenus exstitit. Si quis autem hanc ultimam affertionem probari desiderat, quatuor, quacío, vel quinque prima Historiae Dni Le Clerc capita legat, quae profectò hic referre ridiculum foret ; immò & totum opus percurrat, quo res fatis superque manifesto demonstratur. Tantummodo hic Serapionis verba tradere fatis fit, uti leguntur in Le Clerc, & in quibus Auctor ille manifestam, & enodatu impoffibilem contradictionem invenire fe affirmat. Species vermium, inquit Scrapio, sunt tres; quidam enim eorum sunt longi & rotundi, & qui-dam parvi & lati, & quidam parvi & graciles, qui graece nominantur Ascarides &c. & paullo inferiùs haec leguntur, Ascarides seu Cucurbitini, & graciles, non possunt &c. Serapio, scribit Dns Le Clerc, in priore horum locorum dicit, vermes parvos graciles cosdem effe cum vermibus, qui gracce nominantur Ascarides, & postmodum Ascarides, alio nomine Cusurbitinos ab ipfo vocatos, à gracilibus expressim distinguit; & inde concludit ipfe, vocem Ascarides, in arabico codice non occurrentem, vitio interpretis adjectam fuisse, este conjiciendum. Conjecturamque suam corroborat loco Avicennae quem superius laudavit, ubi eadem vox in arabicis exemplaribus, inquit, non extans, ab interpretibus temere inferta eft.

Ad hacc autem respondere liceat, 1°. Serapionem vocem Ascarides tanquàm adjectivum gracilibus, & parvis latis acque benè conveniens, considerare optimè potuisse, quandòquidèm cam nonnisi agilem, vel alacrem, significare nemo nescit. Parvi autem Lati vermiculi (qui Ascarides nostri) hâc qualitate super

140

fuper omnes donati funt. Itaquè in conciliandà hâc apparenti contradictione diutiùs immorari futile effet; & fuffecerit fi, loco vocis Ascarides quam in latinis codicibus infertam fuiffe putat Le Clerc, quodpiam aliud longè minus breviusque vocabulum irrepfiffe, vel etiam excidiffe fupponamus, puta seu, vel &, aliudque hujusmodi; ficque Serapionis verba hoc modo legere nil vetabit, fcilicet Ascarides Cucurbitini, & Graciles; vel Ascarides, seu Cucurbitini, seu Graciles; vel deniquè Ascarides, & Cucurbitini, & Graciles.

2°. Veteres interpretes, quod Auctores fuos perperàm traduxerint, ità leviter criminari non debemus, ut fub tali opperculo opiniones noftras faciliùs introducamus; est enim verofimilius eos, quò Auctorum illorum faeculis propiores vixerunt, eò etiam linguam nonmodo, sed & ipforum mentem meliùs intellexisse: praeterquamquod non minùs probabile videtur, recentiores vocem Cucurbitinos pro voce Ascarides, quàm veteres illam Ascarides pro illà Cucurbitinos scribere potuisse.

3°. Petrus de Abano, atque Gordonius, quod Cucurbitini Afcarides nominati fuerint agnofcunt, fecundùm ipfum Dnm Le Clerc, qui & Forestum citat fatentem, quod Amatus latos vermes ad Ascarides retulerit. Immò in eodem capite Historiae ejus legitur Herculem Saxoniam affirmasse, quod Hippocrates ipfe 3. Aphor. 26. vermes latos per Ascarides intellexerit; ità ut apud eum Lati, & Ascarides, una eademque species vermium suerint. Quo exemplo ipse Saxonia suffultus, semper de Ascaridibus loquitur tanquàm de vermibus latis. Id autem nonnisi assertum este volo, minimè verò probatum. Verùm, satis est superque ad sententiae nostrae

ET LUMBRICO LATO, LIB. IV. 141

nostrae probabilitatem demonstrandam, etiam si res essenti omnium momenti, quod Animalcula nostra Ascarides appellarentur, vel non appellarentur; atque multò potius non essent, de quodam nomine certo, ab omnibus benè intellecto, omnibus grato, pronunciationis facillimae, fimulque levissimae, convenire, quàm aliud mordicùs retinere omninò barbarum, nihil veritatis praeseserens, quodque prae solà alius cujusdam magis proprii inopià, hactenùs religiositate sanè ridiculà, conservatum fuisse, assert

In his omnibus dilucide quidem patet, quod Le Clerc de verbis magis, quàm de rebus ipfis disceptat: quandoquidem ipfe fatetur, quod veterum illorum Interpretum temporibus, Cucurbitini Lumbrici alio nomine Ascaride vocabantur; immò cum Ascaridibus ità confundebantur, ut eadem de utrisque dicerentur: & posteà nullo meliori fundamento suffultus, quàm illi fuerunt de quibus loquitur, pro certo tamen dare nullus dubitat; quod Cucurbitini longè ab Ascaridibus diversi fuerint. Verum, quâ ratione auctoritati Dni Le Clerc, potiùs quàm illi Interpretum illorum veterum, crederetur, nequaquam intelligi potest. Utinam contra eum argui non posset, quod omnes ferme Auctores qui hâc de materia scripserunt, nonnisi sese alii post alios transcripscrint; corumque, qui ante cos scripferant, Hippocratis praecipue, vestigiis, religiosius qu'am par crat, institerint. Neque mirum sane, quùm alii famae & auctoritatis acquirendae ergo, alii ut Discipulos instituerent, sibi commentaria conscribenda este putabant, quae Medicinam universam comprehenderent ; & tamen omnia de quibus disseri consuctum est, acque bene minime cal-

142

callebant; ea praesertim, quae, cum nonnisi rarò accidant, neque eis, neque aliis ante cos, unquàm adhùc occurrerant; ideoque ex antiquioribus Auctorum scriptis ea depromere, vel de eis omninò filere, cogebantur. Igitur, nunquàm de hac materiâ hactenùs inter Auctores benè convenisse, plus manifestò demonstratum est.

II.

Teretibus. Quid Graeci fibi voluerint per hanc distinctionem Lumbricorum in Teretes, Ascarides & Latos non quidem benè intelligitur. Dicunt enim, Ascarides fuisse tenues & teretes: quid autem neceffitatis erat aliud nomen imponere Teretibus? Nonne fatis fuisset dicere Teretes, & Latos, quorum priores longi quidem & craffi, alii autem breves & tenues funt? Nonne iterum hinc inferre mihi licebit, cos per Ascarides agilitatem tantummodo quibus donantur vermes minores, tam inter Teretes quam inter Latos indicare voluisse; minime verò speciem aliquam particularem? Immò, quid vetat dicere, cos reverà Latos minimos per vocem A/carides intellexisse, exclusis teretibus? 1º. quia Teretes longi, agiles fatis, alacres & vividiffimi funt, proindèque hujus speciei minimi hâc particulari defcriptione, & defignatione non indigebant. 2º. quia reverà magnorum Latorum naturae est torpidi efse, & quasi immobiles, si Teretibus comparentur; ideòque hujus speciei vermiculos minimos hâc denominatione, quâ meliùs distinguerentur, indiguiffe.

III.

Ascarides Arabum Cucurbitinos vocaverunt. Arabes, vel potiùs corum Interpretes, vocabulum hoc Cucurbitinos invenisse primos non me latet; verùm,

ET LUMBRICO LATO. LIB. IV.

rùm, ut jam antèa probavi, cosdem Arabes vocabula bina A/carides, & Cucurbitinos promiscue usurpasse, sature constat. Recentiores autem confusionem hanc evitare rati, Cucurbitinos dicere sature duxerunt, quo autem cum fundamento, non minor sanè dissicultas determinare; nisi fortè mecum dicatur, cos Ascaridum Graecorum prossi ignaros fuisse. Quod quidem sat probabile est ex suprà dictis, quoniàm vox Ascarides tanquam adjectivum considerari potest, si non strictè, saltem latè; uti plurima substantiva quotidiè apud Grammaticos pro adjectivis, vel potiùs adjectivorum ad instar, usurpata videmus; & quoniàm nulla erat necessitas proprio nomine vermes distinguere, qui nonnisi tenuitate, non autem figura, ab aliis differebant.

IV. Eosdem prorsus Lumbricos dicere nil vetat. Practer optimam hujus rei rationem, quae in sequentibus verbis adfertur, addi poteft, Auctores quofdam, inter quos Princeps Fernelius, Ascaridibus tribuisse plurima, quae nostris maxime conveniunt. Unde colligitur 1º. Ascarides Graecorum uti superiùs dicebam, Latinis ignotos fuisse, vel etiam rem minimi momenti reputasse eos, talem distinctionem admittere, vel non admittere. Haec funt verba Fernelii, uti à Dno. Le Clerc laudantur; Alii exigui sunt ac Tenues, simulgue Teretes (Ascarides appellant) quibus ferè sedes est in Intestino Recto & extremo (phinctere : Adultis nonnunguam, horum multitudine, faeces consperguntur. Hos animadverti etiam ab ano, pruritu quodam, emergere; binc in femora natesque, quòquò versum serpere. Quis jàm non videt Auctorem hunc utramque speciem, ut cùm aliis loquar, promiscuè usurpare. Dicit enim eos

143

cos non vidifie fe, nisi ab ano pruritu quodam emergentes; minime vero dicit, quod adultorum faeces corum multitudine conspersas viderit Qui enim hoc vidisset de Ascaridibus Graecorum, de quibus nihil tale apud omnes Auctores, nullo excepto, legitur; quippequi minores fuisse ab omnibus referuntur, quam ut debitâ cum diligentia observari unquàm potuissent. De Ascaridibus autem nostris hoc certum eft, ut videtur in Libro I. Opufculi hujus; uti & caetera certa funt quae in Fernelii verbis tradita. Verum, Fernelium in eo hallucinatum fuisse manifestum est, quod ab ipso Dno Le Clerc non immerito quidem observatur, scilicet, Ascarides, vel Cucurbitinos, ut ejus vocabulo utar, quando folitarii vel foluti, ut fcribit, excernuntur, ità aliquando angustari, (debuisset dicere & abbreviari), ut magnitudine Ascarides non multùm superare videantur. Atque profectò haec tota & unica fuit occasio errandi, cum Graecis, Arabibus, aut Latinis scriptoribus, tum ipsi Dno Le Clerc, qui omnes de re invisâ, minimèque indubitatà, scripsere non modo, sed etiam ponnisi idacas & conjectationes meras, pro veritate ipfà tradidere.

V.

Mineri longè quàm par erat diligentià observantes. Legatur 1º. Lib. I. Cap. 1. 2. & 3. & Lib. II. Cap. 1. & 4. Quibus 2º. addimus hic, totam Dni. Le Clerc Hittoriam aliud quid ferè non exhibere, praeter hanc Auctorum circà materiam de quâ fcribunt negligentiam. Quî enim aliàs fieret, ut modò varia, sed omnia veritati minimè congrua; modò eadem, sed ex aliis à quibus non dissentiunt excerpta, traderent? Omnes procùl ullo dubio ses hâc in re gef-

ET LUMBRICO LATO. LIB. IV.

145

gesserunt, uti sesse gessit ipse Clarissimus Le Clerc. Occasio quaedam fortè, quandòque nulla, sesse quibusdam corum offerebat de hâc re disserendi, puta lectio libri cujusdam recens editi, vel in corum manus casu incidentis. Et quoniàm Auctor speciem quandam animalium de quibus verbum unum aut alterum in alio quodam Auctore injectum legerant, non attingebat; de hac ultimâ specie dissertationem scribere fibi proposuerunt; atque occasione datâ, & alteram introduxerunt, materiam se multò dilucidiùs exposituros rati. At quid egerunt? Utinàm partui Montis affimilari minùs posset!

VI.

A quâdam fictá cum cucurbitino femine similitudine. Semen Cucurbitae, vel Cucumeris (magnitudine enim sola inter se differunt) figuram habet quasi ovalem, sed paullo longiorem, cum binis ejus extremitatibus, quae in ovali perfecto arcum, leu partem circuli referunt, in acumen abeuntibus, & angulum perfectum exprimentibus. Ideòque Afcarides nostri hujus esle figurae nequaquam dici possunt; quippequi, ut videre est in Fig. 1,2,4,5, 8, 9, 10, 13, 14, 15. & 16. ab câ maxime distant. Solà enim Fig. 3. exceptà, cujus rationem dedi in Lib. I. Cap. 2. Plurimae ex Animalculorum horum positurae, Taeniae frustulum longe potius quam aliam quamlibet figuram oftendunt, longam scilicet, latam, & planam, cum extremitatum alterâ, cauda nempe, quadrata, altera verò, parte scilicet antica in femicirculum definente, magis, minusve curvatum, pro fine motûs, qui ei occafionem dat; quamvis pars antica etiam quadrata quandòque (vid. Fig. 7, 20.) immo plerùmque excavata, aliûsve particu-

ticularis figurae, exiftat. vid. Fig. 4, 5, 9. aliasque fuprà. Finxerunt igitur Auctores, quidquid hâc de figurâ dixerunt, atque fefe alii alios fecuti funt, abfque ullo veritatis examine; faciliùs effe rati, cum aliis hâc in re convenire, quàm de câ tot cum laboribus inquirere, vel expectare donèc opportunitas rem propriis oculis videndi, fefe ipfis offerret; quod ut nunquàm accideret, corum nonnullus forfitàn exoptabat.

VII.

Ascaridem igitur. Nostrum scilicet; qui ex Ascaride Graecorum, seu juxtà sententi: 1 meam, ex partu Ascaridis, brevi post ejus ex so exclusionem viso, grandior posteà factus, ad magnitudinem tandem Ascarides veri, seu ad cam quam unquàm habere potest, jam pervenit.

VIII.

Cucurbitinum, ut ajunt, Lumbricum. Nonnulli cum Andry Cucurbitarium dicunt. Sed fi in nomine conveniant, in re plurimum differunt. Alii nullum talem dari vermem censuerunt. Alii de portionibus, vel sectionibus à Lumbrico Lato dissociatis illud intellexerunt, inter quos Andry, qui tales postquam vidisse se affirmavit, in eandem sententiam persistere non erubescit. Atque de co idem majori jure dicere debemus, quod ipfe de Valisnerio, quem Lumbricos, de quibus Auctor ille ex profecto tractat, non vidisse contendere praesumit. Alii autem ut ipfe Valisnerius, illud pro animali perfecto sumunt. Verum, nunquam fatis mirari possum, quod hic Auctor qui sane vermes illos vidit de quibus loquitur, idem eis nomen imponat cum iis, quibus cos videre certissime nunquam contigit. Quoquomodò verò res ses habeat inter Auctores,

ET LUMBRICO LATO. LIB. IV.

147

res, idem atque unum Animal cum Ascaride nostro, Cucurbitinus Lumbricus dicendus.

X.

Illud quid &c. semen Cucumeris referens. Tria hic possiunt intelligi, 1º. Corpora illa subalba ab invicem separata, quae absquè motu ea concomitante vidisse se putaverunt multi. 2º. Eadem corpora in unum concatenata, longamque feriem talium corporum constituentia, cujus seriei, vel catenae, figura extat in Andry, & Le Clerc; ab utroque verò Auctore improb ta; licet ob rationes à verâ maxime diversas. 3º. denique Ascarides nostri, seu Cucurbitini aliorum. In primo fenfu illa corpora fuisse femini Cucurbitino fimilia plane nego, propter rationes jam allatas, tàm Lib. 1. Cap. 3. quảm alibì. In fecundo verò. dico, corpora illa quae fic concatenata in figura quam tradunt Andry, & Le Clerc, vel cadem sunt cum illis prioribus, de quibus jàm egimus, vel sunt ab iis diversa. Si eadem fint, quandoquidem figuram eis in Tabula supradicta affignatam habere non poffunt; ità neque etiam poffunt fimùl hac ratione concatenari, uti exhibentur. Si verò diversa sunt, admisso etiam quod figuram exhibitam habuerint, non poteft dici talis figura illi seminis cucurbitini similis. Longè potiùs fructum ipsum quam semen ejus refert, Cucurbitam, scilicet. Ideoque satius fuisset dixisse, Quale quid Cucurbitam referens ; quàm semen Cucumeris vel Cucurbitae, ut dictum eft Lib. IV. Cap.V. Andry autem, & Le Clerc Tabulam illam una voce improbant; ille, quia corpora quae catenam illam conftituunt nonnisi ova esse ratus, ex difficultatibus in quas talis ovorum coalitio, feu concatenatio, cum al gere debet, sefe extricare nullatenus potest. Hio K 2 au-

autem, quia binarum Catenae extremitatum fic in acumen longum, veramque subulae figuram abeuntium, ratio eum perfecte latet; nescutque, cui ex speciebus quas ipsi admittere placuit, referri debeat. Égo verò Tabulam, & figuram improbo, quoniam nihil tale reverà unquam extitit, nec extare potuit. 1º. ratione figurae corporum quibus conftat, quae nunquàm talis esse potest, quùm sint nihil practer Ascarides, vel jam mortuos, vel folummodò quadantenùs emaciatos. 2º. ratione binarum extremitatum fic acqualiter decrescentium, ad apicem usquè tenuissimum, quod impossibile est. 2º: ratione connectionis ipforum corporum inter fe, quoniam minimè video rationem, cur extremitates duae majores, vel duae minores, non aequè benè fibi invicem coalescent, atque altera tenuior. aut minor, alteri ampliori, aut majori. In illa autem Catenà res semper sic sese habet ; neque ullibì videtur, quod pars major majori, vel minor minori fefe apposuerit; quod tamen deberet fic accidisie, fi quicquam aliud effent corpora illa, praeter animalia vera, quorum naturae est eodem modo semper sefe ahi aliis adjungere; quae, quoniam fimul conjuncta diversae prorsus figurae catenam efformare debent, manifestissimum argumentum sunt, quod nihil unquàm tale visum est, quod in simili tabulâ depingi verè potuerit.

Taeniam. Longa extat differtatio de hoc nomine Lumbrici, vel potiùs de hoc ipfo vocabulo in Hiftoriâ D. Le Clerc. Non modò enim Auctor ille admittere dubitat, quod Lumbricus latus Taenia unquàm dictus fuerit, fed etiam omnes ferè Lumbricos non Taenias, fed Tineas, fuisse dictos, affirmá2.

ET LUMBRICO LATO. LIB IV.

149

mare videtur. Verùm ad quid haec omnia conferant non video. Immò, longè probabilius, atque magis rationi confentaneum videtur, *Taeniam* non modò nomen effe quod huic animali, *Lumbrico Lato* fcilicet, maxime convenit; fed & Auctores omnes hâc in re fatis in unam coïvisse fententiam, ob naturalem vocabuli *Taeniae* fignificationem, quae figuram *Lumbrici Lati* ità feliciter exprimit; omnemque ideò difficultatem, potiùs à parte Interpretum, vel etiam Typographorum, existere.

Taeniam autem Andry, & Le Clerc duplicem effe fentiunt; alteram, quae ventrem fpinofum habet, eftque fine mammillis lateralibus; alteram verò mammillis lateralibus inftructam, nullis autem fpinis. Sed 1º. mihi videtur Andry dorfum potiùs quàm ventrem debuiffe dicere; quoniàm animal fuprà ventrem repere femper ab omnibus fupponetur; tùmque non poteft fieri, quìn fpinae illae inteftinum maximè laedant; immò, fi fuprà aliquas fui ipfius partes gradiatur, ut maximè probabile eft (1) id fæpè faepiùs accidere, eas propriis fpinis dilacerare debet; quae tamen non accidunt. Quod K 2

(1) Namque, praeter rationem pro tali opinione militantem. Auctores nonnulli idem dicunt; inter quos Serapio, apud quem legitur Latos vermes generari latos, quoniàm ipsi ad se invicem comprimuntur, & conculcantur. Licet autem nemo non videat, in quo Auctor ille hallucinetur; nempe, quod tale effectum nonnisi success produci possit, minimè verò generationis tempore: quoniàm in ejus opinione debent etiam ipsi Lumbrici Lati Teretes generari, & posteà sola partium eorum ad partes compressione, & conculcatione, lati effici; ideoque non generantur lati, ex eoquod ipsi ad se invicem comprimantur: tamen indè probari potest, Serapionem sensiste, quod Lumbrici Lati fuprà se ipso quandòque gradiantur.

autem de ventre intelligendum fit, quod Auctor noster dicit, omni Gallo constabit ex verbis (en dedans) quae in ipfo leguntur. Namque abfurdum effet cogitare, quod Auctor haec verba de cavo ventris intellexerit; proindèque restat, ut ca de superficie ejus externâ dixerit. 2°. Utramque speciem mammillis lateralibus instructam esse ex principiis meis affirmare debeo; uti debent omnes, quos ratiocinia mea convicerint; admislo semel, quod nullus Lumbricus Latus formari poteft, nifi ex Ascarid bus pracexistentibus, qui omnes talem habent mammillam lateralem. 3º. Neutram speciem tales spinas vel dorfales, vel ventrales; habere contendo; fed fi tale quid in Lumbrico Lato quodam unquàm visum fuit, id exficcationi, vel contractioni partium annulos constituentium, omninò & unice debetur; fuerunt que nonnisi asperitates quaedam obtufae maxime, nequaquam autem verae, acutae, durac, aut pungentes fpinae. 4°. Denique, utramque hanc illorum Auctorum speciem, unam candemque este, semperque fuisse, ex supradictis manifeltissime patet; idque verum esse, utpote rei certior factus. asterere audeo.

XI.

Solium. Praeter Andry & Arnoldum de Villanovà, nullum invenio Auctorem qui Lumbricum Latum Solium appellet. Sennertus quidem, fi Andry credatur codem vocabulo ufus eft; fed hoc negat Le Clerc. At, quidquid fit hâc de re, rationem non video cur Andry dicat, fuum Librum effe primum, in quo Lumbricus Latus hoc nomine infignitum fuit; quùm Sennertum hoc ei tribuiffe ipfe fateatur; & in Arnoldo de Villanovà etiam reperiatur. Fateor quod Andry illud Lumbri-CO

co tribuat, quem diversae speciei esse putat; sed id ci à nemine conceditur, Hoc enim nomen, juxtà ipfum, & etiam rectam rationem, Lumbrico videtur impositum este ob ejus ab omni societate privationem, & quia omnes hactenus (Valisnerio excepto) nunquàm plus uno in eodem corpore existere posse putaverunt; quamvis id perperàm, & minimè absquè errore gravi grammaticali, factum fuerit; ut optime animadvertit Le Clerc, non Solium, fed Solitarium debuisse eum dici, contendens. Ideoque five Lumbricus hujus speciei fit, five illius, id rem non mutat, & Andry idem per illud intellexiffe, atque caeteri, perspicuum est. Atque hoc posito, Libri Andryani in gallico sermone editio sola, eum, cùm ab errore illo grammaticali suprà dicto, tùm à conscio mendacio vindicat. Gallice enim dixit Solitaire; quod cum ejus mente, licet minime cum ipsius rei veritate, convenit.

XII.

Illud Quid tanguam intestini ramentum apparens. Duo hic intelligenda sunt ; 1º. Tubulus de quo Valisnerius, alique loquuntur; quemque vidisse se affirmant vermiculis, (feu Ascaridibus nostris), refertum. 2º. Corpus aliquod membranofum, fine motu, aut distinctione partium, longitudine exceptâ, & de quo nihil certi asserere potuerunt ex veteribus, qui illud viderunt, vel faltem de co audierunt. Si agatur de Tubulo vermibus referto, nihil praeter veram negligentiam veteres illos impedire potuit, quominùs motum Animalium in ejus cavo contentorum observarent. Quoniam autem non verifimile eft, Hippocratem, & post eum noftris temporibus propiorem Mercurialem, nullam difunctionem facere potuisse inter motum, & non K 4 mo-

IST

motum; fatius est putare, intellexisse corpus illud immobile, informeque, quod fe ex ano quorumdam aegrorum prodebat. Eos autem in tali comparatione, seu descriptione errasse, manifestum est, ex eo quod corpus illud quod fe prodebat, non ex cadavere, sed ex corpore vivo exibat. Sed in omni corpore vivo, intestina sunt sanguinei, seu coccinei ruboris; ramentum autem illud, quod certiffimè Lumbricum fuisse plus satis constat, albissimi coloris este debuit ; ideòque distinctio erat utiquè facillima. Neque dici debet, quod ramentum ex intestino abrasum non amplius est rubrum. Tum enim responderi posset, quod tenuissimum illud effe oportet, aut nullam fere latitudinem praeseferre, aliàs colorem subrubum satis diù retinebit, ut circà ejus naturam difficile sit errare. Forte quis reponet, Hippocratem, aliosque, nihil de colore, aut substantiâ, sed de figura fola tùm cogitasse. Verùm, putaveruntne ramentum illud effe quid ab inteftinis ipfis feparatum, an aliud quid? Plurimi in priori sententia fuisse eos, affirmare non dubitant. Sed ponamus hic. quod illud ab intestinorum substantia revera diverfum arbitrati fint; fic enim cenfere me debere exiftimo; dico, cos nihil aliud vidiffe nifi Lumbricum Latum, qui vel motum habebat, sed ab eis minimè observatum, vel mortuus erat, & jam informis, emaciatus, atque putrefieri, & corrumpi inceptus. Quantum autem ad Tubuli illius formationem spectat, de quo agit Valisnerius, quemque vidisie se afferit Ascaridibus refertum, ac sele moventem; hoc eft, per membranam suam motus Ascaridum quos continebat ostendentem ; ipse Doctiffimus Vir optime dixit, humorem quem fundunt Animalcula illa, tali Tubulo, & originem, & materiam 1p-

ipfam unde formetur, fuppeditare. Id autem verum effe posse mihi omninò videtur. Sed ratiocinio ejus hoc meum addam; vel potiùs ex illo confequentiam hanc inferam; nempe, quoniam materia, & fubstantia talis Tabuli, maximè ad illam vermiculorum ipforum accedit, nil mirum igitur, quod vermiculi illi talis glutinis ope fefe alii aliis intime adnectant, & accrescant ; substantiamque inde constituant, quae cos fimùl agglutinare potens, in materiam ipfam, unde formati funt vermes, transire etiam valeat. Dicam tamen, quod Tubulus ille inter res merè praeternaturales recenferi debeat; quoniàm tot acgri hujufmodi vermes, tam pauci verò Tubulum excernere visi funt. Praetereà, Valisnerius ejus quem vidisse se asserit nullam descriptionem tradit, ad alium quemdam Doctorem Torquatum remittens, qui ipfi talem anteà observasse se affirmaverat.

XIII.

Prout aetate partûs, vel Lumbrici. Sicut infans, puer, juvenis, adolescens, adultus, & vir, homines sunt, atque aetas nullam ponit in genere, aut in specie differentiam; ità Ascaris teres, & brevis; Ascaris latus, & longus; Lumbricus Latus ex duobus, quinque, decem, viginti, quinquaginta, centum, immò centum mille Ascaridibus constans, hoc est ab infantià sua ad senium usquè, idem est Lumbricus. Genus est vermis, species Lumbricus Latus, differentia fingularitas, vel juventus, seniumve; atque ex his duobus, minor, majorve numerus vermium ejussem speciei, ad hunc conficiendum unà concurrentium; vel laxior & debisior, strictiorve & fortior, omnium in unum cohaerentia.

XIV.

153

XIV.

Adhaerentia, & Dissociatione partium. Catena', quae annulis plurimis conftat, unica tamen est catena, cujus partes inter se fimiles, sunt omnes annuli qui cam constituunt. Sed annuli illi non possunt dici alterius naturae, quando à Catena diffociati, quàm caeteri in unam adhùc catenam adunati. Ità, five Ascarides à Lumbrico Lato separati fint, sive ei uniantur, eadem est Lumbrici species. Possunt autem Ascarides à Lumbrico Late pluribus de caufis leparari. Vel enim brevi post corum coalitionem tempore, per vim aliquam eis à quâcunque levi causa illatam, iterum diflociantur, tuncque integros se produnt : vel Lumbricus jam vetustus, atque omnibus suis partibus fortiter coadunatis, fimulque accretis constans, per medicamentum aliquod aslumtum, fivè inter alimenta, infcio aegro, vel alio modo, & ad quamcunque intentionem accommodatum; vel per morbum quemdam particularem, per convulsionem, puta, intestinorum, Paffionem iliacam, aut caeliacam dictam, abrumpitur; & tunc partes fic diflociatae, laceratae. apparent; quia jam non eft fimplex Alcaridis ab Alcaride separatio, ut in priori casu, sed partium unius ejusdemque Ascaridis à se invicem dilaceratio, & difcerptio; in plurima autem frusta diversae longitudinis, vel in duo tantum, quorum alterum excernitur, alterum verò in corpore remanet, Lumbricus disrumpi potest. Unde patet quid sentiendum fit de loco illo ubi Andry sectiones Lumbrici Lati à se invicem diffociari affirmat, codem modo quo juncturae, vel articuli pedum muscarum dissociantur. Hoc enim non est verum. Poni quidem potest, dissociationem facile fieri, ut in primo casu suprà dicto; sed tunc

tunc hiatus remanebit in cauda derelicta, ex qua Ascaris caput suum extraxit ; nullaque fit dilaceratio partium. Si verò nulla fovea in parte derelictà conspicitur, tunc diffociatio difficillima fuit, atque nonnifi maximâ vi perfecta, ratione habitâ naturalis partium teneritudinis; parsque quâ repletur fovea quae conspici deberet, pars est Ascaridis tali vi disrupti, & dilacerati. At nunquam, opinor, accidere poteft, quod partes ità ab invicem diffocientur, five intrà corpus vi de quâ in secundo casu, vel extrà, digitis manibusve trahentibus, ut nulla pars dilacerata, atque quasi pannosa videatur. Nunquàm visum est, pace Auctoris nostri sit di-Etum, quod Lumbricus Latus, totus in particulas cucurbitinas, ut loquitur, dissociatus, & divisus fuerit, solà levi digitorum tractione. In parte quâdam nonnisi nuperrimè coalità id obtineri potest, vel in alia, quae diutius post mortem animalis in aqua remansit; nequaquàm autem in Lumbrico vetusto, forti, vegeto, & alacri; vel dùm in tali statu constitutus effet, mortuo, moxque ab ejus morte in frusta discerpto. Vid. Lib. II. Cap. 4.

XV.

Longitudine, vel Latitudine. Longitudo folummodò pendet à celeritate quâ Ascarides fic in unum animal coëunt, & Lumbrico jam formari incepto fefe adjungunt. Latitudò verò à tempore longiori, vel breviori per quod, postquàm longitudinem quandam considerabilem Lumbricus attigit, in intestinis remansit. Tunc enim Ascarides qui cum constituunt, jam in longitudine non ampliùs crescunt, sed latitudine solà, propter motum elongationis, qui eis à naturâ denegatur in eâdem atque anteà proportione. Verùm, id non accidere potest

155

potest ante plures annos. Quod probat evidentifimè tenuitas binarum extremitatum. Anterior enim extremitas, fola tunc in possessione motus jelongationis, fola eum exercet; ficque femper longam gracilemque se servat; dùm postica, continuà novorum Ascaridum appositione, semper in longitudinem crescens, nonnisi latitudinem eis naturalem habere poteft, defectu temporis ad crescendum quoque in latitudinem Media verò pars, ca scilicet quae inter utramque constituitur, omni motu ferè destituta, potiùs longitudine decrefcit, latitudine ejus tantummodo, & craffitie adauctis. Unde multi visi sunt Lumbrici Lati, quorum sectiones adeò erant breves, ut incautis se ipsis in invicem confundere viderentur Quod Auctoribus anfam praebuit cos alterius cujusdam speciei declarandi. Verùm hoc fine fundamento factum fuisse nunc liquet.

XVI.

Vità & morte. Bini illi status, vitae scilicet, & mortis, adeò funt in quibusdam creaturis diversi, ut eaedem creaturae in utroque vix credi poffint. In aliis verò nulla ferè est differentia. In genere tamen dici potest, motum esse vitae praesentis certifimum fignum. Sed creatura de quâ dubitatur an viva, an mortua sit, optime cognita esse debet. Namque, fi ii qui eam conspiciunt, naturae ejus ignari cam etiam diligenter observare negligunt, quid de câ pronunciare poterunt? Nihil prorsus, quo certitudo ulla stabiliri possit. Quidam viderunt Lumbricos Latos vivos, quidam verò cos viderunt jàm mortuos; alii nonnifi moribundos, atque motu languido vitam aliquam ostendentes. Sed, quod fatis mirari non posium, omnes ferè speciem particularem Lumbrici vidisse se putaverunt; quidquid vide-

157

viderunt in Lumbrico qui eis occurrebat, hujus Lumbrici naturae effe rati. Quid accidit? Omnes de suo Lumbrico scripserunt; omnes, quae de eo observasse fe putabant tradiderunt; atque eadem semper in tali animali reperiri affirmarunt Verùm, dùm partes & causam Lumbrici sui unusquisque eorum ad animi servorem usquè amplectebatur, & deffendebat, ut sibi gloriam alicujus inventi compararet; ipsius rei veritatem aliis investigandam omnes dereliquerunt.

XVII.

Emaciatione, vel Exficcatione, aut etiam putredine. Miror fanè Auctorum quorumdam incogitantiam (malam enim fidem dicam absit), qui de natura Lumbrici Lati ca esse affirmarunt, quae in cos nonnifi post exficcationem observarunt. Inter hos illi qui de spinis Lumbrici lati locuti sunt. Certum enimest Lumbricum hunc exficcatum asperum esse debere, hoc est, si ab extremitate postica anticam versus digitus ducatur, asperitates multae occurrent, quas idem digitus è contrario à capite ad caudam perductus, non percipiet. Sed afperitates illae nil minus funt quam spinae. Vidimus partem posticam, seu caudam Ascaridis, suprà caput alterius Ascaridis, in corum adnexu mutuo conscendere; quod fieri nequit, quin eminentia quaedam à partis suprà partem conscensione oriatur; quae eminentia exficcata, aspera & dura tactu percipi debet à parte, quâ alteri parti succumbenti prominet : à parte verò quâ cacteris articulis, vel'icctionis partibus acqualis est, nulla debet asperitas sentiri, cum nulla adfit inaequalitas, vel eminentia. Idem etiam percipi debet antè exficcationem, sed multò cum leniori effectu, pars enim quae eminentiam conftituit,

ftituit, tunc est flaccida, & humida; ideòque digito eam prementi cedere debet. Nunquàm autem intelligere possum, qui fieret, ut talis asperitas ab una tantummodò Lumbrici parte perciperetur, dùm altera tota laevis effet; quoniàm eadem omnino eft ratio ab utrâque parte animalis; atque Ascaridis caudae margines, quae hanc eminentiam, feu afperitatem constituunt, candem habent ab utrâque parte craffitiem; caputque Ascaridis admissi non est densius aut craffius ab uno, quàm ab altero latere. Quantùm ad emaciationem, & putredinem spectat; nemo non videt eas Lumbrici figuram externam multum alterare posse; nihilominus tamen eos maxime hallucinatos fuisse arbitror, qui quando Lumbricos in tot variis circumstantiis constitutos viderunt, pro diversis Lumbricorum speciebus eos tradiderunt. Idem profectò facere potuissem; quandò A/caris fingulus femel in manus meas incidit, jam emaciatus non modò, sed ferè post putrefactionem arefactus, & confumtus, quoad latitudinem, qui tamen nihil de fuâ longitudine, vel craffitie amiferat. Potuissemque dicere, " alteram dari speciem Ascaridis, cu-" jus color rufus; substantia non acquè mol-, lis, atque illa caeterorum; longitudo eadem; " latitudo nonnifi ad medietatem latitudinis caete-, rorum accedens; eadem verò craffities. Verùm, , tales Ascarides nullum unquam habere motum, " nullam mammillam lateralem, nullum caput, vel " os in parte antica; nullamque caudam, vel hia-" tum patulum in postica. " Quis tunc Lectoris mei patientiae impudentem abusum id non diceret?(2) XVIII.

(2) Vid. Lib. III. Cap. 4. vel potius Andry Tractatum, haec est

XVIII.

Tùm Descriptiones. Id manifesto apparet in contradictionibus, in quibus omnes ferè Auctores circà hos vermiculos versantur. Alius enim vult cos breves, & teretes esse, ut Le Clerc; alius, breves & minutos, nullà factà mentione teretudinis, ut Tyso. Is, ut & Valisnerius, os nullum in eis observare potest; dùm ille cum Andry, postquàm cos vidit; eos tamen nil nisi praeter Lumbrici magni portiunculas esse affirmat; non autem à priori mecum argumentatur dicendo, cos portiunculas esse fie Lumbrici ex iis formandi; sed à posteriori, hoc est, cos portiunculas dicit Lumbrici jam formati, & vetusti; vi, aut casu. ab eo dissociatas.

XIX.

Et effectis. Legatur Lib. II. Cap. 2. ubi Hippocratis sententia circà effecta ab Ascaridibus producta refutatur. Andry autem vult cos creare pruritus in ano, Lipothymias, Syncopes, & Tenesmos; sed haec ejus opinio fuit quoque exposita, & refutata, quantùm ad ca quae veritati aut experientiae in eâ contradicunt, Lib. III. Cap. 12. & 13. critque iterùm Lib. V.Cap. 2.

XX.

Ascarides'nullo privilegio particulari gaudent. Dùm haec scribebam locum Galeni ob oculos habebam, ubi dicit Ascarides plurimos in jumentis gigni; sed quoniàm idem Auctor alibi contendit, ex Ascaridibus nihil ampliùs gigni, necesse est cos omnes ex materià putrefactà oriri, quae in substantiam cos constituentem

est enim propria ejus scribendi ratio, quando de specie quâdam Taeniae loquitur, quem vult à suo multum differre.

tem transit. Si enim omnes ex unico, secundum communes generationis leges per ova, puta, ortum suum duxerunt, non video cur primo illi, & unico corum omnium parenti, id denegatum fuerit. Si autem omnes, nullo excepto, ex alimentis malè coctis, aliove forte oriantur, non video etiam cur plurima alia creaturarum genera, à fimili origine quotidie non pullulabunt. Quod tamen fieri posse, ab omnibus summo jure negatur. Sed missà hac disceptatione, ad aliam propero; scilicet, quamvis Ascarides in jumentis ex alimentis peffimè concoctis formari concederetur; quamvis Ascarides illi breves & teretes reverà visi fuerint à Galeno, nihil indè certi circà hominum Ascarides inferri posse. Ejusdem generis quidem esse eos concedam, sed diversae speciei. Quis enim affirmabit v. g. pediculos in domefticis volatilibus obfervatos, licet reverà pediculi fint, ejusdem esse cùm illis hominum speciei? Partes quae jumenta, canes, volatilia, caeteraquè hujuímodi constituunt, à partibus hominum diversas esse nemo negabit; & praecipua hujus diversitatis ratio videtur esse, tàm diversa solidorum structura, quam fluidorum in solidis illis contentorum, in eadem solida diversa actio. Idem igitur dici debet de Lumbricis in Intestinis brutorum illorum degentibus; quando eorum cùm illis quae in nostris existunt comparatio inftituitur. Si quidem corum generatio, exclufio, nutritio, dilatatio partium, atque incrementum, à partibus tàm folidis, quàm fluidis, acqualiter pendeat, in nobis, atque in illis. Indicium autem alimentorum malè coctorum à Galeno allatum, foetorem scilicet excrementorum, praetermitto; quippequod huic, apud aniculas ipfas trito axiomati repugnet ;

gnet, nempe, Illorum excrementa longe gravius olere, quorum valetudinis status melior & firmior; atque etiam illi Philosophorum, Corruptio boni pessima. Quae axiomata satis probant, foetorem excrementorum à mala alimentorum coctione non femper aut necessario oriri.

XXI.

In solo Intestino recto non formantur. Vid. Lib. I. Cap. 2. & 14. Ipfe Andry Afcarides ad Caecum usque quandòque ascendere fassus est. Quid autem cos impedit quominus ibi ova sua deponant, indeque alii Ascarides excludantur? Mirum fane aliquos Auctores adeo absolute asseverasse, cos nonnisi in folo Retto formari, & tamen motibus adeò vividis & alacribus donatos effe velint. Ad quid enim hi motus, fi semper in codem loco remanent? Et fi superiores plagas petere possiunt, quare & ibi quandoque, immo saepissime, non gignentur, à parentibus ibi ova fua deponentibus.

XXII.

Unde patet eos in Pudendo muliebri nunquàm formari posse. Ascarides nullibi formantur, nife ova ex quibus producuntur, & excluduntur. eò deferri, & ibì deponi poffient, atque ubì tamdiù eis remanere licet, donèc per materiam fluidam illuc affluentem, partes corum ab invicem folutae, & dilatatae, embrio tandem vitam & motum accipiat. Sic, ovis ab Ascaridibus in intestinis depositis, vel aliunde inter alimentorum reliquias eò loci delatis, accidere intelligimus; sed quo pacto id in pudendo muliebri fieri posset, minime. Unde enim 1º. Ova animalculorum nostrorum cò deferrentur? A reliquiis alimentorum ? Sed nulla est inter ventriculum, & pudendum communicat10.

tio. A fanguine arteriofo? Sed qua via, quibus orificiis, cos in ntestinis crassis, ubi tàm numerofi extant, deposuerat. A serosis, aquosisque humoribus? Sed lentiori motu canales suos tranant, quàm ut nunqu'am inter tranandum ibi ex ovis excluderentur Ascarides; talesque vermiculi debuissent quandòque in lymphaticis canalibus inveniri; fed id nunquam accidit, quia reverà tenuiores sunt quam ut ova haec, non ità parva ut invisibilia fint, transmittere queant. Debent igitur illuc folummodò deferri, vel immediate per portiunculam quandam faecum in vicinio per quoddam temporis spatium haerentem; unde per mutuam & continuam partium fr xionem, ulteriùs semper adacta, tandem intrà pudendum ipfum recipitur; vel mediate per aliquem Alcaridem, qui podice egressus ed usque irrepfit, ibique ova quaedam, antequàm indè pelleretur, deposuit.

Sed 2°. Quamdiù poffunt haec ova ibi remanere? Nonne vifibile eft, vel menstrua, vel semen virile, vel ipsum loci illius naturalem mucum, debere cos destruere; aut etiam foràs cogere? Proindèque, si Ascarides quidam illùc deserantur, nullos saltem ibi reverà unquàm produci, aut formari posse.

XXIII.

Ad mortem usque tale perseverans. Non debet censeri quod animalcula illa semper sese alii aliis adjungant, ità inevitabiliter, ut ne unum quidem possit morte sui naturali, antequam sic alii sese adjunxerit. Si enim hoc ità esset, Lumbricus Latus semper formaretur in illis qui Ascaridibus laborant; quod tamen non est verum. Deinde Ascarides non viderentur majores, & grandiores multo aliis; quoniàm antequàm ad hanc magnitudinem, qui alios ante-

antecellunt, in formationem Lumbrici Lati jam diù coïvissent: & tunc deberet Ascaridibus, tempus & actas affignari quibus necessario deberent, vel ità coïre, ad formandum Lumbricum Latum, vel defectu talis coïtionis, perire. Sed quoniam tale tempus, & talis actas, non determinantur, Ascaris potest, vel junior, vel grandior factus, alteri sese adjungere, aut per totam vitam fuam fingulus remanere; sivè quià alterius Ascaridis caudam non offendit; five quià iple ab omnibus aliis segregatus; five denique, quià magis est ad talem coitionem indifferens. Sie plunes vidi Alcarides jam mortuos foràs se prodere, inter quos plures jam emaciati, & corrupti; unde patet, quod non minus in inteftinis vitae fuae curfum finguli abfolvunt, quàm ibì producuntur, atque in formationem Lumbrici Lati possunt sibi invicem coadunari. Patet ctiam inde, quam futile fit Valisnerii ratiocinium, quo infinuare vellet, Ascarides fese alii aliis non adnectere, nisi ut in fugam sese vertant, quam tum meditantur. Quî fit enim ut tamdiù huic meditationi immorentur, ut saepè anté ejus exsecutionem moriantur; immò, postquàm eam sunt exsecuti, hoc est, postquàm sese sic alii aliis coadunaverunt, viginti, triginta, & multo plures adhuc annos frequenter praeterlabi finant, antequâm sese reverà in fugam illam imaginariam conjiciant. Donèc tandem, non à natura, à parte corum, vel subjecti in quo versantur, sed casu quodam fortuito, medicamento puta, foras sub figuram animalis longitudinis immensae, catenaeque quadantenus perpetuae; propellantur; ità ut non jàm pro iisdem animalibus atque olim fuerunt, sed pro alia specie animalis abfolute diversa, à tot celeberrimis, doctifimisque Viris, L 2

Viris, habeantur. Quomodò posset concipi, quod vermes qui in intestinis nostris gignuntur, foventur, & nutriuntur, sese ità alii aliis adjungant, ad nullum alium finem, nifi ut fuccos noxios ibi contentos evitent, periculumque fic unà effugiant? Quodram est hoc periculum ? Et si aliquid adsit periculi, nonne majus est pro fingulis sejunctis, quàm pro omnibus fic in unum collectis; ficque postquam fimul coïcrunt, & alii aliis sefe coadunaverunt, nonne omne hoc periculum evanescit, quùm nihil ferè tunc in cos agere possit eâdem atque anteà vi, ad illos destruendos, vel expellendos? Debuisset igitur clarissimus Auctor ibi sublistere, & folummodò dicere, eos catenam talem formare conari, ut pericula ipsis singulis, & sejunctis, imminentia vitarent. Miror fanè quod non etiam dixerit, pisces in aquis, aves in aëre, immò & quadrupedes, & homines ipfos, perpetuo ad id tendere ut sese alii strictiffime jungant, ut inde aufugiant, ad evitanda tot in vità corum occurrentia pericula. Visi fuerunt mures ità fimul concatenati, flumen unà trajicere. Sed potestne fimplex caudae alterius dentibus apprehensio, intima adhaesio dici, qualis est illa nostrorum Ascaridum. Praetereà, quodnam est periculum, quod mures evitare tali fluminis trajectione fatagunt. Venitne ab aquis ipfis? Deguntne mures in aquis (de terrestribus enim solis hîc sermo est)? Visae sunt apes sic unà simul cohaerentes. Sed eftne talis adhaefio ad periculum quoddam effugiendum ? An non potius ad commodiorem habitationem obtinendam? Vifae funt hirundines, vespertiliones, & caetera hujusmodi in acervos simul conglomerata. Sed nonne est fimpliciter ad frigus praecavendum, vel alia pari de causa? Et prac-

praeterquamquod magna eft differentia inter corum inter se adhactionem, & intimam Ascaridum noftrorum coadunationem; non poteft de illis animalibus dici, quod aërem, vel liquidum eis congenitum, vel in quo genita, & producta fuerunt, effugiant; vel quod ullum ibì eis periculum immineat, quod tali aëri, aut liquido, proprium & inevitabile dici possit. Quis unquàm talia animantia fimul cohaerentia vidit, & illa pro uno codemque animali unquàm sumsit; uti innumeri ferè doctifimi viri Afcaridum catenam pro uno eodemque Lumbrico fumferunt? Quod patet ex corum scriptis in Historia Dni Le Clerc collectis. Qui tamen Doctiffimi Viri catenam hanc manibus tractare, atque ad oculos fuos pro lubitu admovere semper poterant, uti reverà multi admoverunt; quod alii, qui caeterorum animalium feries, aut acervos viderunt, plerùmque facere non potuerunt.

XXIV

Absque ullà ab ullo animali dependentià. Verba haec Andry assertum directè refellunt. Dicit Auctor ille, vidisse se vermes illos vivos separatim, & ab invicem sejunctos, & certò assirmare se posse, cos nonnissi portiunculas esse Lumbrici Lati. Si enim hoc ità esset, quomodò vivere possent? Possunt dici partes anguillarum rescissa vivere? Sed vermiculi nostri, vivunt reverà, quià incrementum sumunt, ses quòcunque volunt ferunt; caeterasque animales functiones manifesto obeunt.

XXV.

Et tenuiores sunt. Hoc est, quasi aciem cultri, obtusam tamen, modo quodam repraesentantes.

XXVI.

Nonnisi casu labefactatur. Vidimus Lib. I. cap. 5. L 3

& Lib. III. cap. 15. hoc accidere à faecibus, plus, minùs, bili acriori, vel minùs acri, permixtis. Quae bilis poros animalculi penetrans, ejus colorem album labefacit, in toto, vel in parte, prout partes ubi pori illi siti sunt, vi ejus penetranti expositi fuerunt. Tempus enim, per quod in faecibus versati sunt vermiculi, nullam facit hâc in re differentiam, sed tantummodò dispositio pororum illorum, vel situs animalis. Plurimos enim Ascarides grandiores vidi albistimos, dum alia longè minores toti lutei, atque ad fuscum vergentes erant. Multi nonnisi lineas luteas per longitudinem corum decurrentes habebant, dùm alii haud pauci ab una parte toti lutei, ab altera verò albi toti apparebant. Quorundam pars posterior sola lutea erat; quorumdam verò partes mediae labefactatae videbantur Sed partis anterioris extremitatem nunquàm vidi nisi ejusdem albissimi coloris, vid. infrà ad §. 40. verba Caelii Aureliani.

XXVII.

Capite nullo. Vidimus pauca hâc de re Lib. I. cap. 7. & Lib. III. cap. 2. & 7. Quibus addimus hìc, ex eo quod Afcarides non habeant caput, neceffariò fequi quod Lumbricus Latus, quatenùs ex eis confectus, nullum quoque habere debeat. Andry dicit, Taeniam utriufque generis (placet enim ei duo animalis hujus genera admittere; quamvis, pace ejus dictum fit, multò meliùs species duas, quàm genera duo, dixisse) caput habere rotundum; verùm, rationem cur, vel caput ullum, vel talis figurae, habere debeat, minimè nos docet; nisi quod Taenia de quo loquitur, cum capite ex homine exierit; quale autem hoc caput fuerit, jam examinatum cst. Videtur Auctor imprimis inniti testi-

testimonio Lusitani, Taeniam, seu Lumbricum Latum describentis, & dicentis, eum fuisse medietatem unguis Latum (junior effe debebat), albisfimum, Intestinorum substantiae similem, atque aliquam babusse cum serpentis exurviis similitudiuem; caput babuisse porrum exprimens, à quo corpus planum desinebat in caudam tenuiorem. His addit Lusitanus, quod Lumbricus ille fuerit unicum corpus mult s articulis instructum; quod autem continebatur inter illos Articulos seminum cucurbitae figuram referebat, quae intus nibil continebant, quoniam Lumbricus planifimus erat. Denique (quod fingulare est, & forte unicum hujus rei exemplum) quod per os exierit. Cuilibet profecto Descriptionem hanc Lusitani cum iis quae Andry de Lumbrico suo dicit conferenti, primo intuitu apparebit, binos illos Auctores maximè inter se convenire; ità ut nonnullus inde detur fuspicandi locus, posteriorem totam suam de hoc animali idaeam ex priore desumsifie; neque cum Lumbricum suum visurum fuisse, nist priùs in Lusitani locum, ubi talis describebatur, casu incidiffet. Attamen Lusitanum principiis meis plurimum favere constabit ei, qui ad verba, medietatem unguis latum - albissimum - corpus planum - unicum corpus - intus nibil continebant-&c. animum advortere placuerit Verum, quantum ad Caput spectat, de talibus affertis quid dicendum, qu ndò videmus in Differtatione ab Edwardo Ty/one conscriptà, & coràm Regià Anglorum Societate recitatà, quod Auctor, postquam tale caput in Lumbrico de quo agit invenisse se affirmat, hacc ipfa verba immediate intrà parenthefin subjungit, fi modo capite donati bujusmodi vermes dice possint. Praetereà idem Auctor in caput à Tulpio Lumbrico cul-L 4

cuidam affixum, animadvertit; atque illud in dubium revocare non dubitat. Enimvero Tulpius, aliunde Doctifimus, omniumque scriptorum accuratifimus, in diversis Libri sui observationum editionibus, figuram capitis illius mutat; & quamtumvis illustris, ac periti amici verbis confidat, de ejus veritate non dubitare vix videtur. Tamèn diversitas illa tam in pingendo quam defcribendo caput illud, incertitudinem ejus manifesto declarat. Iterum docet nos Ty/o, quod quamvis Lumbricus Latus caput habeat, os tamen nullum habet. Sed nonne tale caput verum effet monstrum quod ore destitueretur? Eftne in rerum natura tale aliud animal? Et fi Auctor noster non potuit deprehendere os, quod tam visibile est, tamque facile oculis sefe offerens, quis credet unquàm, quod caput viderit; & quod potiùs caudam pro capite non fumferit?

XXVIII.

Oculi. Nemo eorum qui Lumbrico Lato caput dederunt, ei oculos tribuere praeter Andry. Sed hâc de re fatis prolixè differuimus Lib. 1. cap. 7. & Lib. III. cap. 7.

XXIX.

Nares. Sententiam Meryi volentis, quod oculi quos ipfe in Lumbrico fuo deprehendiffe fe pretendit, nares fint, ipfe Andry refutat eodem argumento, quod aequè feliciter in eum retorqueri poteft; nempè, quod animal hoc non plùs indigeat naribus, quàm oculis, in loco ubi continuò verfari cjus eft naturae. vid. Lib. III. cap. 7.

XXX.

Tum ad alios usus mox exponendos. Intelligitur his verbis liquoris glutinosi effusio, ad Ascarides sibi ET LUMBRICO LATO. LIB. IV. 169 fibi invicem agglutinandos, ut Lumbricum Latum conficiant.

XXXI.

Hoc Os. Obfervat Andry nullum alum canalem in Taenia confpicuum reddi, praeter canalem mammillac, ad latitudinem mediam animalis pertingentem. Verum, quid Ascaris qui caeteris omnibus antecedit, & Lumbrici Lati partem anteriorem, atque ejusdem extremitatem occupat, & conftituit, de ore suo fecerit, non intelligitur. Fateor, quod nullum os in Ascaridibus, vel, ut vocabulo adversariorum utar, Cucurbitinis, observaverit; quià cos nunquàm manibus tractavit, aut oculis suis admovit; aliàs non diceret posse se certo affirmare, quod fint nonnisi portiunculae à Lumbrico Lato diffociatae. Sed quod idem de Lumbrico Lato afferat, quem tamen tantà cum diligentià observavit, de quo totum librum conscripsit, totque circumstantias tradit, non possum non mirari. Tyjo qui ingenuè fatetur, quòd non facilè potuerit percipere unde manaret liquor glutinofus albus, quem Lumbricum Latum emittere observavit, non ideo dicit Lumbricum os nullum habere. Atque notandum, quod de nullo alio ore agimus hic, praeter illud quod ad extremitatem anteriorem animalis fitum esse debet Infrà enim, quando de mammillis lateralibus agemus, an fint totidem ora, ad fumendum alimentum inservientia, examinabimus. Valisnerius autem, quamvis Ajcarides liquorem suum per os emittere non agnofcat, vult tamen cos, etiam post corum interi se coadunationem, proprium os semper servare apertum. Immò tanta hoc os veneratione colit, ut curam ejus verè magnam habeat. Namque, ne in Animalculorum nostrorum intimâ Lr fibi

fibi invicem adhaerenția, os vermiculi à fordibus alterius, parti posticae cujus inhaeret, alvum deponentis conspurcaretur, data est, inquit, omnibus mammilla, ad latus corum fita, per quam alvum exonerant. Ingeniofum fane inventum! fi modo probabile demonstrari posset. Verùm bona Clarissimi Viri venià dixerim, haec quatuor ei priùs revelari debuissent ; nempe, 1º. Quâ ratione pisces podidicem etiam habent ad latus fitum, respectu corum planitici, non autem ad partem eorum pofticam, uti caetera animantia? 2º. Unde animalculis nostris tantum oritur fastidium, ut sola ex omnibus ferè animantibus, specie nostra praetermissa, excrementis offendantur? Quaenam spurcitia talibus excrementis inest, ut os ahorum reverà conspurcare dici merereantur? qu'um folida supponi possint; odorisque nullius: praeterquàmquod vermiculi nostri omni odoratu, haud secus ac gustu, orbati videntur? 4°. Denique, Quanta cum exactitudine os unius deberet podici alterius respondere, ut dùm excrementa prodirent, eis conspurcaretur? Nonne ex opposito meliùs supponeretur in ipsâ Auctoris hypothesi, quod, quoniàm animal uncinis suis tantummodò parti posticae alterius inhaeret, atque os suum undiquâque liberum servat, spatium aliquod os inter & podicem necessario intercedere debet, quo utrique animali orificium suum quod alterum respicit hinc indè ità movere facultas concedatur, ut talis conspurcatio evitetur, atque excrementa per latera delabantur. Sed missis his omnibus, nonne optime dixiffet, quod, licet libertas tali ori fervata spatium necessarium admittat, ad alimenti substantiam tenuem fatis, ut potè liquidam, exfugendam sufficiens; spatium tamen adeò exiguum, excrementis illis

171

illis transitum procul dubio denegaturum fuisse; quod quidem valde probabile videretur.

XXXII.

Ad marginem lateralem usquè producto. Canalem illum breviorem obtus tenuissimae acûs extremitate probabam, atque latitudinis animalis medietatem excedere minimè inveniebam. Is canalis est perfecte fistulos, nibil in se continens, praeter humorem ejus dem naturae cum illo, qui in toto animali deprehenditur.

XXXIII.

Ibi prominentiam guandam mammillarem producit. In Ascaride prominentia nequaquam mammillaris apparet, fed folummodo talis, qualis formari potest à marginibus podicis in piscibus; ità ut pars lateris ubi fita est, partibus caeteris emineat quidem, non verò plus quàm sufficit ad distinctionem ejus ab eis. In Lumbrico verò, quoniàm pars illa latitudine ità crevit, ut partem quae parti alteri annulo juncta videtur longe fuperet, eminentiam illam mammillam representare necesse est, ità tamen ut ad inferiorem annulum propiùs accedat, quàm ad fuperiorem; quae pars superior cognosci potest, non habita ratione capitis, quo animal privatum est, fed folummodò annulorum dispositione, qui annuli partem inferiorem transcendendo, ci semper eminent; si enim cauda rescissa sit, quoniàm pars anterior imperitis minime distincta est, & etiam ab animali rescissa este potest; nullà alià ratione in animali mortuo, quaenam fit pars quae cauda dici, quaenam quae pro capite haberi debeat, cognosci potest. Quamdiù autem animal vivit, cùm fese moveat, atque impossibile fit quin partium ejus nonnullae progrediantur, seseque contrahendo, atque

que elongando, alias post se trahant, cito invenietur quaenam erat, vel debebat esse pars anterior, quae verò posterior. Minimè enim verùm est, animal hoc retrogredi, atque acquè benè retrorsùm, atque antrorsùm progredi ; quidquid hac de re dicat Valisnerius. Millenos pro certo Ascarides vidi, & observavi, fed nullum unquam retroincedentem, vel retrogredientem confpexi; qualiscunque fuerit obex quem in progressu suo offenderunt. Ideòque, postquàm Lumbricum Latum mutuâ fibi invicem coadunatione effecerunt, eos novum acquirere progressionis motum non credam. Sed tamen, posito quod ad instar caeterorum animantium, offendiculo quodam in corum via sese offerente, paululum retrocedant, quo illud vitare poffint, atque alium locum versus iter suum melius dirigere; nonne mirum videbitur, quod Viri tantae auctoritatis & doctrinae, rei tam futili immorentur, uti est vermium horum retrogreffus? Error est non minus gravis, quam oculo ipfo detegendus, ullum effe animal, quod propriè & natura sua retrorsum incedat ; ità ut non possit nifi contrà hanc naturam antrorsum progredi. Quis enim non videt id folummodo tribuendum effe timori, quo à minimis objectis, uti cancri, vel scolopendria terrestris, aliaque ejusmodi percelluntur; vel ad alium quemcunque finem, qualis effe potest fimplex victus comparatio? Quis unquàm ex altâ turri hominem vidit aliquid quod amiserat, corpore in terram dimisso, vel etiam semierecto, quaerentem, atque retrorsum, immo lateraliter incedentem, ut omni ratione, ubique, meliùs, ac diligentiùs loca omnia perlustrare posset, quo citiùs quod amissium erat inveniret; quis, inquam, talem hominem à natura sua, proprie, & necessario, sic 111-

172

incedentem unquàm pronuntiavit? Nonne quotidiè videmus Boves, Equos, oves, caeteraque hujufmodi, in agris paícentia retròincedere, locum jam depaftum relinquere, & novum ubì herbas novas depafcandas inveniant, petere. Non est tamen animalium illorum natura fic incedere. Sed quod magis mirum, quàm fi, ut idem Auctor afferit, animalia nostra etiam lateraliter incederent, atque alterum latus capitis, alterum caudae loco esset. Quàm jucundum esset spectaculum omnes partes, vel sectiones Insecti septuaginta ulnas longi, ses unà fimùl antrorsùm, & deindè retrorsùm movere!

XXXIV.

Antè animalis exficcationem. Tùm enim eminentia quidem visibilis esse potest, licet non semper; quià animal quandòque moriendo ità sefe contrahit, vel contorquet, ut confundatur cum aliis partibus; sed orificium esus nunquàm conspicuum reddetur, nisi corpus aliquod, setam puta, in illud antè exsiccationem indatur, quo apertum servetur.

XXXV.

Caudam babent patulam. Idem est de caudae hujus hiatu, atque de orificio laterali. Margines enim ità fibi invicem uniuntur in exficcatione, ut nullum ejus vestigium ampliùs appareat. Cauda tamèn valdè conspicua remanet in pluribus, praecipuè si vermes post eorum extinctionem in liquore quo subitò enecantur, parùm protrahantur, & extendantur, ut in hac positura exsiccari possint; non enim ampliùs contrahuntur, sed remanent sic protensi.

XXXVI.

Ut nequidem visibilis evadat. Vid. Fig. 7.10.18. 20.21.22. Quamdiù animal vivit, aliam figuram

femper accipere potest; & proindè, modò cauda videtur plenissimè, modo nihil ex câ apparet. Verùm, si mortuum sit, nisi in liquore suprà dicto enecatum sit, & statim ac indè eductum est, cura ad illud protrahendum adhibeatur, nunquàm posteà, cauda ejus visibilis reddi potest.

XXXVII.

Qui videtur ex totà parte anticà fontem suum ducere. Post experimenta à me circà animalcula nostra capta; postque observationes quas de illis feci; crederem me jure ac merito negare posse Ty/onem, & Valisnerium unqu'am diligenter ea observasse. Aliàs, quomodò poflint affirmare nunquàm potuisse fe indagare, unde liquor ille manaret. Putat prior, eum ex mammillis lateralibus femper exire, posterior verò dicit se eum semper conspexisse excuntem, os tamen ad partes anterioris extremitatem situm nunquàm vidisse. Jam Valisnerio respondimus §. 31. Tyjo autem, ut quodammodo assertum suum probet, affirmat, quod digito suo leniter mammillam illam lateralem premendo, liguorem hunc album inde expresserit. Fateor, hoc aliquid veri in se continere posse, 1º. quia hac preffione vim aliquam canalibus illatam fuisie, quae communicationem anteà inter cos non patentem aperuit, minimè repugnat. 2°. quia potuit indè liquorem in parva quadam quantitate exprimere, quem, licet diversi coloris, ut pote longe minus album, ejusdem tamen naturae effectedidit. Verum, quoniam ne quidem semel hunc liquorem glutinofum, album, cretaceum, falitum, aliunde prodire vidi, nisi ex ore, seu orificio ad partis anticae extremitatem posito, Auctores illos materiam de quâ scribunt minori longè quàm per erat diligentià obfer-

fervasse, affirmare necessum habeo. X X X V I I I.

In aliquo liquore frigido. 10. Liquor debet actu frigidus esse, non potentia tantum; namque, fi in sp ritum vini, vel alium ejusmodi liquorem potentia calidum, sed actu frigidum immitantur, liquorem suum certissime dabunt. Si autem liquor sit potentià tantum frigidus, actu vero, vel potentià & actu fimul calidus, alio prorsùs modo fese res habebit ; quoniam tum, vel liquorem nullum, vel eum in parva tantummodo quantitate dabunt, pro gradu caloris activi, in quo conftituetur liquor. o. Observabo hic, quod Valisneris sententia este videatur, Ascarides nostros in liquore in quem immissi fuerunt natando, sele quòcunque volunt ferre posse Ad quod respondebo, me multos fane, immò centenos in omnè fermè genus liquoris injecisse, neque unquàm hanc natandi facultatem in ullis deprehendisse. Sive enim liquor calidus sit, sive frigidus, vasis sundum fere semper ad instar lapidis petunt, ibique, si fortes & alacres fint, fuper alteram planitiem fuam, vel alteri laterum suorum margini incumbentes, eodem modo quoquoversum serpunt, atque faciunt, quando in aëre ficco fuper tabulam, vel manùs dorfum, volamve, deponuntur. Fateor tamen, me quosdam observasse, qui in peculiari liquore, puta diffolutione falis nitri, fuperficiei liquoris quasi affixos totà suà longitudine jacebant; dùm quidam ad certam profunditatem in medio liquore quasi suspensi haerebant. Alios etiam vidi erectos totos, extremitate caudae suae vasis fundum respiciente, os suum, vel caput, si magis arridet, superficiem versus habentes, modo perpendicularem, obli-

obliquam modò lineam describentes ; verùm, tunc immoti omninò erant; & nisi agitaretur vas, candem semper servabant posituram, quasi jam mortui, vel potius attoniti; quoniàm si paullò postquàm in talem liquorem immissi erant, indè educebantur, tùm nondùm mortui apparebant, sed quossant obscuros dabant motus, qui temporis spatio, longiori, minori, quo in liquore fuerant, plùs, minùs, durabant. Sed nisi statim atque immittebantur, etiam extraherentur, nunquàm ad quartam unius horae partem prolongabatur corum vita, quin priùs animal mortuum totum concidebat. Si verò protinùs educti, ad horam quandòque durabant; sed nullus unquàm ulteriùs vixit.

XXXIX.

Vaporis ad instar, vel fumi, eum educere. Quantùm ad formam, vel figuram externam intelligi volo, minimè verò quantùm ad fubstantiam; quae reverà densa, & opaca, non tenuis, aut diaphana conspicitur.

XL.

Quod alii aliis sesse jungere semper, & conrinuò tentent. Dico semper; quià de naturâ eorum est; nec possiunt ab hâc agendi ratione abstinere: & continuò; quià ut Lib. I. Cap. 15. diximus, omnes sere corum motus eò tendunt. Quantùm autem ad junctionem ipsam, & coadunationem spectat, quae in illis animalibus observatur, multi Auctores haud incelebres hanc veritatem agnoverunt, atque in scriptis suis fassi suns veritatem agnoverunt, atque in feriptis suis fassi funt; ut in ipsa Dni Le Clerc Historia manifestum est. Praeter enim Arabes omnes, Fernelius legitur censuisse, quod Taenia esset Lumbricus mutud Cucurbitinorum adbaesu, & adunatione crebra contextus. Deindè Perdulcis, Spigelius, & Gabucinus, ejusdem sen

177

Sententiae fuere. Caelius Aurelianus Ascarides noftros, & Lumbricum Latum qualem eum describimus agnoscit; atque quantumvis videatur à D. Le Clerc, aliisque neglectus, quippequi corum fententiam pleniùs quàm vellent refellit, plura tamen, majorifque momenti, paucioribus verbis ullum dixifie vix invenio. " Excluduntur Lumbrici, inquit, " nunc per ventrem, nunc per stomachum -----" aliquandò fponte connexi in fphaerae fimilitudi-" nem; aliquando plurimi, amplexu mutuo vincu-" lati, aliquando fingulares; item fanguinolenti, " vel fellos; aut cum stercore per podicem, vel " bumore felleo, vivi, aut mortui, pleni, aut ina-" nes; & omnes vel ex parte albi, vel fulvi., Aemilius Campolongu plenifime dicit "Lumbricum La-" tum effe nonnisi plures vermes mirabiliter inter se " complicatos, funiculorum potiús quâm vermium , figuram referentes. Petrus de Abano, utcunque " conciliator dictus, quoniam caeterorum fenten-" tias conciliare aggreflus est, nos docet, Lum-" bricos Latos effe ad inftar seminum cucurbitae , filo unius in alterum conjunctorum,,. Thaddaeus afferit quoquè ,, Cucurbitinos longos efle, propter " continuationem multorum Lumbricorum ad in-" vicem, ligarique ad invicem, quafi effent grana " cucurbitae, ligata cum quodam filo. " Nicolaus Florentinus, & Michael Savonarola, volunt " vermes latos effe ad invicem contiguos, & con-, nexos, quafi funiculo ad invicem ligatos. Jo-" annes Arculanus scribit "Cucurbitinos in mo-" dum feminis cucurbitae aliquando ad invicem " connexos inveniri; hocque fieri afferit cum A-" rabibus, juxtà D. Le Clerc in Praefatione fuâ, " mediante humiditate flegmatica, non anima-M tâ,

" tâ, ipfos continuante, (En humorem nostrum, vel potiùs liquorem vilcolum, seu glutinolum), Quibus addit, "eos effe longos fecundum hominis " staturam." Franciscus Pedemontanus dicit "cos " alternatim fibi continuari, ad modum chordellac., Alexander Benedictus affirmat " Cucurbitinos latos , in plenioribus intestinis procreari; qui quandoque , invicem compacti incredibilem longitudinem , quindecim pedum complent; atque ita in unum " metiuntur animal. Ubi notanda funt verba in plenioribus intessinis, quae conveniunt cum illis Fernelii afferentis, quod "Lumbricus latus adeo , longus fit, ut per omnia intestina, praccipuè , crassiora extendatur; in iis praesertim quibus al-, vus est tardior, prigriorque naturâ., Verum, sola animalis immensa longitudo Fernelium induxit, ut aliquid de aliis intestinis, praeter crassiora, injiceret. Neque negavi, quod absolute possibile effet, ut res ità sele haberet, sed rarissime quidem id fieri contendere visus sum. Patet insuper ex his Fernelii verbis, eum in eadem mecum fententia fuifsc, quod pigritia alvi pro causa animalis hujus incremento plurimum favente agnosci debeat: quodque Lumbrico Lato, vel Ascaridibus laborantibus, cam continuò subducendi necessitas incumbat. Sed Antenium Benivenium audiamus nobis dicentem, "vidisse , se Cucurbitinos qui ità inter sete, dum scilicet alter " alteri mordicus inhaereret, jungebantur, ut cum " fuâ ipfi ferie, quatuor cubitorum longitudinem. " excederent, unum tantum corpus, unum dunta-, xat vermem putares " Denique Valisnerius, optimus omnium qui hac de re scripserunt, cujusque fententiam amplectitur D. Le Clerc, quamvis ab co minime intellectam, inque verba cujus jurare fibi glo-

ploriari videtur, aliter cenfere fe non posse declarat. Ut enim fententiam hanc corroboret, Solium Andryanum ipfum effe nonnifi Lumbricum ex pluribus vermibus constantem comperisse se affirmat; quoniàm plurimas ex ejus portionibus ab invicem diffociavit, quas subinde veros vermes esse invenit. Igitur, unicam Lumbrici speciem agnoscit, cam scilicet quae ex plurimis Ascaridibus conficitur. Verum, nonne ambo conciliari poffent? Videamus. 1º. Unus est Lumbricus, postquam Ascarides ità uniti sunt, ut unica deinceps vita omnes vivant. unde unicum animal effe fequitur. Plures vermes funt fimùl concatenati, ante intimam illam coadunationem, quâ partes corum ità confunduntur, ut ampliùs nullà ratione, absque dilaceratione unius vel alterius, separari queant. Verùm, ambo hallucinati sunt; Andry scilicet, negando Lumbricum fuum unquam talibus vermibus constitisse; mordicùsque contendendo, talem vermium catenam speciem esse Lumbrici Lati particularem, quam tamen definire nequit; uti neque etiam poteft illam, quam unicum animal semper fuisse à principio vult. Valisnerius verò, pro certo affirmando, quod plures illi vermiculi qui Catenam hanc constituunt, nunquàm in unum Lumbricum ità coadunari poffint, ut reverà animal unicum posteà constituant. A quâ sententia diverti non potest, etiam visis quibusdam numero duobus vel tribus, ità tamen strictè adunatis, ut cos separari totis viribus suis, totàque industrià fuà, non potuerit; monstrosum tale phaenomenon pronunciare fatius ducens, quam vcritatem facti agnoscere, vel de ejus possibilitate saltèm cogitare. At, quid de Clariffimo, atque Doctissimo Le Clerc dicemus, qui rem ipsi mere proble-M 2

179

blematicam decidere aufus est; atque Valisnerii opinionem amplexus, Andryanam condemnat, antequàm quid de veritate unius, vel de falsitate alterius, ei innotescere posset; immò, antequàm ulla vel minima probabilitatis argumenta ei, ad alterutram stabiliendam, oppugnandamve, suppeditarentur.

XLI.

Motibus ità perpetuis diversisque agitantur, ut mirum profecto videatur. Quosdam ex illis motibus depinxerunt, tàm Andry, quàm Le Clerc, in portiunculis vivis à Lumbrico Lato refciss, quas Andry vermes este acerrimè negat. Hoc autem verum este non credere possim, nisi reverà à Lumbrico Lato refcissa fuerint portiunculae illae. Misi profecto plus quàm probabile est, eum vidisse veros Ascarides, sed potiùs quàm à primã sua fententia discederet, cos fine ulteriori examine dimittere maluisse. Tabulae autem huic opusculo praesixae, veras non modò Ascaridum effigies ostendunt; sed etiam multo plures ex eorum motibus, magisque inter se diversos exprimunt.

XLII.

Tum emittit prior Liquorem illum album, de quo diximus. Quantùm à Valisnerio hic differam apparet. Docet nos Auctor ille, vermiculos nostros suum dare liquorem in agone ultimo tantummodò; deindè dicit, eos sic liquorem suum effundere, quià aëri crudiori ex improviso exponuntur, qui aër gravior tepido illo, in quo anteà versabantur dùm in intestinis erant, cos premit, liquoremque ex eis exprimit. Ego verò liquorem illum ad hunc sotum, unicumque finem à naturà institutum volo, ut animalia nostra alia aliis coadunare, & agglutinare

nare valeat; & quoniàm eorum substantiae ma-xime analogus, in eandem etiam transire, unumque cum illis corpus fieri facile poffit. Ideoque ad eum effundendum semper parati sunt, eumque actu effundunt, quoties vafa ad cum continendum deftinata, co pleniora sunt, quàm ut cum, vel majorem ejus quantitatem continere valeant; five intrà, five extrà intestina tùm existant. Fateor tamen, quod aër ab eo quem incolunt diversus, vel alia quaedam circumstantia particularis, effusionem ejus accelerare poteft; verum, si gravitas in aëre una sit ex caufis quae hoc phaenomenon producere poflunt, an reverà gravitas illa ex frigiditate, vel cruditate, cum Valisnerio petenda sit, valde dubito; quoniam apud Philofophos vulgo receptum esie novi, quod, talis gravitas potiùs ab altitudine perpendicularisaeris columnae, seu ex longitudine atmosphaerae corpori subjecto imminentis, maxime pendeat. Admisso autem semel, quod animal sic ab atmosphaera pressum, liquorem suum effundere cogatur, quid dicemus quandò postquàm eadem atmosphaera interrupta est, atque multo brevior facta, immo ex perpendiculari obliqua reddita, per interpofitionem liquoris, vel menstrui, vermes tamen eundem liquorem fundunt? Nonne visibile est aëris gravitatem ad hoc minimè quidèm conferre. Jam ad alteram Vallisnerii opinionis partem quantùm spectat, non magis ad rem facit; quoniàm vermiculi nostri nequaquàm expectant ut liquorem suum fundant, donèc ad ultimum agonem redacti fint. Quamprimum enim ex Intestinis profilierunt, & antequam quid de viribus suis amiferint, eum fundunt. Hunc autem vigorem minime debilitatum esse oftendunt, cum motus corum vere a-M₃ lacres.

181

lacres, & vividi; tùm corum adhùc ad plures horas duratio, immò ad unum alterumve diem. Undè manifestum est, effusionem liquoris illius nullo modo cos afficere; nisi dicatur, quod si eum non funderent, vitam acque longam extra, atque intrà intestina agere possent; quod utique, opinor, nullis experimentis unquàm evincetur.

XLIII.

Ut nonobstante Valisnerio. In annotatiunculis nostris ad Cap 4. Lib. I. hanc Valisherii opinionem refutare incepimus; praeter illa quae in Textu ipfo hâc de re legi poflunt. Sufficeret quidèm ad intimam, & fere inseparabilem, (hoc est, sine dilaceratione), horum animalculorum unionem, locum Valisnierii in medium adferre, quem in Historia D. Le Clerc legere omnes poffunt. Auctor ille Afcarides nostros vidit alios cum aliis junctos, ad numerum fatis quidem parvum, quùm quinque duntaxat, tres, immò duos interdum fic junctos confpexerit. Fatetur postea non posse se rationem invenire, unionis hujus ita firmae, & fortis, ut nullo pacto cam frangere, & rumpere, fine dilaceratione partium, potuerit. Equidem fi rem diligentiùs' observare ei licuisset, quin hoc faepius multo fic fese habere invenisset, quam alibi dixit, nullus dubito. Si enim tot ex his animalibus, absque ulla vi aut difficultate, folis digitorum suorum apicibus disjunxit, casu solummodo factum est; co quod juniores nonnisi Lumbrici in ejus manus inciderunt. Quod valde probabile eft; quoniam circa candem acgram, Mulierem scilicet Haebraeam, omnia sua experimenta, omnes suas observationes fecit, quae fingula aegra diversitatem casuum cò minus suppeditare poterat, quò plures, & quò frequentiùs Ascarides fin-1.22

fingulos, vel Lumbricos Latos juniores, taliumve partes, longiores, breviores, egerebat. Igitur minime cenfere debet vermiculos illos, quos ità striété fibi invicem conjunctos vidit, totidem monstra, vel ut cum co loquar, nonnisi lusum naturae fuisse. Neque ad ullam partium erafionem confugere necesse est, cujus ope partes sic erasae, fibi invicem contiguae, inter se concrescunt; quoniam liquor glutinosus quo ità pleni sunt, ut eum semper sundere parati fint, ad hanc intimam, ftrictamque unionem producendam, sufficit. Nos autem ad aliquid monstrosum pronuntiandum ità praecipites non esse debere existimo. Ad hoc enim requireretur, ut certi esse possemus, vel de verâ rei de quâ agitur natura, vel quod natura ipía nunquam diversimodè operatur; vel denique, quod eadem natura ali. qua nobis nova producere non potest. Undè autem nobis de his physica, aut mathematica certitudo veniet? Igitur vocabulo monstrosum non debemus ità temerè uti, ne in cundem errorem incidamus cum illis, qui corum quae in fcriptis fuis ipfi dixerint immemores, naturae feilicet arcana maximè impenetrabilia esse; nostrasque cognitiones circà eam valde limitatas; inde, quoniam femper & quotidie nova nobis objecta revelare potest, & reverà actu revelat, nihil de câ imposfibile sedulo cam observantibus affirmandum esse, nos docent. Qui enim haec cum afferto, quod hoc vel illud monftrofum fit, vel monstro monstrosius, convenire possent? XLIV.

Uncinis quibus Valifinerius fingit Ascarides ----inter se cobærere &c. Tales uncini; vel, ut vocari possent, Cornicula talia, nunquàm nisi in Valisserii imaginatione extiterunt. Vidit Clarissimus M 4 lisse-

Auctor eminentias, quas animalculum dùm sefe contrahit in anterioris partis fuae extremitate interdùm efficit ; caeteroquin certissime nihil aliud erant, practer partes dilaceratas, quae plures inaequalitates formabant. Vid. Fig. 4 ad 10. Si autem accidit, ut omnes eodem modo, hoc eft, ab utroque anterioris partis latere fitas observaverit, id certò certiùs veniebat ex folà diffociatione extremitatis illius partis, à parte inter illas sità, quas sic derelictas, & difruptas, pro uncinis habuit. Supponendum' enim est, partem illius extremitatis verè mediam, firmiùs haerere, quam laterales possunt; ut pote ea, in quâ motus, & vita, dicere fas sit, magis refident; hoc eft, quae vi oris ibì fiti, partem cui haeret fortiter sugendo, in cam sele firmiter impellit; omnesque fibras suas ad id intendendo ut indè separari nequeat, laterales partes, carumque fibras, laxiores relinquere debet. Qui enim vidit Lumbricum terrestrem contrà vim quae eum è terra educere conatur renitentem, ità acqualiter abrumpi, ut nullae dilacerationes partium lateralium appareant? Vis refistentiae in mediis certe longe major eft; proindèque altius, demissive, optime abrumpi possunt, quàm laterales, quae minùs resistunt. Praetereà in quot difficultatibus non sese implicat Auctor, cum scrobiculos in cauda unius parat ad recipiendos uncinos capitis alterius? 1º. Quià si uncinisfunt, debent effe substantiae durioris illà caeterarum partium; ficut deprehenditur in muscis, caeterisque hujusmodi infectis, quae ut sefe inversa suspendere valeant, talibus uncinis, corneis quasi, immo longè durioribus adhuc, licet tenuissimis, donata sunt. Quam duritiem, & acuitatem, in uncinis Ascaridum debuisset ipse percipere, sed de eis filet, quià re-VC-

reverà illos uncinos nunqu'am vidit. 2º. Quamvis ei concederetur tales uncinos existere; ad quid scrobiculi? Nonne valent per propriam firmitatem, duritiem, & acuitatem, locum fibi aperire, ubi fefe collocent, atque proprià contractione, vicina firmiter arripiendo, eis sefe fortiter applicent. 3º. Deniquè, quàm angusti & parvi debent hi fcrobiculi effe! Nonne Auctori jurare debuerunt uncini illi, se nunquàm erraturos; sed semper exacté intrà scrobiculos sefe posituros fore? Praetereà, quod Deus & natura nil unquam fruftrà molirentur, semper audivi; fed hoc haud incelebre axioma falfum effet, fi vel uncini Valiserii, vel hami, spiculive hamati Tylonis, aliquid veritatis haberent. Dicunt Auctores illi bini, Lumbricos Latos uncinis illis, vel fpiculis hamatis, prior sese alii aliis adjungere, posterior verò intestinis haerere. Vali/nerio alibì refponfum eft, fed ufus quem fpiculis fuis hamatis $T_{v/o}$ tribuit, paucas observationes hic fibi vindicat. Lumbricus Latus, inquit Auctor, spiculis illis hamatis intestinis haeret; sed de levitate hujus adhaerentiae ipfe convenit, dùm Lumbricum fic intestino haerentem inde leviter tantummodo paulatimque divulfisse se fatetur. 1º. Loquitur hic de Lumbrico Lato in cane, nequaquàm in homine reperto. Cujus Lumbrici partes & organa non minùs ab illis Lumbrici interraneorum humanorum habitatoris differre possunt, quam ipsius canis partes & organa, ab illis hominis differunt. 2. Videtur aliquid roboris asserto suo conciliare, dùm addit, se eundem Lumbricum à digitis suis casu delapsum, ab codem intestino, immò ab codem intestini loco, ubì sefe iterùm infixerat non minori labore iterùm avulfisse, atque anteà fecerat. Verùm fi quis levi attentione Mr

185

per-

perpenderit, quàm parvo labore prior avulfio effecta fuerit, posteriorem pondus verè magnum ratiocinio non addere inveniet. Attamen ponamus, avulfionem illam aliquid difficultatis habuisse; immò Lumbricum caninum, humano in omnibus fimilem effe. Quis non videt primo, quod vis illa quae ipfi ad Lumbricum inteftino adhaerentem indè avellendum sufficiebat, nullam cum vi facces ad ima depellente proportionem habere 2º-Supponendo quod adhaerentia illa communi vi faeces in statu naturali constitutas pellenti refistere queat; quomodo, fi faeces plus natura induratae fint, vimque expultricem à resissentia nimia auctam, multo fortius in cas agere necesse fit, Lumbricus tanto impetui refistet, quin in toto, vel in frustis, una cum iisdem faecibus abripiatur? Melius effet profecto candide fateri, statum vel naturalem, vel praeter naturalem faccum, ne minimum quidem huic negotio conferre. Visus est enim Lumbricus vel levissimae faecum plus naturà solutarum impulsioni cedere, tumque vel in frusta abrumpi, vel totus prodire ; dùm alius, ne maximo quidem omnium induratifimarum faccum, impetu movebatur. Si autem aliquid hac de re proponere liceat : nonne optime potest fieri, ut Lumbricus, vel non reverâ adsit, quamvis certo certius cum adesse credatur; vel ut à flexibus, & plicis, quibus inter flexus, & anfractus ipsos intestinorum crassorum convolvitur, ità detineatur, ut licet flexibilitate sua faecum impetui aliunde cedere potens, eas juxtà longitudinem suam illacsus delabi finat; vel denique, ut tanta corporis ejus pars in fuperiori plexu coli, & in caeco iplo actu versetur, ubi nullus ferè fit faecum impetus, nulla propulsio carum vehemens, ut eis affici nequaquam possit; sed

eis

eis continuò praeterlabentibus, illaesus semper evadat. Utique naturae, substantiae, & dispositionis partium in animalculis noftris perito, haec omnia ab Auctoribus illis tradita, futilia non modo, sed gratis feripta videbuntur.

XLV.

Ut dicere videtur Hippocrates. Id Lib. II. Cap. 2. explicuimus. Vidimus ctiam suprà §. 4. Lib. hujus, alios Auctores in eâdem sententiâ esse. Quibus addere possumus Alexandrum Trallianum, qui Lumbricum Latum universo intestino adaequari afferit, omnemque cibum confumere ; quod videtur occasionem dedisse Andry, idem de suo affirmare. Sed cos nunquàm Lumbricum Latum vidific pater, faltem integrum, aut potiùs, secundum principia mea, fatis veterem. Qui enim opportunitatem habuerunt talem videndi, ut Plinius, Valisnerius, alique, aliter scfe exprimunt.

XLVI.

Ut vult Andry. Hic notandum, quod Auctor ille multa in ultimâ Libri sui editione mutaverit, quae tamen reverà mutaffe se renuit fateri. Non est hujus loci omnia recenfere; fuffecerit notare, eum in prioribus longitudinem Lumbrici sui immensam dixisse, atque in ultimis de pluribus aliis multo longioribus locutum esie; qui tamen admirationem ejus tantopere non movere videntur.

XLVII.

Vel potius Collectione. Historiae D Le Clerc aliud. certe nomen non tribui debet. Licet enim Vir Doctiffimus cucurbitinos (ut Ascarides nostros appellat, in verba (criptorum jurans) examinafie fe profiteatur: affirmetque cum Valisnerio, se cos facillime à longo verme dissociafie, corum tamen neque descriptionem,

nem, neque Historiam reverà tradit Immò, licet profiteatur se vera & certa, ab incertis & fictis, discernere ; ipse tamen quaenam sint illa certa & vera ignoraffe se, satis superque demonstrat. 1º. enim dicit, Valisnerium nihil aliis investigandum reliquisse, quoad perfectam vermis Cucurbitini descriptionem, & notitiam; quod tamen an verum fit Liber hujus Opusculi primus ostendit. 2°. Diftinguit inter Lumbricum Latum, de quo scribere fe dicit, (Taeniam scilicet, ut eum nuncupat), & illum de quo tractat Valisnerius, quem nil praeter Arabum cucurbitinos esse declarat. Quamobrem de his solummodo agit tanquàm de additamento libro suo utili, praecipua Valisnerii loca latino idiomate reddere contentus. 30. Jurare fe in verba Valisnerii à limine profitetur ; quo manifestum est; confecisse eum suum systema, quale ad illud Valisnerii magis accedebat; atque de omnibus Auctoribus quos laudat judicasse, prout ab Auctore suo magis vel minus recedebant. Quod quidem non est controversias dirimere ; sed si plures longe excitasse non potest dici, rem saltem in eodem statu reliquisse eum fatendum est.

XLVIII.

Illustrissimi ---- Dni Boerbaave. Lumbricum illum iple Clarissiuus Vir à nobili quodam Russo eductum vidisse se mihi declaravit, in una ex privatis confabulationibus, quibus dignari me plurics ipli placuit.

XLIX.

Sed unus & unicus est Lumbricus. Si multos Auctores vidimus sentientes, & affirmantes, Lumbricum Latum nonnisi ex Ascaridibus (seu ut loquuntur

tur Cucurbitinis) confectum' effe; qui omnes catenam efficiunt, licet diversiformem, secundum Auctores qui eam describunt, vel opportunitates quas corum quisque habuit rem propriis oculis examinandi; multo pauciores esse non existimo cos, qui Lumbricum Latum unicum effe vermem asleverarunt; licet variis de causis sic sentire, atque diversis ratiociniis, fundamentisque, caufam & sontentiam suam defiendere posse se contendant. In duas Classes praecipuas distribui poffunt Auctores hujus opinionis. Alii enim postquàm agnoverunt Lumbricum Latum ex Ascaridibus confici, eum posteà unicum effici Vermem volunt, unumque animal conftitui? Alii autem, eum unquàm ex aliis animalibus vermibusve confectum fuisse acerrime negant; atque fic Ascarides (seu, uti volunt Cucurbitinos), aliam omnino ac diversam Lumbricorum speciem esse contendunt, cui nihil est cum Lumbrico lato. Inter prioris classis Auctores vidimus 1º. Fernelium, Alexandrum Benedictum, atque Antonium Benivenium; vid. suprà §. 40. His 2°. adjicere possumus eos, qui secundum D. Le Clerc, vel duas admiserunt Lumbrici Lati species, vel de unicâ tantummodo locuti funt. quae ab aliis ad alterutram refertur. In posteriori verò classe occurrunt fanè plurimi, inter quos Graeci? omnes, juxtà D. Le Clerc, Spigelius, & Sennertus. Qui posteriores Taeniam ,, unicum animal este geni-" culatum quidem agnoscunt, minime verò multa " animalia catenatim juncta." Sed caeteris aliis miffis', ad Andry pergo, qui sententiam hanc amplexus eft, atque omnes controversias sic dirimere, operique colophonem imponere arbitratus est. Quantum autem à proposito suo absuerit, ex Libro Valisne-1 22

rii, & Historia D. Le Clerc, liquet. Ut autem Auctor ille sententiam suam stabiliat, ad unicum caput 1º. unicumque collum confugit, quibus Lumbricam Latum instructum dicit. 2º. ad tenuitatem cjusdem colli; 'ad quam fic efficiendam Cucurbitini ens deberent inter se convenire, ut minores primum, majores secundum locum occupent, fic femper gradatim procedendo, ad maximos uíquè. Verum, ut priori argumento respondeamus quoniàm idem Ascaris nunqu'am potest in duorum, vel plurium caudas sele infinuare, quamvis forte fieri posset ut duo Ascarides in eandem unius caudam intrarent; sequitur, facilitis fore ut Animal plura corpora, quàm colla, aut capita, haberet. Quantum autem ad tenuitatem, ejusque rationem spectat, vid. Lib. III. Cap. 3.

L

Tanquàm animal in se perfectissimum. Non defuerunt Auctores qui Lumbricum Latum ex animantium coetu deturbarunt; dixeruntque, quod esser , non tanquàm intessinorum ramentum, ut Hippocrates, sed vera interioris intessinorum membranae pars abrasa, animal quodpiam referens; vel permutatio quaedam ejusdem membranae in corpus quoddam vivum, ut Mercurialis, Aetius, Paulus, aliique. At ii qui eum diligentiùs observaverunt, verum animal esse cum, facilè mecum deprehenderunt.

LI.

Brevissimè intereat. Difficillimè quidem concipi potest, partem talem, vel incrementum accipere, vel etiam in eodem statu remanere. Pars enim quae nunc anterior est, quacque fortè media tantummodò erat ante rescissionem, si non vità omni destitua-

tuatur, faltem ità alteratur per solutionem continui, ut brevi eam corrumpi necesse sit. Humores enim in loco tàm humido, atque inteftina funt, exficcari cam non permittuntur; ficque vala ficca, & arida non facta, contrahi, & indurari in cscharam non possunt, neque concidere, ut plaga, seu vulnus, confolidetiur & cicatrifetur. Quamvis enim admitteretur Lumbricum Latum femel formatum, alimentum fuum fumere per totidem ora quot habet sectiones, hocest, quot continet Ascarides, verum est tamen 1º. quod Ajcaris anterior, qui capitis dicitur vicis gerere, alimentum fuum fumit ore ad extremitatem suam anteriorem posito, unde pracfumi poteft, quod ad totam animalis longitudinem distribuitur, vel per anaftomofin quae fit vaforum Ascaridis, qui sefe ipfi junxit, cum ipfius vafis ; vel per productionem canalis. Qui canalis optimè potest ad talem productionem disponi, per continuum partium vicinarum quibus continctur attritum; quoniam talis attritus alimenta perpetuò ulteriùs propellens, atque Ascarides vicinos attenuando. & elongando, partes etiam canali vicinas & continentes, ad refistendum longe minus aptas efficiens, ca ex Ascaridi in Ascaridem, & fic ex alio in alium magis ac magis adigit ; ficque extenditur canalis ille, non quidem ad totius animalis longitudinem, nec forte ad medietatem ejus ufque, sed fufficienter pro ejus proportione, ut nutrimentum ad omnes corporis partes inde distribui possit. 2º. verum est etiam, alimentum quod sectiones, seu Ascarides qui cas constituunt, mammillis lateralibus suis exfugunt, non posse acque bene ascendere, atque descendere: sed si possiunt quadantenus ascendere, hoc fit tanummodo ad annulum usque, ultrà quem 2-

ascendere tam facile non possunt, propter structuram partium diversam, magisque constrictam & firmam. Sed denique, si pars aliqua alimentorum, viam quandam invenit, quam scire non possumus, per quam ultrà annulum fursum penetret ; vidimus ibì effe magnam folutionem continui, quae partes organaque ità mutare debuit, ut ampliùs ad alimenta coquenda & distribuenda idoneae non fint. Igitur necesse est, corruptionem in partes sic vulneratas brevissime introduci, quae cum ulteriùs semper progrediatur, partesque vicinas confumat, vires tandem partis hujus ità languescent, ut posteriores, hocest sectiones quae ad caudam sunt, ei firmiter agglutinari ampliùs nequeant, sed ab aliis excidant, & diffocientur; vel si ità fortitèr, & intimè jam conjunctae fint, ut separari propriâ vi nequeant fine dilaceratione, quod tunc generalem fanè partium corruptionem manifestaret, alios Ascarides non posfunt amplius admittere, quia cos constringere, atque unà cum eis ad unionem intimam, quam intendit natura, operam dare, nequaquàm valent. Igitur, partes à capite separatas, brevissime interire omnis neceffitatis erit.

LII.

Catena haec Lumbricum latum unicè constituit. Verba haec magnam Quaestionem attingunt, scilicet, utrum dentur plures Lumbrici Lati species, nec ne? Nullos sanè Auctores invenio magis in asserndo intensos quod plures dentur, quàm Andry, & post eum Le Clerc. Uterque duas saltem in Platero invenire volunt, tertiam in aliis quibusdam Auctoribus; sed reverà omnes in imaginatione sua praecipuè inveniunt. Signa enim, & notae, quibus secundum cos singula species distingui potest ab aliis, vel

vel reverà omnibus conveniunt, vel in omnibus fuerunt, licet per incogitantiam praetermissa; vel denique tam parvi sunt momenti, ut differentiam essentialem non constituant, quae ad talem distin-Etionem stabiliendam fatis fit. Quod Andry in hac sententià fuerit, non adeò mirum; non enim tam numerofam Auctorum catervam perlegisse videtur, atque Le Clerc ; fed ipfe Le Clerc ex abundanti Auctorum lectione alias prorsus ideas haurire profecto debuisset. Quisnam enim ex tot Auctoribus sententiae ejus, potiùs quàm aliis quicunque faveat, non liquet. Immo, postquàm Vallisnerii sententiam tanta cum reverentia amplexus est, atque fecisse se profitetur, mirum, quod non videat, sententiam hanc, si directe non invertit, saltem multum infirmare omnia, quae in opere suo de aliorum Auctorum sententiis obiter, sed quasi ea maxime probans, injecit! Ubinam Vallisnerius de pluribus Lumbrici Lati speciebus loquitur? Non enim talem circumstantiam ab illustri traductore praetermittendam fuisse, arbitror. Sed. fi Auctor, qui in ejus opinione hac de re aliis nihil investigandum reliquit, de talitamen circumstantià filet, quomodò tanto cum animi fervore eidem stabiliendae incumbere possit, non mihi constat. Nonne cuilibet zelo huic, & constantiae, quibus Auctor sententiam suam propugnat, serie attendenti, manifesto apparebit, eum, aliosque, testimonio quorum innititur, certo certius credere, quod Lumbricus Latus corum decreto indigeat, ut multiplicationem, propagationemque fuam, vel promoveat, vel remorctur; quodque ut eis obsequiose pareat, nil praeter corum jussa expectet, ad secundam & tertiam speciem accersendam, fibique associandam, fi unicam solummodo hactenus constituit, vel in N duas

193

duas duntaxat species divisus fuerit ; vel fi plures hisce tribus constituit, ad caeteras de societate sua excludendas, & expellendas? Rem enim ipfe eâdem Auctoritate determinat, atque faceret, si in ejus potestate esset, cam quoquàm inclinare. Tamen, si aliquid hâc in re determinandum fuisset, qu'in Riverius & Vallisnerius id feciffent, nullus dubito. Igitur admiffis femel principiis, quae hucusque stabilire conatus sum, sequitur unicum esse Lumbrici Lati genus, unicamque fpeciem. Axioma enim illud Philosophorum nemo nescit, quod Plus & minus non mutant speciem, nihil autem practer plus, aut minus, in quâlibet Lumbrici Lati specie de quâ egerunt Auctores extitisse contendo. Ex. gr. plures, paucioresve sectiones, seu Ascarides eas constituentes; quae longitudinem majorem, vel minorem efficiunt; majus, minusve spatium inter annulos, quod solà contractione fibrarum spiralium cujuscunque sectionis producitur; major, minorve caudae unius fuper alterius anticam partem eminentia; vel major, minorve ficcitas & durities in illis eminentiis; quae duo, fola actas magis minusve provecta Lumbrici, vel tempus long us, brevius, ab ejus morte elapíum, atque indè major, minorve emaciatio, corruptio, vel exficcatio, efficere posfunt. Denique, major, minorve latitudo, & craffities partium mediarum cujuscunque sectionis, vel totius Lumbrici sectionum, inter collum, quod dicitur, & caudam, quae ab iisdem causis, & à tempore longiori, breviorive. quo in intestinis versatus est, solummodo & absolute pendent.

LIII.

Crassitiem acquirit. Sive enim pars animalis inter

195

ter annulos constituta, per mammillam lateralem quam dùm effet Afcaris fingulus habebat, quaeque cum illo perfeveravit, atque femper crevit, alimentum fuum fumat, illudque ad solas proprias partes, hoc est ad eas quae unicè inter annulos sitae sunt, quaeque Afcaridi cuilibet propriè pertinent, distribuat; sivè hoc siat per desectum motûs, qui partibus illis mediis denegatur, ob angustiam loci, multiplicitatemque plicarum, quibus super seipsum reflectitur animal, partes illas quae longitudine ampliùs crescere non possunt, latitudine crescere necesse est. Vid. infra §. 55.

LIV.

In tot diversas species dividendi. Non est hujus opusculi omnes has species referre; qui earum omnium historias & descriptionesi desiderant, eas in Historia D. Le Clerc satis fusè reperient. L'ibrum enim meum alienis spoliis onerare esset, adornare minimè,

LV.

Sectiones illae quae in omnibus Lumbricis latis obfervantur. Si in Auctore quodam alicujus Lumbrici Lati descriptionem invenirem, quae talibus articulis, sectionibus, vel annulis non constaret, eum profectò pro alterà animalis noftri specie admitterem; sed quoniam nullus unquam de tali Lumbrico locutes est, in mea inde sententia firmor, quod illae fectiones, illive articuli, tantummodò inter fe differant, quoad plus aut minus; quod, ut anteà dicebam, neque mutat, neque multiplicat speciem. Liceat igitu hic in errorem animadvertere, in quem inciderunt Andry praecipue, & alii, qui in ejus fententiam incogitanter descenderunt; videlicet, cucurbitinas, vel cucurbitarias portiunculas eorum, quae nonnisi Ascarides nostri sunt, este magni Lumbrici partes; neque N 2 aliud

aliud quid effe posse. Audiamus Ex. gr. Andry dicentem, portiunculas illas mammillam habere, uti habent sectiones Lumbrici Lati : & ejusdem effe figurae, confistentiae, crassitiei, atque etiam coloris, cum fectionibus illis; indeque inferentem, cas effe nonnisi veras tales sectiones à caeteris disjunctas. Sed ab eo peterem, nùm etiam eadem fit longitudo? Quod quidem dicere non poteft; magna enim est differentia, inter longitudinem, latitudinemve, talium portiuncularum ab ipfo deprehenfarum, & illas verarum Lumbrici Lati fectionum; quae fectiones pro tempore quo Lumbricus crevit, & in intestinis remansit, longitudine decrescere debuerunt, dùm latitudinem suam reverà adauxerunt. Quod in separatis illis portionibus non deprehenditur, quoniàm fi per contractionem, vel post mortem, non sunt longiores, tamen dùm vivunt & sefe elongant, longitutudo earum duplò & triplò superat illam sectionum Lumbrici, & latitudo eadem est cum illà Ascaridis veri, & finguli, ante ipfius ad alium adjunctionem. Neque potest dicere portiunculas à caeteris ità diffociatas, figuram quam habebant dùm fimùl adunatae effent mutaffe, fi enim vitam aliquam per motum quemdam oftendunt, motus ille non eft progreffivus, ideòque non sese satis elongant, ut differentiam magnam quoad longitudinem faciant; quantum autem ad latitudinem, nullam facere cos posse contendo. Urgebit forte, Lumbrici cujusdam Lati speciem secundum sententiam quam stabilire conatus est, nunquàm ad latitudinem specierum aliarum attingere, proindèque ejus sectiones nequaquam ab Ascaridibus nostris differre posse longitudine, vel latitudine; ficque quaestionem adhuc in suspenso remanere, an portiunculae illae Ascarides

des fint, an Lumbrici Lati sectiones à caeteris fimpliciter diffociatae? Sed repono, 1º. talis Lumbrici species non datur, quae in hoc statu perfeverare possit, sed est tantummodo vel junior & recens Lumbricus, vel faltem cauda cujufdam veteris; atque utrumque semper firmari, crescere, & latitudine, haud secus ac longitudine augeri, pro natura sua debet. 2º. si talis Lumbricus, vel talis cauda in frusta abrumpatur, sectiones quae indè separantur, veri funt Ascarides, in meo feniu ; atque ctiam verae Lumbrici Lati portiones, in fensu Auctoris. Quod probatur figura, longitudine, latitudine, crassitie, & praecipue mammillis lateralibus. Omnibus enim his circumstantiis longe potius constat, Lumbricum Latum ex Ascaridibus confici, quàm portiunculas illas non effe veros vermes, fed meras sectiones à Lumbrico Lato quocunque dissociatas. Hùc poteft optime referri quod Andry dicit, scilicet, Taeniam longiorem este post, quàm ante mortem; quia longitudo illa pendet ab expanfione majori, vel contractione minori sectionum. Quomodò autem Auctor possit tale assertum ità abfolute proponere, non intelligo ; quoniam contraria propositio non minùs vera esse potest; nempe, quod Taenia brevior sit post, quàm ante mortem. Si enim animal nonnifi recens mortuum fit, atque nullà ratione per alterationem quam aër partibus adfert contractum, tum potest esse longius quam erat dum viveret, & sefe contraheret. Sed è contra, fi partes jam quadantenus exficcatae contrahantur, animal brevius esse debere necessario sequitur, atque erat dùm vivum sese elongabat. Potest autem non esse brevius ante, quàm post mortem, si in utroque statu in positura naturali constituatur, fine ulla N 3 con-

197

198 TRACT. HIST. DE ASCARIDIBUS contractione, aut expansione partium. L V I.

Suprà partem anticam alterius in eam admissi assurgente. Vid. Lib. III. Cap. 18. & hujus Lib. IV. §. 10. 17. omnibus enim illis satis fuse explicantur asperitates illae, vel spinae, quibus volunt multi speciem unam Lumbrici ab alia distingui. Quo pacto autem Auctores illi dorfum Lumbrici Lati ab ejus ventre diftinguere potuerunt, non video; animal enim in utramque corporis sui planitiem acqualiter decumbit, & super utramque serpit, & progreditur. Igitur hùc referri debent quae diximus Lib. & Cap. suprà dictis de incommodis, quae ex talibus asperitatibus, fpinisve ad regionem ventris, ut vult Andry, positis, orirentur. Haec pauca folummodò fubdam, scilicet, nullam mihi innotescere viam quâ dorfum à ventre in animali nostro distinguatur; nisi quod observetur, quodnam latus laevius fit. Supponendum enim femper effe arbitror, quaecunque in contrarium adferat Andry; 1º. animal frequentius multo in ventrem decumbere, atque in hac pofiturâ quoquoversum sele ferre, quam alia quâcunque ratione. 2º. Partem illam multo laeviorem effe debere, super quam animal frequentiùs movetur, atque è loco ad locum fertur, quàm ulla alia. Actum est igitur de spinis ventralibus Andryanis.

LVII.

Orificium autem hoc, Lumbrico. Hoc eft, Lumbrico Lato jam formato; nam tùm os, quod ad anticam Ascaridis finguli partem fitum, perfectie obturatur corum coadunatione mutuâ, quod fic non sese habet in ipso Ascaridi fingulo; qui ad mortem suam naturalem usque, cibum suum per os illud anterius assurt. LVIII.

LVIII.

Est quasi oris loco. Iis quae jam anteà diximus haec pauca fubdimus, fcilicet, hanc effe Ty/onis fententiam, quod orificia in omnium fectionum Lumbrici Lati mammillis lateralibus conspicua, sunt totidem ora, quibus animal alimentum suum sumit? Verum, quod posteà dicit non bené inde sequitur; nempè, quod propter ora in Lumbrico fic multiplicata, animal hoc plus alimenti capere debeat, quam si unico ore donatum esset. 1º. enim videmus de Vallisnerio, existimasse eum, quod Lumbricus Latus minime edax, aut vorax effer; & hoc etiam ego ratione victus agnovi. 2°. Supponi optime poteft, quod unaquaeque pars, vel sectio, non sumit majorem quantitatem alimenti, quàm effet illa quae ad eam perveniret, fi per unicum os ad anteriorem extremitatis anticae partem fitum cibus assumeretur, unde per totam animalis longitudinem posteà distribueretur. Sicut enim tum non plus ad eam perveniret quàm ejus nutritioni fufficeret, neque plus ei tùm per communia vafa delatoria transmitteretur; ità nunc non plus sumit quàm ad eam, cum nutriendam, tùm pro natura fua augendam, fufficit; quac quantitas est in utroque casu eadem. Neque hic necessarium est plus sapere quàm decet, & ad probandam neceffitatem tot orificiorum, foraminumve, quorum unumquodque oris vicem gerit dicere, quasi conditio esset sine quâ non, quod Lumbricus Latus ore monstroso prorsus, ac magnitudine fuâ terribili indigeret, ut quantitatem cibi corpori tam longo alendo sufficientem sumere posset. Animalia enim haud sanè pauca dari nemo nescit, quae ore moli suae atque corporis magnitudini, quibus caetera antecellunt, proportionato, nequaquam do-

N4

nata -

199

nata funt; nec tamen oris corum mediocritas, ulli corporis eorum vel confervationi, vel quòusquè magnitudinis pertingere debet incremento, obstaculo est. Ideòque animal nostrum unico solummodò satis etiam parvo ore donatum esse posset, absque ullo animalium, vel vitalium ejus functionum praejudicio.

LIX.

Exsugunt. Nullo enim alio modo Lumbricos Latos in intestinis vivere existimo; cùm quoniàm materià undè alimentum suum petunt, totum liquidum; tum quià dentibus carent. Undè inferri optime potest, orisicium mammillare aequè posse oris vicem gerere, ac os ipsum ad anteriorem extremitatem situm; cùm utrumque ejusdem prorsùs figurae sit, eâdemque ratione in cibum agere debeat.

LX.

Per omnes annulos perfecte interceptum. Sive, ut volunt quidam, inter quos Vallisnerius, spatium aliquod relinquatur os inter unius vermiculi, & partem caudae alterius, quae illud respicit; quod spatium ab utroque latere plano fub caudae cam fuperantis marginibus continuatum, & apertum remaneat, ad viam materiae alimentofae parandam, quâ illud os eam ad fe attrahere, atque fugere poffit; five, ut fatis clare hactenus demonstrasse me arbitror, os illud anterius perfecte intima lanimalium inter se coadunatione, intercludatur, & obturetur; omnes canales ab ore illo ad orificia lateralia usquè pertingente, debent occludi, atque intercipi partibus solidis, quae sitae sunt orificium laterale inter, & extremitatem caudae, quae alterius vermiculi orificium anterius, seu os, obturat. Ideòque cibum etiam

etiam qui per os anterius aflumeretur, per has partes folidas, omnes canales fingularum fectionum ab invicem dividentes, continuò intercipi necesse effet. Non autem hic loquimur de communicatione inter sectiones, quae per anastomoses aperiri posfunt post coadunationem, deque quibus alibi diximus.

LXI.

Egeri debent. Auctores quidam lepide fatis, atque haud immerito exclamarunt; Heu! quanta admiratione dignum animal tot podicibus, ore nullo, vel ad fummum unico, donatum; alii autem non minùs festive mirati sunt, tale aliud dari cum orum multitudine tam ingenti, quod tamen podicem nullum haberet. Ego verò in hac ipfà Auctorum contradictione omnem difficultatis enodationem clariffimam invenio. Quid enim magis ad probandam, cùm formationem illam Lumbrici Lati ex ingenti multitudine vermiculorum, tum eorum intimam inter se coadunationem, ad obturationem usquè perfectam oris corum anterioris, aptum natum? Et quomodo meliùs explicari unqu'am poteft, mammillarum harum lateralium, atque nodorum & articulorum, tàm ingens numerus, quàm dicendo, quemque annulum vermem anteà constituisse, qui mammilla hac quùm tunc donatus effet, eam ut sefe alii adjungeret non abjecit; & qualiscunque fit ejus usus, post confectionem Lumbrici Lati, quoniàm nil certi hac de re nobis reverà constat, scimusque quod Deus & natura nil frustrà moliantur, nobis profectò fatis effe potest hoc invenisse, nec de iis multum curare debemus, de quibus no-. bis sapientibus praesumendum est, quod nunquàm nobis aperte revelabuntur. Clariffimus Vallisnerius

Nr

1

ex

202

ex hac difficultate se ipsum festive satis extricat nos nunquàm vermes fuisse dicens, neque mutum corum fermonem, hoc est agendi rationem, intelligere. Virum Doctiffimum hic non carpiam, uti facere possent illi, qui animalculorum, seu vermiculorum in humani seminis guttulà ad millionum centena millia existentiam mordicus tenent. In tali enim sententià qui sunt, nos nunquàm fuisse vermes nequaquam transire permittent. Verum enim verò, hominis generationem ope horum animalculorum, si quae sint, fieri nullà ratione censco. Omnipotens adorandus rerum omnium creator Deus, homini ex limo manibus suis, vel potiùs actu simpliciffimo divinae voluntatis fuae formato, nec dùm vitae, animalibus ante eum ut ei servirent creatis jam datae, experto, sed immobili prorsus lapidis ad instar humi jacenti, spiritum vitae afflavit; qui spiritus, qui afflatus, nil materiae habebat praeter illam, quae fub merae substantiae, seu formae substantialis idea, fpiritibus à nobis de rebus divinis balbutientibus, tribuitur. Ignis erat, vel talis penetrans, & agilis substantia, quae sele illico ad omnes hominis partes distribuens, ci agilitatem suam communicabat. Atque, quoniam femen virile ad fubstantiam illam igneam vivificantem aliis hominibus indè nascituris communicandam, ab ipfo omnipotenti Deo institutum erat, majorem etiam ejus quantitatem, pro mole suà accepit; & quandò in uterum mulieris, in ovariis cujus reconduntur vera corporum nostrorum elementa prima, impellitur, elementa illa parata ad substantiam igneam, quâ totum impracgnatur recipiendam, câ ctiam illicò impraegnantur & dilatantur ; tùmque idem producitur effectum, atque primò in limo illo figuram tantummodà

dò hominis habente, immotoque humi jacente, producebatur, per divinum ejusdem substantiae igneae afflatum; idem, inquam, cum illo, qui tam fimplex, nobisque tam familiare est, licet acquè neglectum, ignis scilicet candelae, aliam candelam, vel potiùs ellychnium recens extinctum, atque adhuc ignitum, iterum accendentis Atque haec pauca de sententia nostrà circà hominis, caeterorumve animalium, aut ctiam plantarum generatione; donèc alia fortè nobis luceat opportunitas, cam fusiùs, atque etiam dilucidiùs, explicandi: omnesque difficultates, objectionesque indè movendas folvendi. Verùm, ut ad Clariffimum Auctorem redeamus; quid diceret illis, qui fententiam animalculorum feminalium pro generationis caufâ proximâ habitorum, amplexi, ei centendere vellent, nos vermes fuisse non modò, sed nil esse nunc practer vermes. Dicebam suprà Plus & minus non mutare speciem; sed nonne dici posset, nos tantummodò à creaturis illis quae vermes nunc generali abufu verborum audiunt, pluribus, vel paucioribus diftinctis partibus discrepare? Si enim artus, uti sunt pedes &c. oculos, aures, aliaque fimilia organa habemus; inter creaturas modò dictas nonnè funt, qui nobis plura, vel pauciora talia habent? Eritne figura illorum artuum, vel organorum, quae distinctionem quam nobis arrogamus fibi vindicabit? Sed quis nobis sufficienter instruxit figuram hanc illa pulchriorem, vel nobiliorem effe? Nonne uti caetera animantia ex elementis primis utcunque fimilibus producimur? Quae elementa prima, vel fi magis arridet, rudimenta, nil nisi vermium, modo loquendi apud nos recepto, figuram praeseferunt. Nonne in omnibus, aliae adhuc partes, longe plures atque primò in talibus rudimentis conspiciuntur, acqualiter

liter sefe dilatant, expandunt, manifestant, magis ac magis conspicuas reddunt? Dicunt homines se vultum caelos versús elevatum gerere, quo originem fuam, finemque fuum femper ob oculos habeant. Sed 1º. Non agitur hic de animâ rationali, intellectuali, quae ab ipío Deo emanata, ad ipfum etiam reditura est; loquimur solummodo de partibus terrenis, seu de corpore solo, cujus vera origo, verusque finis, est terra & humus. Atque vultus quem erectum gerimus ad utrumque è memorià nostrà obliterandum aptior effet; uti reverà est in plurimis superbis, & elatis, qui terram quae eos gestat, atque ad supremum diem quo omnes immortalitate donabimur servatura est, aspernantur; & invido pede, quod eis digna ipfis non videatur, conculcant. In hoc igitur respectu Animantium species, quam brutorum dicimus, nos antecellere fatendum eft; quae in terram prona, fi ex eâ originem ducit, si fructibus ejus, aut herbis vescitur, si in eam reversura, eam semper oculis, gratitudinem in se gerentibus, perpetim respicit. 2º. Multum abest quin bruta omnia in terram demisso vultu incedant; galli enim gallinacei, cameli, aliaque multa, caput & vultum, non minùs caelum versus, atque nos, attollunt. Sed hâc de materia haec fufficiant.

LXII.

Inter quos Princeps Andry. Nobis enim Auctor ille perfuadere vult, Lumbricum Latum famem excitare; corpus debilitare, partem scilicet chyli absumendo, reliquum verò corrumpendo; atque etiam syncopen, & aphoniam, creare. Quibus addit Hippocratis verba, si quis Lumbrico Lato laborans in morbum quemdam incidit, difficilè restituitur; voca-

vocabulo difficile substituens, maxima cum difficultate ; rationemque subjungens de quâ Hippocrates nequidem cogitavit; nimirum, quià Lumbricus omnem fere chylum absumit. Audivimus Alexandrum Trallianum offirmantem Lumbricum Latum omnem cibum confumere; eique jungere posiumus Actuarium eadem fere dicentem; immo superaddentem; quod Lumbricus Latus peffimus fit omnium Lumbricorum. Pejor eft enim, inquit Teretibus, quos Ascaridibus pejores effe contendit. Mirum fane Auctores, ut opinionem suam deffendant, in tot difficultatibus, immò & contradictionibus sefe involvere. Quomodo fieri potest ut fames, vires debilitatae, sitis magna, atrophia, de quibus passim in aliis Auctoribus, syncopesque, & aphonia, quibus Andry infiftit, inter horrenda non recenfeantur, quae auctore ipfo Hippocrate, homini Lumbrico laboranti non accidere vidimus. Dicit Andry in alio Libri fui loco, ut forte objectioni illi obviàm cat, quod fenfus Hippocratis est, mortem subjecti non esse inde timendam, quae sola per vocabulum borrendum intelligi debet. Sed 1º. Quis eum talem fuiffe Hippocratis sensum certum fecit? Quis ex ipfis verbis ad aliter sentiendum non inducetur? 2º. Quot homines mortem ipfam tot malis non anteponeret, & in quorum opinione longe minus horrenda effet? Quantum autem spectat ad rationem debilitatis in homine, dùm Lumbrico Lato laborat aegrotante, perseverantis, quam Auctor noster attulit; eadem est omnino cum illa, quam dedit, cur Lumbricus Latus femper in homine folus gigneretur, & ad finem usque, vel fui, vel subjecti, perseveraret; nempè, quod tantam chyli quantitatem

tem absumit, ut alius ex reliquo vesci, & crescere non possit. Sed quisnam adolescentulus, litteris grammaticis operam adhucdum navans, tali argumento non responderet? Quid curant animalia, an fufficiens detur alimenti copia, ad alenda ea, nec ne? Estne talis ratio, ullum ex eis à multiplicatione quam naturae leges omnibus animalibus imposuerunt arcere potens? Nonne est par undiquâque ratio, five animal primo productum tantam alimenti copiam devoret, ut secundum non possit ad ejus magnitudinem ex reliquo pertingere; five animal quod ultimo venit partem acqualem ejusdem alimenti sumat, ità ut prius ex ea quae ipsi relinquitur, ampliùs tanta cum celeritate crefcere nequeat. Supponere debet Auctor rem minime probabilem; nempe, quod Lumbricus Latus, jam ad maximam longitudinem pervenit, antequàm natura, vel ex ejus partu, vel ex câdem materia unde ipfe formatus est, alteri formando incumbat; tum enim fateor, quod forte fieri posset, ut tantam alimenti idonei absumeret, ut aliud Lumbricus recens exclusus, vel folummodò cujufdam minoris determinatae longitudinis, ex reliquo diù non viveret. Sed hoc ejus formationi, & productioni minimè obstaret; & posset aliquid ex alio Lumbrico formari incepto videri, unde manifestum esset, quod si actu unicus solummodò adeffet Lumbricus Latus, plurimi tamen adesse possent, si natura tamdiù morata non efset antequàm hos juniores Lumbricos produceret. Qui autem non videt tale suppositum nequaquam stare posse; quippequod aliud implicat; nempe, naturam non plus habuiffe materiei unde formaretur Lumbricus, quàm ad unicum formandum requirebatur; hoc eft, quod unicum oyum unde exchi-

cluderetur, habebat; quâpropter alios etiam formare, & producere nequivit. Si autem plura fuerunt ova quae totidem Lumbricorum foetus continebant, quare alii etiam non fuerunt exclusi, uno codemque tempore, vel faltèm paullò post; potiùs quàm expectarent, donèc qui primus exclusus erat ad hanc immensam longitudinem pervenisset; undè corum destructio necessario sequi debebat? Ex his igitur liquet, opinionem de unico Lumbrico in codem subjecto existente, nunquàm sustineri, aut dessenti posse.

LXIII.

Hippocrati non modò. Hoc vidimus in §. praecedenti ad verba Hippocratis ibì laudata, quod homini Lumbrico Lato laboranti nil horrendum eveniat; quibus subjungi possint quae habentur Lib. II. Cap. 2.

LXIV.

Sed etiam autopfiae. Qu'in experientia optimum fit omnium argumentum, nemo negabit; aut deberet etiam negare quod ab actu ad posse valeat consequentia. Non me latet quidem, quod Andry propter rationes ipfi magis arridentes, maxima mala, immò omnia ferè quae homini fano, vel aegroto, accidere possunt, Lumbricis Latis, aliisve tribuerit; quamvis in ultimis operis fui editionibus, ab hâc existimatione sefe vindicare conatus sit. Verùm, optime etiam memini loci cujusdam in hoc ipso opere, qui mihi maximè favet. Historiae est ancillae iisdem Lumbricis Latis laborantis. quae ut Auctoris verbis utar, malum fuum haud multum curat; quoniam; hoc uno excepto, valetudine fatis firmâ fruitur. Amicum meum praetermitto, in quo morbum hunc multa mala

mala non concomitari fat manifesto constat; ut ad Vallisserium deveniam, qui nil praeter frequentes abortiones in Hebraeâ suâ muliere observat. Quae quidem abortiones inter horrenda recenseri possunt, sed praeterquamquod hoc infortunium evitare posset, cum Viro suo non cohabitando, pejus longè infortunium est pro soetu quem gestat, & quem ante tempus sic egerere cogitur; quoniàm aliis temporibus, licet coloris pallidiusculi, cum venustate tamen corporis, valetudine satis bonâ cam frui Auctor tradit.

LXV.

Immò & rationi ipfi. Vid. Lib. II. Cap. 5, 6, 7, 8. & 9. Ubì fat fulè differuimus de accidentibus, quibus Lumbricus Latus obnoxius est antequàm horrendum quid creare possit; atque de malis ipsis quae reverà creare potest, quaeque ejus naturae este ut verè horrenda dici mercantur, negavimus. Vid. etiam suprà §. 62.

LXVI.

Quasi per totam Intestinorum longitudinem. De his fatis superque Lib. II. Cap. 11. & alibi.

LXVII.

Extrà inteftina crassa rarissimè quidem versari constat. Non dico, nunquàm; quoniàm reverà Lumbricus noster posset ità propè valvulam Ilei jacere, dùm ad chyli reliquias à tenuibus Intestinis in crasfa demittendas aperiretur, (quod non continuò, femper, nec sine intermissione fit, sed ad certum quoddam tempus post ciborum ingestionem, pro ut, secundùm eorum indolem ventriculus cis concoquendis, & digerendis longiùs occupatus fuit), ut hoc ipso tempore ses in Ileum tandem introduceret. Sed quoniàm talis introductio non est praecise ex

ex inflituto naturae, & Lumbricus Latus acqualiter, & meliùs multò in intestinis crassi vivere, & semper crescere probabile est, atque si in tenuibus esset, nullos eum conatus facere ad talem sui ipsius in ea introductionem, supponi optime potest; proindèque, talem introductionem debere etiam rarissime fieri.

LXVIII.

Ad quam multo adhuc rarius pervenire reverà potest. Debent Auctores qui unicum animal effe Lumbricum Latum volunt suo fensu, hoc est, nunquàm plurimis vermibus constare posse, aut constitisse, fibi hoc assumere, scilicet, quod Lumbricus Latus, ex ovo quo primo continebatur, ad longitudinem fatis magnam, quantumvis tenuis corpore fuerit, increvisse; hoc est, justà proportionem, longitudini quam habet postquàm per multos annos crevit, respondentem. Sic, enim videmus in animantibus caeteris naturam operari. In Bobus, in Equis, in Elephantibus, eandem videmus proportionem inter factum maturum, recens exclusum, & ejus parentes, atque eft in vermiculo, qui posteà formica, musca, vel aliud tale animalculum effe debet, respectu animalculi. quod oyum deposuit, unde exclusium est. Qui autem fit, ut regula tam universaliter à natura servata, in Lumbrico Lato deficiat? Et si dicant eam non deficere; quare nunquàm visus est talis Lumbrici Lati foetus recens exclusus; vel saltem adhucdum junior? Si autem urgeant, quod reverà regula illa deficiat; & quod ovum unde excluditur fit minutiffimum ; Unde tam fubito ad tantam longitudinem. crevit? Dico tam subito; quaenam enim est proportio inter factum tam minutum, ut muscae vermicu-

miculum magnitudine non excedat, & longitudinem illam, quam post viginti annos, non dicam, nec quinque, nec unum annum post hominis nativitatem, sed tot paucos menses, quot sunt à perfecta factus humani interraneorum formatione, ad ejus exclussionem usque?Rationes autem cur Lumbricus Latus rarissime longissimus evadere potest; vid. Lib.II. Cap. 5, 6, 7, 8, 9. & 10. suffecerit mihi hic demonstrasse, in quot difficultatibus omnes hac de re Scriptores ses involverunt, ex quibus cos ses este extricare omnus impossibilitatis est.

LXIX.

Solium. Lumbricum Latum qui hoc nomine infigniatur dignum non esse, ostendimus Lib. I. Cap. 2.

LXX.

Lumbricum Latum, verbum hoc Latum dimittere non posium, quin in Serapionem animadvertam dicentem, vermes Latos tales generari quoniam ipfi ad fe invicem comprimuntur, & conculcantur. Nonne meliùs dixisset eximius Auctor, cos tales fieri, quod potuisset intelligi de temporis succeffu, post quem tale effectum à compressione, & conculcatione propriarum partium, ortum fuisset; vermes autem reverà generari teretes; fed proprià indole, & natura, semper sese in se ipsos revolvere, & reflectere, unde per continuum, & velocem corum motum, partiumque attritionem, lati & plani tandem fiunt. Dico Lati, & plani, quià reverà latitudo quam habent, nullam habet cum corum longitudine proportionem. Unde pulcherrimè observat Clarissimus Le Clerc, quod deberet Lumbricus Latus dici Lumbricus longus, vel faltem Lumbricus planus, potius quam Latus. Attamen quan-

2IE

quandòquidem fola diftinctio fpecierum intenditur, & latitudo animalis noftri defectu denfitatis, & craffitiei, neque ei, neque longitudini refpondentium, fufficienter confpicua redditur; modò de intentione apud Doctos conveniat, non multùm refert utrùm Latus, utrùm Longus, Planusve dicatur. Certum eft tamen, fub hâc latitudine, planitiem ejus, id eft defectum craffitiei, intelligi debere; quia alii multi Lumbrici dantur, qui eandem cum noftro latitudinis proportionem praeseferunt, fed quoniàm teretes funt, latitudo corum undèquaque aequalis eft, ad diftinctionem noftri.

LXXI.

Illud. Solium scilicet, hoc est, Lumbricus Latus, cui hoc Solii nomen ad mentem Andry continuavimus; quià praecipuè haec Thesium nostrarum, ut & Libelli nostri pars, respicit Lumbricum de quo agit Auctor ille, & quem Solium ubicunque appellat.

LXXII.

Id casu fortuito accidit. Contrà omnes fere Auctores, imprimis Hippocraten ipfum, quem audivimus dicentem, Quomodo fieri posset ut ex uno Animali &c. Lib II. Cap. 1. atque affirmantem, quod. parere non possit. Unde necessario sequitur, eum semper debere esse folum, & unicum. Deinde contrà celeberrimum Andry, Lumbricum Latum Soliuma nuncupantem, sed diversarum quas stabilivit specierum immemorem. Si enim plures admittuntur species, nil obstabit qu'in saltem unus ex singulà specie eodem tempore adesse possit in eodem subjecto. Sed tunc, quoniam unusquisque erit Lumbricus Latus, nullus Solium dici debebit. Praetereà, vult idem Auctor, eum folum esse propter ratio-2 nes

nes quas vidimus suprà §. 62. Alii autem ab eo mecum hac in re diffentiunt. Ty/o enim dubitat, annon tot frusta Lumbrici Lati ex codem aegro prodeuntia, à diversis Lumbricis rescissa sint. Quod idem est atque si admitteret, quod plures esse possunt. Et Valli/nerius qui, quantâvis cum procacia ab Andry carpiatur, quasi confcium mendacium edidisset, Lumbricos certissime vidit de quibus tractat; nihil dicit, quod unitatem, vel fingularitatem Lumbrici Lati in eodem subjecto sapiat. Non possum profecto non mirari dexteritatem & astutiam, quibus Auctor noster in ultimâ Libri sui editione in incogitantes imponere studet, omnibus quae ei in Valli/nerii Libro objici poslunt hoc unum respondendo, scilicet, Auctorem hunc Lumbricos Latos, quos tamen describit, nunquàm vidisse, saltem vivos; atque in Praefatione ad Collectionem Tabularum huic editioni infervientium addendo, quod tales Lumbricos partem illam quae caput dicitur habentes, non viderit. Profecto quid fit contrà frictiffimas humanitatis, urbanitatisve leges peccare nunquam novi, aut Clariffimum Auctorem cas omnino ignoraffe faltem dicere debeo. Verum, fefe in tot diversas, fibique omnes hactenus novas & incognitas regiones, quasi transportatum comperiebat, ut nè indè sese extricare unquàm posset vereretur. Totum Systema suum evertebatur ; & quidquid ad illud propugnandum adferre potuisset, eum in majores adhuc difficultates conjecisset : quocircà nodum, ut ingeniose scribit Clarissimus Le Clerc, quem non potuit folvere, gladio rescindere aufus eft.

LXXIII.

Solia. Barbarè fatis fonabit hoc vocabulum. Sed prac-

practermissa observatione grammaticali à D. Le Clerc in illud facta, dicam solummodò, utì jam anteà §. 11. dicebam, me illo usum esse, ut meliùs intelligeretur respicere me ad Lumbricum Latum ab Andry, modo tàm manco atque impersecto non modò, sed etiam veritati, & experientiae opposito, descriptum.

LXXIV.

Ad maturitatem. Hoc est, ad provectam actatem, vel ad sufficientem magnitudinem, seu longitudinem, ut reverà Lumbrici Lati, quales Auctorum plerique eos descripserunt, dici mererentur. Non frusta simpliciter Lumbrici, vel potiùs corpora, naturam, immò figuram quorum, multi investigare non potuerunt. Haec srusta ferè semper pro ejussem Lumbrici portionibus habita suerunt; sed maximè animadvertendum est, cujus longitudinis sint. Si enim unam tantummodò aut alteram ulnam referant, valde timendum est, ne plures tum adsint Lumbrici Lati in hoc aegro; quorum unus sit id quod censetur frustum; & opera danda est, ut de veritate certi este possimus.

LXXV.

Propter obices. Vid. Lib. II. Cap. 5, 6. & 7. quibus alia multa hic addi haud dubito possent, sed brevitatis gratia ad aliam opportunitatem remittuntur.

LXXVI.

Aliud recens formari inceptum. Hic intelligi debent duo, tres, quatuor, quinque, decem, immò viginti Ascarides, omnes alii aliis intimè conjuncti, & non fimpliciter haerentes, sed reverà adunati, catenam tot pollicum minimum, quot continet Ascarides, constituentes. Tales sunt Lumbrici Lati formari incep-

03

tı;

214 TR. HIST. DE ASC. ET LU. LA. L. IV.

ti; qui fi ultrà crefcere permittantur, hoc eft, fi tempus & opportunitas eis non deficiant, ad novos femper Afcarides in caudam Afcaridis omnium fucceflivè postremi, admittendos, ad aliorum qui exierunt longitudinem pertingent non modò, sed etiam nisi intercipiantur, opusque eorum interrumpatur, eam duplo, quintuplo, aut etiam decuplo superabit; immò ad indefitum usquè, pro multitudine novorum Ascaridum, in illius aegri interraneis productorum.

Finis Libri Quarti.

a summary an Arcanetters

TRACTATUS HISTORICUS

DE

ASCARIDIBUS ET

LUMBRICO LATO.

LIBER QUINTUS

DE DIAGNOSI, PROGNOSI, ET CURATIONE HUJUS MORBI.

CAPUT PRIMUM.

De impossibilitate aliquid statuendi, quoad causas bujus morbi procatharticas.

rdo jàm posceret ut aliquid tàm de causis, quàm de fignis diagnosticis hujus morbi dicerem, & tùm ad curationem ejus ostendendam me accingerem; verum, caufas ullas affignare morbo adeò particulari & raro, ut suprà dicebam de demonstratione quo-

rum-

rumdam ad animalia ipfa pertinentium, hoc opus, bic labor est. Magister noster, & verè Divinus Hippocrates, causam ei adscripsit, cujus fundamenta jàm diù in ruinam dedita sunt (1): & prosecto postquàm tantus Vir ità malè succedit, nihil dicere andeo. Si autem Lector ex sequentibus aliquid expiscari potest, quidquid in me suit hactenus invenire, ei libenter proponam.

Amicus meus est temperamenti, quod dicunt, fanguinei, paululum biliofi; nunquam fuit multis, aut magnis laboribus gravatus, nulloque morbo acuto, aut chronico, hoc excepto de quo nunc agimus, debilitatus, aut labefactatus; vitae sobriae, & moderatae deditus; nunquàm liquoribus fortibus dictis, aut spirituosis, & inebriantibus utens; neque ullus mihi est suspicandi locus, eum hunc morbum fibi comparasse ullo excessu in rebus apud Medicos Non-naturales audientibus : animi ejus pathemata funt moderata fatis, ut potè ad nullam passionem inclinantia, praeter iracundiam forte; quae tamen rarò atque ad breviffimum tempus accenditur. Galliam unà mecum dereliquerat, ut in Angliam, ubi tùm temporis ambo degebamus, fefe reciperet; proindèque victûs rationem, ut & aërem immutaverat; loco enim subtilioris aëris, nunc craf-

(1) Andry in Collectione Tabularum ultimae Libri sui De Generatione Lumbricorum &c. infervientium, haec verba habet pag. 37. Locus ille (de Loco Hippocratis suprà Lib. II. Cap. r. laudato loquitur) nihil comprehendit, quod experientià ipsà non firmetur. Videant nunc qui hoc Opusculum perlegerunt, an verum esse possit, quod Andry omnia quae in dicto Loco leguntur expertus sit? Et si non expertus est, an vera sint, quae indè inferre ei placuit.

ET LUMBRICO LATO. LIB. V. CAP. I. 217

craffiorem, qualis est Londinensis, aut circà Londinum, respirabat; mineralis carbonis fumos naribus, & inde pulmonibus excipiebat, quibus affuetus antèa non erat; atque cerevisiis anteà illi prorsus incognitis pro potu utebatur; ne ulla quidem vini guttulà admissa, forsan prae rerum domesticarum angustiâ. Nihil poterat in memoriam suam revocare à se factum, quod hujus morbi causam vel remotissimam esse posse suspicaretur, praeter usum fortè candelae sebaceae, tanquàm suppositorii, ad lubricandum inteftinum rectum, viamque faecibus nimis induratis facilitandam; verùm, ut ajebat, talibus suppositoriis nonnisi rarò usus erat; & jam quinque erant anni, ex quo eis prorsus abstinuerat; hoc eft, ex quo Galliam reliquerat. Annum actatis suae quartum suprà trigesimum jàm agebat; nullum alium cujusvis generis aut speciei Lumbricum, per ullum corporis sui emunctorium, unquàm redidisse se affirmabat; nullumque signum talis morbi, immò ullius morbi, quo laborare se posse suspicaretur, viderat, aut sentierat. Caeterum, hunc ipsum morbum, jam per annos fere septem, eum interdùm plurimùm, interdùm verò vel minimè afficientem, non valdè curans; & post tot remedia incassim adhibita, nova experiri prortus renucns.

En Lector! tota hujus morbi Hiftoria, quantùm ad caufas antecedentes, remotas, vel proximas, fpectare poteft. Quod autem multùm indè colligendum fit, fanè non video; nifi dicatur fortè quod aëris, victûs rationis, potâs, & fimilium mutatio, vel cerevifiae ufus, aut carbonis mineralis fuligines, talem effectum produxerunt. Quod quidem rationi confentaneum non videtur; aliàs morbus ille Or mul-

218 TRACT. HIST. DE ASCARIDIBUS multo frequentior effet, praesertim in Anglia, ubi primo amicus meus co captus fuit.

CAPUT SECUNDUM.

De signis quibus judicari potest hunc morbum praesentem esse.

S i autem de fignis quibus de morbi hujus praesentià judicari possi aliquid desideratur, id prosecto paucis absolvam. 1°. Quamvis Ascarides foràs prodeuntes non sint certum praesentis Lumbrici Lati fignum, indè tamen colligi debet, quod vel jàm in corpore existat, vel brevi formari possi (2). Ascarides enim saepissime ses produnt citrà ullum praecedens signum, aut symptoma sensibile; atque in dejectionibus priùs conspiciuntur, quàm quid de illis sus fuspicari liceat. Idque vel de nocte, dùm homo in profundo somo sepelitur, vel de die, maximè dùm ambulat; praecipuè si sphincteris ani tunica interior sit valdè lubrica, multum muci exsudans; tùm enim homo aliò intentus, Ascarides jàm expulsos, & circà partes podici vicinas repentes priùs sentit,

(2) Andry nos docet, quod quandò portiunculae, quas Cucurbitinas dicit, in dejectionibus aegri confpiciuntur, minimè dubitandum est quin Lumbrico Lato laboret. Sed veniâ ejus hoc fignum sic invertam, & dicam; fi Lumbricus Latus reddatur ab aliquo aegro, vel portio seu frustum Lumbrici Lati, minimè dubitandum est quin Ascaridibus laboret. Potest enim quis Ascarides habere fine Lumbrico Lato; at nemo Lumbricum Latum unquàm habebit, fine Ascaridibus.

eo

ET LUMBRICO LATO. LIB. V. CAP. I. 219 corumque extremâ frigiditate percellitur, quàm cos excuntes, & ex ano excidentes, perceperit.

2°. Si tunica illa interior fphincteris ani ficcior, atque proindè calidior fit; quoniàm eo nomine Afcarides tàm liberè transire non finit, dolore etiàm ex horum animalium motibus perpetuis, & fanè fatis validis, corumque ad exeundum conatibus, afficitur; quod Auctores qui de hâc re scripferunt tenesmo laborare vocaverunt. Est autem tenesmus nothus; quoniam nullâ fibrarum sphincteris ani contractione fit; sed à causa prorsus extrinseca producitur; & ad tempus; qui animalibus ses fese movere cessantibus, vel per alvi depositionem, à loco ubi dolorem hunc excitant remotis, vel etiam eliminatis, illicò cessat, nullo alio adhibito remedio.

3°. Talem dolorem, seu tenesmum nothum, non semper excitant; sed tantummodò pruritum satis ingentem, qui in tenesmum aliquandò desinit, si Ascarides nullo modo removeri possint, vel soràs prodeundo, vel superiores partes petendo. Aliquandò autem desinit, vel in exitum plurium Ascaridum, immò ad viginti, & triginta, rarò ultrà; vel ipsus Lumbrici Lati, aut saltem frusti cujusdam ab eo rescissi.

4º Deniquè, faepiffimè contingit ut nullus pruritus, nulluíque dolor percipiantur, fed folummodò gravitas quaedam, fatis molefta, & anxietatem creans, fentitur. Quae tamen gravitas, immò ipfa anxietas, partes circà interius íphincteris ani orificium fitas non derelinquere videtur. Ità ut aeger ferè diceret, fe ibì plumbum aliquod habere, quod prae volumine fuo grandiori exitum invenire nequit. Qui fenfus gravitatis non rarò, fed tamen non femper, definit in pruritum fuprà memoratum, & indè in

in ejectionem spontaneam plurium Ascaridum. Saepe enim accidit, ut nonnisi remedio alvum solventi, & subinde Ascarides eliminanti, cedat.

CAPUT TERTIUM.

De Curationis ad bunc morbum adhibendae difficillimâ indagatione.

am ad curationem quid pertineat dicendum; hoc est, quantum hactenus Medicum eam aggredi debere mihi compertum eft. 1º. Nullam curationem radicalem & perfectam adhiberi posse existimo; sed tantum palliativa uti licere. Exterminatio enim integra & perfecta hujus generis Lumbricorum adeò est difficilis, materiaque animalculis illis excludendis, & nutriendis apta, adeò tenax, aut potiùs ità necessario praesens est in Intestino recto, & crasso, secundum leges secretionum, & excretionum quae in illis partibus, & deindè ex illis perpetim fiunt; animalcula ipfa adeò incredibiliter brevi temporis spatio multiplicantur, ut Medicus horum omnium peritus, ne cogitare quidèm audeat de tali onere humeris suis impenendo. Non enim ei minùs laboris tunc incumberet, quàm de mutandâ totâ illâ materiâ, quae quasi menstruum est perpetuum, in quo foventur, nutriuntur, & multiplicantur Ascarides; ità ut ad hoc praestandum non amplius idonea foret, aut nulla ratione talis reddi iterum posset; vel deberet animalia omnia, cum ovis omnibus, & partu juniori integro, ità eradicare, penitùsque exterminare, & eli-

ET LUMBRICO LATO. LIB. V. CAP. 3. 221

eliminare de corpore, ut ne minimùm quidem corum vestigium relinqueretur, quo deinceps morbus recrudescere posset. At, ut tertiò dicam, Quod opus! Qui labor!

2º. Quoniam de Lumbrici Lati praesentia ità facilè constare non potest, & nullum Lumbricum Latum adesse constat citrà Ascarides, vel praecedentes, vel eodem tempore fimùl existentes, inane prorsùs foret curationem à Lumbrico Lato incipere; cum Lumbricum Latum ex Ascaridibus, non autem Ascarides è Lumbrico Lato oriri, demonstratum sit. Lumbricus Latus autem qui praesentiae suae signa dat certiffima, co nomine nullis remediis indiget, atque citrà ullius auxilium femper climinari vifum est; si verò nihil de eo videatur, de ejus praesentià tùm dubitari optime potest. Igitur, remedia, si quaedam fint (3) huic effecto producendo valentia, ad Ascarides adhibenda sunt; cosque primo omnium profligare, & extirpare, est perfecte totam paginam abfolvere.

3°. Si quis hujus morbi curationem aggredi voluerit, id priùs feire debet, feilicet, quod nullum amarum, immò amariffimum remedium, nullum dulce, nullum oleofum, ad eam conferre pote fit. Ex-

(3) Secundùm Andry, multò adhuc difficiliùs eft huic morbo obviàm ire; quoniàm Lumbricum Latum ab utero matrum fuarum, inquit Auctor ille, adferunt ii, qui eo laborant. Verùm, Lectorem meum nunc ab eo mecum diffentire arbitror. Si enim A/caridum materiam, feu ova, ab utero matris fuse faetum adferre probabile eft, non indè fequitur Lumbricum Latum etiam indè neceffariò adferri. Et fi Lumbricus Latus ab inteftinis faetûs cujufdam vifus eft prodire, nil ad caeteros homines, vel etiam Lumbricos Latos, facit.

Experientiâ enim multotiès edoctus sum, animalcula illa in talibus liquoribus vivere non modo, sed etiam corum pluribus recreari (4). Pulveres autem, & opiata, nullius sunt utilitatis specificae; animalcula enim illa ex liquido tantummodò substantiam alimenti sui haurire possunt; & fi dicatur quod pulveres, & opia-

(4) Remedium non debet cenferi utile, vel inutile, ex co quod in fe contineat, vel non contineat vermes. Liquor enim, vel alia res quaevis, poteft nutrire, & fovere vermes quos naturaliter continet & alit, & tamen caeteros enecare, quibus applicatur. Neque etiam error est minime levis, ex eo quod vermes in hoc vel illo liquore longiùs vivunt, vel citiùs enecantur, concludere, quod talis liquor vermibus fit contrarius, vel non contrarius. Nemo enim nescit, res quasdam veneno effe quibusdam creaturis, quae alimento sunt aliis; ideòque potius dicendum est, quamlibet vermium speciem proprium liquorem fuum habitare, quo foventur & nutriuntur, qui tamen in alio liquore etiam vivere poflunt: quamvis alii fint, qui in alium liquorem translati, ibì tantummodò languere, non vivere dici poffunt: atque fi in tertium liquoris genus rurfus transferantur, ibi citiflime moriuntur Dicendum quoque eft, nullum liquorem effe, qui vermibus quibusdam vitam & alimentum non suppeditet. Non quod talis liquor alios etiam quoscunque vermes hospitare valeat; sed quia illis quos continet analogus eft; aliis autem poteft effe vel gratus, vel nocivus, nulla habita ratione corum quae in co hospitantur. Igitur poffunt inveniri vermes in ipfo felle, fed inde non debet concludi, omnes vermes in felle vivere poffe, ipfoque delectari. Videmus inter pisces fluviatiles, quod quidam multo longiùs aliis vivant in aquâ marinâ, alli multo citiùs ibì emoriantur: & vice versa de piscibus marinis in aqua fluviatili : immò quod quidam vivi post talem translationem affervantur ad plures annos; ità ut quando tandem moriuntur, mors corum naturae foli, quae nullum animantium immortale effe finit. tribuenda fit. Poflunt etiam vermes in placidiffima aqua inveniri, dum alii in hanc aquam translati citiffime moriuntur. Idem de omnibus vermibus, & liquoribus dici debet. Sola enim partium structura in utrifque, destructionem illorum promovere, vel impedire poteft.

ET LUMBRICO LATO. LIB. V. CAP. 3. 223 opiata, in ventriculo & inteftinis diluuntur, & in liquorem refolvuntur, vel faltem virtutem fuam liquoribus in corpore jam existentibus communicant, respondebitur; indè liquere, quod eadem remedia jàm liquida propinare idem fit. Sed Ascarides nullo ex his modis afficiuntur Acerrimis igitur remediis, seu potiùs fortissimis, id tentari debet. Verùm, quodnam est remedium hactenùs cognitum, adeò forte, quin vel toxicum fit, & fubindè acgrum interimat, vel quod ad inteftina craffa pervenire possit, antequàm ità immutetur, & debilitetur, ut ad defideratum effectum producendum prorfùs ineptum evadat. Quis audeat Spiritum falis fortis v. g. propinare folum, ad quantitatem dragmarum duarum? Quae quidem minima est quantitas, quae ab ore ad Intestina crassa delata, Ascarides ibi afficere posset. Spiritus enim ille Ascarides illico enecat, quamvis non sufficiat ad eos posteà integros, & ferè in eadem figurâ, quam vivi habebant, affervandos. Si quid mitius adhibeatur, vel cos non enecat, vel post aliquod temporis spatium tantummodò id facit. Quod certe non fufficit ad eos ex intestinis profligandos; quoniàm virtus remedii, antequàm ad cos perveniat nimis debilitatur; & Afcarides parùm quidem eo affecti, plus satis temporis habent, ad vires novas acquirendas, & multiplicationem speciei suae promovendam.

tight marging the description and the second

R-19 731 . 194日

.200000000000000000000

2 Sed minima aubitare and a strant, que, vention

al fernies in problem rochum dis counds, quant ad

and a state of the second second

CA-

CAPUT QUARTUM.

Hujus morbi curatio unica quae hactenus mibi innotuit.

I gitur liceat mihi candidè proponere unicum illud remedium, de quo in initio opusculi hujus sermonem seci, & deindè illa addere, quae si non idem effectum tàm manifeste producant, tamen ad aegri commodum maxime conducere possunt.

1º. Opitulemur alvo fi ad laxitatem vergat.

2º Cogatur, sed blande, si respondere renuat.

3°. Quaecunque ventrem constringere possunt evitentur.

4°. Omnibus quae eum folvunt utatur aeger.

Ità tamen ut alvum ultrà bis de die deponere nunquàm cogatur; & fi femèl tantummodò deponat, contentus fit; modò laxa fatis fit; minimè fi durior.

Si haec rectè peragantur, nullum profectò, vel potentiffimum remedium, huic adaequari poteft (5). Sic enim Ascaridum ità minuetur copia, ut levissima duntaxat, immò nulla incommoda creare ampliùs possint.

Ali-

(5) Andry nobis tradidit, quod multotiès è corpore ope fuppofitorii Afcarides ejecerit. Non dicam hic, ergo vidit Afcarides, quare igitur eorum descriptionem magis accuratam non dedit? Sed minimè dubitare me asseram, quin vermes ipso viderit, quos in ipsâ substantiâ laridi veteris, rancidi, & putridi, calor & mucus intestini recti produxerat, ova eorum sovendo, & calefaciendo ad exclusionem vermiculorum usquè. Atque mihi talia suppositoria multò aptiora videri, ad vermes in intestinum rectum descrendos, quàm ad ullos indè educendos.

ET LUMBRICO LATO. LIB. V. CAP. 4, 5. 225

Aliqui forte subinde, extrà depositionem alvi prodibunt ; sed rarissime, atque tanta cum facilitatate, ut vix quidem dum excunt sentiantur; idque femel, aut ad fummum bis in anno, & in numero vix notatu digno. Patientia autem, animi constantia, quies, atque in naturam fiducia, optima quidem funt media ad remedii nostri effectum promovendum. Natura enim in hoc cafu multò plus facit quàm ulla alia remediorum genera, continua faecum separatione, & excretione, quae inferiora petere non possunt, multo minus ex alvo propelli, quin multi fimul Ascarides ejiciantur; modò tamen aliquantulum adjuvetur, quandò id defiderare aliquibus fignis indicat. Acger facces proprias non debet fastidire; fed eas observare; & fi Lumbricos inter eas viderit, reminifci dicti illius cujusdam antiqui, Hostis cadaver non foetet : quamvis enim nondùm fint omnes mortui, jàm tamen ei non nocere ampliùs poflunt.

CAPUT QUINTUM.

Tatacality (Marriel

Le aliis quibusdam buic Curationi accessoriis.

Caetera quae ad fanitatem hominis Lumbrico Lato, vel Ascaridibus laborantis, conducere maxime posse observavi, talia sunt 1° Ambulatio, quae sit pedibus; multum enim, modo sit moderata, ad Ascaridum deturbationem conducit; quoniàm inter ambulandum ossa quibus partes circâ P inte-

intestina positae suftinentur, continuò musculos vicinos, & subindè ipsa intestina premunt, per repetitos concussius; qui, unà cum perystaltico ipsorum intestinorum motu, Ascarides ima versus pellit; atque sic simùl cum faecibus facilè egeruntur.

2°. Sedes duriuscula, faltèm nequaquàm mollis. Partes enim circà anum, & ipsum sphincterem ani, ità molli sede calessiunt, ut deindè sicciores factae, viam Ascaridibus occludant, & transire nequaquàm sinant; undè pruritus ille ingens, & tenessius, quem diximus nothum; qui tandem in verum defineret; immò in dolores ferè intolerabiles, ex motu perpetuo Ascaridum, eorumque conatibus ad aperiendam sibi viam validissi ; undè tandem inflammatio partium.

3°. Eâdem ratione exercitium ultrà vires vitetur; ut & ambulatio immoderata, quae quoniàm multum calefaciunt, & fudores movent, humores ad lubricandos meatus per quos *Ascarides* exire debent, nimis exhaurirent, & exficcarent.

4°. Temperantia in omnibus; praesertim quoad cibum & potum; quò plùs enim comeditur, eò major chyli fit quantitas, & major etiam ad *Ascarides* alimenti copia defertur; quâ tandem vigent, & multiplicantur quàm maximè.

CAP.

ET LUMBRICO LATO. LIB.V. CAP. 6. 227

CAPUT SEXTUM.

Curatio alia, sed minus certa.

Quamvis haec fint omnia, quae hactenùs aliquid verè ad hunc morbum facere comperi; fi tamen reperitur aliquis aeger, qui Methodum adeò fimplicem contemnat, remediaque qualia qualia defideret, quibus major fides adhibenda ipfi videatur, haec pauca quidem tradam ; ea tamen tanquàm specifica habenda esse minimè contendens.

R Aquae font. tepidae 3 viij falis marini, vel

ammoniaci 3 femis. ad 3 vj. M. fiat Enema.

Bis in hebdomadâ usurpandum est; ejusque usus ad tres menses producendus; observando, ut aeger, quamprimum enema injectum est, supinus jaceat, natibus prac caeteris corporis partibus elevatis; atque illud quam diutissime potest, retineat. Vel

R Aquae font. zinj.

falis marini 3j. cum semiss. vel 3ij.

f. Haustus, pro una dofi. Altero quoque die jejuno ventriculo propinandus; nec quidquam aeger comedat ante horam unam clapsam; semper moderate ambulando, vel in horte, si aër sit placidus, vel in alio loco nec calido, nec frigido nimis; usugue ad sex septimanas protrahatur; & purgationem levem semel in heb-P 2 doma-

228 TR. HIS. DE ASC. ET LU. LA. L. V. C. 6.

domadâ ufurpare minimè negligatur, ex fenna cum rhabarbaro, vel etiam diagrydio, aut fimilibus. Mercurius purus etiam poteft ufurpari cum fucceffu, pro iis qui ferre eum poffunt : fed hoc unico modo; fcilicet, in pillulis perpetuis, quas ego confici curabo, pro omnibus qui emere eas à me defiderabunt. Quibus addam directiones neceflariò obfervandas, cùm in illarum ufu, tùm ad illas perpetuò efficaces affervandas.

Omnia haec remedia quolibet anno debent reiterari, circà menfem Martium, paucifque antè novilunium diebus. Atque ab eis fperari poteft, quod progeniem Afcaridum penitùs tandem diffipatura, & exterminatura fint. Verùm, ut jàm anteà monebam, nihil certi hâc de re promittere audeo. Immò ca tantummodò, & ad fummùm, curationem palliativam praestare posse existimo. Tamen, quoniàm animalculorum horum multitudo nimia imminuitur, caeteraque symptomata ex quibus aeger aliquid mali timendum forte haberet, indè tandem tolli tutò affirmari potest, talis Curatio, perfectae fanationis locum apud aegros fanae mentis, & folidi judicii, facilè obtinebit.

, Finis Libri Quinti.

ER-

St. Ballscone of the

ERRATA.

Pag. 7. lin. 27. leg. fcriptis. P. 17. omiflus cft numerus VI. & ficut pro Cap. VII. legendum eft Cap. VI. ità pro VIII. leg. VII. &c. P. 36. 38. 96. & alibi fortè, pro Opelli, & Opello; leg. Opusculi, & Opusculo. P. 43.
l. 28. leg. quod post. P. 51. l. 1. leg. futuram. P. 57. l. 14. leg. partes illae. P. 76.
l. 22. leg. de Lumbrico Lato. P. 81. l. 22. leg. eliminandae. P. 91. l. 3. leg. descriptiotiones. P. 101. l. 8. leg. ex bis canalibus. P. 216. l. 5. leg. fuccessi.

Et si quae sint alia, Lector calamo emendare velit, rogo.

